శ్రీరస్తు

చిత్రభారతము

చరికొండ ధర్మన్న ప్రణీతము

చెన్నపురి:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్

వారిచే ప్రకటితము.

 [Price Rs. 1-8-0.

పద్యకావ్యములు

శ్రీరస్తు.

చిత్రభారతము

చరికొండ ధర్మన్న ప్రణీతము

చెన్నపురి:
వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారిచే
ప్రకటితము.
1934.

PRINTED BY
V. VENKATESWARA SASTRULU
of V. RAMASWAMY SASTRULU & SONS,
AT THE 'VAVILLA' PRESS,
Madras.—1934.

పీ ఠి క.

తొలుదొలుత నీచిత్రభారతమును మ. రా. రా. శ్రీ రావుబహదూరు కందుకూరి వీరేశలింగముపంతులుగారు తమ చింతామణి మాసపత్రికయందుఁ బ్రకటించి 1898 సం.నఁ బుస్తకరూపముగాఁ బ్రచురించియుండిరి. అప్పుడు వారీగ్రంథమున కీక్రిందివిధమునఁ బీఠిక వ్రాసియుండిరి:—

"ఈచిత్రభారతము మిక్కిలి యపురూపమయిన గ్రంథము. ఇది యిప్పుడు దొరకుటయే యరుదుగ నున్నది. బ్రహ్మశ్రీ బహుజనపల్లి సీతారామాచార్యులవారు తమశబ్దరత్నాకరనిఘంటువులో దీనిని నామమాత్రావశిష్టములైన గ్రంథములలో నొకదానినిగాఁ జేర్చియున్నారు. పోలవరపు జమీన్దారుగారగు బ్రహ్మశ్రీ శ్రీరాజా కొచ్చెర్లకోట రామచంద్ర వేంకటకృష్ణరావుగారి సాహాయ్యమువలనఁ గొంత కాలముక్రిందట నాకీగ్రంథముయొక్క ప్రతియొకటి లభించెను. అదియుం శుద్ధమయినదికాదు. అక్కడక్కడఁ గొన్ని చోట్ల పద్యపాదములు సహితము విడువఁబడియుండినవి. అయినను నాకుఁ బ్రత్యంతరము దొరకకపోవుటచేతను, ఇంకను నుపేక్షచేసినచో నీయున్న ప్రతికూడ నశించునేమో యన్న భీతికలుగుటచేతను, లోపించినభాగములను యథాశక్తిని పూరించి వానిని వలయితములుచేసి, స్ఖాలిత్యములను సంస్కరించి చింతామణిలోఁ బ్రచురింప నారంభించి యిప్పటికి గ్రంథము నొకరీతిని సమగ్రముగా ముద్రింపించితిని. దీని ప్రతి యెవ్వరివద్దనైన నున్నచో వారు దయచేసి నాకుఁ బంపినయెడల సరిచూచి తగిన సంస్కరణములుచేసి వారి ప్రతిని వారికి వందనపూర్వకముగాఁ బంపివేసెదను.

చెన్నపురి, పరశువాకము,
23, వెల్లాలవీధి,
10-1-1898 సం॥

కందుకూరి-వీరేశలింగము."

పిమ్మట, ననేకసంస్కృతాంధ్రగ్రంథప్రకాశకులున సుప్రసిద్ధులును, బ్రహ్మశ్రీ వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులవా పుత్త్రులును, మన్మిత్త్రులు నగు వేంకటేశ్వరశాస్త్రులుగారు కొం కాలముక్రిందట నేదియో ప్రస్తావవశమునఁ "చిత్రభారతమ పరిశుద్ధముగాఁ బ్రకటింపవలయునని యున్నది; కావున న మీరొకసారి యామూలాగ్రముగఁ జదివి సాధ్యమైనం వఱకు ముద్రాప్రమాదాదులు సవరించి యిచ్చినయెడ వెంటనే పునర్ముద్రణ ప్రయత్నముచేయుదు" నని చెప్పుచ శ్రీవీరేశలింగముపంతులుగారు ప్రచురించిన చిత్రభారతపుస్త మొకటి నాకిచ్చిరి. నే నది యొకవిధముగాఁ జదివిచూచితిని గాని, నాకది ప్రత్యంతరసాహాయ్యములేక చక్కఁగాఁ బ ష్కరించుటకు సాధ్యముకాదని తోఁచినది. తరువాత నే నా ప్పుడు ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తకభాండారమున బ్రహ్మశ్రీ వేటూ ప్రభాకరశాస్త్రులవారితో నీగ్రంథమునుగుఱించి ప్రస్తా వింపఁగా వారిప్పు డీభాండాగారమునఁ బరిపూర్ణమైన చిత్ర భారతప్రతి కలదని సెలవిచ్చిరి. ఈసంగతి నేను మన్మిత్త్రులగ వేంకటేశ్వరశాస్త్రులుగారితో మనవిచేసి, వారు నాకుఁ జద వఁగా నిచ్చినపుస్తకము నచ్చుటచ్చుటఁ గొన్నికొన్నిసవరణల చేసియుంచినదానిని మరల వారికిచ్చితిని. వా రాగ్రంథమున బ్రభాకరశాస్త్రులవారిసాహాయ్యమున భాండాగారప్రతితో జక్కఁగా సరిచూపించి సవరణలుచేయించి యిప్పటి కీవిధముగ సంపూర్ణముగను నిర్దుష్టముగాను బ్రకటింపఁగలిగిరి. అందంద దొరలిన స్వల్పములగు ముద్రాప్రమాదములు క్షంతవ్యములు

వ్యయప్రయాసములు గణింపక యిట్లనేకసంస్కృతాంధ్రగ్రంథములను నిర్దుష్టములుగను, మనోహరములుగను ముద్రింపించి ప్రకటించుచుఁ జిరకాలమునుండి యుభయభాషాసేవచేయుచున్న వావిళ్లవారి కాంధ్రులెల్లరును గృతజ్ఞులుగాకయుండరు.

ఈచిత్రభారతమును రచియించినకవి చరికొండ ధర్మన్న. ఇతఁడు నియోగిబ్రాహ్మణుఁడు. ఆపస్తంబసూత్రుఁడు. కౌండిన్యసగోత్రుఁడు. తిమ్మనామాత్యునకును, మాదమ్మకును బుత్త్రుఁడు. వైష్ణవభక్తుఁడు. శతలేఖినీ సురత్రాణబిరుదకలితుఁడు. ఈవిషయములన్నియును గ్రంథకర్తయే యీక్రిందిపద్యమున నిట్లు చెప్పుకొనియున్నాఁడు:—

సీ. కౌండిన్యగోత్రదుగ్ధసముద్రచంద్రునా
పస్తంబసూత్రశోభనగరిష్ఠు
సర్వవిద్యాభిజ్ఞుఁ జరికొండ తిమ్మనా
మాత్యాగ్రణికి మాదమకును సూర్మి
నందను నతిశాంతు నారాయణధ్యాన
తత్పరు శ్రీరంగధామ సదృశ
భట్టపరాశరప్రభురంగగురుపాద
నీరజబంభరు నిర్మలాత్ము

తే. ధర్మనాహ్వాయుం సత్కవిశాధురీణు
దాంతు శతలేఖినీ సురత్రాణ బిరుద
కలితు నను వేడ్కఁ బిలిపించి గారవించి
తేనియలు చిల్క నిట్లని యానతిచ్చె.

ఈకవి యీగ్రంథమును, ఏకశిలానగరముం బరిపాలించిన "మానభూపాలచిత్తాంబుఖానునకు" మంత్రియైన యెనుములపల్లి పెద్దామాత్యునకుఁ గృతి యిచ్చెను. శ్రీ వీరేశలింగముపంతులుగారు ప్రకటించిన గ్రంథమునందును, వారి యాంధ్రకవుల చరిత్రమునందును, గృతిపతియింటిపేరు "ఇనుములపల్లి" వారనియును, అతని ప్రభువుపేరు "మానభూనాథుఁ" డనియును గనుపట్టుచున్నది. చూ. "శ్రీ యినుములపల్లి మాదసచివేశ్వరు పెద్దనమందిరంబునన్." "మానభూనాథచిత్తాబ్జభానుఁ డతఁడు" మొదలైనవి. ఇది యిట్లుండఁగా, నిప్పుడు ప్రాచ్యలిఖితపుస్తకభాండారప్రతినిబట్టి సవరింపఁబడిన యీగ్రంథమునఁ గృతిపతియింటిపేరు "ఎనుములపల్లి" వారనియును, అతనిప్రభునిపేరు "మానభూపాల (చిత్తాంబుఖానుఁ)" డనియును గనఁబడుచున్నది. చూ. "శ్రీ యెనుములపల్లి మాదసచివేశ్వరు పెద్దన" "మానభూపాలచిత్తాంబుఖానఘనుఁడు" "మానధనుఁడైన" "చిత్తాంబుఖాన" విభుఁడు మొదలైనవి.

శ్రీ పంతులుగారు తమ యాంధ్రకవులచరిత్రమునం దీకవికాలనిర్ణయముం జేయుసందర్భమున నిట్లు వ్రాసియున్నారు.

"ఈ మానభూనాథుఁ డెవ్వరో గ్రంథమువలన స్పష్టపడదుగాని యీనిమిదవయాశ్వాసాదియందలి యీక్రింది కృతిపతిసంబోధనపద్యమువలన నతఁడు శ్రీరంగరాయునికాలములోని యొక మండలేశ్వరుఁడని యూహింపఁదగియున్నది.

క. శ్రీరంగరాజసేవా పారంగతహృదయ!...

మొదటి శ్రీరంగరాజు విజయనగరసంస్థానమును ౧౫౭౪వ సంవత్సరము మొదలుకొని ౧౫౮౫వ సంవత్సరము వఱకును పాలించెను. రెండవ శ్రీరంగరాజు ౧౬౧౪-వ సంవత్సరమునకు తరువాత రాజ్యమునకువచ్చెను. ఈకవి యీ యిరువురిరాజులలో నొకరికాలమునం దుండినందున పదునాఱవశతాబ్దముయొక్క యంతమునందో పదునేడవశతాబ్దముయొక్క యాదియందో యుండియుండుటకు సందేహము లేదు. ఇదిగాక కవియొక్కకాలమును నిర్ణయించుటకు గ్రంథమునందే యింకొకయాధారము కనఁబడుచున్నది. కృతినాయకునివంశమును వర్ణించుచు కందాళె అప్పలాచార్యులు కృతిపతియొక్క తండ్రికిని, పెదతండ్రికిని గురువైన ట్లీక్రిందిపద్యములలోఁ జెప్పియున్నాఁడు.

శా. వందారువ్రజఘోషమేఘపవనుల్ వారాశిగంభీరు నా
నందాత్ముల్ హరిపాదభక్తు నిఖిలామ్నాయజ్ఞు విశ్వంభరా
మందార క్షితిజాతముల్ నిగమసన్మార్గప్రతిష్ఠాపరుల్
గందాళప్పగురుల్ వివేకనిధి లోకఖ్యాతు వర్ణించుచుల్.

క. ఆదేశికపదకమలము, లాదరమున హృదయవీథి ననవరతంబుల్
మోదమున నిల్పి శ్రీలల, నాథవునిఁ గొలుతురు నారనయుం మాదనయుల్.

ఈపద్యములనుబట్టి యీచిత్రభారతకృతిపతియు పాండురంగమాహాత్మ్యకృతిపతి కాలములోనివాఁడయిన ట్లేకగురుఁ శిష్యత్వమువలనఁ దేటపడుచున్నందున, ఈధర్మకవి యించుమించుగా తెనాలిరామకృష్ణునికాలమువాఁడే. కందాళె అప్పలాచార్యులుగారు చిత్రభారతకృతిపతి తండ్రికి గురువైనందున, ధర్మకవి రామకృష్ణకవికిఁ గొన్నిసంవత్సరములుతరువాత

నుండిన నుండవచ్చును...ఈకవియొక్క చరిత్రమునుగూర్చి యిప్పుడు చెప్పినదానికంటె నధికమేమియుఁ దెలియరా నందున..."

శ్రీ వీరేశలింగముపంతులుగారు, వారికిలభించిన ప్రతి యందలి పాఠమునుబట్టి యీ "మానభూనాథుఁ" డెవ్వరో గ్రంథమువలన స్పష్టపడదు" అని వ్రాసియుండవచ్చును. ఇప్పుడు లభించినప్రతియందలి పాఠమునుబట్టి యీ "మాన భూపాలచిత్తాంబుఖానఘనుఁడు" గాని, "మానధనుఁడైన చిత్తాంబుఖానవిభుఁడు" గాని యెవ్వరైయున్నదియుఁ దెలిసి కొనుట కవకాశముకలిగినదేమో చరిత్రకారులు పరిశీలింతురు గాత! ఈ చిత్రభారతమునందలికవిత్వ "మనర్గళమైనధార కలదై సలక్షణముగా నున్నది." కావున సరసులు చవిచూచె దరుగాత!

గులాబీ
అడయారు, మద్రాసు.
24 జూలై 1934.

ఓలేటి వేంకటరామశాస్త్రి

శ్రీ ర స్తు.

చిత్రభారతము

పీఠిక.

లక్ష్మీకుచపారిజాతకలికా
శ్లిష్టోరువక్షుండు దే
వాళీమౌళిమణిప్రభారుచిరపా
దాంభోజుఁ డుద్యద్దయా
లీలన్ ధర్మపురీశ్వరుండు గుణశా
లిన్ మాదనాంభోనిధి
ప్రాలేయద్యుతిఁ బెద్దనప్రభు సమ
గ్రశ్రీయుతుం జేయుతన్. 1

చ. మనసిజుఁ గన్నతల్లి నెఱమాటలతొయ్యలియత్తగారు చం
ద్రునిసయిదోడు శంకరునితోయజలోచనతోడిజోడు క
న్నొనల సిరుల్దొలంకు హరికోమలి యెప్పుడు నిల్చుఁ గాత శ్రీ
యెనుములపల్లి మాదసచివేశ్వరు పెద్దనమందిరంబునన్. 2

మ. దినముల్ బర్వతజాతమీఁది యనురక్తిం బాయఁగాఁజాలకే
తనదేహంబున నొక్కపాలొసఁగి తత్తచ్ఛీలచేతన్ దన[డిం
ర్చిన లోకంబులఁ గల్లఁ దల్లియును దండ్రిం దానె యా దేవుఁ
డున శ్రీయెన్ములపల్లి పెద్దవిభునిం బ్రోచున్ దయాయుక్తుఁడై.

చ. పొలుపుగ నల్లవేల్పునుఁ బొక్కిలితామరపువ్వు ముద్దుఁగో
డలి చెలువంబుఁ జూచి పొగడ న్ముఖపంకజ మొక్కటిట్లు నా

కలవడదంచు మోములురయంబుననాలుగుదాల్చి మెచ్చునా
నలినజుఁడిచ్చుఁగాతఁ గృతినాథున కర్థిఁ జిరాయురున్నతుల్.

ఉ. సారససంభవుండు సరసంబున నాడురహస్యభాషఁ ద
ద్ద్వారనిబద్ధకీరము ధ్రువంబుగ నందఱితోఁ బల్కఁగా
దూరమునందు సంతసము దూర్కొన నొయ్యన బుజ్జగించునా
భారతి నిల్పుఁగావుత శుభస్థితి నెప్పుడు మన్ముఖంబునన్. 5

క. చిట్టిలుక నెక్కి యాడెడు
అట్టడిరౌతునకుఁ జిలువ రాజన్నిదముల్
గట్టుకొని మెఱయు శంకరు
పట్టికి నత్యంతభక్తిఁ బ్రణతి యొనర్తున్. 6

వ. తదనంతరంబ. 7

సీ. వాల్మీకిముని కభివందనం బొనరించి
బాదరాయణునకుఁ బ్రణతి చేసి
బాణమయూరులపాదంబులకు మ్రొక్కి
కాళిదాసునకుఁ గేంగేలు మొగిచి
మామల్లదేవీకుమారభారవిమాఘ
జయదేవులకు నమస్కార మొసఁగి
ఘను నన్నపార్యుఁ దిక్కనసోమయాజుల
వర్ణించి వేములవాడభీము

తే. నాచనామాత్యు సోము శ్రీనాథుఁ జిమ్మ
పూఁడియమరేశు బమ్మెరపోతరాజు
శంభుదాసు వాల్మీకిభాస్కరుఁడు నాది
యైనసుకవుల కెల్ల నెయ్యమున నెరఁగి. 8

వ. ఇవ్విధంబున నభిమతదేవతాప్రార్థనంబును బురాతనమహా
కవికీర్తనంబునుం జేసి యొక్కమహాప్రబంధరచనాకుతూ
హలాయత్తచిత్తుండనై యున్నసమయంబున. 9

సీ. అక్షయత్క్షౌభారదక్షదక్షిణభుజా
కౌక్షేయకక్షత్త్రరక్షితంబు
కూటకోటీశాతకుంభకుంభప్రభా
మండితాంభోజాప్తమండలంబు
గంధసింధురదానగంధాంధమత్తపు
ష్పంధయఝంకారబంధురంబు
విశ్వవిశ్వంభరాఽనశ్వరైశ్వర్యప్ర
దాశ్వరత్నవ్రాతశాశ్వతంబు
తే. సంతతోత్సవతోషితశంభులింగ
సమ్ముఖేందుశిలానందచారుమంట
పస్థలీనృత్యదంగనాపాదరణిత
నూపురంబగు నేకశిలాపురంబు. 10

సీ. చలివేఁడివెలుఁగులై కలువదమ్ములనేలు
కనుదోయి నేప్రొద్దుఁ గరుణఁ జిలుక
మేలైన తామరమేడ నాఁడెడుకన్య
కిరవైన యురము పెంపొంది నెఱపఁ
దోలుచూలుబాపనదొర నింపుతోఁ గన్న
పొక్కిలిపుటాలిపూవు చెలఁగఁ
బదియాఱువన్నెలపసిమిఁ జూపెడువింత
సరిగదుప్పటి మేనఁ జౌకళింపఁ
తే. బ్రాఁజదువుగుంపు ప్రోఁతలు పరిఢవిల్ల
మేటిజగముల నాడుమిన్నేటిపాప

పుట్టినిల్లైనయడుగులఁ బొల్చి యెపుడు
సంతసంబున వెలయుఁ బాంచాలివిభుఁడు. 11

తే. ఆజగన్నాథపరమదయాత్తమధ్య
మక్షమామండలుండు భీమప్రతాప
ఖండపరశుండు వైభవాఖండలుండు
భోగివంశాబ్ధిచంద్రుండు భూరిబలుఁడు. 12

సీ. అనువత్సరంబు బ్రాహ్మణులకు గోసహ
స్రము లిచ్చు నృగనరేశ్వరునిరీతిఁ
గంధుల కెనగఁ బాకాలచెర్వాదిగాఁ
జెఱువులు నిలుపు సగరుని కరణి
దీవ్యత్ప్రతాపుఁడై దిగ్విజయంబుఁ గా
వించు మాంధాతృభూవిభునిలీల
దేవభూదేవతార్థిశ్రేణి కగ్రహా
రము లిచ్చు భార్గవరాముపగిది

తే. నిందుశేఖరపాదారవిందయుగళీ
భావనాపరుఁ డంగనాపంచబాణుఁ
డతులధైర్యాభిభూతహిమాచలుండు
మానభూపాలచిత్తాంబుజానఘనుఁడు. 13

సీ. సర్వసర్వంసహాసంరక్షణక్రియా
చాతుర్యసప్తమచక్రవర్తి
హారిదంతకరిదంత్రహారిరాజసురభూజ
తారకానిర్మలోదారకీర్తి
దుర్వారపరిపంథిగర్వగాఢాంధకా
రచ్ఛటాహారణమార్తాండమూర్తి

హేమభూధేనుగంధేభఘోటకదాన
ధారాకృతాంభోనిధానపూర్తి
తే. యాతఁ డింపొందు లాట కర్ణాట భోట
ఝూట కరహాట పాండ్య పానాటగౌడ
చోళ మళయాళ రాజసంస్తూయమాన
మానధనుఁడైన చిత్తాంబుఖానవిభుఁడు. 14

శా. ఆరాజేంద్రశిఖావతంసనిజబాహాయత్తవిశ్వంభరా
ధారేయుండు విరోధిమంత్రిముఖముద్రాదక్షుఁ డుదగ్ర
ద్ధయా, పారీణుండు పటీరతారకసుధాపాణింధమశ్రీయశో
హారుం డెన్నులపల్లి మాదవిభు పెద్దామాత్యుఁ డుల్లాసియై. 15

సీ. లలితశాస్త్రాగమాలంకారనాటక
వ్యాఖ్యానదక్షవిద్వజ్జనంబు
లత్యంతమధురవాక్యప్రౌఢకావ్యని
ర్మాణబంధురకవిగ్రామణులును
శ్రవణసమ్మోదసంజననకారణహృద్య
గానవిద్యాభిజ్ఞగాయకులును
దత్తిలభరతమతంగాదిమునికృత
నాట్యకళా[1]ప్రాజ్ఞనర్తకులును
తే. బాంధవులు సోదరులు హితుల్ భామినులును
వందిమాగధవరులుఁ గొల్వఁగ వినూత్న
చంద్రకాంతశిలానద్ధసౌధరత్న
పీఠికాసీనుఁడై మనఃప్రేమ మీఱ. 16

1 ప్రౌఢ.

సీ. కౌండిన్యగోత్రదుగ్ధసముద్రచంద్రు నా
పస్తంబసూత్రశోభనగరిష్ఠు
సర్వవిద్యాభిజ్ఞుఁ జరికొండ తిమ్మనా
మాత్యాగ్రణికి మాదమకును గూర్మి
నందను నతిశాంతు నారాయణధ్యాన
తత్పరు శ్రీరంగధామసదృశ
భట్టపరాశరప్రభురంగగురుపాద
నీరేజబంభరు నిర్మలాత్ము
తే. ధర్మనాహ్వయు సత్కవితాధురీణు
దాంతు శతలేఖినీసురత్రాణబిరుద
కలితు నను వేడ్కఁ బిలిపించి గారవించి
తేనియలు చిల్క నిట్లని యానతిచ్చె. 17

మ. శతలేఖన్యవధానపద్యరచనాసంధానసురత్రాణచి
హ్నితనామా! చరికొండ ధర్మసుకవీ! నీవాగ్విలాసంబు లా
శితికంఠోజ్జ్వలజూటకోటరకుటీశీతాంశురేఖాసుధా
న్వితగంగాకనకాబ్జనిర్భర రసావిర్భూతమాధుర్యముల్. 18
తే. కావున విచిత్రగతి నలంకారసరణి
మీఱ రసములు చిప్పిల మెచ్చు లొలుకఁ
దెనుఁగు గావింపు నాపేర ననఘ సుకవి
ధీరు లరుదందఁగాఁ జిత్రభారతంబు. 19

వ. అని యానతిచ్చి కర్పూరతాంబూలంబుతోడఁ గూడ జాం
బూనదాంబరాభరణ సంకుమదమృగమదగంధ సారంబులు
దోరకాత్తులుగా నొసంగి యనిపిన నేనును భుజబలభీమ
ప్రతిగండభైరవ యిర్వత్తు గండగోవాళ గండరగండ

భేరుండ మండలీకమృగ భేంటెగార సమరరాహుత్తరాయ, సంగ్రామధనంజయ, కోదండవిద్యాపాండిత్యరఘురామ, యపరిమితభూదానపరశురామ, నిరంతరభోగసుత్రామ, యష్టదిగ్రాజమనోభయంకర, దుష్టలాంకుశలారూసరిగ జాంకుశ, [1]ఇప్పత్తేళుదండియరనాయంకరతలగుండగండ, పెన్నుకట్టుకుదిరికట్టుమండలీకరగండ, [2]యెబిరుందగండ సర్వబిరుదరకోమర, వేశ్యాభుజంగ, యనవరతకనక కర్పూరదానధారాప్రవాహాద్యనేకబిరుద ప్రశస్తమత్స్య మమండలాధీశ్వర,భోగివంశపయఃపారావారరాకా సుధా కర, శ్రీ చిత్తాంబుఖానమహీమహేంద్ర దక్షిణబాహా పరిలసద్విశ్వవిశ్వంభరాభారధౌరేయుండును, సుజనవిధే యుండును, భాషానిర్జితభోగీంద్రుండును, భోగవినిర్జిత దేవేంద్రుండును, ధరణీమండల వదాన్యాగ్రణియును, బంధుచింతామణియునునగు నమ్మంత్రిమణివాక్యంబు లంగీక రించి మద్విరచితకావ్యకన్యకాకంఠమంగళసూత్రాయమా నంబగు తదీయవంశక్రమం బభివర్ణించెద. 20

సీ. కీర్తింపఁగాఁ ద్రిలోకీపాలనక్రియా
    దక్షుండై యెవ్వానితనయుఁ డమరె
సకలజగత్తమశ్ఛయసంహృతిక్రియా
    దక్షుండై యెవ్వానితనయుఁ డమరె
భువనత్రయీపదాంభోజమానక్రియా
    దక్షుండై యెవ్వానితనయుఁ డమరె
సర్వసర్వంసహాసంవాహనక్రియా
    దక్షుండై యెవ్వానితనయుఁ డమరె

---

1 హి. 2 యెంతెంబరగండ.

తే. నతఁడు మునికోటిలో మొదలైనమేటి
జంగమస్థావరంబులజన్మభూమి
పుణ్యచరితుండు విమలతపోధనుండు
ప్రబలుఁడై మించి కశ్యపబ్రహ్మ వెలసె. 21

క. ఆమునికులదుగ్ధాంబుధి
సోముఁడు భువనప్రపూర్ణశుభ్రయశశ్శ్రీ
కాముఁడు పద్మాక్షీజన
కాముఁడు చెన్నప్రధానఘనుఁ డుదయించెన్. 22

చ. ధరపయిఁ జెన్నమంత్రి వనితామణియైతగు కాంచమాం
బకుఁ, సురుచిరకీర్తినారనయు శుభ్రయశోనిధి లక్క
రాజు శ్రీ, హరిచరణారవిందయుగళార్చనశీలుఁడు వల్ల
భన్న సు, స్థిరమతి సింగమంత్రియు నృసింహువరంబునఁ
బుట్టి రున్నతిన్. 23

క. అందగ్రజుండు నరహరి
కుందేందుసమానకీర్తి గుణవతి లక్కా
యిం దగ నుద్వాహంబయి
నందితసుజనుల ముగురు తనయులం గనియెన్. 24

వ. వారెవ్వరనిన. 25

ఉ. ధీరుఁడు సింగమంత్రియును ధీజనవర్యుఁడు ధర్మరాజు ల
క్ష్మీరమణీశపాదయుగచింతనశీలుఁడు తిమ్మనార్యుఁడుర్
ధారుణి నుల్లసిల్లిరి వదాన్యగుణంబుల నందు సర్వధా
త్రీరమణస్తుతుం డనఁగఁ దిమ్మనమంత్రి చెలంగు నున్నతిన్.

క. చెన్నుగ నాతిమ్మన[1] య
మ్మన్నవలనఁ గనియె రూపమదనుల గుణసం
పన్నిధుల నత్యుదారుల
నన్నయమంత్రీంద్రు వేంగళార్యునిఁ గడఁకన్. 27

వ. అందు. 28

క. అన్నయ్య యర్థికోటికి
నన్నయ్య సమస్తవాంఛితార్థప్రదుఁడై
మున్నీడు లేనిసంపద
మున్నీటి తెఱంగునను సమున్నతిఁ దనరెన్. 29

ఉ. అమ్మహనీయకీర్తికిఁ బ్రియంబగు తమ్ముఁడు వెంగళన్న రూ
పమ్మున దానసంపదను బాహుబలంబున రూఢి మించఁగా
నెమ్మది లజ్జ నొందుదురు నీరజసంభవుఁ[2]డైనమేటి పెం
దమ్ముఁడు సాగరాత్మభవతమ్ముఁడు ధర్మతనూజుతమ్ముఁడున్.

తే. తజ్జనకపూర్వజుండగు ధర్మరాజు
ధర్మపథమున విహరించు ధర్మరాజు
శ్రీరమాధీశపాదరాజీవభక్తుఁ
డై తనర్చెను శుకయోగియట్ల జగతి. 31

వ. అందగ్రజుండు. 32

చ. నరహరిమంత్రిసింగఁడు దినంబును విప్రులకోర్కు లీయఁ ద
ద్గురుతరకీర్తి మించి సురకోటుల నద్భుతమందఁ జేయఁగాఁ
బొరిఁబొరిఁ గల్పకంబు లుడికివోయి[3] మరున్నది వట్టిపోయెఁ
జందురుఁడును గందె సాగరము తోడనె భంగమునొందె
సిగ్గునన్. 33

---

1 ౘ గడుమన్ననతోఁ 2. డాసినట్టి. 3 వోయెను వెల్వెలఁబోయె
ముఖ్యా. చం.

క. ఆమంత్రి కులవరేణ్యుని
భామామణి సింగమాంబ పతిహితసుగుణ
స్తోమావలంబ కనియెన్
హేమాచల ధైర్యయుతుల నిరువురసుతులన్. 34

సీ. పరమదయాసక్తి హరిపాదభక్తులు
మానితాచారంబుగా నొనర్చి
గురునమస్కారభూసురపురస్కారంబు
లనుదినవ్రతముగా నాచరించి
శిష్టరక్షణమును దుష్టశిక్షణమును
నిత్యకృత్యంబుగా నిర్వహించి
సత్యభాషణమును సాధుపోషణమును
నైజవర్తనముగా నోజపఱిచి
తే. శౌనక వ్యాస శుక పరాశర వసిష్ఠ
నర విభీషణ గాంగేయ నారదాది
పరమభాగవతోత్తమ స్మరణమించు
వారు నారయ మాదయ్యగార లవని. 35

శా. వందారువ్రజదోష మేఘపవనున్ వారాశిగంభీరు నా
నందాత్మున్ హరిపాదభక్తు నిఖిలామ్నాయజ్ఞు విశ్వంభరా
మందారక్షితిజాతము న్నిగమ సన్మార్గప్రతిష్ఠాపకున్
గంధాశాప్పగురున్ వివేకనిధి లోకఖ్యాతు వర్ణించుచున్.

క. ఆదేశికపదకమలము
లాదరమున హృదయవీథి ననవరతంబున్
మోదమున నిలిపి శ్రీలల
నాదయ మనినారు నారనయు మాదనయున్. 37

వ. అందు. 38

సీ. ఏమంత్రికులదైవ మిందిరావల్లభుం
డళగుసింగరి దయాయత్తమూర్తి
యేమంత్రిమందిరం బెల్లభూసురసుహృ
జ్జనసమూహములకు మనికిపట్టు
ఏమంత్రిమానసతామరసంబు స
త్యదయాగుణముల కాస్థానసీమ
యేమంత్రిమతి పన్నగేంద్రపంకజగర్భ
చిత్రగుప్తాదుల సిగ్గుపఱుచు
తే. నతఁడు సతతాన్నదానపరాయణుండు
బ్రహ్మవిద్యాభినవబాదరాయణుండు
రత్నపూజాప్రహృష్టనారాయణుండు
శ్రీయుతుఁడు సింగమంత్రినారాయణుండు. 39

క. క్షమయెల్లఁ దానె కైకొని
కమలాక్షపదాబ్జభక్తి గలిగి సదా భో
గములం బొలుపొంది యనం
తమహిమచే సింగమంత్రి నారయవెలయున్. 40

తే. కోరియాతండు శ్రీవత్సగోత్రజాతుఁ
డైన [1]యప్పలనారయ యతివ సింగ
సానిగాంచిన చెన్నాఖ్యచంద్రవదనఁ
బరిణయంబయ్యె సంతోషభరితుఁ డగుచు. 41

సీ. వనజాక్షపదభక్తి ననసూయ యాటచే
నఖిలప్రపంచసమాత్మయయ్యె

1 యుప్పల.

ననిశంబు ధర్మవర్తన నరుంధతియాటఁ
బరమపాతివ్రత్యభరితయయ్యె
శ్రీసర్వమంగళాకృతిఁ దనర్పుటఁ జేసి
సత్కుమారోదయస్థానయయ్యె
నసమతపమారూప మంగీకరించుట
నధికగోత్రాశ్రయఖ్యాతయయ్యె
తే. నరయ నారాయణప్రియ యగుటకతన
లక్షణాన్విత లావణ్యలక్ష్మి యయ్యె
ననుచునందఱుఁ గొనియాడ నతిశయించుఁ
జిరయశోగుణనికురంబ చెన్నమాంబ. 42

క. ఆజంపతులకుఁ గలిగిరి
తేజోవిభవమున విమలదీధితిభాస్వ
ద్రాజులు వైభవనిర్జర
రాజులు నరసింగవిభుఁడు రంగప్రభుఁడున్. 43

సీ. అమితప్రభావసౌమ్యాకారములయందుఁ
బ్రతిపోల్ప నశ్వినీసుతులనంగఁ
బరమకృపావిష్ణుపాదార్చనలయందు
గణుతింప రామలక్ష్మణులనంగఁ
జండకోదండదీక్షాసాహసములందు
శ్రవణింపఁగాఁ గుశలవులనంగ
నురుతరబాహాబలోపాయములయందు
వివరింప రామకేశవులనంగఁ
తే. దగిలివర్తించుపూవును దావియనఁగఁ
దనువుఁ బ్రాణంబుననఁ బొగడ్తలకునెక్కి

పాయరానట్టి చెలిమి సౌభ్రాత్రమహిమఁ
జెంగలింతురు నరసింగరంగఘనులు. 44

ఉ. వారలలోన నగ్రజుఁ డవారితశౌర్యధురంధరుండు ది
గ్వారణదంతసంకలిత[1]భద్రయశోవిభవుండు దీనమం
దారుఁడు సంగరస్థలవిదారితశాత్రవుఁ డంగనామనో
హారుఁడు నారసింహసచివాగ్రణి మించు వసుంధరాస్థలిన్.

ఉ. సాగర యక్షరాజ జలజాతహితాత్మజ [2]వారివాహ తా
రాగణనాథులం దెలియరాక కవుల్ నెఱదాతలందు రా
యేగురి దానసంపదలు నేగుఱె సంతతభోగ వైభవ
శ్రీగుణశాలి నారయనృసింహునిత్యాగముఁ బేరుకొన్న
చోన్. 46

సీ. పట్టించె వేడ్క సద్వైష్ణవబ్రాహ్మణ
యాచకతతికి నానార్థములను
మట్టించెఁ గలన సామ్రాణితేజీలచే
మత్తారిరాజన్యమస్తకములఁ
బెట్టించె నెడరైన పృథ్వీస్థలంబుల
ధర్మసత్త్రంబు లుద్యానములును
గట్టించె నమృతాంశుకంజాప్తతారక
స్థితి మీఱఁ జెఱువులు దేవళములు

తే. నాతఁ డెన్నులపల్లివంశాంబురాశి
తోషకరనిత్యపరిపూర్ణతుహినకరుఁడు
దనరు సర్వాంసహాధీశదండనాథ
మకుటమణియైన నరసింగమంత్రివరుఁడు. 47

1 క్రమ. 2 మేఘవాహ.

ఉ. ఆనరసింగమంత్రికిఁ బ్రియంబగు తమ్ముఁడు రంగనాథుఁ డం
భోనిధికన్యకారమణపూజనశీలుఁడు పద్మలోచనా
మానసరాజహంసము సమస్తదిశాపరిపూర్ణకీర్తి ల
క్ష్మీనిధి దండనాథకులశేఖరుఁడై విలసిల్లు సువ్వరన్. 48

తే. రజతభూమిధరంబుతోఁ బ్రతిఘటింప
దేవళము గట్టి నృహరిఁ బ్రతిష్ఠ చేసెఁ
గురవిపురమున వైభవస్ఫురణ మెఱయ
మంత్రినారయ రంగనామాత్యఘనుఁడు. 49

సీ. నాగేంద్రకేయూర నరసింహనరసింహ
విఖ్యాత మేమంత్రివిక్రమంబు
సాగరస్వర్ధేనుసంతానసంతాన
విశ్రుతం బేమంత్రి వితరణంబు
ధవళనీరేరుహ తారేశతారేశ
సంకాశ మేమంత్రి చారుయశము
పరనృపస్త్రీకుచోపరిహారపరిహార
కారణం బేమంత్రి ఖడ్గలతిక

తే. యతఁడు సౌందర్యవిజితదేవాధిరాజ
తనయ ధననాథజాత కందర్ప నిషధ
రాజ సకలాగమజ్ఞానభోజరాజు
బ్రహ్మవంశాంబునిధిరాజు రంగరాజు. 50

క. ఏతజ్జనకానుజుఁడగు
నాతతనయశాలి మాధవార్యుఁడు పుణ్యో
పేతగుణంబుల వెలయు ధ
రాతలి కల్పమని సుకవిరాజులు పొగడన్. 51

సీ. జనవినుతాచారమున నిమ్మహామంత్రిఁ
జెప్పి వసిష్ఠునిఁ జెప్పవచ్చు
ననుపమకారుణ్యమున నిమ్మహామంత్రిఁ
జెప్పి శ్రీరామునిఁ జెప్పవచ్చుఁ
బుణ్యపాపవివేకమున నిమ్మహామంత్రిఁ
జెప్పి వైవస్వతుఁ జెప్పవచ్చు
వనజాక్షపాదభావన నిమ్మహామంత్రిఁ
జెప్పి శ్రీశుకయోగిఁ జెప్పవచ్చు

ఆ. ననఁగ భూమియందు నతిశయకీర్తుల
వెలయు నుభయకులపవిత్రుఁ డగుచు
నిద్ధచరితుఁడైన యెన్మలపలి సింగ
మంత్రి నందనుండు మాధవుండు. 52

తే. అతఁడు కౌశికగోత్ర విఖ్యాతుఁడనఁగఁ
దనరు గొబ్బూరి లక్కయధర్మపత్ని
చెన్నసానమ్మగన్న రాజీవపత్ర
నేత్రఁ గృష్ణాఖ్యఁ బెండ్లాడె నిండుప్రేమ. 53

సీ. శుభలీల మంగళసూత్రంబుమోసిన
యతివల కీలేమ యగ్రగణ్య
తొడివ్రాసి కట్టియెప్పుడు సంతసిలునట్టి
యువిదల కీభామ యోజబంతి
యనవరతము మాధవారాధనము సేయు
ముదితల కీరామ మొదలిపేరు
కొడుకులఁ జల్లనికడుపునఁ గాంచిన
పొలఁతుల కీచామ తిలకలక్ష్మి

తే. దీనజనతతిఁ బ్రోచి వర్ధిలినయట్టి
చెలువలకునెల్ల నీయింతి శేఖరంబు
ననుచు జనములు కొనియాడ నాదిలక్ష్మి
కరణి విలసిల్లి కృష్ణాంబ ధరణి వెలసె.

క. ఆలేమ గనియెఁ గీర్తి
శ్రీలలనావరుల రూపరేఖావిజిత
ప్రాలేయాంశుల విద్యా
నాళీకోద్భవుల సుతుల నలువుర వారల్.

సీ. సిద్ధబుద్ధిప్రభాజితకావ్యజీవకుం
భీనసకులరాజు పెద్దిరాజు
నానావిధోపాయ నయకళాజ్ఞానత
ర్జితవైరినృపమంత్రి సింగమంత్రి
యమృతధారాళనానార్థసంపద్వచ
స్స్థితిరమావరుశయ్య తిరుమలయ్య
యఖిలభూదేవతాహ్లాదకారణసము
ద్యమపుణ్యసంచారుఁ డన్నగారు
తే. ననఁగ శ్రీహరి భుజముల యనువుదోఁప
మానవత్వంబుఁ బొందు నంభోనిధాన
ములన మహిమయు గాంభీర్యమునుఁ దలిర్ప
మీఱుదురు సర్వలక్షణోదారులందు.

మ. అనతారాతివసుంధరారమణదుష్టామాత్యమంత్రక్రియా
వనదావానలుఁ డార్యహృద్వనజభాస్వన్మూర్తి మందాకి
వనజారాతిపటీరహీరహారశశ్వత్కీర్తి ధైర్యోల్లస
త్కనకక్ష్మాధరు నన్నగారిఁ బొగడంగా శక్యమే యేరికి

క. కడుచిన్న యయ్యు గుణములఁ
బొడవై దీనార్థి విబుధభూరుహమై యె
ప్పుడు ధర్మస్థితిచే న
ల్గడల న్నుతికెక్కె నన్నగారు ధరిత్రిన్. 58

తే. రామలక్ష్మణభరతు లారసిదినంబు
మనుపఁ జెలువొందు శత్రుఘ్నుమహిమమీఱ
నన్న లెల్లను దనుఁ బ్రేమ నాదరింప
నన్నగారును శత్రుఘ్నుఁడై తనర్చు. 59

సీ. నలకూబరేందుకందర్పసౌందర్యంబు
మీఱు నెవ్వాని యాకారరేఖ
పరిపంథిమేదినీపతుల దేవతలఁగాఁ
జేయు నెవ్వాని కౌక్షేయకంబు
సకలభూసురవనీపకుల దౌర్గత్యంబుఁ
ద్రెంచు నెవ్వాని వీక్షాంచలంబు
పుండరీకమరాళపూర్ణచంద్రులభంగి
విలసిల్లునెవ్వాని విశదకీర్తి

తే. యతఁడు హరివాసరార్చితక్షితినిలింప
జాలకృతసార్థకాశీర్వచఃప్రవర్ధ
మానమానితసంపత్సమగ్రుఁడగుచు
గరిమఁ జెలువొందు నలయన్నగారు ధరణి. 60

వ. తదగ్రజుండు.

సీ. అనిశంబుఁ దమ్ముల కాప్తుఁడై పూర్ణుఁడై
కందనిద్విజరాజు గలిగెనేని

సతతంబు గోత్రరక్షకుఁడై యజారుఁడై
వెలయు దేవేంద్రుఁడు గలిగనేని
మధుపాశ్రయముగాక మ్రాన్పాటునొందక
చెలఁగు మందారంబు గలిగనేని
యొరుచేతఁ జిక్కక తిరుగుడువడక యూ
ర్ములులేక తగునబ్ధి గలిగనేనిఁ
తే. గళలపెంపున నతులభోగముల దాన
గరిమ గాంభీర్యసంపద సరిసమానుఁ
డీడుజోడని పోల్పంగ నెసఁగు మాద
మంత్రిశేఖరు తిమ్మనామాత్యవరుఁడు. 62

చ. మదనవిలాసుఁడై యలరు మాదయతిమ్మనమంత్రిచంద్రుఁడ,
భ్యుదయము నొంద శాత్రవసమూహముఖాంబుజముల్
ముడింగె సమ్మదమునఁ గీర్తిచంద్రిక సమస్తదిశావళి నిండె
సత్కళా,స్పద మహిమంబునం జెలఁగె బాంధవకైరవకోటు
లున్నతిన్. 63

మ. అలఘుప్రాభవుఁడైన మాదవిభు తిమ్మామాత్యముఖ్యుండు
తా, నెలయూరన్ రజతాచలంబుగతి లక్ష్మీశాలయంబర్థి
ని,శ్చలభక్తి న్విలసిల్లఁ జేసి మఱి పాంచాలీశ్వరప్రాంగణ
స్థలిఁ గట్టించె సువర్ణకుంభవిలసత్సౌధంబునోర్గంటిలోన్.64

వ. తదగ్రజుండు. 65

సీ. అతులితైశ్వర్యదుర్గాధీశుఁడయ్యు ల
క్ష్మీసమాకలితుఁడై చెలఁగినాఁడు
నిశ్చల సత్యహరిశ్చంద్రుఁడయ్యు వి
శ్వామిత్రదమనుఁడై యలరినాఁడు

భూరిలోకావనపురుషోత్తముండయ్యుఁ
బుణ్యజనాప్తుఁడై పొదలినాఁడు
శ్రీకరాంగ ప్రభాలోకబాంధవుఁడయ్యుఁ
గువలయాహ్లాదియై కూర్చినాఁడు
తే. తనరిపరిపంథిమంత్రిమంత్రప్రభావ
తిమిరసంహారకారణతిగ్మకరుఁడు
సర్వసర్వంసహానాథ సచివముఖ్య
మాళిమణియైన సింగనామాత్యవరుఁడు. 66

సీ. తనప్రతాపాగ్నిశాత్రవసమిత్తతి నేర్చి
భూరిభూమీధ్రంబుఁ బుటము వెట్టఁ
దనకాంతిచంద్రిక జననేత్రకువలయం
బుల నేలి మరుముఖాంబుజము ముడుఁచఁ
దనదానమేఘ మర్థినికాయచాతకా
వళిఁ బ్రోచి చంద్రమండలముఁ బొదువఁ
దనకీర్తిలత దిశాదంతిదంతంబుల
[1]కడఁబ్రాఁకి కల్పవృక్షంబుఁ బొదువ
తే. నలరుఁజిత్తాంబుఖానదయాత్తహేమ
చామరాందోళికార్జునచ్ఛత్రపీఠి
కాకరండకలాచిభృంగారకాది
రాజచిహ్నాంచితుఁడు సింగరాజు భువిని. 67

క. గరిమం దక్కిన సచివులు
సరియగుదురె సింగమంత్రిచంద్రునకు మహీ
వరనుతునకు సామిద్రో
హరగండాంకునకు మాదయకుమారునకున్. 68

---

1 కలఁ.

వ. ఏతదగ్రజుండు. 69

క. బాహుబలభీముఁ డశ్వా
రోహణరేవంతుఁ డఖిలరూఢయశస్కుం
డాహవనిర్జితరిపు వీ
రాహంకారుండు పెద్దనార్యుఁడు వెలయున్. 70

ఉ. నిద్దపుఁగీర్తిసంపదల నీరజబాంధవసూతికం బెనుం
బెద్దన సత్కళామహిమ మీనపతాకునిమామకం బెనుం
బెద్దన రూపరేఖల నుపేంద్రుని ముద్దులపట్టికం బెనుం
బెద్దన మాదయప్రభుని పెద్దన మించు ధరాతలంబునన్.

సీ. ఏలించెఁ బతిచేత హిమధరాధరసేతు
పర్యంత మేదినీపతులనెల్లఁ
బాలించె నిజబుద్ధిబలముచే నాజ్ఞావ
శంబులై చెలఁగ దేశంబులెల్లఁ
గూలించె సంగరక్షోణి బాహాసిచే
దర్పితారాతిజాతంబునెల్లఁ
దూలించె నీగిచే దుర్వారబుధబంధు
యాచకవ్రాతదైన్యంబునెల్ల

తే. మించి చిత్తాంబుఖానభూమీమహేంద్ర
సకలసామ్రాజ్యలక్ష్మీవిశారదుండు
భాగ్యసంపన్నుఁ డెన్నులపల్లి మాద
మంత్రిశేఖరు పెద్దనామాత్యవరుఁడు. 72

సీ. పరమపావనమూర్తి బంధుచింతామణి
పుణ్యాంగనాశిరోభూషణంబు

సౌందర్యగాంభీర్యసంభవస్థానంబు
కాయంబు దాల్చిన కల్పవల్లి
సౌభాగ్యసదనంబు సైరణ భూదేవి
యతిథులపాలిటి యన్నపూర్ణ
భూదేవతాకోటి పోషింప భామినీ
దేహంబుఁ గైకొన్న దివ్యసురభి

తే. లక్షణంబులప్రోవు శీలములతావు
చికురనిర్జితరోలంబ సింగమాంబ
యనుచు జనులెల్లఁ గొనియాడ నమ్మృగాక్షి
తనకు నర్ధాంగలక్ష్మిగాఁ దనర మఱియు. 73

తే. పాలవెల్లికి నల్లుఁడై పరఁగినట్టి
యాదిదేవుండు సర్వంసహావధూటిఁ
బెండ్లియాడినవిధమునఁ బెద్దమంత్రి
లక్ష్మిఁ బరిణయమయ్యె నుల్లాసమెసఁగ. 74

ష ష్ఠ్యం త ము లు.

తే. తమ్ములెల్లను దను నిధానమ్ముగాఁగ
దైవమును దేశికుండుఁగాఁ దాతగాఁగ
నాత్మఁ దలపోసి సేవఁజేయంగ మెఱయు
నీదృశగుణాఢ్యుఁడైన మంత్రీంద్రునకును. 75

క. మరుదశనమండలేశ్వర
హరిదంతకరీంద్రకచ్ఛపాధిప కిరిరా
డ్గిరిసార్వభౌమబంధుర
ధరణీధౌరేయునకు బుధవిధేయునకున్. 76

క. నిరుపమవితరణజితజల
ధరసురతరుసురభితరణితనయఖచరశం
కరసఖసుధాఘృణికి వి
స్ఫురణ నభోమణికి మంత్రిచూడామణికిన్. 77

క. దివిజతురగ విశదగిరి సి
తవనజ శరభ హరి హర శతధృతియువతి కై
రవహిత వృష విషధరధవ
ధవళయశోనిధికి సంతతదయాంబుధికిన్. 78

క. ధీరునకు రూపనిర్జిత
మారునకుం గృష్ణమాకుమారునకు గుణా
ధారునకుఁ జాపనిగమకు
మారునకున్ విబుధసుకవిమందారునకున్. 79

క. శాతాసిహతోచ్చల దభి
యాతినృపాలకవిదారితాదిత్యునకున్
భూతలగురుపాండిత్యున
కాతతసత్యునకుఁ బెద్దనామాత్యునకున్. 80

ప్రథమాశ్వాసము.

వ. అభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నాయొనర్పంబూనిన చిత్ర భారతంబను మహాపురాణంబునకుం బ్రారంభం బెట్టెదనిన.

ఆ. సకలపుణ్యతీర్థసంఘవరేణ్యంబు
పాపదావశిఖికిఁ బ్రావృషేణ్య
జలధరాగ్రగణ్య మిల నైమిశారణ్య
మఖిలమునిశరణ్య మగుచు వెలయు. 2

వ. మఱియు నప్పుణ్యక్షేత్రంబున సకలకాల పల్లవిత కోరకిత కుసుమిత ఫలిత చందన మందార మాతులుంగ మధూక సరళ సౌవీర జంబీర ఖర్జూర నారికేళ నారంగతాల తక్కోల హింతాల తమాల కురంటక కోవిదార కపిత్థ జంబూ పనస బదరీ శమీబిల్వామలక వట యజ్ఞాంగ పున్నాగ పాటలాది ప్రభేదంబులందనరి ప్రియులకయివడి ననంగి పెనంగి మెఱయు మల్లికా మాధవీ నాగవల్లీ లవలీ సేవంతికైలా జాతి మరీచి ప్రముఖ నానా లతావితానం బుల సురభితా విశేషంబులచేత విబుధాళులకు ననుదినంబు సంతర్పణంబుచేయించుచు సత్ఫలంబులఁ ద్విజశ్రేణికి నని వారితసత్రంబు లిడునట్టి తరువాటికల విజృంభించి ఫలరస మకరందమహాప్రవాహంబులెల్ల ద్రవీభవించిన చందంబున నతి మధురపానీయంబులం బొలుపొంది తటప్రదేశ సుఖా సీన పరమహంసద్విజరాజ ప్రభావిశేషంబున నిరంతర వికా

సితసితకమల కల్హార కుశేశయ కుముద కువలయవాసనా వాసితంబులును, గలహంసకారండవ చక్రవాక టిట్టిభ బక బలాహక క్రౌంచ సారసాది నానాజలపక్షి సమూహ కోలాహలంబులును దేవాభిషేకనిమిత్త మునికుమార పూర్యమాణ కరకమండలు సంభూత ఘుమఘుమధ్వాన బధిరీకృత భూ నభోంతరంబులును నగు సరోవరంబులం గనుపట్టి, మునికన్యకా ప్రవర్ధమాన బాలలతాకీర్ణ పర్ణ శాలా ప్రాంగణ ప్రదేశ వికీర్యమాణ నీవారచర్వణ లీలా లంపటమృగశాబకవినోదంబులం జెలువొంది మునిసం దోహ పరిపాలిత కామధేను స్తన్యపానసమేధమానవత్స ముఖ ప్రవత్పయః ఫేనజాలశమితరజఃపుంజం బై రంజిల్లి పుండరీకాక్ష ఖండేందుమౌళి పూజా వేళా మునిరాజరణిత ఘంటాజాత ఘణఘణక్వణన చకితకురంగడింభక చంక్ర మణవిలాసంబున నింపొంది శాఖామృగలంఘనాధూతమహీ రుహ శాఖాగ్ర నిరంతర నిర్యత్పుష్పరస పంకిలాలవాల ప్రదేశంబై విలసిల్లి యజస్ర మునిమాణవకపఠిత ఋగ్యజు స్సామాది బహువేదఘోషముఖరిత సకలదిక్చక్రంబై మెఱసి ఋషికృతాధ్వర దేవతాహ్వానస్వాన ప్రతిధ్వనిత చక్రవాళ గహ్వరంబై చెలంగి తపస్వికృతక్రతుహోమ ధూమబంధురగంధవాసిత సకలమహీమండలంబై యొసంగి మహాభారతంబు చందంబున నర్జున నకుల విలాసంబునం బొదలి చంద్రమండలంబుపగిది నిఖిల దేవతాభ్యవహారనిల యతాకలితంబై మించి దేవేంద్రసభామంటపంబులీల బుధ గురు రంభాహారిణీగౌరవంబున మీఱి గ్రహమండలంబు తెఱంగున హంసజైవాతృకప్రముఖాధిష్ఠానం బై వెలసి

రామాయణంబువై ఖరి ఖరదూషణవిరోధంబున నొనరు
నన్నెలవునఁ జాంచల్యంబు బహిర్మారుతంబునందును, శ్రుతి
సముల్లంఘనోద్యోగంబు తాపసకామినీకటాక్షాంచలంబు
లందును, రాగంబు మానిపరిధానంబులందును రజో
విజృంభణంబు కైతకంబులందును దమఃప్రసారంబుపాంత
గిరిగహ్వరంబులందును బ్రతికూలత్వం బరిషద్వర్గంబులం
దును నాస్తికబుద్ధి యీషణత్రయంబునందును జిహ్వా
చాపల్యంబు హరినామస్మరణంబునందును నిరంతరవ్యస
నంబు నారాయణపదాంబుజద్వయీసేవైకపాకంబులందును
గాని యొండెడ లేక పొలుచు నచ్చట విహరించుకుందేటి
కూనల మేనులు మవ్వంబు నివ్వటిల్ల నందందదువ్వ శశాద
నంబులును లీలాదృష్టివిలాసంబున నవ్వనం బెల్లఁ గువలయ
తోరణాభిరామంబుగాఁ జేయు హరిణీసముదయంబులకు
నెయ్యంబున సంతసంబంతంతకు తేచు తేఁచులును తాపససం
రక్షితవన్యధాన్యభక్షణచకితమూషికావళికిం దల్లులగతిం
జన్నిచ్చి రక్షించు పిల్లులును వనమతీకాజక్షణకండూల
హోమధేనువులయందు మచ్చికలు పిచ్చిలం దమగోళ్లదూల
వారించుశార్దూలంబులును, సంతతయోగాభ్యాసయోగిజన
రేచితవాయుపానతుందిలదందశూకబృందంబుల భయం
బుడిపి యూవడిలం దిరుగు మయూరంబులును సంతతసం
తోషభరితాంతఃకరణమత్తశుండాలజాలంబులతోడంగూడి
మాడి విహరించుహరులును, హరినికరసటాచ్ఛటాకంకతి
కాయమాననఖతుండంబులై మైత్రి నెఱపు గండభేరుం
డంబులును, వెండియు ననేకమృగంబులు నన్యోన్యవైరంబు
లుడిగి యత్యంతసమ్మదంబున విహరించు మఱియును. 3

సీ. చెలఁగి "హారేర్న కించి ద్వ్యతిరిక్తమ
స్తి" యటంచుఁ బల్కురాచిల్కగములు
వరుసమై "వాసుదేవస్సర్వమితి" యని
సతతంబుఁ బలవించు శారికలును
"నచ నచ నారాయణాత్పరం మంత్ర"మ్మ
తెలివిని మ్రోయు నిందిందిరములు
మోదముతో "నమో వేదాంతవేదినే"
యని యెలుఁగించు పికావళియును

తే. దపసులు సకలవేదశాస్త్రములుచదువు
నప్పుడు గవుల్లుపోయిన యట్టియెడలఁ
దీర్చి చదివించునట్టి సద్ద్విజకులంబుఁ
గలిగి విలసిల్లు నప్పుణ్యకాననంబు.

ఆ. ఆవనంబులోనఁ బావనశీలురు
శౌనకాదిమౌనిజనులుగూడి
సత్రయాగ మమర సమ్మదంబునఁ జేయఁ
గను దదీయమహిమ గనఁగఁ దలఁచి.

సీ. అరుణజటాబంధధరులు భస్మత్రిపుం
డ్రాంకితాలికులు కృష్ణాజినోత్త
రీయులు వల్కకౌశేయులు రుద్రాక్ష
భూషితదేహులు పుణ్యతీర్థ
జలపూర్ణఘనకమండలు హస్తు లభినవ
దండపాణులు జగద్వంద్యచరితు
లఖిలశాస్త్రాగమాభ్యాసవిశ్రాంతులు
స్ఫటికాక్షమాలికాభరణధారు

తే. లంబుజాతదళాక్షుపాదారవింద
యుగళసేవాప్రవీణులు నిగమజాల
మూర్త లజకల్పులును నైనమునులు యతులు
నేగుదెంచిరి. శిష్యసమేతు లగుచు. 6.

సీ. మఱియుఁ గొందఱు ముక్తిమత్తకాశినియందు
విసుకలిమేలున మనముదగిలి
గంధంబు బంధమై కమ్మనిపువ్వులు
నొవ్వులై నవ్వులు దవ్వ లగుచు
రాకలు దుఃఖంబురాకలై యారామ
కూటంబు ఘనకాలకూట మగుచు
భూరిరత్నాంకితభూషణంబులు దూష
ణంబులై చెలఁగ నెయ్యంబుమీఱ

తే. నిద్రయును మేలుకనుటయు నెఱయ లేక
తుల్యమగు నాయవస్థలతోడనున్న
కాముకులకైవడి సురతకాంక్షఁ దిరుగు
నట్టి మౌనీంద్రులును వచ్చి రచ్చటికిని. 7

వ. ఇవ్విధంబున సమస్తధరణీమండలపుణ్యక్షేత్రనివాసు లైన మహాత్ములు శిష్యజనసమేతులై వచ్చి యవ్వనంబునిండ నిల్చి, యుండి రయ్యవసరంబున వారలఁ జూడంగోరి విబుధజన మాన్యుండును దపోవిద్యాధన్యుండును సాత్యవతేయ శిష్యకుమారుండును విమలాచారుండును సకలపురాణవచన రచనాపరితోషితమునిజాతుండును నగు సూతుండును జను దెంచిన నతని మృదుమధురభాషణంబుల గారవించి సుఖా సీనుం గావించి యి ట్లనిరి. 8

చ. అనఘ పరాశరాత్మజముఖాంబుజసంభవమైన యాపురా
ణనికరమెల్లఁ దావకమనఃకమలంబున నున్నదందు మా
కు నొకపురాణరాజము నకుంఠితవాగ్విభవంబుమీఱఁ జె
ప్పి నిఖిల మానిసంతతికిఁ బ్రీతి యొనర్పుము తాపసోత్తమా!

తే. అనిన నారోమహర్షణతనయుఁ డనియె
వినుఁడు దత్తావధానులై మునివరేణ్యు
లార సకలాఘహరణంబు భూరిపుణ్య
కరము నగునది చెప్పెదఁ జరిత మొకటి. 10

శా. వ్యాసప్రోక్తమహాపురాణములు మువ్వా అందులోఁ జిత్ర
మై, శ్రీసౌభాగ్యవిలాసదంబయి బహుశ్రేయస్కరంబై
కదుర్, భాసిల్లుఁ సుపురాణ మొక్కటి ధరన్ బ్రహ్మాండ
మన్పేరఁ బెం,పై సర్గ ప్రతిసర్గ వంశ మను రాజాది ప్రశంసా
కృతిన్. 11

చ. చదివెడువారికి న్వినెడు సభ్యులకు న్మదివాంఛఁ జేయు బ
ల్లిదులకుఁగల్గు విప్రులకు లేఁగలతోఁ గనుపట్టు లక్ష పె
న్మొదవుల నిచ్చినట్టిఫలముల్ హయమేధముఁ జేయుపుణ్య
ముల్, గొదుకక ధాత్రియంతయు నకుంఠితదానము సేయు
శ్రేయమున్. 12

క. గ్రామములు వేయు సాల
గ్రామంబులు లక్ష కోటికన్యాజనముల్
హేమాద్రు లనంతంబులుఁ
బ్రేమ నొసఁగుఫలము దీనిఁ జేర్కొనఁ గలుగున్. 13

క. అని పలికి మదిఁ బరాశర
తనయు న్భావించి మ్రొక్కి దామోదరపా

దనలినము నుతించి ముదం
బున సూతుఁడు శౌనకాదిమునులకుఁ జెప్పెన్. 14

చ. వినుఁడు మహాత్ములార పృథివీస్థలియందు విచిత్రలీలఁ గృ
ష్ణునకును దేవనాయకతనూజునకుగ్ రణమయ్యె నొక్క రా
జు నెపముచేత నర్జునునిఁ జుట్టలతోడ హరించె ధర్మనం
దనుఁ డొకరుండుఁ దక్క యదునాయకుఁ డుగ్రరథాంగ
ధారచేన్. 15.

క. తదనంతరంబ క్రమ్మఱ
యదువిభుఁడు గృపాసముద్రుఁడై వాణీశ
త్రిదశేశుల కాశ్చర్యం
బొదవ మనిచె నుభయసైన్యయోధులనెల్లన్. 16.

క. ఇది చిత్రభారతంబన
ముదమున వర్ధిల్లె లోకమునఁ బుణ్యోఘా
స్పదమై లక్ష్మీవల్లభ
పదమై కడుచిత్రమై సభారంజకమై. 17

వ. అనవుడు హరికథాశ్రవణాహ్లాదు లగు శౌనకాదు లతి
విస్మితహృదయులై యి ట్లనిరి. 18

సీ. కౌరవబలము నుగ్రతఁ జక్కసేయుచో
సూతుఁడై మెఱసెఁ గృష్ణుండు గాఁడె?
[1]ఖాండవవన[2]దగ్ధకాలమ్మునందున
సురలఁ దోలించెఁ గృష్ణుండు గాఁడె?

1 భగదత్తుఁడల్కమై నిగిడించువైష్ణవా, శుగము వారించెఁ గృష్ణుండు
గాఁడె? 2 దాహ..

[1]కర్ణప్రముక్తమహా దీర్ఘపన్నగమహా
శుగము దప్పించెఁ గృష్ణుండు గాఁడె?
ప్రతినదప్పకయుండ నతిగుప్తుసైంధవు
నుఱుమాడఁజేసెఁ గృష్ణుండు గాఁడె?

తే. యర్జునున కెల్లభంగుల నైనశౌరి
కంటికిని ఱెప్పరీతి నిక్కముగఁ బ్రోవ
నతనితోఁ బార్థుఁ డేల కయ్యంబుఁజేసెఁ
దామసం బెట్లు పుట్టె నాతనికి ననఘ. 19

వ. ఈవిశేషంబు సవిస్తారంబుగాఁ జెప్పి కృతార్థులం జేయుమనిన నారోమహర్షణకుమారుం డిట్లనియె మున్ను నారాయణ ధ్యానానురాగి యగుశుకయోగీంద్రుని నిక్కథ యుదార స్వాంతుం డగు నిలావంతుండను ధనంజయనందనుం డడిగిన నతని మన్నించి యమ్మహానుభావుండు చెప్పినవృత్తాంతంబు నెఱింగించెద. దత్తావధానులరై వినుండని చెప్పం దొడంగె. 20

సీ. అనవరతంబు ననంతాధివాసమై
పొలుపొందు వైకుంఠపురముఁ బోలి
విషధరప్రఖ్యాతవిశ్రమస్థానమై
చెలువైన కైలాసశిఖరిఁ బోలి
నిర్ముక్తసందోహనిలయమై విలసిల్లు
నీరజోద్భవునిమందిరముఁ బోలి
నవ్యసుధారసభవ్యభోగాఢ్యమై
కనుపట్టు నాకలోకంబుఁ బోలి

1 కానీనముక్తనాగమహాశరంబును, బెండుగాఁ జేసెఁ గృష్ణుండు గాఁడె?

తే. జలజనిలయాధినాయకచరణనీర
జాతజాతతరంగిణీసత్ప్రవాహ
వారిపూరపవిత్రమై భూరిమహిమఁ
బొలిచెఁ బాతాళభువనంబు పుణ్యధనము. 21

చ. బలువగు [1]వేల్పుతేని సునుఁబానుపునుం గనుపట్టునిల్లు వె
న్నెలతలకానిసొమ్ముగమి నించినపెట్టియ యెట్టివేళలం
బులుఁగులరాచవారికలవోకలకుం జొరరాని యిక్క పెం
జిలువలమక్కపట్టనుచుఁ జెప్పఁగ నొప్పు రసాతలంబు దాన్.

క. నాకులలోన మెలంగియు
నాకులఁ దమమహిమచేఁ దృణంబుగ మది నా
లోకించి భుజగవరులు ని
రాకులతఁ జరింతు రమ్మహానిలయమునన్. 23

తే. కుటిలగతిఁ దమకు నిజముగఁ గూర్చినట్టి
తామరసగర్భమర్యాదఁ దప్పరామి
భావమున నూహచేసి యాఫణికులంబు
లాత్మకాంతాలకంబులయందు నిడియె. 24

శా. ఆభూమిన్ బ్రవహించు నెప్పుడు నపర్ణాధీశమౌళిస్థగం
గాభంగామలపద్మగంధనికరవ్యాప్తప్రవాహోఢ్య[2]యై
యాభోగావతి పన్నగేశఫణదివ్యత్పద్మరాగచ్ఛటా
శోభానూనహిరణ్మయాంబుజములన్ జూడంగ నింపొం
దుచున్. 25

క. వినుఁ డానది శ్రుతిబాహ్యులు
ననవరతముఁ గుటిలగతులు నగుభోగివరుల్

1 నల్లవేల్పు. 2 తా, నైభాగీరథి.

దనవారిలోన మెలఁగినఁ
దనవారిఁగఁ జేసి హరునితల యెక్కించెన్. 26

వ. అమ్మహాకూలంకషాకూల ప్రదేశంబున నమరావతియుంబోలె విబుధాలయంబై యర్చిష్మతియుఁబోలె శుచిస్థానంబై సంయమనీనిలయంబునుంబోలె ధర్మాధిష్ఠానంబై పుణ్యావతియుంబోలెఁ బుణ్యజనావాసంబై యమలావతియునుంబోలె రత్నాకరంబై గంధవతియుంబోలె మహాబలనివాసంబై యలకానగరియుంబోలె ధనదాశ్రయంబై యైశాన్యంబునుంబోలె సర్వజ్ఞక్షేత్రంబై యొప్పి భోగవతి యన నొక్కపురంబు గలదు. 27

క. ఆపురమున కధిపతియై
యేపట్టున రాజనీతి యెడలక ధర్మ
వ్యాపారం బుడుగక యా
లూ పేయుఁడు దండశూకలోకం బేలున్. 28

తే. అతఁ డిలావంతుఁ డను పేర నమరు టెఱిఁగి
యును కరీంద్రధరాహీశులును మదించి
తా రిలావంతు లనుకొన్న దాన వారి
సత్త్వధైర్యమనీషలు జడుపుగొనియె. 29

తే. ధర్మవర్తన భీమప్రతాపమహిమ
నర్జునఖ్యాతి తనయందు నమపుపఱుచు
సత్యమున సత్త్వమున శరాసననిరూఢి
మీఱి [1]తనతండ్రులను విడంబించె నతఁడు. 30

వ. అని మఱియును. 31

---

1 తలిదండ్రులను

క. భోగవతీదక్షిణతట
భోగవతీపురమునందు బుధులు నుతింపన్
భోగవతీసతితో బహు
భోగవిశేషములఁ బ్రొద్దుపుచ్చుచు నుండెన్. 32

వ. అంత. 33

చ. అతఁ డొకనాఁడు మంత్రులు మహారసికు ల్సునులుం గవు
ల్బుధుల్, హితులుఁ బురోహితు ల్సరసిజేక్షణలుం బరి
వారముఁ దోరల్, చతురతఁ గొల్వ నైందవశిలాపరికల్పిత
సౌధవేదికో,న్నతనవరత్నకీలితకనత్కనకాసనమధ్యవర్తియై.

వ. పేరోలగం బున్నయవసరంబున. 35

చ. భువనములం బ్రసిద్ధిఁ గని పొల్చిన సద్ద్విజకోటికన్న నె
క్కువయగుహంసచక్రములు గోరి భజింపఁగ నంబుజాతుఁ
బె,క్కువిధములన్ స్మరించుపలుకుల్ శ్రుతియోగ్యములై
చెలంగ ము,క్తివనితచేతి కీరమనఁ దేజి శుకుం డరుదెంచె
వేడుకన్. 36

తే. ఇట్లు వచ్చిన శుకయోగి నెదురుకొనిసు
ఖాసనాసీనుఁ గావించి యర్ఘ్యపాద్య
ముఖ్యపూజావిశేషసమ్ముదితుఁ జేసి
ప్రణతు లొనరించి మధురోక్తిఁ బలికె నతఁడు. 37

సీ. అనవరతంబు నత్యానందకారిపై
కామరోషవికారగరిమ మడఁచి
సులభుఁడై ద్విజరాజచూడావతంసమై
దనరెడు సర్వజ్ఞు ననుకరించి

---

1 జేత.

నట్టిమహాత్ముండ వబ్జాక్షపాదార
  విందభృంగమవు వివేకనిధివి
నీరాకచేతను [1]నెగడె మత్పుణ్యంబు
  లనఘాత్మ నీవెఱుంగనిదొకింత
తే. యైనఁ గాలత్రయమునందు నరసి చూడ
లేదు ప్రాక్తనరాజావళీవిశేష
చరితములలోన మిగుల నాశ్చర్యహేతు
వయినకథ యొద్ది యది నాకు నానతిమ్ము. 38

క. నరనారాయణు లనఁగాఁ
బరఁగి నిరంతరము [2]సఖ్యభావోన్నతిఁ ద్రి
మ్మరు కృష్ణులకుం దమలో
దురమయ్యె నదేమినెపము దొరలె మునీంద్రా. 39

తే. పాండుసూనులఁ బొదువునాపదలు మాన్పఁ
బాలుపడి శోభనంబులు గీలుకొలుపఁ
జాలి చుట్టంబు మంత్రియు సఖుఁడు నగుచుఁ
గృష్ణుఁ డతిభక్తి వారి రక్షించు నెపుడు. 40

శా. ఆకుంతీసుతులందు నర్జునునితో నత్యంతమున్ మైత్రిమై
నాకృష్ణుండు మెలంగుఁ దొల్లి బలభద్రాదుల్ కడంకన్ సుభ
ద్రాకన్యామణి రాజరాజునకు నీఁదర్కించుచుండంగ మా
యాకృత్యంబున నీయఁడే నరున కయ్యబ్జాతపత్త్రేక్షణన్. 41

క. దివిజులు భయమందఁగ ఖాం
డవవన మనలునకు నిచ్చునాఁ డాలక్ష్మీ
ధవుఁడు సహాయంబై ని
ల్చి విజయునకు జయమొసఁగఁడె లీలయపోలెన్. 42

1 నీడేజె. 2 సత్యభామారతి.

తే. ఈవిశేషంబు విరివిగా నెఱుఁగఁ జెప్పి
చెవులపండువు సేయు మచ్చికదలిర్ప
మునివరేణ్య భవద్వాక్యజనితమధుర
సుధగదా నన్ను నేఁడు విబుధుఁగఁ జేయు. 43

వ. అనవుడు నిలావంతునకు శుకయోగీంద్రుం డిట్లనియె. 44

తే. అనఘ మేలైనయది నన్ను నడిగితీవు
వినెడువారికిఁ జెప్పెడుఘనమతులకు
నఖిలపాతకహారియు నభిమతార్థ
దాయకమునగు తచ్చరిత్రంబు వినుము. 45

చ. కలఁడు మహాత్ముఁ డొక్కఁడు సుఖంబులు దుఃఖములు
న్సమంబుగా, మెలఁగి సుహృజ్జనంబులు నమిత్రులు నేక
విధంబుగాఁ జెలంగి లలితలోచనాతతి మృగీసమితి న్సరిగాఁ
దలంచు వాఁడిలపయిఁ [1]దుల్యభాగనయు నిట్లు భజించుటఁ
దుల్యమానివాన్. 46

చ. అలఘుతపోవిశేషమున నంబుజగర్భునితోడ శాంతిమై
నలినదళాక్షుతోడ భువనస్తుతభూతహితప్రబుద్ధిచే
నల గిరిజేశుతోడ మహిమాతిశయంబున వ్యాసుతోడ నీ
తుల గురుతోడఁ దుల్యుఁడనఁ దుల్యుఁడు మించె ధరా
తలంబున్. 47

తే. అతఁడు పరమాత్ముఁగూర్చి బాహ్యమును లోను
నేకముగఁ జేసి లోకంబులెల్లఁ బొగడ
భూరిభాగీరథీనదీతీరమునను
విమలమతితోడఁ దపముఁ గావించుచుండె. 43

1 దుల్యభాగయను నేట జనించిన తుల్యమాని.

వ. అని శుకయోగీంద్రుం డిలావంతున కెఱింగించిన తెఱంగు చెప్పుటయు విని యట మీఁది వృత్తాంతం బేమని యడుగుటయు. 49

మ. హరిదంత ద్విపదంతకాంతి లసదుద్యత్కీర్తికాంతామనో
హరదుగ్ధాంబుధిసంభవారమణపాదాబ్జద్వయీభావనా
పరతేజోజితవిస్ఫురజ్జ్వలనజంభద్వేషిదంభోళి భా
స్కర కృష్ణారమణీమణీవరతనూజా మానినీమన్మథా. 50

క. అనతారిమానభంజన
వినతాసూనుప్రతాపవిశ్రుతవనితా
జనతాపంచశిలీముఖ
ఘనతామరసాప్తతనయఘనదాననిధీ. 51

మాలిని.—

అతులితగుణరూపా హారిపుంద్రేక్షుచాపా
హతవిమతమహీపా యాత్మవంశప్రదీపా
జితకలితతికోపా శ్రీమహాభోగగోపా
క్షితిభరణదిలీపా క్ష్వేడకంఠప్రతాపా. 52

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కౌండిన్యగోత్రపవిత్ర చరిగొండ తిమ్మనామాత్యపుత్త్ర సకలవిద్యాపారీణ శతఘంట సురత్రాణ సుకవిజనవిధేయ ధర్మననామధేయప్రణీతం బయినచిత్ర భారతం బనుపురాణకథయందుఁ బ్రథమాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు.

చిత్రభారతము

ద్వితీయాశ్వాసము.

ధర్మపురనృసింహా
రాధనతాత్పర్యబంధురశిఖామణి ధా
త్రీధవనుత యెనుములపలి
మాధవతనుజాత పెద్దమంత్రివరేణ్యా. 1

వ. అవధరింపుము మృదుమధురవచనరచనాపరితోషితముని
జాతుం డగుసూతుండు హరికథాశ్రవణాహ్లాదు లగుశౌన
కాదులకు ని ట్లనియె. 2

క. పగ లెల్ల జలదరాశికిఁ
బగలై కొనసాగె నంతఁ బద్మాప్తుండుర్
మిగులంగ నుగ్రుఁడై జగ
ము గలంచఁగ గ్రీష్మకాలము న్వడివచ్చెన్. 3

ఆ. విశ్వకర్మబిడ్డ వేదన మాన్పంగ
రవి మథించి కిరణనివహములను
ధరణిమీఁద వైవ నురుతరోగ్రంబులై
వఱలె ననఁగ దావవహ్ను లొదవె. 4

తే. లోకములజీవనం బెల్ల [1]లోనుబుచ్చి
తనకరంబులఁ గువలయస్థలము మేలుఁ
జెఱిచి కడువెట్టయైన రాజీవబంధుఁ
డెట్లు తా మిత్త్రుఁడయ్యెనో యెంచిచూడ. 5

సీ. భూతలంబెల్ల నద్భుతముగాఁ బగులంగఁ
బాతాళలోకంబు బైలుపడియె
జలధిలోఁగల నీరజంతుసంఘాతంబు
నుడుకెక్కి యంతంత నొదుఁగఁజొచ్చె
ధూళిసమాక్రాంతతోయదపదముగా
నెస రేఁగి గాడ్పులు విసరఁదొడఁగె
నతిగభీర నదీమహాప్రవాహంబుల
నిసుమేరుపడఁగ నీరెల్ల నింకె
తే. నౌర పురుహూతకమలభవాదులకును
[2]వెస వనితల యధరరసము సవి సుఖముఁ
గనిన నోరికి వేఁడి పాల్గొనినభంగిఁ
జేయునన వెట్ట మఱి వేఱ చెప్పనేల. 6

మ. అమరస్థానవిశేషమై తనరు హేమాద్రిన్ శివావాసమై
రమణీయం బగురౌప్యభూధరముఁ దేరన్ బ్రహ్మ వీక్షించి
నెయ్యము సంధిల్లఁగ వానిపై సురనదిన్ హత్తించె లే
కున్న నా, యమరత్నాధరము న్హరాచలము నీరై పోవవే
యెండచేన్. 7

క. మృగతృష్ణల కగ్గలమై
మృగతృష్ణలు దిక్కులందు మించందొడఁగెన్

1 లోఁచిపుచ్చి. 2 వేసవిని తలఁప దినంబు వీలు దినము.

మృగరాజులు నానావిధ
మృగరాజులు [1]హరులు కరులు మెలఁగక డాఁగెన్. 8

చ. మిటమిటఁగాయు నాతపము మించఁగ నోర్వక గండశైల
ములన్, పెటపెటఁ బ్రేలి పేలముల పెంపువహించెను జీవ
కోటులుఁ, బొటబొటఁ బొక్కె భూమిగల భూజము
లందు మహోగ్రవృత్తిమైఁ, జిటచిట నిప్పు లుప్పతిలెఁ
జెప్పఁగరాని నిదాఘవేళలన్. 9

వ. అట్టి సమయంబున. 10

మ. గురుబాహాయుగ మెత్తి వామచరణాంగుష్ఠంబునన్ భూమిఁ
ద్రొక్కి రమావల్లభు నాత్మలో నునిచి వీక్షింపంగ రా
నట్టి భాస్కరుపైఁ జూపులు నిల్పి తుల్యుఁడు సమగ్రబ్రహ్మ
నిష్ఠారతిన్,బరమాశ్చర్యముగాఁ దపంబు సలిపె న్పంచాగ్ని
మధ్యంబునన్. 11

వ. అంత. 12

క. జీమూతాక్రాంతంబగు
భూమండల [2]మనఁగ నానభోమండలముఁ
జీమూతాక్రాంతముగా
జీమూతాగమము దోఁచెఁ జిత్తం బలరన్. 13

చ. అనిమిషనాథుఁ డమ్మునితపోనలకీలల నబ్ధియింకినన్
దనకు విపత్తుఁడై యచట డాఁగిన యాహిమవన్నగాత్మ
జున్, గినిసి విపత్తుఁజేయఁ గమకించి ప్రచేతసు నింట నిర్గ
మం, బనిచెడు విల్లనంగ నపరాశ సురేశ్వరుచాప మొప్పెఁ
దాన్. 14

---

1 సిరులహరుల. 2 ముఁ స్ఫురన్నభోమండలమున్.

తే. ఇంద్రగోపంబు లవనిపై నెల్లయెడలఁ
గానిపించె సురేంద్రుఁ డగ్గలికతోడఁ
దప్పముగావించు మానిఁ గ్రోధమునఁ జూడఁ
గన్నుగమిరాలు విస్ఫులింగము లనంగ. 15

చ. కరములు చాఁపి వడ్డిడుటకై బుధశుక్రుల సాక్షిపెట్టి య
య్యరుణుఁడు భూమిచేతఁ దగ నప్పులు గైకొని యియ్య
కున్నచో, ధర తన మూలవృద్ధులకుఁ దక్కక సాగినవారిఁ
గూర్చి యక్కఅగుడిఁ వ్రాసియాఁగె ననఁగాఁ బరివేషము
చుట్టె నాతనిన్. 16

తే. ఉత్తరపుదిక్కు మెఱుపుల నుల్లసిల్లెఁ
బూర్వదిగ్వాయుసంచయంబులు చెలంగెఁ
దగనహోరాత్రములును సంధ్యలును దెలియ
రాకయుండెను మేఘసంరంభమునను. 17

సీ. నిష్కళంకాత్మయై నెగడు వసుంధర
యత్యంతపంకాత్మయై చెలంగె
నమృతప్రవాహాఢ్య లయిన మహానదు
ల్గలుషవిషాఢ్యలై కలఁగఁబాఱె
రాజహంస మనోహరం బగుగగనంబు
సంతతఘనతమశ్ఛన్నమయ్యె
మాధవలక్ష్మీసమన్వితం బగునబ్ధి
పరజీవనావేశఁ బరఁగి డొంకెఁ

తే జాతకంబుల మనములు చల్లనయ్యె
మలయుదావానలంబులు మ్రగ్గిపోయె
సస్యజాతంబు నానాఁట సఫలమయ్యె
విమలమైనట్టి వర్షాగమమున నధిప. 18

మ. ఘనరావంబు చెలంగ భృంగి వినుతుల్ గావించి పాడంగఁ
గా, ననమం దెచ్చట నీలకంఠవిలసన్నాట్యంబు రంజిల్లెఁ
దా, ఘనరావంబు చెలంగ భృంగి వినుతుల్ గావించి
పాడంగఁ గా, ననమం దెచ్చట నీలకంఠవిలసన్నాట్యంబు
రంజిల్లదే. 19

తే. పృథుతటిద్దేహనవ్యతాపింఛచికుర
గురుపయోధరకుచయునై కోర్కి మీఱఁ
బ్రావృడంగన యినునిపైఁ జేవఁగొన్న
తమిని వెడలంగనీయక డాఁచె నతని. 20

తే. మొగులుగతి నిమ్ముకొన్నట్టి మొగులు చెలఁగ
నలరు మెఱుపులకై వడి నలరుమొగ్గ
గములఁ బొడమెడు తావి భృంగములు గ్రోలి
తరులఁ గనుపట్టెఁ గేతకీతరుల మెఱసి. 21

సీ. కులపర్వతములు ఱెక్కలతోడ నెగసెనాఁ
గంధరంబులు మింటఁ గలయఁ బర్వె
మందరాచలమథ్యమానార్ణవధ్వాన
మన మేఘనిర్ఘోష మతిశయిల్లెఁ
గల్పాంతసమయాగ్నికణము లొక్కుమ్మడిఁ
బడియెనో యనఁగఁ బెన్పిడుగులురలె
వజ్రంబు దేవతావల్లభుం డురువడి
జళిపించె ననఁగఁ జంచలలు మెఱసె

తే. మత్తశుండాలశుండాసమానసపతద
మానధారాళధారానవీననీర

పూరపరిపూరితాశానభోధరిత్రి
గాఁగ వానలు గురిసె లోకములు [1]బెదర. 22

వ. అప్పుడు. 23

తే. పరమహంస యనంగఁ దాఁ బరఁగి యమృత
దేహియై మంగళాకృతిఁ దేరి బుధతఁ
జెంది విజ్ఞానగురుఁడు నాఁ జెలఁగి యతఁడు
పర్వత భృగుస్థలమునఁ దపంబు సలిపె. 24

వ. మఱియును. 25

క. తోరలెడువానలఁ దడియుచు
గిరిచఱిఁ గూర్చుండి యోగికేసరి దినముల్
మరుదశనంబునఁ గడపుచుఁ
జిరకాలం బుగ్రతపముఁ జేయుచు నుండెన్. 26

వ. అంత. 27

తే. ఎలమి మేలైనవర్షంబు లెల్లజాఱ
స్వాంతముఁనఁ దూలి గద్గదస్వరము గదురఁ
దుదిశరత్తులఁ బొదివి వృద్ధులవిధమున
నరిగె నెందేని మేఘంబు లాకసమున. 28

క. జలదములముంపు దప్పినఁ
గలితప్రభఁ బొల్చె దిశలు గర్దమ మింకెన్
జలి యంతంతకుఁ మించెం
గొలఁది తఱిగి నదములెల్లఁ గొంచెము లయ్యెన్. 29

క. కమలారులైన హేమం
తముఁ దద్రాత్రిచయమును ఘనములై తోఁచెన్

1 చెదర.

గమలాప్తములగు నిను తే
జముఁ బగళులు గొంచెపడియెఁ జలిచే నధిపా. 30

క. అనుపమ మగుహేమంతము
ఘనసత్త్వం బెమెయి యుష్ణకరునిఁ శీతాం
శునిఁ గావించెను దన్నిశ
లను బగలుగఁజేసె జనములకుఁ జిత్రముగాన్. 31

తే. స్థావరములైన యద్రులుఁ జలికి వెఱచి
యీడుమీఱినసానులతోడికూట
ములు విసర్జింప లేవన్నఁ దలఁప నొరులు
సతులఁబాసి [1]చరింపఁగఁ జాలఁగలరె. 32

తే. జ్వలనుఁ డెప్పుడు జగత్ప్రాణసఖుఁ డటంచుఁ
బలుకుమాట యథార్థమై నిలిచె ననఘ
యట్లు గాకున్న హేమంత మదరినప్పు
డతనిప్రాపున బ్రతుకునే యఖిలజనము? 33

సీ. ఇంతంత యనరాని యివములెల్లెడఁ బర్వ
[2]వసుమతి వడవడ వడఁకఁజొచ్చె
వసనాభివిసము లప్పసముఁబూనిన వాయు
విసరంబు ఱివ్వన విసరఁదొడఁగె
భూనభోదిగ్భాగములుఁ గానరాకుండ
గుఱిలేని పెనుమంచు గురియఁదొడఁగె
శీతంబునకు సరశ్శ్రేణు లోసర్చిన
నెగడులు తలుచుగా నెగడి మెఱసె

1 చరింపఁగఁ. 2 వనభూమి.

తే. నెల్లరోగంబులును నిండి వెల్లివిఱిసె
వెజ్జులకుఁ బండువయ్యెఁ బూవిలుతుమామ
విపులశీతలచంద్రికావితతి చల్లెఁ
దరులుఁ దామరసిరులు నుద్దవిడి ముదిసె. 34

క. చేతోభవకోపంబున
శీతలమని విటులు సతులుఁ జేరక యంతం
జేతోభవదండన మీ
శీతలమని వెఱచి కలసి చెలఁగుదు రాత్మన్. 35

ఉ. అమ్ముని యట్టివేళ హృదయంబున నంబుజనాభు నిల్పి లో
కమ్ముల కద్భుతంబుగ వికార మెఱుంగక కంఠదఘ్ననీ
రమ్ములలోననుండి యుదకమ్ముదకంబులఁ బ్రోదిసేయుచున్
నెమ్మిఁ దపం బొనర్చె ధరణీవరులున్ సురలు స్వడంసఁగన్.

తే. ఇవ్విధంబున నేడువేలేండ్లు తపము
ఘోరమతిఁ జేసె నామౌనికుంజరుండు
గరుడగంధర్వయక్షకింపురుషసిద్ధ
సాధ్యవిద్యాధరాదులు సన్నుతింప. 37

క. ఆసమయంబునఁ దనమది
వాసవుఁ డిట్లని తలంచె వసుధా భుజగా
వాసనివాసులవర్తన
మీసారి వినంగరా దిదేమి విధంబో. 38

క. సారమతిఁ గీడుమేలును
జారులచేఁ దెలియవలయు జగతీశులకున్
జారులు రాజులకెల్లను
దూరము గనిపించు కన్నుదోయి తలంపన్. 39

వ. అని వితర్కించి. 40

క. చారుల లోకత్రయ సం
చారుల సూనృతవచఃప్రచారుల విమలా
చారుల సంతతగూఢవి
చారుల రావించి యతఁడు సమ్మతి ననియెన్. 41

సీ. మీరు భూమికి నేగి గౌరవం బొనరంగ
నచ్చోటఁ దనరు బ్రాహ్మణులు వేద
విధి సంచరించు నవ్విధము రాజులు నీతి
విహరించు తెఱఁగుఁ బ్రవీణులైన
వైశ్యుల [1]పుణ్యాభావంబును శూద్రుల
వర్తనమును బ్రజావళిచరించు
కట్టడయును యోగిగణములు గావించు
తపముచందంబు సద్బ్రహ్మచారు
తే. లైన వారలగతియు గృహస్థులయిన
వారి నడకలుఁ దగుపతివ్రతలమేలుఁ
దెలిసి పాతాళభువనవార్తలు నిజంబు
గాఁగఁ బరికించి రండు వేగంబు మీఱ. 42

వ. అని రహస్యంబుగాఁ జెప్పి యనిచినఁ జారులు క్రమంబున ధరణీతలంబునకు డిగ్గి భూకాంతానితంబావలంబిత రత్న మేఖలాకారంబు లగుపారావారంబులను, సమస్తవస్తు విస్తారరూపంబు లగుసప్తద్వీపంబులను, దటప్రదేశదేదీప్య మానరత్నజాలంబు లగుపుణ్యశైలంబులను, ననవరతాసీన యోగిజనంబు లగువనంబులను, నిరంతరవికసితసితకమల

1 పణ్యభావంబును.

కల్హారమాలికాసారంబు లగుకాసారంబులను, మహాపాత
కంబులనెల్లం బుణ్యంబులుగాఁ జేయ సమర్థంబు లగుతీర్థం
బులను బవిత్రంబు లగుపుణ్యక్షేత్రంబులను, ముక్తికాంతా
నితాంతనిధానంబు లగుమహానది[1]విధానంబులను, ననంత
తపోధనులగు మునులను, నానావిధవస్తుసమాస్పదంబు
లగుజనపదంబులను, నజస్ర లక్ష్మీవిహారంబు లగుపురంబు
లను, వేదవిద్యావినిర్జితవాణీవరు లగువిప్రవరులను, సర్వ
సర్వంసహాభారభరణదక్షదక్షిణబాహాదండవిజృంభమాణ
కఠోరకుఠారధారావినిర్జితవైరిరాజన్యులగు రాజన్యులను,
సంపజ్జితయక్షవర్యు లగునార్యులను, బుణ్యగుణభద్రు లగు
శూద్రులను గనుంగొనుచు వచ్చివచ్చి పురోభాగంబున.

చ. కనుఁగవ యింతమూసి కరకంజము లూఁపు యుగంబుఁ జేర్చి
మేను నిగుడఁజేసి శ్రీవరు మనోజలజాబున నిల్పి యింద్రి
యాళిని బిగఁబట్టి గాడ్పులఁ జలింపఁగనీక కదంగి స్వస్తి
కాసనమున నున్నతుల్యమునిచంద్రునిఁ గాంచిరి భీత
చిత్తులై. 44

వ. ఇవ్విధంబున నమ్మౌనీంద్రుం గనుంగొని తమలో నిట్లనిరి.

ఆ. ఇతఁడు పరమహంసుఁడే నిక్కమగుఁగాక
యున్న నుగ్రగతిని నుండు టెట్టు
లిమ్మహాత్ము తేజ మేచినఁ గువలయం
బెల్ల ముచ్చముడుఁగదే తలంప. 46

మ. హరుఁడో యాతఁ; డటైన శూలమును నేణాంకుండు
ఫాలాక్షమున్, బరిశీలింపఁగ నేల కానఁబడఁ; వజ్రప్రోద్భ

1 వితానంబులను.

వుండో; ముఖాంబురుహంబుల్ మఱినాల్గు గావలదె;
యంభోజాక్షుఁడో ఖడ్గముఖ్, విరిగెందమ్మియు శంఖచక్ర
ములు నేవీ బుద్ధి నీక్షించినన్. 47

ఉ. ఇమ్మునినాథుఁ డేపనికి నీగతి ఘోరతపంబు సేయ నె
య్యమ్మునఁ బూనెనో కడుభయంకరమై ప్రసరించు నిట్టి తే
జమ్మున నెల్లలోకములు స్రగ్గవె వాయువు లేనిచోట దీ
పమ్మునుబోలె వీఁ డచలభావము నొందె దృఢవ్రతస్థుఁడై.

తే. ఇతఁడు గావించుతపము సురేశ్వరునకుఁ
జెప్పకుండిన మోసంబు చెందు ననుచు
నచట నిల్వక దివమున కరిగి రంత
వాయువేగులు వేగులు వారు వెరచి. 49

వ. ఇట్లు చారు లతిత్వరితంబున నాకలోకంబున కేగి యమ
రేశ్వరుం గాంచి దండప్రణామంబు లాచరించి నిటలతటం
బున నంజలిపుటంబు ఘటియించి యి ట్లనిరి. 50

ఉ. దేవరపంపున న్ధర కతిత్వరితంబున నేగి యచ్చటన్
బావను లైనభూసురులఁ బార్థివులం బరికించి పుణ్యతీ
ర్థావళుల న్మహానదుల నారసి మానులఁ జూచి బంధుర
గ్రావములన్ వనంబులను గన్గొనిజాహ్నవిఁ జేరఁబోవు చోన్.

శా. చండాంశుండునుబోలె నుగ్రతరతేజఃస్ఫూర్తి ఫాలా
నలాంచుండునుబోలె మహాప్రభావమున రక్షోహాంతయున్
బోలె బ్రహ్మాండాంతర్గతజంతుసంఘహృదయవ్యాప్తాకృతిం
బద్మగర్భుండుంబోలెఁ దపంబునం దగు మునీంద్రుం డున్న
వాఁ డచ్చటన్. 52

తే. అతనితపమున లోకంబు లడరె గిరులు
వడఁకె జలధులు పిండలి వండులయ్యె
ధరణి కంపించె సూర్యచంద్రగుచు లడఁగెఁ
దారకంబులు రాలె దిక్తటులు ప్రీలె. 53

వ. కావున నమ్మహామునీంద్రుం డేమినిమిత్తంబున నట్టితపంబుఁ జేయుచున్నవాఁడో దానికిం దగినకార్యం బూహింపు మనియును, నతనిపేరు తుల్యుండనియును, విన్నవించిన దురంతచింతాక్రాంతుండై కొలువుకూటంబున కేతెంచి ప్రతీహారులచే దిక్పాలపూర్వకంబుగా సకలదేవతావరులను స్వాచార్యుం డగుగురునిఁ రావించి యథోచితంబుగా సత్కరించి వారలు చుట్టునుం బరివేష్టింప భద్రచింతామణీపీఠికాసీనుండై యందఱఁ గలయం గనుంగొని యిట్లనియె.

చ. ఘనుఁ డొకయోగి తుల్యుఁ డనఁగా ధరణీస్థలియందు నేరికి
న్వినఁ గనరానితేజమున విజ్ఞనవీఁగి తపంబు సేయఁగా
వనరుహమిత్రచంద్ర నగవర్గసముద్రనదీనదక్షమా
జనతతియు న్జలించెనని చారులు చెప్పినమాట వింటిరే. 55

తే. ధరణియాపద మానువిధంబుఁ దుల్య
మునితప ముడుగురీతియు మనకు విపుల
సౌఖ్యమున నుండుకార్యంబుఁ జర్చచేసి
పలుకుఁడీ మీరు మీయుక్తిబలము మెఱయ. 56

వ. అనవుడు నప్పాకశాసనునకు నఖిలామరాధిపులయనుమతంబున సకలనీతివిద్యాగురుం డగుగురుం డిట్లనియె. 57

ఆ. బలిమిఁ జేయరానిపని యొట్టిదైనను
పాయబలముచేతఁ జేయవచ్చు

సాహసంబుచేసి చనరాని జలనిధి
నావచేఁ దరించుతేవ ననఘ. 58

ఆ. మునులు తపముఁ జేయుచును బహిరింద్రియం
బుల మనంబుతోడఁ గలిపి నిలిపి
యచలనిష్ఠఁ బొల్తు రదిగాన వారి మ
నంబుఁ గలఁపఁ దద్వ్రతంబు చెదరు. 59

క. మనసిజు నీక్షణమున రాఁ
బనుపు మతం డమ్మునీంద్రుభావముఁ గడునే
ర్పునఁ జొచ్చి తపము మాన్పెడు
ననఘా! యాతని కసాధ్యమైనది గలదే. 60

వ. మఱియును. 61

ఆ. ధరణిజనులు వడఁకఁ దపముగావించు ము
నీంద్రకోటి మాన్ప నిందువదన
లోపినట్లు విధుఁడు నోపఁడు నిక్కువ
మచ్చరలను బిల్వనంపి పంపు. 62

వ. అని యమ్ముని తపోవిఘ్నోపాయంబుఁ జెప్పిన గురు నభి
నందించి పురందరుండు పుండ్రేక్షుకోదండనిర్జితయోగిజన
తపోదర్పుండైన కందర్పునిం దలంచిన. 63

సీ. వనితలచేతి వేదనకొప్పు తనకొప్పు
పసఁజూడ నోసపరిబాగుమీఱఁ
దనమోముసిరినీడు కొనఁగోరి కొనగోరి
కస్తూరికాతిలకంబు చెలఁగ
వనజాక్షి[1]సంతన తనమేన తనమేన
మామక[2]సెక్రాయంబు మహిమఁజూప

1 కోరిన. 2 లేఁబ్రాయంబు.

మెఱుఁగుఁజుక్కలతోడ సరులైన సరులైన
తనయురంబున నిండి తళుకులీన

తే. కేళి సలిపెడు తన మంచి కేలి యుంగ
రములకాంతులతతియుంగరముల విరుల
నందియలమించు పదముల నంది యలర
వంబు మీఱంగ నింద్రుభావంబు దనర. 64

చ. ననుపులు మందె మేలములు నారుల పెన్బొలయల్కవేళ
లం, బెనఁగి కవుంగిలించునెడ పేరులయొత్తులు గోరుటొత్తు
లుం, దనువున మీఱఁగా నలసతం జిఱునవ్వులుఁ గొప్పుఁ
బువ్వులున్, గనుఁగవ కెంపులున్ రతుల గర్వము సొంపులు
నింపుదోఁపఁగన్. 65

ఉ. పూవులవిల్లు నమ్ములును బూనుచు బంగరువ్రాఁత నిండు
మూ,దావళి దట్టిగట్టి యొరదాఁకిన కెంజిగురాకుబాకు శో
భావృతిగా నమర్చి వలిపంబుఁ బయిన్ వలెవాటు వైచి ల
క్ష్మీ వనితాకుమారకుఁడు మేని మెఱుంగుజగంబునిండఁగన్.

మ. చెలికాఁడైన వసంతుఁ డాదరముతోఁ [1]జేయూఁదఁగాఁ
జల్లగా,లి లసచ్చామరపాణియై నడవ [2]నాళీకద్విషుండున్
సుధా,జలపూర్ణంబగు గిండి దేరఁ దనదక్షత్వంబు మీఱంగ
నిం,తులమానం బెడలంగ వచ్చె నమరేంద్రుం డిచ్చలో
మెచ్చఁగన్. 67

వ. ఇట్లు వచ్చిన భావసంభవుని నయ్యింద్రుం డాలింగనంబు
చేసి గారవించి సుఖాసీనుం గావించి కుశలం బడిగిన
యనంతరంబ రంభం దలంచిన. 68

1 జేయూఁతగాఁ. 2 బల్విశన్ హిమాంశుండుదా.

చ. చెలువమురచ్చ కాముకులజీవన మంగజరాజ్యలక్ష్మి శూ
రులు గనునట్టిపద్ధతి మరుద్ధణి కామణి సోమయాజుల
న్వలవఁగఁజేయు నౌషధము స్వర్గ విభూషణ మంబు రాశిస
త్కులభవపుణ్యరాశి నలకూబరు ప్రాణపదంబు రంభ దాన్.

మ కుసులం [1]దావిచయుం బొసంగు విపులం గొప్పొప్పుగాఁ
దీర్చి కస్తురి ఫాలంబున సోగబొట్టిడి కళాస్తోమంబుపైఁ జల్లు
ముంగర నాపద్ధరియుంచి లేనగవు వీఁక న్మోవి పల్లొత్తులుః
మరువై దాఁచఁగఁ గ్రొత్తముత్తియపుఁ గమ్మల్వీనుల న్మించఁ
గాన్. 70

ఉ. ఏపునఁ దారహారము వహించి మనోహరహీరకాంతి సం
దీపితమైన క్రొమ్మొగపుతీఁగ ధరించి సమస్త రత్నసం
స్థాపిత మేఖలాయుతనితంబముసోయగమూరుశోభలం
బై పడి మేలిసన్నవలిపంబున మీఱిదుబాలి చేయఁగాన్.

ఉ. చేరిక గోరు[2]శోణములఁ జెక్కి విలాసము వేసినట్టి బం
గారపుఁగుండలల్ గెలువఁగాంచి నిశాతనవాంకుశంబుల
న్జీరిన కుంభికుంభముల చెన్నువహించినయట్టి క్రొత్తకెం
జీరలతోడి చన్నుఁగవ చెల్వముఁ బయ్యెదఁ జొకలింపఁగాన్

సీ. తన కన్నుదోయి యుద్దండ మన్మథబాణ
జలజమీనములకు సామి గాఁగఁ
దననెమ్మొగంబు చంద్రసరోజ మణిదర్ప
ణావళులకు బడియమ్ముగాఁగఁ
దనతనూయష్టిసౌదామినీవల్లి కా
తపనీయములకు విధాతగాఁగఁ

1 బాపటయుం బొసంగ. 2 బాణముల.

దనమందగమనసౌందర్యంబు మదకేకి
దంతిహంసల కోజబంతిగాఁగఁ
తే. దనమృదుధ్వని కోకిలోత్కరవిపంచి
కాశుకాళికి నొజ్జగా గర్వమొప్పఁ
దనవిలాసంబు మదనవిత్తంబుగాఁగ
రమణఁ గనుపట్టె విభ్రమారంభ రంభ. 73

తే. అందియలు మ్రోయ మేనిసోయగపుఁదావి
కళలు వెల్లుగ మూఁగి ఝుమ్మని చెలంగ
గురుపయోధరధమ్మిల్లభరముకతన
నడచువేళల నిరుపేదనడుము వడఁక. 74

ఉ. మేనక మూఁపుతోడ నును మేనొరయం గరపద్మమూఁది చే
తోనయ మొప్పఁగా హరిణితోఁ దనముచ్చట చెప్పుచుం
బ్రియం, బాని సుకేశితోఁ జదురులాడుచు నొయ్యన
మంజుఘోషతో, లేనగవొప్ప మానము చలింపఁగ మర్మము
లెత్తి యాడుచున్. 75

సీ. తాటంకమణిభానుధాళధళ్యంబులు
చెక్కుటద్దములపైఁ జిందులాడ
నవ్యహారప్రభానైగనిగ్యంబులు
కుచపర్వతంబులఁ గుప్పలుఱుకఁ
దరణి రుఙ్మేఖలాధాగధగ్యంబులు
కటిమండలంబుపైఁ బుటములెగయఁ
జారు కంకణదీప్తి చాకచక్యంబులు
హస్తపంకజముల నలముకొనఁగ
తే. గరిమఁ బదియాఱువన్నె బంగారుసిరులు
మెఱుపులునుగూడి రూపమై మెలఁగునట్టి

యనువుమీఱంగ వచ్చె దేవాధినాథు
కొలువునకు రంభ కుచజితకుంభికుంభ. 76

వ. ఇవ్విధంబున వచ్చి కృతాంజలి యైయున్న రంభనుం దక్కిన రంభోరులం గరుణావలోకనంబుల మన్నించి జంభారి నిజ కార్యారంభం బెఱింగింపందలంచి పంచబాణున కిట్లనియె.

సీ. అనఘ నీరూపతేజోంశంబు సౌందర్య
వంతుల కుపమానవస్తువయ్యె
భవదీయకోదండపాండిత్యవిభవంబు
సకలధానుష్కసౌష్ఠవము గెలిచెఁ
బావకవిపులప్రతాపానలజ్వాల
నగచాపుదేహంబు సగము చేసె
యుష్మదీయశరప్రయోగవైదగ్ధ్యంబు
కంజగర్భుని తల[1]గడిచిపాఱె
తే. నిన్ను నొకపరి మదిఁ జేరుకొన్నయంత
సర్వవిరహులు నాజ్ఞావశంవదైక
మానసాంభోజులగుచుఁ ద్రిమ్మరుదురనిన
[2]మీఱఁ వినుతింప శేషుండు నేరఁగలఁడె. 78

మ. ననరేవిల్లు మదాళిసంఘము గుణం బబ్జాతపత్రాక్షిదృ
ష్టినికాయంబు శరోత్కరంబు లవియుం జేపట్టి నీవిద్య నే
ర్పున రెండొక్కటి గాఁగఁ జేయుదు బలీ రూపంబునం
జెందకే, యనఘా! నీకు సమానుఁడుంగలఁడె బ్రహ్మాండాంత
రాళంబునన్. 79

1 గడచి. 2 నిన్ను.

ఉ. ఆ యమరాచలంబు ధనువై విలసిల్లఁగ విష్ణుఁడమ్ము గా
వేయిశిరంబులం బరిఢవిల్లెడుశింజినిఁ గూర్చియున్న శూ
లాయుధు మాటమాత్రమున నంగము వ్రయ్యఁగ మోఁది
మించితొ, తీయనివింటనే వెనుకతీయనిబీరమునన్ మనో
భవా. 80

క. [1]కఱకై మీఱియు నాయ
క్కఱకై చనుదేఱ నిన్నుఁ గనుఁగొనినపుడే
చెఱకువిలుఁ బూనఁజూచిన
చెఱకున్ లోనైరి సకలసిద్ధులుఁ దనరన్. 81

ఉ. చండకఠోర విష్ణుకరచక్రముకంటె మదీయదీర్ఘదో
ర్దండవిజృంభమాణభిదురంబునకంటెఁ బరేతరాడ్గదా
దండముకంటెఁ జంద్రధరదారుణశూలముకంటె నెక్కుడై
మెండుకొనుంగదా భవదమేయమృదుప్రసవాంబకంబుదాన్

క. హరిహరకమలభవాదుల
సరకుగొనక గెలుచునీకు సామాన్యమునీ
శ్వరులను జయించుటనఁగా
సరకా నరకాంతకాత్మసంభవ తలఁపన్. 83

వ. అని నొక్క కార్యంబు వినుము. తుల్యుం డనుమునీం
ద్రుండు దారుణంబగు తపంబు గావింప లోకంబులు చీకాకు
పడియెఁ, గావున నతని తపంబునకు విఘ్నంబు సేయువలయు;
నీకు సహాయంబుగా రంభాదిదేవతాంభోజాతుల నంపెద
ననిన నింద్రునకు నిందిరానందనుం డిట్లనియె. మద్ధనుః
ప్రభావం బవధరింపుము. 84

---

1 కఱకులయి మించి నాయ,క్కఱకుం జనుదేని వారిఁ గని నీవపుడే, చెఱకువిలుఁబూనునంతనె.

క. పిడికిట నడఁగెడునడుముఁ
గడుఁదియ్యని మేను భృంగకలితగుణంబుఁ
విడివడనికొప్పు నేర్పడి
పడఁతుక గతియయ్యె మించి పౌరుషవృత్తిన్. 85

క. మును లెంత నాకు రుద్రుం
డన లక్ష్యస్థాణురూప మాపద్మజుఁడుఁ
గనుఁగొనఁగ నజప్రాయం
బనఁ దక్కినవారి నెన్నఁదగునే యెచటన్. 86

వ. దేవా! యమ్మునితపంబు వారించి నీకు మెప్పు పుట్టించెదఁ జూడుమీ యన నతండు మనంబున ఘనంబగు సంతసంబున ననర్ఘ్యమణి భూషణాంబరాదులు గట్టనిచ్చి ప్రియపూర్వకంబుగా ననిపి రంభ కిట్లనియె. 87

సీ. నీకుచంబులు శూరనికరంబులకు నెల్ల
రమణీయశైలదుర్గములుగావె
నీవాలుఁజూపులు నిఖిలపల్లవులకుఁ
బంచాస్త్రశరపరంపరలు గావె
నీముద్దులొల్కెడి నెయ్యంపుఁబల్కులు
విటజనాకర్షణవిద్యగాదె
నీమందహాసంబు కాముకశ్రేణిపై
మరుఁడుచల్లెడి సౌఖ్యమందుగాదె

తే. సరసిజానన నీతోడి సురతకేళి
పరమమైనట్టి సాయుజ్యపదముగాదె
నీవిలాసంబు మదిలోన [1]నేర్పుమీఱఁ
దలఁచుచుండుటయును జన్మఫలముగాదె. 88

---

1 కొవ్వదీఱ.

సీ. అతివ హావ్యములు దేవాళికిచ్చుటలు నీ
 [1]విందుల నాదటఁబొందఁగోరి
దీక్షితులగుచు వేదికమీఁద నిలుచుటల్
 నీకుచవేదిపై నిల్వఁదలఁచి
సోమపానముఁ జేసి సొక్కుట దలఁప నీ
 యధరామృతంబున కాసఁ జేసి
యవభృథస్నానంబు లాచరించుట లెల్ల
 నీనునుఁజెమటల నానఁబూని
తే. వీతిహోత్రునిలో నేయి వేల్చుటయును
బొలఁతి పొలయల్క కాఁకలఁబొరయఁ జూచి
యనుదినమును గ్రీడింతురు యజ్వలిట్లు
సవనములఁ జేసి నీవిలా[2]సంబుఁ గనఁగ. 89

తే. కడునిశాతంబులైన ఖడ్గములకైన
నింతయును భీతినొందక యెదురుకోరు
[3]లోఁడుదు రొకింత నీవల్గిచూడ్కిఁ గీర
వాణి నీచూడ్కి యది యెంతవాఁడి చెపుమ. 90

క. ధరణీతలమున యోగీ
శ్వరుఁ డొక్కఁడు తుల్యుఁడనఁగ సంతతనిష్ఠా
పరుఁడై తపమొనరింపఁగఁ
దరుణీ, భువనంబులెల్లఁ దల్లడమందెన్. 91

క. కావున భువనత్రయమును
గావుము; ననుఁ బ్రోవు; తుల్యు ఘనతప ముడుపం

1 పొరుగువారని వారిపొందుఁగోరి. 2 సవనములను. 3 లోఁడుదురు డొంకి నీవల్గిచూడఁ.

గావు నయోపాయంబులు
వేవేలును నీవుదక్క, విమలేందుముఖి! 92

వ. అని ప్రియంబును మన్ననయుం దోఁప నానతిచ్చినఁ గరకమలంబులు మొగిడ్చి రంభ జంభారి కిట్లని విన్నవించె. 93

ఉ. ఇచ్చక మొప్ప నీయెదుట నిచ్చెలు లెల్లను బుద్ధిమాలి తా
రిచ్చకువచ్చినట్టిగతి నేవిధినైనను బల్కనిమ్ము కా
ర్చిచ్చును నమ్మహాముహుని చిత్తమునొచ్చినఁ గీడుదప్పునే
పచ్చనివింటిజోదు హరుపైఁబడి యేగతియయ్యెఁజెప్పుమా!

ఆ. ఎదిరిసత్త్వ మెఱిఁగి యుదిరినచోఁ గదా
విభుఁడు జయమునొందు వేవిధములఁ
గొలఁదికానిపనులకును బోవఁగాఁ గీడు
కొలఁదిగనక వెంటఁ గూడకున్నె. 95

ఆ. వినఁ గానిమ్ము నీయాజ్ఞ ననిమిషేంద్ర!
ధరణిపై నుగ్రవృత్తితోఁ దపముసేయు
తుల్యుని భుజంగతుల్యుఁగాఁ దుదినొనర్చి
యతులసంభోగముల నోలి యాడఁజేతు. 96

క. నీయాన నమ్ము చూపెద
నా యోగిని నగుచు నేరుపంతయునట నే
నీయాననమ్ము చూపెద
నా యోగికి నగుచుఁ బోయి యనిమిషనాథా! 97

వ. అని యప్పద్మలోచన సహస్రలోచనుచిత్తంబు మెచ్చునట్లుగాఁ బలికిన నతండు సంతసిల్లి యయ్యిందువదనకు నపరిమిత భూషణాంబరాదులు వినయపూర్వకంబుగా నొసంగి యనిపిన. 98

క. అంత సకలవనలక్ష్మీ
కాంతము వనరాశికన్యకాసుతవిజయో
దంతము జితమానవతీ
స్వాంతము నై నివ్వటిలు వసంతము వచ్చెన్. 99

సీ. మంచున [1]మేనెల్ల మర్దించి పత్రసం
చయమును దుల్చు విశల్యకరణి
ముదిసిన తరుజాతమునకుఁ జిత్రంబుగాఁ
దారుణ్య మొసఁగు సంధానకరణి
పసరుచందముదోఁచి యొసఁగెడు కోరక
వ్రాతంబునకును సౌవర్ణ్యకరణి
హరునిచే మటుమాయమై మేనెఱుంగని
చిత్తజాతునకు సంజీవకరణి

తే. పలుకనేరని కోకిల ప్రకరమునకు
నంచిత స్వరమిచ్చు మహౌషధంబు
కాముక శ్రేణులకు నెల్లఁ గాలకూట
మనఁగ మించె వసంతసమాగమంబు. 100

చ. చలమున మూగలైనపికసంఘము నమ్మరుచే కటారి మూ
గలుగనొసర్చుటొప్పగు జగంబున తాఁగలుగాని యట్టి రా
చిలుకల నెల్ల తాఁగలుగఁజేసి మనోభవు సేనలోన రాఁ
గలుగనొనర్చెఁ జిత్రములుగా వెవసంతుని చేఁతలన్నియున్.

తే. తరువులకు మేఘుఁడప్పులు దానొసంగి
యవి వసంతునికిమ్మని యప్పగింప
దానికి ఫలములియ్యఁ బత్రంబులిచ్చె
ననఁగఁ దరువులపత్రంబు లవనిరాలె. 102

---

1 మేలెల్ల డించిన.

తే. అలవసంతుఁడు కొమ్మలయందుఁ బ్రేమఁ
బత్త్రభంగము లొనరింప బహుళభూరు
హములఁ గనుపట్టు కొమ్మలయందు నెల్లఁ
బత్త్రభంగంబు చేసె నభంగలీల. 103

సీ. కెంజాయ పల్లవపుంజంబు గీల్కొని
యధికసంధ్యారక్తి ననుసరింప
గట్టిదై యెండ సోఁకని తరుచ్ఛాయలు
తిమిరంపుగుంపుల కొమరుదాల్పఁ
గోరకంబులు నిండుకొని సందడిలుసట్టి
తారకంబులతోడఁ బ్రస్తరింపఁ
బుప్పొడి దట్టమై కప్పినతావులు
వరచంద్రికా వైభవంబుఁ జూపఁ

తే. దొరఁగుపూఁదేనియలు మంచుతోడ నొరయ
నేఱులై పాఱు ఫలరసమిందుకాంత
జనితసలిలంబుఁ దులకింప వనము లెల్లఁ
జాల సితపక్షరాత్రుల చందమయ్యె. 104

మ. ఒగరెక్కం గడు లేఁతలై మృదువులై యోగ్యంబులై
యున్న యా, చిగురాకు లుద్దమ కంఠదోషముల నుచ్ఛేదిం
పఁగాఁ జాలు మం,దుగల్ మేసి పికంబు లెల్లఁ దరుసందో
హంబులన్ బ్రాలి సో,లి గరిష్ఠంబగు పంచమస్వరముఁ
గ్రోల్చెన్ మన్మథప్రీతిగాన్. 105

క. పరిపక్వఫలము లెల్లం
బరికించి తదీయరసముఁ బానము గావిం
చి రుచులఁ జొక్కి. కడుం బో
తరమున రొదఁ జేసెఁ శుకవితానము పేర్మిన్. 106

తే. భూరి మధుపానమునఁ జొక్కి పుష్పరేణు
పటలి భూతిగఁదాల్చి నేర్పరితనమున
ఝుంకృతులు శృంగనాదంబుజాడ గాఁగఁ
దుమ్మెదలపిండు మించె సిద్ధులవిధమున. 107

క. వెన్నెలతళుకును మించిన
వెన్నెల బిసకాండములు ప్రవీణతతోడన్
గ్రొన్నెలఁదగు రాయంచల
గున్నలు జవరాండ్రకిచ్చెఁ గోరికతోడన్. 108

చ మలయము నేలి పద్మినుల మంజులసౌరభ మెల్లఁ గ్రోలి పు
వ్వులఁ గనుపట్టు మేలితపువ్పుల్పుచుమొందఁగ వ్రాలి కైతకం
బులఁ బొడకట్టుధూళి దివిబోసఁగఁ ద్రోలి మృదుత్వశీలియై
కలయఁ జరించెఁ జల్లనగుగాలి సదా ను[1]సదన్న దాలియై 109

వ. ఇట్లు సమస్త మహీరుహంబులకు సంతసంబొసంగు వసంత
సమయంబున ననంతధ్యానపరాయణుండై హృదయస్థిత
నారాయణుండును నిర్మలప్రచారుండును నిర్వికారుండును
నగు తుల్యుం డుగ్రతపంబుఁ సేయుచుండెనంత. 110

సీ. చెలువైన చిల్కతేజీమీఁద నొసపరి
కెందమ్మి పక్కెరఁ బొందుపఱిచి
క్రొత్తదాసనపుఁ జేకులు గీలుకొల్పిన
బిరుదైన దగులాలసరిగొనర్చి
కురువేరు నెరులచిక్కులుదిద్ది సవరించి
కట్టిన [2]సరివెలికట్లు వైచి
నవకింశుకప్రసూనదళంబు సరిలేని
యరిగఁ బ్రియంబున నవధరించి

1 సిరన్న దాలియై. 2 వెలిసమకట్లు.

తే. యురఁగెలంకులనుంచిన యొఱలతోడఁ
దనరు చిగురాకుఖడ్గాలుదారలీల
నొనరఁదామరనూలున నెనఁచికట్టి
కలువతావులుఁ జెలువంపుగతి ఘటింప. 111

సీ. తనకు జోడెఱుఁగని దంట తామరతేకు
జొంపంపు సొంపైన జోడుదాల్చి
తనకొక[1]దాపుకోర్వని మహావీరుఁడు
[2]దాపున చిగురుటత్తళముగట్టి
తనతలమీఁదనింతయులేని నెఱజోదు
కలిగొట్టుపూఁబొమ్మికంబుఁబూని
తనకొక్క[3]మాత్రైనఁ దలఁపని కడుదిట్ట
కమలకర్ణిక ఖేటకముగఁ గట్టి
తే. తనకుఁ [4]జేమించినట్టి దిద్ధరణి లేని
ఘనుఁడు నాళంబుతోడి పంకజముఁ గేల
నిడుగుఁగాఁబట్టి సురలు వర్ణింప నపుడు
ననల విల్కాఁడు యుద్ధసన్నద్ధుఁ డయ్యె. 112

మ. చెలువంబై కనుపట్టు రాచిలుకతేజినెక్కి మిన్నంద భం
జళిఁ ద్రొక్కింపుచు వింతవింతగతులన్సవ్యాపసవ్యంబులన్
గలయం ద్రోలుచు మండలీకరణరేఖ న్జూపుచున్మించెఁ బూ
విలుకాఁ డభ్రగరాజవాహనముపై విష్ణుండునాఁ బొల్పు
గన్. 113

వ. మఱియును. 114

---

1 తావుగోరని. 2 తావుల. 3 సూత్రైనఁ దలఁపని పెనుదిట్ట. 4 జేయిమించినట్టిదిద్ధరణి లేని.

సీ. పక్షపాతముకల్మి పార్శ్వభాగంబుల
 [1]నీలకంఠంబులు సోలిసడువఁ
బల్కుల నమృతంబు లొల్కఁ బల్కెడుశుక
 ప్రముఖ సద్ద్విజకోటి బలసికొలువఁ
గన్నులకింపైన కాంతిఁ బ్రొద్దులుపుచ్చు
 రాజహంసలు క్రమారంభ మొనర
నరమర లేని నెయ్యమున నల్లల్లనఁ
 గదిసి ముందఱ మధుర్గణము రాఁగ
తే. పంబి భృంగికీ మధురగానంబు చెలఁగ
మాధవుఁడు నెయ్యుఁడై మహామహిమ మొసఁగఁ
దలఁప నొరులకు లేనట్టి బలము మెఱయఁ
దథ్యవిషమాంబకఖ్యాతి దాల్చి యతఁడు. 115

వ. సపరివారుఁడై నిజకేతన ఛత్ర చామరాది లాంఛనంబులు వెలుంగ బ్రహ్మాదిద్యావకల్యాండకు శుల్యాడు తపంబు సేయు వనంబు వొచ్చి నిల్చెనంత రంభయును జంభారి పంపుఁ బూని దన నెయ్యంపుఁజెలులు కొలువ నప్పుడు దన లోన. 116

చ. అనిమిషనాథుఁ డిట్టిపనికై ననుఁ బంపెఁ దదీయ కార్యమే
యనువుననైనఁ జేసి హృదయంబున సంతసమందఁ గందునో
మునివరు మోసపుచ్చుటకు ముందఱనిల్వ సతంబు జడింగి నె
మ్మనమునఁ గందునో చనుట కానితిసేని బల్మిఁ[2]గందునో.

క. అని తలపోయుచుఁ గూరిమి
వనజాక్షులఁ గూడి మనసు [illegible] పేరం

1 నీలకంఠాశ్వంబు, నీలకంఠాంగము. 2 కుందునో!

బు నిగుడ మునివరు నాశ్రమ
వనమున కేతెంచె దివ్యవనితామణి దాన్. 118

వ. ఇట్లు వచ్చి సఖీసమేతంబుగా దివ్యయానావతరణంబుఁ జేసి
యందు. 119

ఉ. ఇచ్చకు వేడ్కసేయఁదగు నీడల నీడలఁ గమ్మతావులం
బొచ్చెములేక చల్లఁగలపొన్నల[1]గున్నల మించుఛాయలన్
నిచ్చలుఁ బూచి పెంపొదవు నిమ్మల యిమ్ములఁ బాంథకోటిపై
మచ్చరికించునట్టి యెలమావులతావుల సంచరించుచున్. 120

ఉ. మూఁగుచుఁ దోడిచేడియల ముచ్చటలం గికురించి యొండొ
చోఁ, దాఁగుచుఁ బుష్పసౌరభకదంబములన్ గల తీవ
యుయ్యెలం, దూఁగుచుఁ బువ్వుఁదేనియలతుంపురుగుం
పులచేత నిచ్చమై, దోఁగుచు నిండు జవ్వనముతో మురి
పంబున విఱ్ఱవీఁగుచున్. 121

క. చెలఁగుచు మర్మపుఁబలుకులఁ
గలఁగుచుఁ గరతాళగతుల కనురూపముగా
మలఁగుచు రాయంచలగతి
మెలఁగుచు సంతంత వేల్పుమెలఁతలు వరుసన్. 122

వ. ఇత్తెఱంగున నమ్మత్తకాశినులు దపులోన. 123

క. మరువము మేను లతాంగీ
మరువము దగ[2]మమ్ము హరుని మూఱుకొనిన య
మ్మరువమ్ము మానుటకు నై
మరువమ్మిది బ్రహ్మచేసె మానసములరన్. 124

---

1 తిన్నెల. 2 మున్ను.

క. ప్రీడావతి చనుదోయికి
నీడని పోల్పంగ ఫలము లేవియనం దా
నీడనకలవని వేఱొక
ప్రోడ వలుకఁ దోడిచెలులు పొదలిరి వేడ్కన్. 125

క. పడఁతీ! తావులకుఁ బై
పడ నేటికిఁ బొగడ లివియ పంచాస్త్రునకున్
విడిపట్టు సతులసిగ్గుల
విడిపట్టుగదా యటంచు వెలఁదురు చేరన్. 126

మ. చెలియా, యప్రతిమానగంధములచేఁ జెన్నొందు సం
పెంగ దాఁ, గలుషాకారులటంచు భృంగవరుల న్గారించి
సంపెంగదా, తలఁపన్ దీనిగుణంబులెల్ల విని పాంథవ్రాత
ముల్ సంతసంబుల పొందంగని భీతినొందుననినన్ భూమిన్
విచిత్రంబుగాన్. 127

ఉ. మానిని, యెఱ్ఱనై తనరు మంకెనపువ్వులమీఁది భృంగసం
తానముఁ జూచితే వనమున న్విహరించు రమావధూటికిన్
బూనికఁ బుష్పజాలములఁ బూజలొనర్చి వసంతుఁ డింపు
తోఁ, దానిడు ధూపవహ్ని జనితంబగు ధూమమురీతి
నొప్పెడున్. 128

ఉ. శంబరవైరి వీనిసుమజాలము చేతనె నేర్పుతోడఁ గ్రో
ధంబున శంబరాసురునిఁ దార్కొని యేచిన వాని మాంస ర
క్తంబులు పీల్చి యాగదుర ద్రాళిఁగ నోసక క్రక్కుచున్న
భాసంబనరాగవత్కుసుమవల్లరుల న్గనుపట్టె నీపముల్.

ఉ. విన్నఁదనంబుతోడఁ గడువెల్వెలఁబాఱెడు నిందువంక నే
మున్నది గెల్వ నాకనుచు నుద్ధతిమూరుఁడు చందమామ

నుఁ, బిన్నఁగఁజేసి మోదుగకుఁ బెద్దతికంబిడి యిందు
వంక నే, కొన్న జయంబులెన్నియని కోరి పఠింపుదు నంబు
జాననా! 130

ఉ. వారిజము ల్మహీజమగువారిజము ల్నమమైనవేరికై
పోరుచు మన్మథుం డనుపఁ బోయి తమిన్ యువకోటిఁ
గాఁడుచో, సారసమై చెలంగమిని సారసము న్మణిగించి
మించె నీ, వారిజ మూత్మరాగజిత వారిజబంధురరాగ
పూరమై. 131

ఉ. ఓ యెలనాఁగ, కేసరములోలిఁ గనుంగొని తమ్ములంటి వా
నో యలనాగకేసరములో వివరింపుము రాకపోకలన్
రాయని మేలుగల్గి ద్విజరాజకరగ్రహణోచితంబులై
వేయువిధంబుల న్పరిధవిల్లునె పద్మము లెన్నిచూడఁగన్.

చ తరువరమైన యీశోఅవి దయ్యె మెఱుంగ మరుండు పాం
థులన్, వెఱవఁగఁజేయఁ బెంచి వనవీథుల నుంచిన నెల్ల
వారల, న్దఱిమి హారించు నశోకవిదయ్యముఁబోలె [1]నట
చ్ఛిలీముఖో, త్కరరవఘోరహుంకృతిఁ బతత్సుమనోనల
[2]జాలకీలలన్. 133

చ. కొసరనితావిమించు కలిగొట్టు మనోభవభూవిభుండు సం
తసమును జెందునట్లుగ ధనంబులు పెట్టెడుఁ గాపుఁబోలెఁ
దాఁగొసరునఁ జాల భక్తిఁ [3]గలిగొట్టు మనోహరగంధ
బంధురప్రసవసమాజ మంచు మదిఁ బాంథులు భీతివహింతు
రెంతయున్. 134

1 రటీ. 2 కీలభిన్నతన్. 3 గలకొంటి.

చ. మారుఁడు కోపగించి కుసుమంబులచేఁ గడకంటఁ జూచి బ
న్నీరని తామధువ్రతనిజేష్టభటాళికి నప్పగించినన్
వారణఁజేసి యాకులము వారలొసంగెడు పన్ను గాఁగఁ బ
న్నీరనిశంబు నిచ్చుఁ గడునేర్పరి గొజ్జఁగిగా తలంచినన్.

చ. చెలువముతోఁ బ్రవాళములచే సుమనోనికరంబు గప్పి ని
ర్మలగురుభక్తిమై ఫలసమాజము విప్రకరార్పితంబుగా
మెలఁగుచు మాధవుండు మది మెచ్చఁగ లచ్చికి మందిరంబు
నా, నలరి యశస్వితోడ నెనయా వనచూతము చూత
మంగనా! 136

చ. వినుతవయోవిలాసమున వీఁగురసాలము నంటుకొమ్మయుం
చు [1]నొక సరోజనేత్ర దనచుట్టతికం బెతిఁగింపఁ జేరినం
తనె నిజకుంతలంబుల బెనంగుచుఁ జన్నుల నంటినంత న
ప్పనికయి సిగ్గుఁజెందె నవపల్లవకృత్యముగాఁగ నవ్వుచున్.

శా. నెమ్మి న్శంకరుఁ డాత్మమౌళిఁ గదియ న్నీరేజవిద్వేషితో
నిమ్మారేడుదళంబు దాల్చి తనలో నిందీవరాస్త్రప్రకా
శమ్మెల్లం బదియైదునాళ్లపనిగాఁ జర్చించి మెచ్చున్గదా
యిమ్మారేడుగణింపనైన జగము ల్వీక్షింప నీభూజమున్.

ఉ. చందన మెల్ల భోగులకు శైత్యగుణంబున మంచిదయ్యె వె
[2]ఛ్చందనమయ్యెఁ బాంథుల నజస్రము నేచు నెపంబు రాజు
మెచ్చం దనమీఁదితప్పునకుఁ జాలఁగ అంపపుకోఁత
కోర్చియుఁ, దెందము చల్లఁ[3]జేసెడినదే కడుచిత్రము దీని
శాంతమున్. 139

---

1 నగ. 2 ఛ్చందనమాని. 3 చేసె వినుఁడీ.

ఉ. లాలనతోఁ బయోధరఫలంబుల పెంపున నారిగా రస
జ్ఞాళిఁ దలంచి వచ్చిన రయంబున దట్టముగాఁగ [1]నప్పుడే
హేల దలిర్ప నారి కెడమే యని తక్కినవారలెల్లఁ గాం
తా లలిఁబల్కు నారికెడ మయ్యెఁ జుమీ యిది మ్రాను
జాతిలోన్. 140

క. కరవీరము మన్మథభీ
[2]కర వీరమ్మార్తపనుగుగతి నుండంగాఁ
బరికించి విటులు సిగ్గునఁ
బరికించిరి దానిపూఁత పసలెఱుఁగరొకో. 141

క. అరిఁ బూని మదనుఁ డేసిన
యరిఁ బూనికఁ జెలుచుఁ జిన్నవైనంగానీ
విరవాదు లనుచుఁ గడున
వ్విరి వాదులు మాని వేల్పువెలఁదులు తమలోన్. 142

క. ఏలాలత లెన్నైనను
నేలాలతలుండ ననుచు నింతులు తమలో
నేలలు పాడుచుఁ దగు ను
య్యాలలుగాఁ జేసి యూఁగి రతిముద మొదవన్. 143

క. పొదరిండ్లకంటెఁ జెలువగు
పొదరిండ్లుంగల్గ విటుల పొందికకై యి
మ్మదనాగమానలకు న
మ్మదనాగమ పర్ణశాల మతిరొుండేలా. 144

క. ఈకుసుమగుచ్ఛమతి భృం
గాకీర్ణం బగుచు నొప్పె నతివా, చూడన్

---

1 చప్పుడే. 2 కరవీరము మూర్తమైన.

రాకాంతంబున గ్రహణ
వ్యాకులిత శశాంకబింబమని పోల్పంగన్. 145

వ. అని వినోదాలాపంబులాడుచుం జనిచని. 146

ఉ. సుందరులెల్లఁ దత్తరపుఁజూపుల నవ్వనమెల్లఁ జూడ నిం
డం దిమిరంబు పర్వినఁ గడంగి యొకించుక నవ్వినంతలో
నం దమమీఁద వెన్నెలబెడంగయితోఁచిన రాత్రియన్న బు
ద్ధిం దళదంబుజాతములఁ దేఱి గనుంగొన మాని రంతటన్.

వ. అందు. 148

ఉ. అందనిపువ్వుఁగొమ్మలకు నై చరణాగ్రము లూఁది నిక్క
యా,నందముతోడ హస్తనలినంబులు సాఁచినఁ గక్షదీధి
తుల్, చిందులు ద్రొక్క నీవి [1]విడి చీరకటిప్రభ లెల్ల
దిక్కులం, జిందఁగ నాననాబ్జములఁ జెల్వపుఘర్మకణంబు
లొల్కఁగన్. 149

ఉ. నిక్కలనాత్మసంచయము నిక్కలతాతతులంటి యత్తఱిన్
జిక్కనిపువ్వుఁదేనియలు చిక్కఁ గరంబులు జిరువాఱఁగాఁ
జొక్కపుఁదావికిన్మదులఁ జొక్క నఖాగ్రముల న్సురాం
గనల్, దక్కఁగఁ బుష్పగుచ్ఛములు దక్క మనోహరలీలఁ
గోయఁగన్. 150

తే. మాధవీపుష్పమునసున్న మత్తషట్ప
దమని యెఱుఁగక జంబూఫలమని చేరి
పట్టఁబోయిన నది కేలు కుట్టినంత
నులికిపడె నొక్కసఖి తోడిచెలులు నగఁగ. 151

1 తతి చీరఁగటి.

ఉ. పయ్యెదజాఱ సంతసము పర్వఁ గడున్నిగుడించునూర్పులుం
బయ్యెదఁజేరఁ జన్నుఁగవ బాగులు గన్గొని చక్రవాకముల్
దయ్య మెఱుంగు లుప్పతిలి తార్కొని చంపలఁ జెంపఁ
గొట్టఁగా,దయ్య మెఱుంగు పీరలవిధం బని కొందఱు బంతు
లాడఁగన్. 152

వ. మఱియుఁ గొంద ఱిందీవరాక్షు లక్షీణప్రభావంబున భావ
సంభవుని పట్టపుటేనుంగుల చందంబున మందమందగమనం
బులు మీఱ మిక్కిలి చలంబున మక్కువ లెక్కలెక్క
మిగిలి పిక్కటిలిన చొక్కపుఁదేనియ లొక్కపెట్టఁదొరఁగం
దిరుగుపడి పరిమళంబులు మరగి పరిభ్రమించు తుమ్మెదలు
తండోపతండంబులై యండఁగొన నీలమేఘ ఘటాచ్ఛన్న
చంద్రబింబ సహస్రంబుల నవ్వుమవ్వంపుఁబువ్వు[1]గుత్తులు
చేరఁ దదలికఫలకలులితచికురనికరంబులం దమపిల్లలని
యుల్లంబుల నుల్లసిల్లి మాటిమాటికిం జేరు తేఁటిదాఁట్లఁ
జోపంజాఁపు కరంబులు కిసలయవిసరంబు లనెడు నాస
మెసవం జేరి కోకిలంబుల చీకాకుపఱప వెఱపునం గడవ
నడువ నమ్మురిపంబుఁ జూచి యచ్చటచ్చటఁ దిరుగు తమ
కొదమలని రాయంచలు ముంచుకొనినం జనలేక నిలిచి
పయ్యెద చెఱంగుల విసరఁ గవిసి చెన్నుగల గబ్బిగుబ్బలఁ
దమకులంబువారలని ప్రేమపెక్కువల జక్కవలు చుట్టు
ముట్టిన నలయికలఁ జెమర్చి వణఁకునంగంబుల నిష్యంద
మానమరందబిందుసందోహామందపవనచలితలలితలతానిక
రంబు ననుకరించి మించిన వేడుకఁ దమ తమ యిచ్చల

1 గుత్తులబాడఁ.

విచ్చలవిడి సంచరించి యలరు నలరుటం దెచ్చి యొక్కచో
నిలిచి యొకర్తు సుద్దేశించి. 153

చ. ఫలరసపూర్ణవాహినియు భవ్యమరందమహాస్రవంతియున్
జలజవిరోధికాంతమణి జాతతరంగిణి గూడి యిచ్చటన్
గలఁకలు దేఱిపాలు ననఁగా నదిఁ జూచి త్రివేణిసంగమ
స్థలమని మాధవుండు విడఁజాలఁడు సంతతసమ్మదంబునన్.

తే. కీరవారంబు [1]మెప్పుదేఁ గీరవాణి
వాణిఁ జేరంగ నేప్రొద్దు వదరుచున్న
దకట ద్విజకులమయ్యుఁ బాంథాలినేచు
నతివ బలుగూళ్లఁబెరిగిన కతననేమొ? 155

క. ఈ కోకిలములు విరహులఁ
జీకాకుపడంగఁజేయుఁ జెలియా యివి ప
ల్గాకులు పెంచినకతమున
నో కడుఁ[2]బుల్లాకు మేఁతనో వివరింపన్. 156

వ. అని యానందరసపూరితహృదయారవిందలై సరసాలా
పంబు లాడుకొనుచు నందఱుంగూడి. 157

సీ. సమపీవరోన్నతస్తనమండలంబులు
మహనీయకుంభయుగ్మములుగాఁగఁ
నునునోయగంబులఁ దనరెడు నూరుకాం
డంబు లనూనతుండములుగాఁగఁ
ధవళాంశుసంకాశదశననిర్యత్ప్రభా
సముదయం బతుల దంతములుగాఁగఁ

1 ముక్కునఁ గెంపుదేర. 2 బల్లా.

గరఁగి చెక్కులవెంట దొరుఁగు కస్తూరికా
ట్లాతతదానధారాళిగాఁగ

తే. శంబరారాతి పట్టపుసామజముల
పోల్కిఁ బరిణతిమీఱంగఁ బోతరించి
మందగమనంబు లెసఁగ నమందలీల
వనములోపల విహరించి వచ్చివచ్చి. 158

క. చందనగిరిభవపవన
స్యందితకల్హారకమలసందోహరసా
నందభరపరిభ్రమదిం
దిందిరమగు నొక కొలను గనుఁగొనిరి సురతరుణుల్. 159

వ. అని శుకయోగీంద్రుం డిలావంతునకుఁ జెప్పినవిధంబు దప్పకుండ నెఱింగించిన విని యట మీఁది వృత్తాంతం బేమని యడుగుటయు. 160

శా. ముగ్ధాంభోరుహలోచనామదన, [1]శంభుప్రాభవోపేత, స
మృద్ధాత్రీధరధీర, భోగికులసమ్రాడ్బంధురప్రజ్ఞ, శ్రీ దు
గ్ధాంభోధిగభీర, దానఘన, సింధుశ్రీదతారేట్సుధా భుగ్ధ
ను ప్రతిమానభోగకలనా, భూమండలాఖండలా!

క. భూరిపరిపంథినిచయా
వారణ కుంజరఘటా నివారణలీలా
ఘోరపరాక్రమఘనకం
ఠీరవ సుగుణాఢ్య సత్యనిత్యాభరణా. 162

---

1 శుంభత్ప్రాభవోపేత.

భుజంగప్రయాతము.—

సరోజాతవిద్విడ్భుజంగేంద్రతారా
హారత్కాథరాజప్రియాకుందహారా
మరశ్శోణిజాతద్యుమత్తేభదుగ్ధా
బ్ధిరమ్యోల్లసత్కీర్తిదీప్తిప్రచారా. 163

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కౌండిన్యగోత్రపవిత్ర చరిగొండ తిమ్మ నామాత్యపుత్త్ర సకలవిద్యాపారీణ శతఘంట సురత్రాణ సుకవిజనవిధేయ ధర్మననామధేయప్రణీతం బయినచిత్ర భారతం బనుపురాణకథయందుఁ ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు.

చిత్ర భారతము

తృతీయాశ్వాసము.

రమణీరమణపదాం
భోరుహషట్చరణ,కల్పభూమీరుహదా
నా, రామాజనమదన, ద
యారసరసఘు రామ, పెద్దనామాత్యమణీ. 1

వ. అవధరింపుము మృదుమధురవచనరచనాపరితోషితముని
జాతుం డగుసూతుండు హరికథాశ్రవణాహ్లాదు లగుశౌన
కాదులకు నిట్లనియె నట్లాకోలను గనుంగొని యద్దరి నిలిచి
యావేల్పుముద్దియలు తద్దయు వేడుకం దమలో నిట్లనిరి.

సీ. తనసొమ్ము లైయున్న ఘనతరపద్మరా
గప్రభాపటలి నల్లడలఁ బర్వఁ
దనజీవనస్థితి మనియెడ నని రాజ
హంసమండలము నెయ్యమునఁ గొల్వఁ
దన నిత్యమధురత్వమునకుఁ దక్కినవారిఁ
జౌకసేయుచుఁ గవీశ్వరులు వొగడఁ
దనకు నీడై సంతతంబును వికసించి
పుండరీకంబులు దండి మెఱయఁ

తే. దన్నుఁ బాయని సిరిఁ జూచి తలఁగ లేక
వేడ్కఁ బ్రమదాళు లెల్ల సేవించుచుండ
సరసులకునెల్ల మేటియై సార్వభౌము
చందమున నుల్లసిల్లి యీ సరసి మెఱసె. 3

చ. సరసిజనేత్ర చూడు జలజాతదళంబులపైఁ బయఁగ కా
లి రమణ మీఱి మారుఁడు చలింపని ధైర్యమున న్విరో
ధులం, బొరిగొని చేరవచ్చినను బుత్రునిశౌర్యము మెచ్చి
లచ్చి దా,మరకతరత్నపాత్రికల మౌక్తికసంఘ మొసంగు
కైవడిన్. 4

చ. అలశశి తన్మొఱంగి కమలాకృతి నీటఁ దపంబుఁ జేసి ని
ష్కలుషవధూజనాననతఁ గాంచిన నాశ్రయహైన్యజాత
విహ్వలతఁ దదంక మీ కువలయత్వము నొంది విధుం
గుఱించి యిం,దులఁ బటు నిష్ఠమై నిలిచెనో తరుణీనయ
నత్వసిద్ధికిన్. 5

క. తన పతియగు ద్విజరాజున
కును దను రాగంబుఁ జూడఁగోరియొ యతఁ డిం
పునఁ దారలతోఁగూడిన
నును మొగమునఁ గెంపుగదిరెనో తొగగమికిన్. 6

మ. మకరందంబున దానము ల్సలిపి, జిహ్మాప్రక్రియ ల్మాని, కొం
జక పుష్పాళ్లు విభూతిగా నలఁది, యైశ్వర్యంబుతోఁ బుష్ప
లి,ట్పత్రికరంబుల్ హరుఁ డంగజాతుని హరింప న్వాని దేహా
ప్తికై, ప్రకటప్రేమఁ దపంబుఁ జేసె విలసత్పద్మాసనస్థేమతన్.

తే. కందమూలంబులు భుజించి కమలవనము
అందు నెలవొప్పఁ జేసి ద్విజాళిపొగడ

భువనసంచారమహిమచేఁ బోలిచి రాజ
హంసతతులెల్ల హంసాలి ననుకరించె. 8

వ. ఇట్లు తదీయవిశేషంబు లీక్షించి యిది యంభోనిధియుం బోలెఁ గమలోదయస్థానంబై చంద్రమండలంబునుంబోలె నమృతమయంబై రామరాజ్యంబునుంబోలె లక్ష్మణానంద కరంబై కౌరవసభయుంబోలె ధార్తరాష్ట్రనివాసంబై మించి నేత్రోత్సవంబు గావించె నని సంతసించి సలిలక్రీడా సంసక్తచిత్తలై యత్తరుణులు తత్తీరంబున. 9

చ. [1]వలుదవిభూషణంబులు జవంబున డుల్చి చెలంగి వస్త్రముల్ గలయ బిగించి పెన్నెరులు గట్టిగఁ గొప్పులు దిద్ది మంద యానలు వనవీథిఁ గ్రుమ్మర మనంబుల నిండిన నేదదీఱ మె చ్చులు దిలకించు నా సరసిఁ జొచ్చిరి సంతస మెచ్చరింపఁగన్.

వ. అయ్యవసరంబున. 11

సీ. అంగుష్ఠములు ముట్టి యంఘ్రితలంబులఁ
జెంది గుల్భంబుల నంది యూరు
వులఁ జేరి జఘనస్థలులు సోఁకి నాభిరం
ధ్రములను సుడిసి పక్షముల నూది
చన్నులుపట్టి కక్షంబుల నొరసి కం
ఠములు నిమిరి కపోలములు పుణికి
యధరంబు లాని నయనముల నొరసి ఫా
లములఁ జుంబించి శీర్షముల నంటి

తే. క్రమముమీఱఁగ నిరతాభిరతిఁదలిర్పఁ
గళల నెళవులు పరికించు కాంతు లనఁగఁ

1 వలదురుభూషణంబులు.

జాలి నీరేజపత్రలోచనలనెల్ల
సారసామోదయుతసరోజలము లలమె. 12

చ. [1]జలములుచొచ్చి యీఁదునెడ సారసనేత్రలమోముఁదమ్ము
లుం, జలజములుం గనంగ నొకచందమున న్విలసిల్లఁ దుమ్మె
దల్, దలఁచఁగలేక పిల్లలని తారొకఁని వే గుములందుఁ
జొచ్చి మేఁతలుగ మరందము ల్గురిసెఁ దక్కఁని ప్రేమల
ముద్దుసేయుచున్. 13

ఉ. పాటలగంధులెల్ల మురిపంబులఁ బంతము లెక్కఁ జల్లుఁ బో
రాటము లాడుచు న్గువలయంబులఁ దమ్ముల వేఁటలాడు
చున్, గూటువగూడి కేకిసలు గొట్టుచు నొలలు పెట్టి యా
డుచున్, పాటికి నీఁదుచు న్మునిఁగి చయ్యన నొండొకచోటఁ
[2]దేలుచున్. 14

క. కరకమలము లాననపం
కరుహంబులు నేత్రపద్మగణముల్ బావాం
బురుహంబులుఁ జొప్పడ నా
తరుణులు పద్మినులె యనుట తథ్యం బయ్యెన్. 15

తే. అధరరాగంబు గన్నులయందుఁజేరె
నడలయలసత తలఁపులఁ గడలుకొనియెఁ
గేళిరుచి పెంపు లూర్పులఁ గీలుకొనియె
సరసిలో నోలలాడెడి సతులకెల్ల. 16

వ. ఇవ్విధంబున జలక్రీడావినోదంబులు సలిపి యలసతం జెంది
చాలించి యయ్యిందువదన లుదకంబు వెడలివచ్చు నవస
రంబున. 17

---

1 చలమునఁ జొచ్చి. 2 దేలఁగన్.

చ. తడిసిన మేలివస్త్రములఁ దార్కొని మేనులసోయగంబు వె,ల్వడునెడఁ జూడ నొప్పెఁ జనవల్లభ, చిత్తజరాజ్య లక్ష్మి నే,ర్పడర సమస్తపాంథహృదయంబులకుఁ గడునద్భు తంబుగా, నెడపక విశ్వరూపము వహించినకైవడి నేమి చెప్పుదున్. 18

చ. జలములు జాఱఁగాఁ జికురజాలము మించె సుధాంశు మ్రింగి త,త్కళ లఱగించుకో వెరవుగానక క్రక్కెడు రాహురీతి వా,నలు గనుపట్టె నప్పటి ఘనంబు తెఱంగునఁ బువ్వుఁదేనియల్, గళములబంటిఁ గ్రోలి తిరుగ న్వెడలించు నళివ్రజాకృతిన్. 19

తే ఇట్టి చెలువంబు చూపఱ కింపొనర్ప
మేనితడియొత్తు లెడలించి మించుదుప్ప
టముల సవరించి కురులనీరముల జార్చి
వేడ్కఁ గైసేయఁదొడఁగి రా వెలఁదులెల్ల. 20

ఉ. చారుపటీరపంకమునఁ జాలఁగఁ బన్నిరుపోసి మంచి క స్తూరిని మేళవించి తమ చొక్కపుమేనుల మెత్తుకొన్న యొ,య్యారపు బాగుమించెఁ గుసుమాయుధుఁ డుర్వి సువర్ణ కారుఁడై, మీఱెడు వన్నెకై పటిక మెత్తిన హేమశిలా కలో యనన్. 21

తే. ముత్తియంబుల కమ్మలు ముంగరలును
[1]జల్లిబోటులు బవిరెలుఁ జంద్రికలును
మొగపుఁదీవెలుఁ గంకణంబులు సరంబు
లును మొదలుగాఁగసొమ్ములెల్లను ధరించి. 22.

---

1 జల్లిబొట్టలు.

క. కురులు కొనగోళ్లఁ జే దు
వ్వి రసంబులు చిల్కు కమ్మవిరులం జెవిపై
నెరవిరులు బాగుగా ని
ల్పిరి కొప్పులు దిద్ది యానిలింపాబ్జముఖుల్. 23

వ. ఇవ్విధంబున నవ్విలాసినులు చీనిచీనాంబరసుగంధానులేప
నానర్ఘ్యమణిభూషణ మనోహరమాల్యంబులు ధరించి. 24

సీ. ముఖచంద్రరోచులు మోహరించినఁ జూచి
వేనలిచీఁకట్లు వెనుకఁ దోలఁగఁ
గాను సింగంబులఁ గనుఁగొని కుచకుంభి
కుంభముల్ అవికల కొంగుదీఁగఁ
బలుకు కోకిలకూఁత లలరిన నధరంపుఁ
బల్లవంబులు ద్విజపంక్తిఁ జేర
దరహాసచంద్రికల్ తళుకుచూపినఁ బాద
సరసిజాతంబులు సంచలింప

తే. వలలి మట్టియలందియల్ సరవి మొరయఁ
గాంచికాదామకింకిణీక్వణన మెసఁగ
నీరజాతులు సురపొన్నసీడఁ దపముఁ
జేయుచున్నట్టి తులువఁ గాంచిరి ముదమున. 25

వ. అయ్యవసరంబున. 26

క. ఒక్క కమలాక్షి యలసతఁ
జిక్కితి వని యుత్తరీయచేలమునఁ గడుఁ
గ్రిక్కిఱిసిన నునుగుబ్బలఁ
జిక్కిన గంధంబు [1]కమ్మ చెమటల నార్చెన్. 27

---

1 గ్రమ్మఁ జెమటల.

ఆ. నెలఁత యొక్కతె పాపట నెరులుదిద్ద
బాహుయుగ మెత్తి తనకక్షభాగసీమఁ
బొడమి బంగారు తళుకులఁ బోలునట్టి
వాల్మెఱుంగుల మునికి నివాళిఁజేసె. 28

క. ఒకకోమలి యమ్మునినా
యకు డగ్గఱి తపముఁజేసి యలసితి వికఁ గొం
చక మోవిఫలము భిక్షగఁ
బ్రకటితగతిఁ గొను మటంచుఁ బకపక నవ్వెన్. 29

తే. జపము సన్నంపు టెలుఁగున జరపు నతనిఁ
జేరి వేఱొక వికచరాజీవనేత్ర
మొగము మొగమునఁ జేరిచి నగవులొలుక
వ్రాయఁగారాని పలుకులు పలికె నపుడు. 30

ఉ. వేఱొక కొందఱింతులు ప్రవీణతతో మునినాథుఁ డున్న
య,బ్భూరుహమ్ముల న్డాయఁ జని పువ్వులఁగోయుద మంచుఁ
గొమ్ములన్, మీఱిన వేడ్కనెక్కుతఱి నీవులు [1]జాఱఁగఁ
గానవచ్చె నూ,గారుల మేలు, నాభులనయంబులు, నూరుల
సోయగంబులున్. 31

వ. అయ్యవసరంబున నమ్మునిచంద్రుండు తన మనఃకమలపీఠం
బున నిఖిలదేవతాకిరీటసంస్థాపితానర్ఘ్యమణిఘృణిపరివేష్టిత
పాదారవిందయుగళుండును సనకసనందనాదిపురాతన
యోగిజనసంస్తూయమానగుణాలంకారుండును కౌస్తుభ
మణిహారుండును లక్ష్మీకఠోరస్తనసంఘట్టనజాతకిణసంకాశ
శ్రీవత్సాంకుండును రూపనిర్జితసహస్రకోటిమిహిరతమం

1 జార్చినఁ.

డును పీతాంబరధరుండును శంఖచక్రగదాదిలాంఛనకలిత కరకమలుండును సకల భక్తపరాయణుండును నగు శ్రీ మన్నారాయణుని నిలిపి బాహ్యేంద్రియంబులఁ గిఱుఱు పెట్టి నిశ్చలుండును నిర్వికారుండునునై స్థాణువు చందం బున నుండుట యెఱింగియును రంభ తన సౌందర్య గర్వంబు పెంపున ముందటికిఁ దెఱుంగక యతనిం జేరి. 32

తే. చెలియ తెచ్చిన వీణఁ గెంజేతనంది
కొని మెఱుఁగు గవియఁగ గవిసెన యొడల్చి
తీఁగెలు బిగించి సారెలు దిద్ది శ్రుతులు
గూర్చి యుత్తరతుంబికఁ గుచముఁ జేర్చి. 33

సీ. తనభూషణంబులఁ దనరెడు మాణిక్య
గణము లొక్కుమ్మడిఁ గరఁగిపాఱ
నీరసాకృతిఁ బొల్చునిష్ఠుర స్థాణువుల్
భాసురలీలఁ గ్రొమ్మోసులెత్త
నాసమీపంబున నల్లల్లఁ జరియించు
మృగపక్షిజాతంబు మేఁత లుడుగఁ
జైతన్యమొంది వస్త్రంబులఁ గనుపట్టు
చిత్రరూపంబులు శిరములూఁచ

తే. నొళవు చెమరింప దివ్యపయోజనేత్ర
గ్రామములు మూఁడు నిఖిలమూర్ఛనల తెఱఁగు
మంద్రమధ్యమతారక్రమంబు మెఱయఁ
బాడె రెండవశారదభంగిఁ బొంగి. 34

వ. అప్పుడు. 35

క. అనిమిషనాథునిబన్నము
మునివరుతప ముడుపఁగోరి మును దా నే తెం
చిన మదనుఁడుఁ దన బలముల
కును సెలవిడి చెఱకువింట గుణమెక్కించెన్. 36

క. కోయిలలదిఁ గనుఁగొని వెసఁ
గోయని కూయంగఁ జిలుకగుంపులు కినుకం
బాయని నెమ్మొగములఁ గెం
జాయలు దులకింప వెక్కసంబుగఁ బల్కెన్. 37

వ. అంత. 38

శా. నాదబ్రహ్మములక్ష్యమైమనుపులోనన్మ్రోయుచుండంగ నా
హ్లాదం బొప్ప సుఖించుచున్నమునికై యారంభ పాడంగఁ
ద,న్నాదం బాత్మవశంబుఁ జేయుచు మహానాదామృతాంభో
నిధిన్,[1]స్వాదూత్కర్షము దాల్పు నాతఁడు తపోవశ్యత్వము
న్వీడు నే. 39

క. తనమనమున మును నిలిపిన
వనజాక్షునిపాదములకు వందనమిడి మ్రో
ల నిలిచినదానిఁ దా నొ
య్యనఁ గనుఁగొనె నతఁడు లోచనానందముగాన్. 40

వ. ఇవ్విధంబున నప్పూబోఁడిం దప్పక చూచి తనలో నిట్లనియె.

ఉ. శారు మెఱుంగులెల్లనొగిఁ గాయముగా సవరించి మేలి బం
గారపునిగ్గుతోఁ గలిపి కమ్మని వెన్నెల తేటఁ దోఁచి శృం
గారరసంబునం గరువుకట్టి మనోజసువర్ణకారకుం
డీరమణీశిరోమణిని నింపున మున్నొనరించె బాపురే! 42

1 స్వాదోత్కర్షము.

తే. పలుక విహరింప నేర్చిన పసిఁడిబొమ్మ
రూపు గైకొని మెలఁగు మెఱుంగుఁదీఁగె
పొసఁగఁ జైతన్యమొందిన పుష్పలతిక
గాని యిది కాంత యని నమ్మగాదు మదిని. 43

తే. చంద్రమండలిమీఁద నక్షత్రపంక్తి
యుండు నండ్రది చూడ నయుక్తమయ్యె
వనితవదనేందుమండలంబునకుఁ గ్రిందఁ
బాదనఖతారకలు గానఁబడియెఁగాన. 44

చ. ఎలమిఁ గుశేశయప్రతతినెల్లను గెంజిగురాకుగుంపుతోఁ
గలిపి మనోజధాత తన కౌశలమేర్పడఁ గ్రొత్త లత్తుకల్
చిలుకుచు దీనిపాదములు చేసిన నీగతి నొప్పెఁగాక కెం
పులఁ దులకించు నీచెలువముం గను నే యటుగాక తక్కినన్.

తే. సోగవట్రువ బాగున సొబగులైన
కంజదళనేత్రరదముల కాంతి దనరెఁ
బంచబాణుని లేమ చేపట్టినట్టి
దాసనపుఁబువ్వుబంతుల వాసి మెఱసి. 46

క. మానినిజంఘాయుగ మిల
లోనం దూణులకు గాహళులకుం బరువై
యీనని పరిగర్భములకు
నీనని సంపదలఁ దావహించె దళముగాన్. 47

ఉ నిండిన వేడ్కమీఱ నిట నీరరుహాయతనేత్ర రత్నపుం
బెండెము పెట్టుటెల్ల మదిబెగ్గిలి పెన్బొలయల్క వేళలన్
దండము వెట్టినట్టి మగతండము నూరులఁ జేరకుండఁగాఁ
బెండెముఁ బెట్టుటేయనుచుఁ బేర్చినుతింపఁగ బుద్ధిపుట్టెడున్.

తే. కమలముల మేలుఁ జెందొవగముల చెలువు
మత్స్యకచ్ఛప రేఖాసమగ్రతయును
గలుగ నీయింతిపదములు కొలనులయ్యె
మురిపముల హంసకంబులు మొరయునపుడు. 49

చ. కరభము లీడువచ్చుననఁగాఁ దగునెప్పుడు చేతులంబహి
ష్కరణమునంద వే ననఁటికంబము లెన్నఁగ సాటియా ఫల
స్ఫురణనశింపవేనిఁ గరిపోతకరంబుల జోడుదూఁగు బ
ర్బురతవహించ దేని సురభామినియూరుయుగంబుతోడుతన్.

తే. అమృత మధురంబునఁ దేజ మాననమునఁ
గమ్మతెమ్మెర యూర్పుల ఖమ్ము నడుమ
నుండుటీక్షించి యో యీపయోజముఖకిఁ
బృథ్వి యయ్యెను దాఁ గటి పెంపుకతన. 51

తే. రత్నకీలిత కాంచనరశన చేత
నింతి కటిచక్రమొప్పె మహీస్థలమునఁ
గమ్మియొక్కించి చొక్కముగా నమర్చి
యున్న మన్మథురథచక్రమో యనంగ. 52

క. వనితజఘనంబు మీఁదుగఁ
గనుపట్టి మనోజ్ఞరత్నకాంచీదామం
బనుపమగతి నొప్పెడుఁ గం
తు [1]నివాసద్వారబంధతోరణమనఁగన్. 53

ఉ. కానునభంబుగాని హరిక మ్రవలగ్నముగాదుచూడ న
ట్లైనను దానిమీఁదఁబొడవైన పయోధరమండలంబు శో
భానిధి యైనచందురుఁడు [2]భాస్వరతారకలుం గ్రమంబునన్
గానఁగవచ్చునే పొలుపుగా నిఁక సందియ మేల దీనికిన్. 54

---

1 నివాసకవాటబద్ధతోరణ. 2 భాసుర.

సీ. కుటిలవర్తనమయ్యెఁ గుంతలదేశంబు
దలకూడె సుమనోవితానమహిమ
నిష్ఠురత్వంబున నెగడెడు చోళమం
డల మతిసౌభాగ్యముల వహించెఁ
దప్పక చూడంగ నుప్పతిల్లెడు నంగ
రాజ్యంబు బంగారురాశియయ్యెఁ
గడువెక్కసంబైన కాంచీప్రదేశంబు
సకలసంపదల కాస్థానమయ్యె
తే. శంబరారాతియను మేటి సార్వభౌముఁ
డతివయౌవనభూమి నెయ్యమున నేల
మధ్యరాష్ట్రంబునందు క్షామంబు మిగుల
నయ్యె నచ్చటివివరంబు దయ్యె మెఱుఁగు. 55

క. చనుఁగవయును జఘనంబును
ఘనతకునై పోరుచుండఁగాఁ గలఁబడకుం
డను మదనుఁడు నడుమను ద్ర
వ్యనిఖాతమనంగ నాభివివరము పొల్చెన్. 56

తే. తనరు నూగారుతో వళిత్రయము మించె
ఘనపయోధరభరము నోర్వనినడుముకు
శంబరారాతినీలకీలంబుతోడఁ
గూడ బంగారుకట్లు గీల్కొలిపె ననఁగ. 57

తే. పసిఁడికుండల కుంభికుంభములఁ జక్ర
వాకములఁ బువ్వుగుత్తుల వసుమతీధ
రములఁ బరిహాస మొనరించి రాయిడించి
చెన్ను మీఱెడు నీయింతిచన్నుదోయి. 58

క. ఈలలనభావహావయుగ్మముఁ
బోలుటకై యీమృణాళములు వల్లికలున్
హేళివసంతులఁ గూర్చి వి
శాలవనమునందుఁ దపము సలుపుచునుండెన్. 59

క. గణుతింపఁగ మరుశంఖము
[1]మణితాప్తికినై తపస్సమాధి నిలిచి యా
మణిదీప్తి మెఱయుతరుణీ
మణికంఠంబై సువర్ణమహిమం దనరెన్. 60

క. పగడంపుఁదియ్యమోవికిఁ
బగ డంబుగఁ దాల్చి కెంపు బాగులచే దా
ని గెలువ[2]నోదవమినో యీ
చిగురాకుంబోలు నింతిచేఁగట్టువడెన్. 61

క. హల్లకగంధికి మదనుఁడు
పల్లవరాగంపుముద్దపై నమృతముఁ దాఁ
జల్లుచు నధరముఁ జేసెనొ
పల్లవ[3]రాగంబుగాఁగఁ బ్రతిభాస్ఫూర్తిన్. 62

తే. పండువెన్నెలఁగాయు నీపడఁతిమోము
నందుఁ గెమ్మోవి తనరె సుధాశనప్ర
చయము సుధఁగ్రోలఁగాఁబూని చంద్రునందు
మించుఁ గెంపులగిండిఁ గీలించె ననఁగ. 63

క. ఈపడఁతి మెఱుఁగుఁజెక్కులు
చూపట్టెన్ రతియు భావజుండునుఁ దమలో

---

1 మణిదీప్తికినై. 2 నోపమినో. 3 రాగదముగాఁగఁ.

నేపున నలరుచుఁ జిహ్వా ము
లాపోవఁగఁజూచు మెఱుఁగుటద్దములనఁగన్. 64

క. రమణికి నాసిక తనరెను
గమలానందనుఁడు పాంథగణపఙ్క్తిసమూ
హముఁ బడనూఁదఁగఁ దిలసూ
నమునం గావించు జమిలినాళముఁ బోలెన్. 65

తే. మించు బవిరెలకెంపులు మేలువాలుఁ
గన్నుఁగవకొల్కులకు వింతకాంతినొసఁగ
వెలఁది ముత్యాలకమ్మలకళలు గండ
ఫలకములనిండ నింతివీనులు దనర్చె. 66

తే. వెల్లదామరతేకుల విరియఁదోలి
వాలుగలనెల్ల నొకవంక వలలఁబెట్టి
చికిలిచేసిన యలుఁగులఁ గికురుపఱచి
కామినికి నొప్పె నీవాలుఁగన్నుదోయి. 67

ఉ. వమ్మొక యింతలేక నిడువాలిక బాగును సోగలాగునుం
గమ్మ నవీనకాంతి గలిఁ గ్రమ్మఁగఁజేసి దివానిశంబులుం
నెమ్మి లతాంతసాయకుఁడు నిక్కముగా సవరించు వింటికిం
బొమ్మలఁ బెట్టినట్టి కనుబొమ్మలు చూడఁగనొప్పె బాపురే.

చ. కమలజుఁ డీవధూటియలికంబటు చూచి మునిద్రుమప్రసూ
నము నొనరించి పోలదని నవ్వుచుఁ జెట్లనుగట్టి క్రొన్నెలం
గ్రమమునఁ జేసిన స్నవతురామికి రోసి [1]నవోడురాజునుం
దమకముతోడ నాకసమున న్విడిఁ బాఱఁగవైచె సిగ్గునన్.

---

1 తదిందురేఖనుం.

చ. పొలఁతిముఖాబ్జసంపదలఁ బొందఁ దలంచియొ చంద్రుఁ
డబ్జతఁ, జెలఁగినఁ దమ్మి యబ్జతను జెందినచో సమమైన
పేరిదై, చలమున రెంటికిం బగ నిజంబుగ నిద్దఱఁ జెల్లెఁ
గాక యీ, నెలవుననున్న తమ్మికిని నింగి శశాంకున కేల
పోరగున్. 70

చ. తరుణిముఖారవిందమునఁ దానకమై విలసిల్లు తుమ్మెద
ల్పరిమళలోభయుక్తిఁ దెగిపాఱక నిల్చెనొకాక మోము
చం,దురునికళంక మీగతి వినోదము సల్పెనొకాక యింతి
లేఁ, గురుల మెఱుంగు చందములొకో వివరింపఁగఁ జోద్య
మయ్యెడిన్. 71

ఉ. అన్న సరోజగర్భుఁ డనయంబుగ దర్శనిశా ప్రభాతముల్
బున్నమరేల భేదగతిఁ బొందఁగఁ జేయ మరుండు మించఁ
జే,సె న్నలినాక్షి పెన్నెరులచీఁకటి [1]చాయలు నిండియుం
డఁగాఁ, గన్నులఁ దెల్లవాఱఁగ మొగంబున వెన్నెల
లుప్పతిల్లఁగన్. 72

వ. అని యివ్విధంబున నమ్మునీంద్రుం డయ్యిందువదన సకలా
వయవంబులం జూచి చూచి తనివిచాలక మఱియు నిట్లని
వితర్కించె. 73

సీ. కిసలయంబులమేలు కెందామరలఁగూర్చి
యిచ్చోట బ్రహ్మదా నేమి చేసెఁ
గరికరంబులపొరు కదళీతరులఁగూర్చి
యిచ్చోట బ్రహ్మదా నేమిచేసె

---

1 ఛాయలు.

గజకుంభములబాగు కందుకంబులఁగూర్చి
యిచ్చోట బ్రహ్మదానేమిచేసెఁ
జంద్రబింబముచాయ సరసిజంబునఁగూర్చి
యిచ్చోట బ్రహ్మదానేమిచేసె
తే. బర్హములమేలు షట్పదపంక్తిఁ గూర్చి
యెలమి నిచ్చోట బ్రహ్మదానేమిచేసె
ననుచుఁ జరణోరుకుచముఖ ఘనకచముల
పసలు వీక్షించి చిత్తవిభ్రాంతినొంది. 74

క. కనుఁగొనెడు యోగివల్లభు
ఘనతరమైనట్టి ధైర్యకంచుకము దలం
ప నితరసాధనములచేఁ
జినుఁగునెయని మరుఁడు విరులచేఁ బగిలించెన్. 75

వ. అయ్యవసరంబున నయ్యతివరుం డాత్మాధీనుండయ్యెనని
తలంచి. 76

ఉ. ఆరమణీశిరోమణి నయంబున నమ్మునినాథుఁ జేరి యొ
య్యారపురీతి నిల్చి వినయంబున హస్తయుగంబు మోడ్చి
క్రొక్కారు మెఱుంగుతోడఁ జెలికారముఁ జేయు సువర్ణ
కాంతులఁ, మీఱిన యట్టి చన్నుఁగవ మేలిమి కానుకగా
నొసంగుచున్. 77

సీ. ప్రవహించు శృంగారరసపూర మమ్ముని
మేనికి జలకంబుగా నొనర్చి
[1]తళతళత్కాంతిచేఁ దనరెడు దరహాస
చంద్రికావితతి వస్త్రముగ నొసఁగి

---

1 మందహాసవికాసమహిమంబుచందనపంకంబుగా సమర్పణమొనర్చి.

[1]మవ్వంపుఁదేనియల్ చిప్ప్వన నిడువాక్య
    ములు ప్రసూనములుగాఁ బూజఁజేసి
చొక్కంపు నిడువాలుచూపు మెఱుంగులు
    పొసఁగు నీరాజనంబులుగఁజేసి
తే. యమృతరసములు చిప్పిలు నధరబింబ
మదన నైవేద్యమునుగ నియ్యఁగఁ దలంచి
యడుగుఁ దమ్ములకెరఁగి నెయ్యంబుతోడ
రంభ యిట్లను [2]సంగమారంభ యగుచు. 78

తే. స్వర్గసౌఖ్యంబులకు నెల్ల సంయమీంద్ర
గణనఁ జేసిన నేనె కారణము సూవె
యట్లు గాకున్న నాకొఱకై నరేంద్రు
లాహవంబునఁ దెగివత్తురా ముదమున ? 79

క. వినుమట్టియేను నిన్నుం
గనుఁగొని కాంక్షించియుండఁగా వేడుకఁ గై
కొన వేల? రతులకుం బై
కొన వేల? సుఖానుభవముఁ గొనవేల? తగన్. 80

క. తనువులు నొచ్చినపిదపం
గను బ్రహ్మానందకేళికంటెఁ బ్రయాసం
బునఁ జెందక పద్మాక్షీ
జనితాసంగములు మిగుల సౌఖ్యముగావే. 81

శా. నీ వీమోక్షము గోరి యోగముల నెంతేడస్సి డెందం
బులో, నేవెంటం గొనరాని మీఁది యమృతంబేలా విచా
రింప? నా, నీవీమోక్షముఁ జేసి యోగముల నెంతే నెమ్మదిం

---

1 అచ్చపుఁదేనియల్ బిచ్చిలుమృదువాక్య. 2 సంభ్రమారంభ.

డాయ నీ, వేవెంటఁ జనకుండఁ గల్గు నమృతం బిచ్చోట
నామోవిపై. 82

సీ. నా గుబ్బచన్ను లున్నత హేమభూమీధ్ర
శిఖరములకు నీడు సేయవచ్చు
నాజఘనంబు బృందారకానేకప
శీర్షంబునకు నీడు సేయవచ్చు
నాకరంబులు సురానోకహంబులఁ బొల్చు
చిగురాకులకు నీడు సేయవచ్చుఁ
నా మందహాస ముద్దామ మందాకినీ
తోయంబులకు నీడు సేయవచ్చు

తే. నా యధరరుచి దేవతానాథసతత
సేవ్యసుధసొంపునకు నీడు సేయవచ్చుఁ
గాన నాతోడి యోగంబు గల్గెనేని
దివ్యభోగంబులెల్ల సిద్ధించినట్లు. 83

వ. అని యిచ్చనచ్చలంబు హెచ్చంజేరి మీఁదఁ జలువలు
గొలుపు కప్పురంపుఁ బలుకులు వోని ముద్దుఁబలుకులను,
వలరాజు వాఁడితూపులకు మెఱుంగుసూపు నోరచూపు
లను, సుధారసంబు తేటలగు పాటలను, మదననివాసంబు
లగు పెక్కు విలాసంబులనుం గరఁగించితినని సంతసిల్లి
కరంబులు మొగిడ్చి. 84

ఉ. అమ్మునినాథు నెమ్మొగమునందుఁ గటాక్షమునిల్పి రంభలోఁ
గ్రమ్మెడు సాహసంబు వెలిఁగానఁగవచ్చు నలీక మోహముక్
ముమ్మరమై తనర్పఁ దన మోమొక యించుక వాంచి పాద
పద్మమున నేల వ్రాయుచు సుధారసమొల్కఁగఁ బల్కె
నేర్పునన్. 85

సీ. పచ్చవిల్తునికాఁక నొచ్చినదేహంబు
నీ చల్ల కౌఁగిట నిలుపకున్న
వెన్నెల మంటచే వేఁగు చన్దోయి నీ
కరవారిజంబులఁ గప్పకున్న
వేఁడి నిట్టూర్పుల వెచ్చనామోవి నీ
యధరామృతముచేత నార్పకున్నఁ
జెలులు చెప్పఁగ నైన చింతాభరంబు నీ
తియ్యనిపల్కులఁ దీర్పకున్న
తే. నెవ్విధంబున నీవల పీఁదనేర్తు
ననుచు నమ్మునికేలంట నతఁడు దొడ్డ
బ్రహ్మవిద్య మనంబునఁ బాదుకొలిపి
దానిచేఁతకు రోసి డెందమునఁ గినిసి. 86.

శా. కంఠారావమొనర్చె నత్తఱి మహోగ్రస్ఫూర్తి దిఙ్నాగ
ముల్, గుంఠీభూతమదంబులై వడఁకఁగా గోత్రంబు లూ
టాడఁగాఁ, గంఠేకాల సరోరుహప్రభవ నాకస్వామి భో
గీంద్ర వై,కుంఠులద్దరిలంగ లోకములు సంక్షోభంబునం
బొందఁగన్. 87

క. భూపాలక విను తుల్యుఁడు
శాపజలం బపుడు కేల సవరించి మహా
కోపస్ఫురితాధరుఁడై
యాపడఁతుకఁ జూచి యిట్లులనియెం బెలుచన్. 88

ఉ. ఓసి దురాత్మురాల, వినయోక్తులచే నను వెఱ్ఱిఁ జేయు పే
రాసలు మాను నిప్పు చెదలంటఁగ నేర్చునె బల్మిఁ బైఁబడం
గా సమకట్టి చేరితివి గానఁ దురంగమ వై చరింపు నీ
పైమి సొబగెల్లఁ బొల్లువడ మర్త్యనిమోచి ధరాతలంబునన్.

90

వ. అని శపియించిన.

సీ. సైంహికేయచ్ఛన్న చంద్రబింబమురీతి
వదనంబు మిక్కిలి వాడి కంద
హిమసిక్త రక్తపద్మముల చాడ్పున నశ్రు
వులతోడి కెంపుఁగన్నులును మొగుడ
శ్యేనత్రసచ్ఛారికానినాదంబు చొ
ప్పున భీతి గద్గదస్వనము పొడమఁ
బెనుగాలిచేతఁ గంపించు వల్లికభంగిఁ
దల్లడపాటునఁ దనువు వణఁక

తే. నొదవు చంపకవాసన కులికిపడుచు
నళుల కైవడిఁ గుంతలంబులు విడంగ
జెచ్చువడి సొమ్మసిలి యంత వెచ్చివెచ్చి
తన్నెఱుంగని పెనుమూర్ఛ ధరణి వ్రాలి. 91

ఉ. అత్తఱిఁ గొంతసేపునకు నయ్యెలనాఁగ మనంబు ధీరతా
యత్తముఁ జేసి లేచి తనువంతయుఁ గంపము నొందుచుండ
రా,జోత్తమ తుల్యపాదముల కొయ్యనఁ జాఁగిలి మ్రొక్కి
నిల్చి లో, నత్తిన శోకము న్భయము నద్భుతముం బిరుసై
పెనంగఁగన్. 92

మ. మునిచూడామణి నీమనంబు కినుకం బొందంగ లక్ష్యం
బఱా, వనజాతాక్ష లలాటలోచన సువర్వజ్యేష్ఠ దేవేం
ద్రులైనను నిల్వంగ భయంబునొందుదురన న్నాబోటి
యంబేదలెల్లను నీముందఱ నిల్వనోపుదురె చెల్లంబో
కృపఁజూడవే. 93

మ. అనఘా, పిచ్చుకమీఁద వేయుదురె బ్రహ్మాస్త్రంబు రౌద్రా
కృతిన్, నను రోషించి తురంగరూపమున నానాదేశముల్
ద్రిమ్మరం,గ నరున్ మోవఁగ నానతిచ్చితిరి నాకా యట్టి
కష్టంపు రూ,పున వర్తింపఁబడన్ భవత్కరుణచేఁ బోషించి
రక్షింపవే. 94

సీ. విటుఁడు పల్లొత్తినఁ గటకటపడుమోవి
యినుపకళ్లెములకు నెట్టులోర్చుఁ?
గొనగోరు సోఁకినఁ గ్రొవ్వాఁడు దేహంబు
ఘనకశాహతుల నేగతి సహించు?
వలిపపయ్యెద మోవఁ దలఁకెడియంసంబు
పక్కర నేరీతి నిక్కఁ దాల్చు?
నొరులు పాదాంభోజయుగళి మోవఁగనున్న
యే నస్వ్యల వహింప నెట్లు నేర్తు?
తే. సంతతము మందగమనాలసంబులైన
నాదుపాదంబు లిలఁ బవనంబులీల
పర్వఁబెట్టంగఁ జాలునే పరమయోగి
వర్య! నాకిట్టి దుర్దశ వలదు మాన్పు. 95

వ. అని తనలోన. 96

ఉ. కూరిమితోడఁ జేరి నలకూబరు నంతటివాఁడు మత్పదాం
భోరుహలాక్షకుంకుమపుబొట్టుగఁ గైకొని యెల్లవేళలం
గారవ మెచ్చరింపఁ దన కౌఁగిటిలోపల నిద్రఁబోల్పగాఁ
గూఁగుసుచుండు నాకు వెడగుఱ్ఱపురూపమువచ్చె దైవమా!

వ. అని యివ్విధంబునఁ జింతించుచుఁ దోడిచెలుల చందంబులు
వీక్షించుచు నొల్లం బోయిన యుల్లంబున దీనరై యప్పురమ

మునీంద్రుపాదారవిందంబులకుఁ బునఃపునః ప్రణామంబు
లాచరించి కన్నీరు సోన గురియఁ బెనవ్రేఁల దమపుడు నత
నికి దయ పుట్టునట్లుగా వెండియు నిట్లని విన్నవించె. 98

తే. ఎంత కాలంబునకు నాకు నే నెపమున
శాపమోక్షంబు గల్గెడు సజ్జనాగ్ర
గణ్య! నీ నెమ్మనంబునఁ గరుణఁ జేసి
యానతీఁదగు నశ్వతేఁ బూనఁజాల. 99

క. అని కరుణపుట్టఁ బల్కెడు
వనితకు నా తుల్యమూని వాత్సల్యముతో
ననియెం దరుణీ! దుఃఖం
బునఁ జెందకు వినుము శాపమోక్షక్రమమున్. 100

చ. వినయవివేకశాలి పరవీరభయంకరదోర్బలుండు కుం
డిననగరంబునాయకుఁ డనింద్యచరిత్రుఁడు పుణ్యమూర్తి రా
మ నల భగీరథ ప్రముఖ మానవనాథ సమానరమ్యవ
ర్తనుఁడు చతుర్ధనుం డనఁగ రాజొకఁ డుర్వర యేలుఁ
గోమలీ. 101

ఉ. ఆతనికిం బురాకృతమహాసుకృతంబున మేనితోడ నే
యాతతసౌఖ్యసంపదల నత్యధికం బగుపుణ్యవిష్టప
వ్రాతము చూడఁగాఁ గలదు వారిజలోచన, యా నృపా
లకుఁ, బ్రీతిఁ దురంగ రూపము ధరించి వహింపుము నేర్పు
మీఱఁగన్. 102

క. ఆనృపతికి సంతోషం
బానఁగ లోకములు చూపి యరుదెంచిన నీ

మేని చెలువంబు తొల్లిటి
పూనిక నే యుండునటకుఁ బొమ్మని యనిపెన్. 103

వ. ఇవ్విధంబున ననుప నంతకుమున్న యమ్మునీంద్రు కోపంబు
నకు బెదరి. 104

సీ. రతిరాజు బాణసంతతిమూలఁ బడవైచి
చాపంబు గడపటఁ జప్పఁజేసె
జంద్రుఁడు తన రాక జాడఁగాదని రోసి
యుల్లంబులోఁ గంది వెల్లఁబాఱె
మలయానిలుండు సోమరినై తినని మేని
బడలికతో సుడివడి చలించె
దొరయైన యా వసంతుండు నేగెడుత్రోవఁ
గానక యడవిఁ జీకాకుపడియెఁ

తే. చిలుక గుంపులుఁ గండుగోయిలలగములు
నొలయఁజాలక చెట్లనె [1]యొదుగఁజొచ్చె
వలుద రాయంచగమియు వంకల నణంగె
మధుపకులమెల్లఁ దమ్ములమఱువుసొచ్చె. 105

వ. ఆ రంభయుఁ దన గర్వసంరంభం బుడిగి కన్నీరుదొరుఁగ
విన్నంబోయి యరవిరి దమ్మిపైఁ బరిభ్రమించు మదభ్రమర
బృందంబు చందంబున వదనంబుపైఁ జికురంబులు వ్రేల
వడి దూలఁ బుప్పొడి గప్పిన కొదమ నునుదీఁగె బాగున
ధరణీపరాగంబుసంగసుపట్టి తనువల్లిక వణంక నయ్యాశ్ర
మంబు వెడలివచ్చునెడఁ దోడంగూడి యరుదెంచిన పువ్వుఁ
బోండ్లయందు నొకప్రోడ యిట్లనియె. 106

---

1 యొదిగె జక్కవ, వలుద రాయంచ.

సీ. వనిత యమ్మునిప్రోడ వద్దనె వద్దనె
చెప్పితి నామాట సేయవైతి
చేర నేటికిఁ గీడుగోరనె గోరనె
సన్నఁ జేసినఁ మానఁ జాలవైతి
రమణి పోదము వీడి రా వేల రావేల
గాదని చెప్పినఁ గానవైతి
నిక్కపువరుఁడని నీవింత నీ వింత
పిల్లచేఁతలుచేసి బేలవైతి
తే. వకట నీనేరమని[1] యెంత యనినఫలము
నేమిరాఁ గందు నీ చిన్నిమోహుదమ్మి
మెఱుఁగుదప్పిన యద్దంబు తెఱఁగుదాల్చె
నేమిచేయుదు నింక నాకేది దిక్కు. 107

క. అని వగచుచు నాయంగన
మన మూఱడిలంగ మంచి మాటలచే నో
య్యన తన్వి దాని యనుమతిఁ
జనియె నిజస్థానమునకు సఖులుం దానున్. 108

వ. తదనంతరం బారంభ తచ్ఛాపదవానలజ్వాల సోఁకి వసి
వాళ్లువాడు తనువల్లిచే బెడంక నల్ల నల్లనవచ్చి చతుర్థన
ఖావాఃపరిపాలితంబైన కుండిననగరసమీపంబున నొక్క
వనాంతరంబున. 109

సీ. నెరులశారళులందు నెమ్మోముసిరి చంద్రు
నందుఁ గన్నుల మెఱుంగంబుజాత
ములయందు మోవిచాయలు బింబములయందుఁ
గంఠంబుసొంపు శంఖంబునందుఁ

1 మేమని యెంతు నబల, పుట్టినను గందు.

జనుదోయిగరిమంబు చక్రవాకములందుఁ
గౌనువిలాస మాకసమునందు
జఘనమండలియొప్పు సైకతస్థలియందు
నడుగులపస చివురాకులందు
తే. నడలమురిపంబు గజగమనములయందు
మేనిచెలువంబు క్రొక్కారుమెఱుపులందుఁ
బలుకు [1]సుకుమార మెల్ల రాచిలుకలందుఁ
జేరఁ దొలిమేను వదలి యాచిగురుఁబోఁడి. 110

సీ. ప్రియునికెమ్మోవి చుంబింపనోపని లేమ
కఠినఖలీన మేగతి వహించు
హారంబు బరు వని యలయు లతాతన్వి
వాగెల నెట్టి కైవడి ధరించు
జడసోఁకు లోర్వఁగాఁ జాలనితరళాక్షి
కడువంక పల్లమే కరణిఁ బూను
నొడ్డాణమును దాల్పనోపని సతిపొట్టఁ
బట్టెడబిగి నెటువలె సహించు
తే. మిగుల మెత్తని నడుపుల మెలఁగునింతి
మనసుకంటెను జవమున మసలునెట్టు
లనుచు దేవత లద్భుత మంది చూడ
రాజకులనాథ సాంబ్రాణితేజి యయ్యె. 111

వ. ఇట్లు రంభ తురంగంబై చరించుచుండె నంత. 112

ఉ. కుండినవల్లభుండు రిపుకుంజరసింహపరాక్రముండు దో
ర్దండధృతావనీతలుఁడు దానజితామరభూజచంద్రమా

1 సుడికార.

ర్తాండతనూభవుండు వనితామదనుం డొకనాఁడు వేడ్క-
తో, మండలనాథులుఁ హితులు మాన్యులు భామలుఁ జేరి
కొల్వఁగన్. 113

తే. భానుఁ డుదయాద్రిపై నున్నపగిది రత్న
ఖచితసింహాసనంబుపైఁ గడుముదమున
నాత్మతేజంబు దిక్కుల నాక్రమింప
నోలగం బుండె సకల నేత్రోత్సవముగ. 114

వ. అప్పుడు. 115

క. కరికుంభజాతమౌక్తిక
పరికరమును సంకుమదము ఫలములు వింజా
మరలు మృగమదముఁ గప్పుర
సిరముఁ గొనివచ్చె నొక్క- చెంచయ్యేడకున్. 116

తే. వచ్చి కడుసంభ్రమంబున వసుమతీంద్రు
నంఘ్రులకు మ్రొక్కి- యా యుపాయనము లెల్ల
సమ్ముఖంబునఁ బెట్టి హస్తములు మొగిచి
తనవచఃప్రౌఢి మెఱయ నిట్లనుచుఁ బలికె. 117

శా. సామీ! గూడెములోని మా ప్రజలు నిచ్చల్ పండుగల్
సేయుచుం, బ్రేమం దామరతంపరై మనుదు; రేభీతి న్మదిం
బొందకే, యేమేతప్పులు చేసినన్ గరుణ నీవే ప్రొద్దు మన్నిం
పఁగా, మామా పల్లెలలోననుండు మెలమి న్మాబోటివా
రారయన్. 118

వ. అని విన్నవించిన నా చతుర్థనుండు సంతసిల్లి యా చెంచు
నకు నిట్లనియె. 119

వ. కలుగునె చేరువన్ బొలము కందువలన్ మృగకోటిపత్తు
లున్, మెలఁగునె క్రందుగా ననుచు మేల్నగవొప్ప నతండు

పల్కినన్, నిలిచి ముదంబుమీఱంగ వనేచరముఖ్యుఁడు హస్తనీరజంబులు మొగిడించి ఫాలమున మోపి చతుర్థను తోడ నిట్లనున్. 120

ఆ. మెకములేమి [1]భ్రాంతి మేదినీవల్లభ
మందలై మెలంగు మావనముల
శరభ సింహ నాగ శార్దూల భల్లూక
హరిణ కిటి శశాదులైనవెల్ల. 121

తే. శారుఁగోళ్లును గౌఁజులుఁ గక్కెరలు[2]ను
బారువములుఁ బూరేళ్లును గేరజములు
గువ్వలును మొదలుగ లెక్కకొలఁదిమీఱఁ
గలవు పులుఁగులు నేతులుగ్రక్కఁ గ్రొవ్వి. 122

వ. మఱియును. 123

క. కూరిమితోఁ దిరుగుచుఁ గ
స్తూరీమృగకులము పొదలుదూఱంగ ముండుల్
చీరినఁ దెరువుల నెత్తురు
కాఱ నచట నెపుడు పచ్చికస్తురి గలుగున్. 124

వ. అని విన్నవించిన సంతసంబునం బొదలి వేత్రహస్తులం జూచి వేఁటరులం బోటరుల వేడుకలవేటి యగువేఁటకుం బిలువనంపి తగినవారల నిలిపి యోలంబు సాలించి యంతఃపురంబున కరిగి మజ్జనభోజనాదులు సలిపి యనంతరంబు.

సీ. పసిఁడిప్రాంతల పచ్చపట్టు దట్టిగఁ గట్టి
కస్తూరి దట్టంబుగా నలంది

---

1 భ్రాంతి; భ్యాంతి. 2 చు, యూరములును.

గరుడపచ్చలమించు కడియాలు ధరియించి
యురమున నీలంపుసరులు దాల్చి
మహనీయవై డూర్యమణి కీలితంబులై
పొలుపొందుకుండలములు ధరించి
మంచుచెల్వము నేవగించు నున్నని పాగ
గట్టిగా నొసపరిఁ జుట్టచుట్టి
తే. జమునినాలుకఁ బురణింపఁ జాలునట్టి
వన్నెయడిదంబు డాఁపలివంకఁ బూని
శరశరాసనములు పరిచరులు దేర
రాజు చనుదెంచె నంతగపురంబు వెడలి. 126

వ. ఇవ్విధంబున మృగయోచిత శృంగారంబు నంగీకరించి నిజ మనోరథంబునకుం దగిన రథం బారోహణంబుఁ జేసి యతం డత్యంతసంతోషభరితాంతఃకరణుం డై మున్ను దనకు మృగంబులఁ జొప్పు చెప్పిన యచ్చొప్పరి ముందఱ నడువఁ బురంబు వెడలి చనునప్పుడు విక్రమప్రచండసింహోపమే యంబు లగుసారమేయంబులను మృగాక్రమణక్రియాభం గులం బొంగుసివ్వంగులను బలవత్ప్రతీహృదయపాటన పాటవంబు లగుసాళువంబులను వినోదకారణంబు లగు నోరణంబులను వెండియు మెకంబుల నీవలావలం జననీక కన్నుల చెన్నులఁ దగులువఱచు వలలును వలలం జిక్కు వడ ముడివెట్టి యిష్టంబుగాఁ బురికొని పురిదిగుచు నురులం దలం గీలించి తమ యొరపుదెరవునం జననీక పట్టికొట్టిన నలుపులులం బెట్టుదట్టింపుబోనులును బోనులం బోనమిడి [1]కోడెలజాడలం బొదలం జేరి యిరుఁగెలంకుల నొత్తుడు

1 కోడలజాడలంబొదలి...నొత్తుక త్తరలననొప్పు తెరలనుం.

కత్తెరల నెత్తుడుతెరలను బూని తమ మేనిపొంకంబునులు
బింకంబులును భయంకరంబులు గాఁగ సంతతహింసిత
మృగవ్రాతులగుకిరాతులు సంతోషంబున. 127

సీ. నీలికాసెలమీఁదఁ గీలుకొల్పినయట్టి
నెలవంకకత్తుల తళుకు లెసఁగఁ
బొలుచు జుంజురుమీసముల నీలకాంతుల
మొగముల నఱుక్రమ్మి ముంచుకొనఁగ
మిట్టగ్రుడ్డులమీఁదఁ దొట్టిన కెంజాయ
చరమసంధ్యారక్తి చౌకళింపఁ
గర్ణార్పితంబులై గనుపట్టు సంకుటా
కులు కృష్ణపక్షతారల హసింపఁ

తే. జెలఁగి తలముళ్లు వాకట్టు తిలకములును
గనుమెఱుంగులు [1]గుతిమందులును ధరించి
పందివాటులు చేపట్టి పంతములకు
నొండొరులఁ గూడఁ బోయిరి దండిమెఱసి. 128

వ. అందు. 129

సీ ఎరమీఁదిపులినైన గొఱియచందంబునఁ
గొనివత్తు మిదె చూడు మనెడువారు
నఱిమెడు సింగంబునైనఁ బ్రాణంబుతో
డనె పట్టి తెచ్చెద మనెడువారుఁ
జండించు గండభేరుండంబునైనను
గనుకట్టు కట్టెద మనెడువారుఁ

---

1 గుడి.

జాలఁ గోపించిన శరభాధిపంబునై
నను మెడఁ గఱచెద ననెడువారు
తే. ఘోరమృగముల గమియించుకొని ప్రతాప
మడర సురియలఁ బొడిచెద ననెడువారు
నగుచు నా నరపాలునియగ్రవీథి
నడచి రంతంతఁ జెంచులు పుడమి వడఁక. 130

వ. ఇవ్విధంబునఁ బ్రబలంబు లగుశబరబలంబులు గొలువ నాత్మ
జనపరివృతుండై చనిచని. 131

క. ముందటఁ గనియెఁ నరపతి
చందనపున్నాగవకుళసాలకుటజమా
కందపిచుమందజంబూ
తిందుకసరళాదితరుతతిం దగుసటవిన్. 132

వ. ఇట్లు గనుంగొని చొత్తెంచి యందు. 133

క. తగువారలఁ దానును నా
మృగములు విహరించునట్టి మెలఁకువఁ గని లో
నిగురొత్తెడు వేడుకతో
జగతీశుఁడు సన్నఁ జేసి శబరులకనియెన్. 134

క. కీలెఱిఁగి వలలు పన్నుఁడు
చాలేర్పడఁ దెరలుచుట్టి చాగుండురులన్
గిలించి బోను లొడ్డుఁడు
కాలాగక రొప్పుఁ డడవిఁగల మృగవితతిన్. 135

వ. అని యానతిచ్చుటయుఁ జెంచు లుచ్చులువెట్టిన నెలవుల
మెకంబులు దారుకొ పెఱింగి కీలుకొయ్యలు గిలించి వల
లొడ్డియు, దొడ్డివైపుగాఁ దెరలుచుట్టియు, నురులువదలించి

తోరణంబుల గలింగట్టియు, బోనులుమాఁటియు, మెకం
బుల నడుము చేకొని యచ్చట నొక్కతమగంబు పన్నిన.

ఉ. ఆతమగంబుపై నరవరాగ్రణి సమ్ముఖవర్తి మానవ
వ్రాతముతోడ నెక్కి నిడువాలికరూపులుఁ జాపదండముల్
జేతులఁబూని వేఁటరులఁ జీరి మృగంబులఁ జోప బంపి ని
ర్భీతకిరాతులన్ పలల క్రేవలఁ గొందఱ నిల్పెఁ [1]జాల్పుగన్.

వ. అయ్యవసరంబున మేఁతలవెంబడి మూఁతులు సాఁచి తల
వంపులై నిలువుగుంపులు చాయం బసిమిగల కసవులు
మెసంగి దృశ్యంబు లగుబుశ్యంబుల నెలమిఁ గదిసి మిస
మిసమెఱయు సస్యంబు లాస్యంబులం జర్వించి గర్వించి
అంకెలువేయు జింకలను, నాగరుగల చిగురుం బ్రోవులు
గోవులు వట్టిమేసుల తేటలంబొల్చు లేఁటికొదమలను,
మదులం బొదలు మదనకదనోత్సాహంబులమోహంబులు
వొదవనం బదరు మదవతులయెడ సకరుణంబు లగుహరిణం
బులను దట్టంపునీడల జాడల లలితంబులై పొదల యిరు
వులఁ బిల్లలపొందులకుఁ గ్రందుకొనుపందులను, మవ్వంబు
నివ్వటిల్లం దను కందంబులైన కందంబు లాస్వాదించి
పెంద్రుక దెగంబొడిచి కడచి మూఁకలంబాయు నేకలంబు
లను, దమ రమణీసముదయంబుఁ గవయుటకై హెచ్చిన
మచ్చరంబునం బెచ్చు పెరిగిన[2]గపలగవులం దగిలి కయ్యం
బునకుం జీరుకొట్టుచుం గన్నులనిప్పు లుప్పతిల్లం బరస్పర
యుద్ధంబు ప్రస్పర్ధంబుగా నొనర్చి యచ్చట మనుమెకం
బులం బెదరించు మనుమెకంబులను, గోలఁదియుంగాని
తింఠిమెండునన్ గండెక్కి నిక్కి సొక్కి నిర్భీకంబులై

1 బొల్పుగన్. 2 వగలందగిని.

తిరుగు భల్లూకంబులను, నిచ్చకువచ్చు మృగము కలిమి నలమి పొలభక్షించి మించుగబ్బుగల బెబ్బులులను, నుడుగక తుడుమువడి బెడిదంబున జముని లాయంబునం గలలు లాయంబును నుద్దవిడిఁ గొమ్ములంజిమ్మఁ దలంచు కారుపోతులను, మదంబు ముదంబునం బిడులవెడకి నెఱిం గను మొఱంగి పొందం జేర వారణంబుసేయ డాయునెడఁ జిక్కనగువెక్కసంబున సాహంకారంబుగా ఘీంకారంబు లొనర్చి యుద్ధంబులకు సన్నద్ధంబులై తలపడి పిఱుతివియక నిలిచి పొలిచి యన్యోన్యదంతంబుల నింతింతలు చిదురుపలుచెదర నొండొండ వెనకకుం జాఁగి తూగి కయ్యంబు సేయుచు శౌర్యధురంధరంబులై కనుపట్టు గంధసింధురంబులను, కుంభికుంభస్థలంబులు చించి మెదడు భుజించి తదుదంచితమౌక్తికజాలంబు లోలంబుల వెదఁజల్లుచు నభంగవిక్రమంబులం బొంగు సింగంబులను గంభీరవంబులం గంఠారవంబులచే సుడి నఱిచి విఱిచి తచామిషం బొక్కనిముసంబున మ్రింగి నింగి ముట్టినసంతసంబున సరభసంబులై తిరుగు శరభసముదయంబులను, శరభంబులఁ జెండాడి గుండెలుం గండలును మేసిమేసి సిరిగలిగి మెండుకొను గండభేరుండంబులను మృగహింసాచంచు లగుచెంచులు నేర్పున వలలకుం జేరికగా నొత్తి తెచ్చిన. 134

సీ. విపులధ్వనికి నుల్కి విపినాంతరము నెల్లఁ
జీఁకటిగొనఁగ నీక్షించుఁ గొన్ని
గాడ్పులఁ బసిగొని కలఁకమైఁ జెవులు రి
క్కించి నల్లడలు సాలించుఁ గొన్ని

తేరలచందము గని వెఱచి తీవ్రంబుగా
 సఱచి యంతంతఁ గేళ్లెఱుకుఁ గొన్ని
పీఁకమైఁ జని పోఁగుదాఁకి క్రమ్మఱ భీతి
 నేపరి పొదలసందిగుఁ గొన్ని

తే. వెనుకవారలు తఱుమంగ వేగిరమునఁ
బిల్లతండంబు తమ్మవ్రోలఁ బెట్టుకొనుచుఁ
గినుకతోవచ్చి యచ్చట జనులఁ జూచి
నిగుడఁజాలక గుంపుగా నిలుచుఁ గొన్ని. 139

క. అప్పుడు ధరణీకాంతుఁడు
ముప్పిరిఁగొను సంభ్రమము ప్రమోదము వెలుఁగుం
జొప్పడఁగ నామృగంబులఁ
దప్పక కన్గొని గృహీతధనురస్త్రుం డై. 140

క. ఎందును బధికులు పొడఁగని
[1]డెందములోఁ గలఁకఁబడుచుఁ దిట్టుదురను నీ
కుం దేల? వలదు మానెవ్వఁ
గుందేలా! యనుచు నతఁడు కూలఁగ నేసెన్. 141

క. కలకలము సేయు మనుజుల
యెలుఁగులు విని చెదరునట్టి యెలుఁగుల నేసెఁ
బొలమెల్లఁ గలికిచూపుల
యెలములచే నిర్జుకొలుపు నిర్జంద్రుంచెన్. 142

క. ఏరీతినోర్తు నే భూ
దారుఁడ నగుఱెఱిఁగి యుఱిఁగి తామిచ్చట భూ

1 తెందేఁసలుగాఁగ నిన్నుఁ దిట్టుదురను నీ.

దారత్వముఁ గైకొనెనని
యారాజు వరాహముల రయంబునఁ ద్రుంచెన్. 143

తే. ఖడ్గినై యుండు పెఱిఁగియు గణనసేయ
కిచట నామ్రోల ఖడ్గి దా నెట్లు నిలిచె
నంచుఁ గినిసినగతిఁ ద్రుంచె నామృగంబు
శిరము శరమున నాశ్చర్యకరముగాఁగ. 144

చ. తరగనియట్టి దానజలధారలచేఁ గనుపట్టు కుంభిసీ
వరుఁడనఁబొల్చి సత్త్వమునవ్రాలిననాసరిగాఁగఁద్రుంచెఁదా
దరగనియట్టి దానజలధారలచేఁ గనుపట్టి కుంభిసీ
వరుఁడనఁ బొల్చి సత్త్వమున వ్రాలుట యొట్లని యేసెఁ
దూపునన్. 145

ఆ. సకల మహిషసమూహంబు సంహరించి
యానృపాలునిబాణంబు లాగ్రహమునఁ
జేకొనియె నట్టి తన్మహిషీకులంబు
నని జయించినచోఁ గొల్లలాడఁ[1] దగదె. 146

వ. వెండియు. 147

సీ. కోలఁదిమీఱినయట్టి కొమ్ములునెమ్ములుఁ
దోరంబులై తోఁచు తొడలు మెడలు
గరిమమై చూపట్టు శిరములు నురములుఁ
బలుదెఱంగులమించు పండ్లుగొండ్లుఁ
జెలువంబు పచరించు చెక్కులు ముక్కులుఁ
బసలదేఱెడిక్రొవ్వు బసలుసిసలుఁ
బొంకంబులైనట్టి బోరలు మోరలు
లోలంబులైన తోలువులుఁ జెవులు

1 గలదె.

తే. నెఱుఁగరాకుండఁ జుక్కగాఁ దఱిగినట్లు
వనములోపలఁ గలమృగవ్రాతములను
జేతికసివోవ నారాజశేఖరుండు
వాలుఁ గ్రొవ్వాడితూపులపాలు చేసె. 148

వ. ఇవ్విధంబున నమ్మహీవరుండు మృగంబులం జంపి యంత రంగంబున సంతసంబంది తన యిరుఁగెలంకుల మెలంకువలు సల్పు వేఁటరులకు సెలవుపెట్టినం బొంగి నింగి వగుల నార్పులు నిగుడించి వివిధవాద్యంబులు మొరయించిన హత శేషమృగంబులలో బెదరి తెగువలం బాఱినం దెగువల లను జొచ్చునెడ బిసలుబెడిసిన ముచ్చుముడింగి పడునేక లంబులను, నేకలంబుల జోకలంబాసి క్రేళ్లుఱికి చనునెడఁ గాలు వలలఁ జిక్కిన మొక్కలంబున నీడ్చి యీడ్చుకొన లేక కాలువలంజిక్కిన గండుమీనుల తెఱంగునం బొరలు హరిణంబులను, హరిణంబులకంటెను మున్ను నిగుడం దలంచి తెరలు దెరలం[1]దూరి జాలు చనునెడల మెడల కడలందగిలిన యురులుబిగియ నురులు మనుబోతులను, మనుబోతులకంటెం బెల్లెగసి తుటుములుగట్టి చన డొంకల చెంతలం బెట్టిన బోనులందగిలి నొప్పులుగొనియున్న దుప్పు లనుం జూచి రభసంబునం బొడిచియు నీడ్చియుం జిమ్మియు డాసియు వ్రేసియుం బొరిగొని వెండియు నెట్టకేలకుం దప్పిగొని పఱచు మృగంబులం గని. 149

చ. బలమునఁ దీవ్రతకా హరులపాటివియంచు నుతించి కుక్క లం, గళములు దువ్వి లుబ్ధకులు గట్టినపట్టెడలూడ్చి చూపి

1 దూరి జాలి.

నం,బులుల నెలుంగులం బ్రిదిలిపోఁగనీయక యొక్కొ-
టొక్కటే, చలముమెయిన్ హరించెఁ దమ చండత సర్వ
జనాద్భుతంబుగాన్. 150

చ. కనుఁగవఁ గట్టినట్టి కుడుకల్ దలఁగించి మృగాలినెల్లఁ గ్ర
న్ననఁ గనిపించి పోవిడిచినన్ వెరవొప్పఁగఁ బాఱి మూఁగి
మూఁ,గి నిగిడి లాఁచిపట్టుకొనెఁ గిడ్పడఁగాఁ జెనులేటి
గుంపులన్, వినుతపరాక్రమంబులగు వేఁట సివంగులు
రాజు మెచ్చఁగన్. 151

తే. ఉరులఁ గొమ్ములను ధరించు హరిణతతుల
విడువ నవి పరమృగముల వెంటఁబఱచి
కలసి పోరాడి వానికొమ్ములఁ దవిల్చి
పండఁబడియెను లుబ్ధకప్రతతి పొగడ. 152

తే. ఇవ్విధంబునఁ దమనేర్పులెల్లఁ జూపు
శునకముల బిరుదు సివంగులను గురంగ
ములఁ బ్రియంబున దువ్వుచు బుజ్జగించి
చెంచు లానందమున సంచరించి మఱియు. 153

క. బలుసాళువముల నోరణ
ముల డేగల వైచి యొూదముల నీరములన్
మెలఁగి చతురత్వ మేర్పడఁ
బొలియించిరి పొలములోని పులుఁగులనెల్లన్. 154

వ. ఇట్లు వేఁటలాడి చాలించి ప్రాణంబులతోడఁ గస్తూరిమృగం
బులను సౌరభంబులకుం దల్లులగు జవ్వాజిపిల్లులనుం బట్టి
తెచ్చియిచ్చిన భిల్లులకుం బసదనంబులు కొల్లలుగా నిచ్చి
తన్నుఁ గొల్చివచ్చిన సామంత వీరభటవారంబులకు మృగ

మాంసంబులు దోరహత్తుగా నిచ్చి యొక్క రమ్యప్రదేశం
బునం దానును విశ్రమించి యచ్చట. 155

ఉ. నేతులుగారు మాంసముల నిగ్గులు గ్రమ్మెడు నీరుద్రెళ్లఁగాఁ
జేతుల నొత్తుచున్ వెదురుచివ్వల నంటఁగఁ గ్రుచ్చి వ్రచ్చి సం,
జోతిగ నిమ్మపంటిపులుసున్ లవణాదులఁగూర్చి వేడ్క ను,
ర్వీతలభర్త యాత్మహితబృందముతో భుజియించె నత్తఱిన్. 156

క. దినమున మృగయాక్రీడలు
గొనియాడుచు బలములెల్లఁ గొలువ నిజస్యం
దనమెక్కి ముదంబున నా
జననాయకుఁ డాత్మపురికిఁ జని తన యెదుటన్. 157

క. పరుషఖలీనముతో భా
స్వరమణి సంఘటితహేమపల్యాణముతో
మెరయుచు సకిలింపుచు నిజ
ఖురపుటముల ధరణిఁ ద్రవ్వు గుఱ్ఱముఁ గనియెన్. 158

తే. కని తదంతికమునకు సజ్జనవరేణ్యుఁ
డరిగి తేరట డిగ్గి నెయ్యంబుమీఱఁ
గలితలక్షణలక్షితాంగముల నివిరి
దానిచందంబు లిట్లని తలఁచె నతఁడు. 159

క. పదములచొప్పును వడియు
ప్పిదము సలంకారలక్ష్మి పేర్మియు ధారా
స్పదభావముఁగల్గి శుభ
ప్రదమై హాయ మమరె సత్ప్రబంధమురీతిన్. 160

సీ. సురలోకమునసుండి ధరణీతలంబున
కవతరించిన యుత్తమాశ్వమొక్కొ
యక్షనాయకుని లాయంబు వెల్వడి నసుం
ధరకు నేతెంచిన తురగమొక్కొ
రాజీవబాంధవురథముఁ బూనఁగలేక
వసుధ కేతెంచిన వాహమొక్కొ
శరధివల్లభుని మందురలోన వెల్వడి
యుర్వికి డిగిన గంధర్వమొక్కొ
తే. కాకయుండిన నీశుభ్రకాంతిమహిమ
మీ మనోవేగచాతుర్య మీశుభాంగ
పాటవము నీమహాబలప్రాభవంబుఁ
గలుగనేర్చునె పెఱతురంగముల కందు. 161

క. అని బహువిధములఁ బలుకుచు
మనుజేంద్రుం డత్తురంగమముఁ గైకొని సుం
డిననగరి కేగెఁ దూర్య
స్వనములు కడునిగుడ సకలజనములుఁ బొగడస. 162

తే. అరిగి నిజమందిరముఁ జొచ్చి యత్తురంగ
రత్నమును మందురాభ్యంతరంబునందు
నిలిపి చిత్తంబు దానిపై నెలవుకొలిపి
యంగసేవకు నియమించె నర్హజనుల 163

వ. వెండియు హృద్యఖాద్యవిశేషంబులం బోషించుచు నొక్క
నాఁడు పేరోలగంబునసుండి తనమంత్రులకు నిట్లనియె.164

క. ఏవనమున వేఁటాడం
గా వేడుక నేగ నచటఁ గలిగినతురగం

చేవిధమున మెలఁగెడినో
యావిధ మెఱుఁగుటకు నెక్కి యాడఁగవలయున్. 165

క. కావున మీ రీక్షణమున
దైవజ్ఞులఁ బిలిచి చంద్రతారాబలముల్
భావించి శుభముహూర్తము
ధీవిలసితు లగుచుఁ దెలిసి తెండు హయంబున్. 166

తే. అనుడు మంత్రులు సర్వసిద్ధాంతవిదుల
నడిగి తెలిసిన శుభసమయంబునందు
హయముఁ బల్లించి తేఁబంపి రావిభుండుఁ
గొలువు వీడ్కొని నగరిలోపలికి నరిగె. 167

వ. అని శుకయోగీంద్రుం డిలావంతునకు నెఱింగించిన తెఱంగుఁ జెప్పిన విని యట మీఁది వృత్తాంతం బేమని యడుగుటయును. 168

శా. అంభోజాతభవాన్వయాంబునిధి తారాధీశ, భోగీంద్ర ది
క్కుంభిక్ష్మాధరకూర్మ దుర్వహ మహాక్షోణీభరాధారదో
స్తంభప్రాభవ, బంధుయాచనకవిద్వల్లోకమందారతే
జోఽంభోజాప్తః నృసింహ వీరవర సంప్రాప్తాతిభాగ్యాధికా.

క. బాహాసితీక్ష్ణధారా
రాహుముఖగ్రస్త విమతరాజ మహాల
క్ష్మీహరిమందిర స్వామి
ద్రోహరగండాంక దానరుచిరశశాంకా. 170

సుగంధి.—

తారకా శశాంకకుంద తార కాశ మల్లికా
శారదాభ్ర కల్పభూజ శారదాత్రిదృక్సుధా

హారనాగ పుండరీక హారనాగరాజ నీ
హారగోత్ర శుభ్రకీర్తిహార గోత్రరక్షకా. 171

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కౌండిన్యగోత్రపవిత్ర చరిగొండ తిమ్మ నామాత్యపుత్త్ర సకలవిద్యాపారీణ శతఘంట సురత్రాణ సుకవిజనవిధేయ ధర్మననామధేయప్రణీతం బయినచిత్ర భారతం బనుపురాణకథయందుఁ దృతీయాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు.

చిత్రభారతము

చతుర్థాశ్వాసము.

నరసింహపదాబ్జ
ధ్యానపరాయణమరాళ తారాధిపభో
గీనసమకీర్తి పూర్వ
ష్ఠానాయకవినుతచరిత మాదయపెద్దా. 1

వ. అవధరింపుము మృదుమధురవచనరచనాపరితోషితముని
జాతుం డగుసూతుండు హరికథాశ్రవణాహ్లాదు లగుశౌన
కాదులకు నిట్లనియె నట్లు చతుర్థనజననాథుం డభ్యంత
రంబునకుం జని. 2

క. ఒడలఁగల తొడవులన్నియు
నెడలిచి కామినులచేతికిచ్చి ప్రియంబే
ర్పడఁ బందిరిలోపలఁ దగ
నిడినకనకపీఠి నున్నయెడ ముద మొదవన్. 3

మ. కొనగోరుల్ దలసోఁకఁ జన్నులమెఱుంగుల్ దిక్కులం
బర్వ న,ల్లన లేఁగౌను వడంకఁ గంకణము లుల్లాసంబుగా
మ్రోయ న,క్కునఁ జేరుల్ [1]గుదులై పెనంగొన బెణంకుం

---

1 విరులై.

జూపులొడ్డింపఁగా, జననాథాగ్రణి కంటె నొక్కతె తొతలన్
సంపెంగతైలంబునన్. 4

చ. ఒక చపలాక్షి యొయ్యన నృపోత్తము నొదలపైఁ దనర్చు
నా, చికురభరంబు పాపిటలు చేసి మనోహరచందనంపుటం
టకలియిడెం గరంబులు తడంబడ రాచుచు రత్నకంకణ
ప్రకరముఁ గుండలంబులును రాపడి మ్రోయఁగఁ దూఁగి
యాడఁగన్. 5

ఉ. కొందఱు భామినీమణులు గొజ్జఁగినీరు సువర్ణకుంభరా
జిం దగ ముంచి చేరి యభిషేకము చేసిరి మోము లప్పు
డం,దందఁ జెమర్పఁ జన్ను లొరయం గరమూలరుచుల్
దిశావళిం, జిందఁగ వింత సంభ్రమము చేఁ బదనూపురకోటి
మ్రోయఁగన్. 6

ఉ వెలొక ప్రౌఢ చేరి పృథివీరమణాగ్రణికిన్ శిరంబు నీ
రారిచి మేనిపైని గనుపట్టు తడిన్వ్రెసనొత్తి పచ్చక
ర్పూరముఁ జందనంబు నగరు న్సమకూర్చిన ధూప మిచ్చి
యె,య్యారపు బాగునన్ సురఁటి యల్లనఁ ద్రిప్పె మనో
హారంబుగన్. 7

తే. చెలువయొక్కతె వెలిపట్టు చేలఁ గట్టెఁ
గాంతయొక్కతె మేఖలఁ గటినమర్చె
నిందుముఖి యోర్తి యుత్తర జందియంబు
లంసపీఠికఁ జేర్చె జనాధిపతికి. 8

శా. బంగారంచులపట్టుపచ్చడము శుంభల్లీలమై నొక్కసా
రంగీలోచన గప్పె నొక్కతె కచవ్రాతమ్ము సారింపుచున్

1 దగన్.

జెంగల్వల్ సవరించి కొప్పిడియె రాజీవాక్షి యొక్కర్తు ప్రే
మం గస్తూరిని బొట్టుఁబెట్టె నభిరామం బైనఫాలంబునన్.

ఉ. శ్రీవిలసిల్లి సంతత సువృత్తమునం గడువన్నెకెక్కి నా
నావిధసద్గుణాళివలనం బొగడొందుచు నాయకప్రమో
దావహమై లతాంగిగతి నక్కునఁ జేర్పఁగ నందమైన హా
రావళి యొక్క కోమలి నృపాగ్రణికంఠముఁ జేర్చె వేడుకన్.

క. శ్రుతిభూషణయోగ్యుం డీ
పతియని తలపోసి యొక్కభామామణి వి
శ్రుతరత్నకీలితములగు
శ్రుతిభూషణయుగళ మిడియె శోభనలీలన్. 11

చ. హరితరుపంచకంబు నిఖిలార్థుల కర్థము లిచ్చునప్పుడుం
గరఁగక వ్రేళ్లు క్రిందుపడెఁగా యని డెందమునందు రోసి
యో, నరపతి వ్రేళ్లుదారత ధనం బిడునప్పుడు క్రిందుగా
మికి, [1]బ్బిరుదు ఘటించె నాఁగఁ దరుణీమణి యొక్కతె
గూర్చె నూర్మికల్. 12

ఉ. వేలోక పద్మనేత్ర నునువింత మెఱుంగులనొప్పు మేలికై
వారముతీరు గన్గొని ధ్రువంబుగ నిందుల తారతమ్య మిా
డేరఁగఁ బల్కుమంచుఁ బ్రకటించినకైవడి నిల్పె మోహ
నా, కారపు టద్దముం దెలిమొగంబును మానవనాథుముం
దటన్. 13

ఉ. రాజశిరోవతంసునకు రమ్యగుణంబులఁ బొల్చి స్నేహసం
యోజనదాల్చి చంచలతనొంది మెఱుంగుల నుల్లసిల్లి వి

1 స్థరుణి యొకర్తు మెచ్చి బిరుదంబుగ నుం...వలల్ ఘటించెగాన్.

భ్రాజిత నై జదృక్తతిని బాటియనం గనుపట్టునట్టి నీ
రాజన మిచ్చి రింతులు గరంబులఁ బళ్లెర మెత్తి త్రిప్పుచున్.

వ. ఇవ్విధంబున నలంకృతుండై నిజదేవతానమస్కారంబు గావించి షడ్రసోపేతరుచిరాన్నంబులు భుజియించి హస్త ప్రక్షాళనం బొనరించి కర్పూరతాంబూలం బవధరించి యశ్వారోహణకుతూహలుండై యంతఃపురంబు వెడలి. 15

సీ. ఆత్మఫాలాగ్రబద్ధాంజలులై చేరి
సామంతలోకంబు సాఁగి[1]కొలువ
నవ్యఘంటాకేతనశ్రేణు లొరయంగ
భద్రదంతావళపంక్తు లమరఁ
గల్యాణపల్యాణకలితంబులైనట్టి
ఘనజవనాశ్వసంఘములు మెఱయ
బహువిధశస్త్రాస్త్రపాణులై యిరుమేలఁ
[2]బాటిల్లి వడి వీరభటులు చెలఁగ

తే. శంఖభేరీమృదంగనిస్సాణపటహ
కాహళీవేణుముఖవాద్యఘనరవంబు
చక్రవాళాద్రిగహ్వరస్థానసుప్త
మృగకులాధీశజాలంబు మేలుకొలుప. 16

ఉ. ఒద్దికతోడ మంత్రులు నయోచితభాషలు పల్కఁ గర్ణ ములే, బ్రద్దలువారు వాయిని బళా యని వందిజనంబు మాగధుల్, తద్దయుఁ జేరి యాత్మబిరుదప్రకరంబుల సన్నుతింపఁగా, ముద్దియ లింపుగా భువనమోహనవై ఖరిఁ గూడి పాడఁగన్. 17

1 నిలువ. 2 భటవణియిండివి.

ఆ. సంతసమునొంది మేదినీకాంతుఁ డపుడు
గన్నుసన్నల నిజమంత్రిగణముఁ బిలువ
నదియ సుముహూర్తమంచు నాహయముఁ దెచ్చి
నిండువేడుకతో మ్రోల నిల్పుటయును. 18

సీ. వలుద ముత్యాలకోవల నేర్చి కట్టిన
మంచిబంగరుకనుమఱుపుతోడఁ
బచ్చలుగూర్చిన పయిఁడిపుట్టముమీఁది
కెంబట్టు జగి తలాటంబుతోడఁ
బద్మరాగోపలబంధబంధురమైన
నవ్యకాంచన ఖలీనంబుతోడఁ
బనిఱువాణంబున భాసిల్లు మేలివ
జ్రంబుల పసిఁడి పల్లంబుతోడ

తే. నిఱుగెలంకులఁ గట్టిన యొరలనున్న
ఖడ్గములతోడ మెఱుఁగు సంగడులతోడ
బిరుదు నూపురములతోడ మెఱయుహయము
పార్థివోత్తమునకు నేత్రపర్వమయ్యె. 19

క. ఆ సామ్రాణికిఁ జూపుల
దోసముపాయంగ నగరుధూపంబు మహో
ల్లాసంబుగ నిడి పూజలు
చేసి జయధ్వనులు నిగుడ శ్రీకరలీలన్. 20

ఉ. ఆతటిఁ జేరవచ్చి వినయమ్మున నమ్మనుజేశ్వరుండు సం
ప్రీతిఁ బ్రదక్షిణంబు లొనరించి నమస్కృతిఁ జేసి పండిత
వ్రాతము దీవనల్ వినుచు వామపదాబ్జము మున్ను గాఁగ

విఖ్యాతిగ నెక్కె దైవతహయంబు సురేశ్వరుఁ డెక్కు
వైఖరిన్. 21

వ. ఇత్తెఱంగున నత్తురంగారోహణంబుఁ జేసి సంతోషభరి
తాంతఃకరణుండై చతురంగబలంబులుం గొలువ రాజ
మార్గంబునం జనునప్పుడు. 22

శా. ఆరాజేంద్రుని రూపరేఖయుఁ దురంగారోహణక్రీడయుఁ
ఘోరానేకపసంచయంబులతెఱంగుఁ ఘోటకవ్రాతసం
చారప్రక్రియయుఁ బదాతులవిలాసంబు న్నిరీక్షింపఁగాఁ
బౌరుల్ నిల్చిరి భర్మహర్మ్యశిఖరవ్రాతప్రదేశంబులన్ 23

వ. అప్పుడు. 24

ఉ. మించిన నీలహర్మ్యతతి మేఘము సొంపువహింప నందు వ
ర్తించు సతుల్ తటిల్లతలతీరు భజింప మృదంగమండలో
దంచితరావముల్ స్తనితధర్మముఁ దాల్పఁగ మాన
వేశ్వరుఁ,స్నుం చెఁ బ్రసూనవృష్టి జనముల్ గొనియాడ ననేక
భంగులన్. 25

వ. అయ్యవసరంబునఁ గొందఱు ప్రౌఢకాంతలు చతుర్థనమహీ
కాంతునిం జూచి తమలో నిట్లనిరి. 26

మ. తరుణీ, వీనికి సార్వభౌమత యథార్థం బయ్యెఁ గాకుండిన
న్వరదానంబు మహాప్రవాహములు దిగ్వ్యాప్తంబులౌనే
యకే, హరు. తేజైవడిఁ గొల్చివచ్చు విను కొమ్మా రాజ
కంఠీరవ, స్ఫురణఁ బొల్పుఁగదే పరాక్రమకళాస్ఫూర్తి
న్వివేకించినన్. 27

మ. చెలియా, మిక్కిలి చిత్రమయ్యెడి నిరీక్షింపం గళావైభ
వోజ్జ్వలుఁడై వేగినవేళ రాజు విహరింపం బూనెఁ దత్సం

గలిగె, జలనం బందక పుండరీకము వికాసస్ఫూర్తిఁ జెన్నొంc
దెc గాం,తులఁ బెంపెక్కి సమస్తతారకలు సంతోషంబునం
బొందెడిన్. 28

క. అని పౌరులు గొనియాడుచుఁ
దనుఁ జూడఁగ ధరణి విభుఁడు తద్ఘోటక వ
ల్గనకేళి నధికవేగం
బునఁ బుటభేదనము వెడలిపోయె నరేంద్రా. 29

వ. ఇవ్విధంబున నద్ధరణీపురుహూతుండు సకలసేనాసమేతుండై
పురంబు వెలువడి యొక్కవాహ్యాళిప్రదేశంబున కరిగి
సమస్తసైన్యంబులును దిదృక్షాధీనంబులై యంతనంత నిలువ
నచ్చుట. 30

ఉ అప్పుడు సాహిణీలు గదియం జని రెండుకెలంకులం బ్రియం
బొప్పఁ జెలంగ మాగధమృదూక్తినినాదమె కాని సేనలోఁ
జప్పుడు మాన్పఁగన్ జబుకుసాదులు గుఱ్ఱముఁ [1]గుస్తరింపఁ
గా,నప్పృథివీశ్వరుండు దనహస్తములం గళలంది వేడుకన్.

చ. కొదమమహాతురంగమముఁ గోరిక లీరిక లెత్త నెంతయున్
బెదరఁగనీక యల్ల నడపించెను వీథులఁ జూపఁబూని త
త్పదములయందియల్ చెవులపండువుగా మొరయంగ
దేహముల్, గదలనియట్లుతోఁచ మెడఁగట్టిన జంగు గణంగి
మ్రోయఁగన్. 32

చ. పొడవుగ టొంగ నెక్కి మదిపూనిక మోదము నామతింప లే
వడియన రానితీవ్రమున వాటముగాని తెఱంగు దోఁపఁగా

1 మస్తరింపఁగా.

నడుగులజాడ యేర్పడఁగ నానరనాథుఁడు నేర్పుపెంపునన్
బొడమెడుజంటితేనియలఁబోలెడు పల్కుల బుజ్జగింపుచున్.

ఉ. రాగల సన్నఁజేసి సుకరంబుగ వాముకరంబులోని య
వ్వాగె యొకింత చేర్చి కళ వైచుచు ధేయను సంతలోన ను
ద్వేగ మెలర్పఁ జూపులకు వెక్కసమై కనుపట్టె నిస్త్రశో
భాగుణశాలి యైనహరి పాఱెఁ జెలంగి దునాళి వీథులన్. 35

వ. మఱియును.

సీ. వాగెలు గుదియించి రాగసన్నలు సేయ
హరిణపుటంబుల సమఘటించు
నోర చందంబుగా నొక్కింతచూపిన
మండలీకరణక్రమంబు నిల్పుఁ
గేలుసారించి జంకించి యల్లల్లన
పట్టినఁ గుఱుచలఁబాఱితిరుగు
సమముగా నిల్పి హస్తములసల్లించిన
నలసత లేక నూఱాఱుదాఁటు

తే. మూఁడుపదములు ధరణిపై మోపి యాడు
రెండువంకల జమిలిపేరెములువాఱు
సకలసైనికులెల్ల నాశ్చర్యమనుచు
వర్ణనముసేయ మించె నవ్వాహవంబు. 36

క. జననాథుఁడు దనగుణములుఁ
గనియుఁ విని యొఱుఁగలేనికతనఁ బదాబ్జం
బునఁ దాటించినఁ దురగం
బనిమిషమార్గమున కెగసె నాతనిఁ గొనుచున్. 37

వ. ఇత్తెఱంగున నయ్యుత్తమాశ్వంబు కారణజన్మంబు గావునఁ బార్ష్ణిఘాతావమానంబు సైరింపక యమ్మహీకాంతునిం గొనుచు గగనంబునకు నుద్గమించె నిక్కడ మంత్రిపురోహితసేనాపతిప్రముఖాఖిలజనంబులు చింతాక్రాంతస్వాంతులై చేయునది లేక పునఃపునరవలోకితగగనభాగులగుచు మగుడి పురంబునకు వచ్చి వేదనాదోధూయమానం బగు తత్పుత్రకళత్రవర్గంబు నూఱడించి దివసంబులు గడుపుచుండి రంత నక్కడఁ జతుర్థనుండు మందాకినీతీరంబుఁ జేరుసమయంబున. 38

ఉ. నారదుఁ డేగుదెంచి నరనాథున కిట్లను నోమహీశ యీ వారువ మిట్లు నిన్నుఁ గొనివచ్చుట యొండువిధంబుగాదు బృందారకులెన్న దివ్యభువనంబుల నన్నిటిఁ జూపి తావకాగారముఁ జేర్చు నిందు కొక కారణమున్న దినిక్కమింతయున్.

క. అని యనిమిషముని చనుటయుఁ
దనమనమున నున్న భయము దలఁగించి చతు
ర్థనజనపతి మందాకినిఁ
గనుఁగొని కొనిమాడఁ దోఁచెఁగ గంభీరోక్తిన్. 40

సీ. ధన్యులైన భువనైకమాన్యులైన కనుపట్టు
శాంతనవున కిది జన్మభూమి
మునిశాపసంతాపమునఁ గ్రాఁగిపోయిన
సగరుల కిది మోక్షసాధనంబు
బ్రహ్మహత్యాదిపాపప్రపంచమునకు
నెన్నిచూడఁగ నిది యొదురుచుక్క
కృత్తికాషడ్గర్భగేహానిర్గతుఁడైన
కొమరుసామికి నిది గూర్మిదాది

తే. యనఁగఁ బెంపొందు నీనదికబ్జగర్భు
కరకమండలువఁట [1]జనుః కారణంబు
హరిపదంబఁట తెంకి శంకరునిమౌళి
కేలిగృహమఁట మహిమ యింకేల పొగడ. 41

చ. తెలుపగు నీటిపైఁ బసిమిదేరెడు నల్లదె హేమనీరజం
బుల నడరొందఁ గప్పుకొను పుప్పొడి యొప్పెదమో సురాం
గనా, వలి విహరింపఁగాఁ దలఁచి వచ్చి ముదంబున నీఁదు
లాడఁ జన్నులఁగల కుంకుముల్ కరఁగి నూతన రాగము
మీఁదఁ జూపెనో. 42

ఉ. ఫేనసమూహముల్ రుచులఁ బెంపగు గొజ్జఁగిపువ్వుగుంపులై
కానఁబడంగఁ, దుంపరలు గమ్మని మల్లియలై తనర్పఁ, బెం
పానిన సుళ్లు మొల్లవిరులై విలసిల్లఁగ, నింపుపుట్టియో
పూనె వసంతు [2]వేనలినిపొందఁ గదుందగు నిమ్మహానదిసి. 43

వ. అని మఱియుం దదీయ విశేషంబులు గొనియాడి సంతోష
భరితాంతఃకరణుండై మనంబున నమస్కరించి సంత. 44

చ. అనిశము దానవారి కిరవై యమృతాకృతిఁ బొల్చి యభ్ర
ముక్, దనకు వశంబుగా మెలఁగఁ జా హరిలక్ష్మికి మూల
కారణం, బనఁదగి దుగ్ధవారిధి క్రియం గనుపట్టు సురేభ
మంబుసేచనమున కేగుదేర నృపచంద్రుఁడు గన్గొనెఁ దత్త
టంబునన్. 45

క. తెలిచెలువము వడిబెడఁగుఁజా
లలితావర్తములఁగల విలాసము [illegible]నం

---

1 జన్మకారణంబు. 2 శేనగపుపొంద.

బుల యొప్పుఁగలిగి సురనది
పొలుపునఁ జను దివిజతురగముం గనుఁగొనియెన్. 46

వ. ఇట్లు కనుంగొని యాశ్చర్యహృదయుండై చనిచని ముందట.

సీ. బహువిధమాణిక్యపటలకాంతిచ్ఛటా
రాజితకృతకధరాధరములఁ
గాంచననీరేజకల్హారవాసిత
విమలాంబుదీర్ఘికాసముదయముల
సురతక్రియాసముత్సుకవిలాసివ్రాత
సంచారయోగ్యకుంజస్థలముల
మార్గణయాచనాదౌర్గత్యమోచనా
కల్పవిభ్రాజితకల్పకముల

తే. దేవతాసార్వభౌమకీర్తిప్రతాప
భవ్యబిరుదాంకమాలికాపతనములఁ
గిన్నరీద్వంద్వశారికాకీరపికము
లను నిరీక్షించి పొంగె నా జనవిభుండు 48

వ. మఱియు. 49

క. అటఁ జనిచని కనుఁగొనియెం
బటుతురగనిరూప్యమాణపథమున నతఁడు
త్కటవినుతదైత్యమానస
పుటభేదనమైన దివిజపుటభేదనమున్. 50

వ. కనుఁగొని తదుపరిభాగంబునం జనిచని. 51

చ. కరకరితోడి రిత్తయలుకల్పచరించి మనోజకేళికిం
బురిగొనసీక [1]కోపమునఁ బోనడవం గడుసల్లి వేలుపుం

1 కాఁకపెంపుఁ బోరడవం.

చెలువలతోడఁ బాసి తమదివ్యగృహంబుల కేఁగి శయ్యలం
బొరలెడు దేవతావిటుల పోఁడిమిఁ జూచి హసించె
నెంతయున్. 52

ఉ. శూరులు కొంద ఱుద్ధవిడిఁ జొచ్చి నిలింపవధూగృహం
బులం, జేరిన సోమయాజులను జంటలనందలగా సవల్చి
నం, ధీరపుఁ గయ్యమైనగొడ దూఱి రసజ్ఞులు కొంద
అచ్చటలో, ధీరత నిల్చి యాతగవుదీర్పఁగఁ జూచె విభుండు
నవ్వుచున్. 53

ఉ. ఒక్కవిటోత్తముండు [1]దనుఁ బొందఁగఁ జూచిన కాంతఁ
జూచి వే,ఱొక్కఁడు గన్నులాప్పటను నోర్వక కోపము
మీఱి వానితో, నెక్కటిపోరికై తివిరి యింతులు పూఁ
కలుగట్టి చూడఁగా, నిక్కవసాముసేయ నతనిం గని
నవ్వె సురేంద్రుఁ [2]డెగ్గుచేన్. 54

చ. సరుఁ డొకకొంత కాలము ప్రవాసముగాఁ జనివచ్చినంత స
త్వరమతి నాపరాని ప్రమదంబున డగ్గఱి కౌఁగిలించి మో
వి రుచుల నానె నొక్కయరవిందదళాయతనేత్ర యంత ని
ద్దఱును విచేష్టులైరి వసుధాతలనాథుఁడు చూచి మెచ్చఁగన్

సీ. కలలోనలను వియోగము లేక విభులతో
సౌధడోలాకేళి సలుపువారుఁ
గినిసిపోయినసాథులను బుజ్జగింపఁగాఁ
దరుణులతోఁ గూడి తనరువారు
సంతతనిధువనశ్రాంతలై పతులపై
దరముపాన్పులపైనిఁ బొరలువారుఁ

1 నేనుపొందగ. 2 డేగుచోస్.

జందన ప్రసవభూషణముల కాంతులు
శృంగార మొనరింపఁ జెలఁగువారుఁ
తే. బ్రియులయధరామృతంబెల్లఁ బీల్చి సొక్కి
ప్రేమతోడుత నరగన్ను పెట్టువారు
నగుచు విహరించు నచ్చరచిగురుఁబోండ్ల
చేతఁ గన్పట్టువాడ వీక్షించె నతఁడు 56

వ ఇవ్విధంబున వివిధవిలాసంబులుగల దేవతావిలాసినీవాటికం జూచి యల్లన చనిచని సహస్రమణికుంభప్రభాకిమ్మీరిత వ్యోమతలంబును, గేతనోపకేతనసమూహవిరాజితంబును, మరకతమణిమయతోరణాలంకృతంబును, బద్మరాగగేహాళి సంయుతంబును, నీలమణిబద్ధకుడ్యప్రదేశంబును, సహస్ర విద్రుమస్తంభసంలక్షితంబును, దివ్యవైడూర్యమణికల్పిత సోపానవిశేషంబును, బుష్యరాగవేదికోపలక్షితంబును, మనోజ్ఞకాంతివిరాజమానగోమేధికకృతప్రాంగణస్థలంబును, వజ్రనిర్మితరంగవల్లీసముదాయాభిరామంబును, నక్షత్ర నిడంబముక్తాఫలవితానమనోహరంబును నై మెఱయు పురందరసభామందిరంబుఁ గని. 57

ఉ. ఆమహనీయహర్మ్యమున నత్యధికప్రభఁ బొల్చునట్టి చిం
తామణి పీఠికాతలమున న్మణిభూషణపుష్పమాలికా
స్తోమమనోజ్ఞవస్త్రపరిశోభితుఁడై సురసార్వభౌముఁ డు
ద్దామరణస్థలీవిజయదంబగు వజ్రము కేల మీఱఁగన్. 58

సీ. మేనులుగైకొన్న మెఱుఁగుఁ దీఁగెలనంగ
నప్సరోభామిను లలమి కొలువ
గాత్రముల్ వూనిన గానవిద్య లనంగ
గంధర్వకాంతలు గదిసి పాడ

నంగంబుదాల్చిన శృంగారరసమన
    నూర్వశినటనల నుబుసుపుచ్చు
దేహంబు లెత్తిన తేటవెన్నెలలనఁ
    గిన్నరాంగన లూడిగెములు సేయ
తే. నిర్జరీవీజ్యమానమాణిక్యకలిత
చామరోద్భవపవమానచలితలలిత
కుటిలకుంతలవికసితనిటలుఁ డగుచు
నిండుగొలువుండఁ గనుఁగొనె నృపవరుండు. 59

వ. కనుంగొని మనంబున ఘనంబగుసంతోషంబునం జెంది తత్ప్రాంతంబుననున్న సిద్ధవిద్యాధరగరుడగంధర్వాదిదివ్యగణంబుల నాలోకింపుచుఁ దురంగగమన నీయమానుండై చనిచని. 60

ఉ. భీష్మపరాక్రమస్ఫురణఁ బేర్చిన వీరులయుజ్జ్వలప్రతా
పోష్మవిజృంభణంబున మహోగ్రవిభావసుపాలనంబునం
గ్రీష్మము దానయయ్యుఁ బ్రజఁ గేవలశైత్యము నందఁ
జేయు నర్చిష్మతిపేర నొప్పెడుపురి న్వెలుఁగొందుచుఁ
జూచె దవ్వులన్. 61

శా. ప్రాకారంబులు రమ్యహర్మ్యమణి కుంభస్తోమముల్ గోపురా
నీకంబుల్ ధనధాన్యరాసులును మాణిక్యావళీకల్పితా
నేకక్షోణిధరంబులుం సరసులుల్ లీలావనవ్రాతముల్
శ్రీకింబట్టగు పౌరసంచయము నర్థిం గాంచి యామ్ముందటన్.

సీ. సంతుష్టమానసస్వాహాస్వధాకాంత
    లుభయపార్శ్వంబుల నోలగింప
శృంగచతుష్టయాంచితమస్తకద్వయం
    బున రత్నకోటీరములు వెలుంగ

సమిదాజ్యచరుహవిశ్చర్వణోజ్జ్వల ముఖం
బులయందు సప్తజిహ్వాలు చలింప
మూఁడునాలుగుహస్తముల స్రుక్స్రువాదిసా
ధనసముదాయంబు తనరుచుండఁ
తే. జబుకుసాదులు మ్రోలకైజా యొనర్చి
సూటివడవాఁగె బట్టుపొట్టేటి తేజిఁ
గూర్మిఁ జూచుచు విబుధులు గొలువనున్న
యనలు నీక్షించి యావిభుం డనియె నిట్లు. 63

సీ. ఈపుణ్యనిధి పార్వతీశ్వరునకుఁ బ్రతా
పసమృద్ధి గావించుఫాలనేత్ర
మీ సర్వభక్షకుం డేచిన వాహినీ
పతిపొం గణంగించు బాడబాగ్ని
యీమహాతేజస్వి భీమవిక్రమశాలి
యగుకుమారునిఁ గన్నయట్టిప్రోడ
యీభవ్యమూర్తి దేవేంద్రముఖ్యులకు భా
మపదార్థరుచిగూర్చు మంజులాస్య
తే. మీజగద్రక్షకుఁడు రేల నినుని తేజ
మెల్లఁ గైకొని వెలుఁగొందు బల్లిదుండు
గాన నిట్టి బృహద్భానుఁ గానఁగల్గు
వాఁడెపో పుణ్యుఁ డనుచు భావమున మ్రొక్కె. 64

వ. ఇట్లు కృతనమస్కారుండై హయగమనవేగంబున నర్చిష్మతీ
నగరంబు గడచి యరిగి యరిగి. 65

ఉ. దారుణపాశతోమరగదాపరిఘాదులఁ బూని లోకసం
హారసమర్థులై కడుభయంకరులై కనుపట్టి కింకరుల్
సారము మీఱఁ గావఁదగుసంయమనీనగరంబుఁ గాంచి య

బ్భారమణేంద్రుఁ డద్భుతముఁ బొందుచు భావములోన
నుబ్బుచున్. 66

సీ. భూరిభుజాదండభూషణంబుగనొప్పు
దారుణతరగదాదండ మమర
నతిభయానకమూర్తి యగుమృత్యుదేవత
గరములు మోడ్చి ముంగల వసింపఁ
[1]జండకోదండభీషణపాణియై వైరి
దుర్వారవీరజిత్తుఁడు భజింప
నఖిల ప్రపంచభయంకరకింకర
శ్రేణులు గ్రందుగాఁ జేరి నిలువఁ
తే. బ్రాణిసంఘాతముల పుణ్యపాతకాయు
రర్థములజాడ వ్రాసి యాయవ్యయముగఁ
జిత్రగుప్తుండు వినిపింపఁ జిత్రలీలఁ
గొలువుగూర్చున్న జమునిఁ గన్గొనియెనంత. 67

వ. కని తద్విశేషంబు లిట్లని తలంచె. 68

సీ. పాపపుణ్యములందుఁ బక్షపాతము లేక
వర్తించుటను సమవర్తి యయ్యె
వరుసఁదప్పక ప్రజాపరిపాలనము సేయ
ధర్మరాజఖ్యాతి దాల్చి మించెఁ
బ్రళయకాలమునాఁడు ప్రాణిసంఘాతంబు
నణఁగించుకతనఁ గృతాంతుఁ డయ్యె
సమదారివీరుల సంగరాంగణములఁ
బ్రహరించుటను దండపాణి యయ్యె

---

1 జండకోదండభీషణ ఖడ్గపాణియై దుర్వారలీలఁ జిత్రుఁడు భజింప.

తే. నిమ్మహాత్మునిగరిమంబు నెన్న వశమె
నాలుగైదాఱుమోములనలినగర్భ
హరకుమారులకైనఁ దథ్యముగ ననుచుఁ
దలఁచి లోపల నమ్మహీధవుఁడు మ్రొక్కె. 69

వ. అయ్యవసరంబున నత్తురంగంబు గగనంబునఁ దన్నుం గొని చన నరిగి నైరృతీపరిపాలితం బగు పుణ్యావతీపురంబుఁ గాంచి. 70

తే. కర్బురావాసయోగ్యతకలిమిఁ జేసి
కర్బురావాసమహిమంబుఁ గాంచి మించి
పుణ్యజనములు తనయందుఁ బొల్చుకతనఁ
బుణ్యవతి యనుపేర నీపురము దనరె. 71

వ. అని సంతసిల్లునెడ నా హయంబు రయంబున నభ్రపథంబునం గొనిచనం జనిచని యసురవతీనగరంబు డగ్గఱి యందు. 72

తే త్రిపథగాసూర్యనందనాకృష్ణవేణి
కాదినదులును మిహికాచలాత్మనంద
నాప్రముఖనదులు నతిసౌందర్యమహిమఁ
దాల్చి యిరుమేర నిండి మోదమునఁ గొలువ. 73

క. ప్రియమొందు వరుణుఁ గని వి
స్మయమొందుచు నచటఁ బాయఁజాలకయుండన్
రయమున నేగె నరేంద్రుఁడు
హయరత్నాయత్తుఁ డగుచు నట ముందఱికిన్. 74

తే. అతిజవంబున నారీతి నరిగి యరిగి
మంజులోపవనవ్రాతమహితకుసుమ
జాతమకరందసంసిక్తశీతపవన
కలిత యగుగంధవతి వేడ్కఁ గాంచి యందు. 75

చ. అనిశముఁ బద్మినీసముదయంబు రతిం బసిగొంచు నొయ్య
నొ, య్యనఁ జనుచుం బయిన్ గువలయస్థితరేణువు చల్లు
కొంచుఁ ద, ద్వనములయందుఁ గ్రుమ్మరుచుఁ దార్కొని
తుమ్మెదపిండు వెంటరాఁ, గనఁబడియెన్ నృపాలునకు గంధ
వహుండును గంధనాగమై. 76

వ. అప్పుడు. 77

క. మానసవేగతురంగా
ధీనుండై సురలుపొగడ దివ్యపథమునన్
నానాద్భుతములఁ జూచుచు
నా నరనాయకుఁడు చనియె నలకాపురికిన్. 78

సీ. పల్లవసంయోగభవ్యసౌభాగ్యంబు
నొందిన కొమ్మలయొప్పిదంబుఁ
గమనీయపద్మరాగప్రభాతతులచేఁ
గడుఁ బొల్చు సరసులగౌరవంబు
భువనసంచారవిభూతిఁ బెంపొందిన
రాజహంసాళివిక్రమగుణంబు
ననుపమశాఖాచయాలంబనంబున
వఱలు సద్ద్విజకోటివైభవంబుఁ

తే. గలిగి సుమనోవితానవిఖ్యాతిఁ జెంది
మానితం బగునిప్పురిమహిమ యుపవ
నంబులగరిమ యొక్కచందముననున్న
దారయఁగఁ జిత్ర మనుచు నయ్యవనివిభుఁడు. 79

సీ. భూషణమాణిక్యములు నీరమైపాఱఁ
గిన్నరుల్ మోహనక్రీడఁ బాడఁ

దాళసంఘ ప్రభేదంబుల గతులచే
యక్షకామినులు నాట్యంబులాడఁ
గ్రంత లంతంతఁ జక్కటిగాఁగ జడియుచు
వేత్రహస్తులు నిండు వేడ్కనిలువ
నైజప్రతాపగుణంబు లొక్కుమ్మడి
వందిమాగధకవివరులు పొగడఁ

తే. జండకోదండశరఖడ్గభిండివాల
శూలకుంతగదాపరిఘాలిఁ బూని
వీరరసమెల్ల రూపులై మీఱినట్లు
యక్షకిన్నరవరులు నెయ్యమునఁ గొలువ. 80

సీ. ఆత్మప్రియావిరహానలజ్వాలచేఁ
గందుట నంగంబు కాంతి చెదర
వేఁడినిట్టూర్పుల వెచ్చవాడినయట్టి
బింబాధరంబున బీట లెగయ
నంతరంగములోని చింతాభరంబున
విమలాననంబు వెల్వెలకఁబాఱ
ననవరతంబు నిద్రాహారములు లేమి
బడలిక తొడవులు సడలి రాల

తే. నుబుసుపోకకుఁ దనయొద్దనున్నవారి
తోడఁ బ్రియురాలి మేలిసుద్దులు నుడువుచుఁ
గాంచనాంచితమణిపీఠికాతలమున
నుండి చేరువ నలకూబరుండు గొలువ. 81

తే. పెద్దకొలువున మాణిక్యపీఠియందు
నుచితవైభవ మేర్పడ నున్నయట్టి

కిన్నరేశ్వరుఁ బ్రేమ నీక్షించె నా న
రేశ్వరుఁడు దనమనమున నెసఁక మెసఁగ. 82

సీ. సత్ప్రవాళప్రభాసమితి యెల్లెడఁ బర్వి
యధికసంధ్యారాగ మట్లు చెలఁగ
నీలంపుమణులందు జాలువాఱిన కాంతి
యొఱపుచీఁకటిగుంపు వెఱపు జూప
నభినవముక్తాఫలానీకములయొప్పు
తారకాదీప్తిచందంబు గెలువ
నిర్మలవజ్రమాణిక్యసౌభాగ్యంబు
పూర్ణిమాచంద్రికాస్ఫురణ నెఱపఁ

తే. బద్మరాగావళిప్రభాపటల మెల్ల
లేఁతయెండల తెఱఁగున భాతిఁ దనర
మీఱిన క్తందివంబు లేమియును బుద్ధి
నెఱుఁగనీనట్టి [1]బాండురునిండ్లఁ జూచె. 83

తే. అంత నారాజు ఘోటకాయత్తుఁ డగుచు
నరిగి యభ్రంకషస్వచ్ఛహర్మ్యసాల
మహితనానామణిప్రభామహితచండ
భానుమండలియైన యైశానిఁ గనియె. 84

క. కని యచ్చటఁ బ్రమథులు మును
లును సిద్ధులు సాధ్యులు సురలున్ రుద్రులుఁ గొ
ల్వున నిల్వ నలరు నీశా
నునిఁ జూచి నమస్కరించి నుతియించె వెసన్. 85

1 రతనంపుటిండ్ల.

క. ఆసైంధవవళగతుఁడై
భాసురగతి నతఁడు చనియెఁ బ్రమథేశ నిజా
వాసమునకు నున్నత కై
లాసమునకు ధవళరుచి విలాసంబునకున్. 86

వ. చని. 87

క. భూకాంతుఁడు తత్తటమున
శ్రీకంఠశిరశ్శశాంక రేఖాకిరణ
వ్యాకులితస్థలనలినీ
లోకంబగు నుపవనంబు లోలతఁ గాంచెన్. 88

వ. ఇట్లు కాంచి. 89

తే. కోరి వెండియు నా వెండికొండ డాయ
నరిగి భక్తియు ముదము నచ్చెరువు నాత్మ
లోన సందడిగొనఁగ నెమ్మేను పొంగ
నాననము వంచి మ్రొక్కి యిట్లని నుతించె. 90

తే. శృంగములబాగుఁ బై చాయ చెలువుఁబాద
వైపులంబును జూడఁ బర్వతవరంబు
నందికేశ్వరుచందంబునం దనర్చె
భాసురంబుగ శంకరావాస మగుట. 91

చ. హరిచరణంబునం బొడమె నం(డ్రు విధాతృకమండలూదక
స్ఫురణ జనించె నం(డ్రు మనుజుల్ సురవాహిని నట్లు
గాదు నీ, వెరవునఁ జూచి తారపృథివీధరబంధురకందరం
బునం, దిరవుగఁ బుట్టినట్టి సెలయేఱని యిప్పుడు నిశ్చయిం
చితిన్. 92

చ. హారహార యిగ్గిరిస్థలము నందులమింటికనామలంతలుం
గరముల రుక్మిణీప్రభలు గల్గినపాదము లియ్యకున్న నా
డరుచులకోరనించక యొడంబడి వేడుకతోడ బ్రాలు ప్రో
వరు నెలవంకచుంచుల నవశ్యము గట్టక నవ్వ రెంతయున్.

వ. అని వినుతింపుచుం బురోభాగంబున నొక్క మహోత్సేధ
సౌధంబునందు. 94

చ. అనుపమ రాజశేఖరు లనంతవిభూతులు సద్విభూతి వ
ర్ధనులు హరిద్విశేషపరిధాను లుదారులు శంకరుల్ జగ
ద్వినుతపరాక్రమాఢ్యులు పవిత్రులునైన గణంబులెల్ల స
ద్వినయముతోడఁ గొల్వఁగ నవీనరుచుల్ దిలకించు పీఠికన్.

చ. కదలుప రానితేప గిరికందరభాగపుటూరు, చుట్టగా
మెదలెడు పేరు సౌఖ్యములుమీఱి యొసంగెడు పేరు
మాళిపైఁ, బొదలెడు నేలుఁగల్లు ఫణిభూషణుఁ డింపులు
మీఱ వేడుకన్, ద్రిదశులు కోరి కొల్వఁగ సతీయుతుఁడై
ఘనరాజసంబునన్. 96

సీ. మొలకకెంజడలలో మూఁడుత్రోవలయేఱు
బాలేందురేఖ జంపాల [1]లూఁగఁ
జెఱకువిల్కానికిఁ జూఱుకుచూపినకన్ను
తేట కుంకుమబొట్టు తెఱఁగు దాల్పఁ
గళలచేఁ బ్రొద్దులు గడపనేర్చిన లోచ
నంబులఁ గరుణారసంబు చిల్క
నెకిరింత బెదరించు మెకనువన్నియమించు
చెఱఁగుదుప్పటి కటిసీమ మెఱయ

---

1 ల్లాఁడఁ.

తే. మొదలిచదువులుపదురులఁ బొదలునట్టి
త్రోఁతగనుపట్టుబహుముఖంబులఁ దనర్చు
బిరుదమణి నూపురము సవ్యచరణ వారి
జమున వెలుఁగొంద సంతతోత్సాహలీల. 97

సీ. నెలవంకతీరునఁ బొలుపగుదంతంబు
నెమ్మోముమీఁద వెన్నెలలుగాయ
దానవారికి మూఁగి తలరనితేఁటులఁ
గర్ణచామరము లొక్కట హరింప
నడుమఁ దార్కొలిపిన నాగబంధపుముడి
పొంకంబుగల కుండబొజ్జగదలఁ
బసిఁడినిగ్గులుదేరు బాహుదండంబులఁ
బాశాంకుశంబులు బాగుఁజూప

తే. మౌళి శశిరేఖ దిలకింప మదమెలర్ప
నంబ చిఱునవ్వునవ్వ నెయ్యమున నెలుక
పిలుకవార్వంబు నంతంతఁ జేరెమెక్క
యాడు లంబోదరుఁడు మోద[1]మాసమతింప. 98

శా. చాపజ్యాకిణకర్కశంబు లగుహస్తంబుల్ [2]మరుద్భూజశా
ఖా పాణింధమరీతిఁ జెన్ను మెఱయంగా మౌళి మాణి
క్యశో, భాపుంజంబు దినేంద్రమండలముఁ గప్పం జాప
బాణంబు లా, టోపం బొప్ప ధరించి యచ్చట గుహుం
డుగ్ర ప్రేమతోఁ గొల్వఁగన్. 99

వ. ఇవ్విధంబున గరుడగంధర్వకిన్నరకింపురుషయక్ష రాక్షస
సిద్ధసాధ్యవిద్యాధరామరేంద్రాదిదిక్పాలకులు గొలువం

1 మావహింప. 2 నమేరుద్రుశాఖా.

పేరోలగంబున్న పన్నగాభరణుం డగుపరమేశ్వరుండు మనంబున మెచ్చునట్లుగా మణికుండలహాయగ్రీవులు కుంభీనసరాజకుమారులు నుదంచితస్వయంభూతస్వరామోదను లగు పరివాదినులు ధరించి సమ్మేళనంబుఁ జేసి షడ్జగాంధార మధ్యమనామంబులం బ్రసిద్ధంబు లగు గ్రామత్రయంబులును, స్థాయ్యారోహ్యవరోహి సంచారిభేదంబుల నొనరు నలంకారవిధంబు లరువది మూఁడును, జనసమ్మోహనకారిణులగుమూర్ఛనలైదువేలున్నలువదియుఁ, దచ్చతుర్గుణితంబులగు శుద్ధంబు లిఱువదివేలున్నూటఱువదియు ననేకంబులగుకూటతానంబులును ద్వావింశతి శ్రుతిభేదంబులుం గల షడ్జాదిసప్తస్వరంబులం దనరుసప్తగ్రహావిశేషంబులం జెన్నొందు షాడవౌడవ సంపూర్ణంబు లనంబరఁగు రాగంబులు మున్నూటఱువదినాల్గుఁ దత్తన్మిత్రసంయుక్తంబుగా నప్పరమేశ్వరు ప్రబంధంబులు పాడఁ జిత్రసేనమణిపూరులను గంధర్వనాయకులు తాళంబులు ధరించి త్రుటిక్షణలవకాష్ఠానిమేషకళాచతుర్భాగానుద్రుత ద్రుతలఘుగురుప్లుతంబు లనుకాలభేదంబులను ధ్రువ చిత్రవార్తిక దక్షిణచిత్రతరంగంబు లగుమార్గచతుష్టయంబులు నావాపనిష్క్రామ విక్షేపప్రవేశకనిశ్శబ్దాదిక్రియాభేదంబులునగు ద్రుత లఘుగురు ప్లుతకృతంబులగు పంచాంగంబులు నతీతానాగతసమంబు లగుగ్రహంబులను జతురశ్రత్ర్యశ్ర మిశ్రఖండసంకీర్ణ జాతులును ద్రుతమధ్యవిలంబితంబు లగులయలును గోపుచ్ఛ స్రోతోవహాపిపీలికాయవాదిభేదంబు లగు యతులును దత్తత్ప్రస్తారంబులు ప్రాణదశకంబునందనరు చంచత్పుట చాచపుట షట్పితాపుత్రక సంపద్వేష్టా

కోద్ఘట్టాదితాళదర్పంబులు మొదలగునూటొక్కతాళం
బులనొత్త భృంగీశ్వరుండు పతాకాత్రిపతాకార్ధచంద్ర
కటకాముఖాద్యసంయుత హస్తంబు లిఱువదినాల్గును
స్వస్తిక గజదంతాది సంయుతహస్తంబులు పదుమూఁ
డునుస్థాయిసంచారివ్యభిచారిభేదంబులందనరు దృష్టులు
ముపద్విత్రిమ్మిదియుం గుంచితావనతకంపిత సమంబులనం
బొల్చు శిరోభేదంబులను వృశ్చిక[1]ఛిద్రమయూరమండలాది
కరణంబులుం జక్రాదిభ్రమణవిశేషంబులుగలతాండవంబు
బహువిధగతులంజూపిరంత. 100

శా. శుభ్రాంశూజ్జ్వలమాళి మెచ్చి శిరమస్తోకంబుగా నూఁపె
జూ, టాభ్రద్వీపవతీప్రవాహచలనవ్యాధూతహేమాంబు
జా, దభ్రామోదభరప్రమత్తమధుపధ్వాంద్వాతిఝంకార
[2]రిం,ఖాభ్రాజచ్చటులోర్వీరావములు దిగ్వ్యాప్తంబులై
నిండఁగన్. 101

వ. అయ్యవసరంబున. 102

శా. ఆవిశ్వేశ్వరుఁ జూచి యవ్విభుఁడు జాతానందుఁ డై
"శ్రీమహా, దేవాయ త్రిపురాంతకాయ గిరిజాధీశాయ
కుంభీనస, గ్రైవేయాయ నమో నమోస్తు విమలాకారాయ
తే మేచక, గ్రీవాయ ప్రమథాధిపాయ" యని మ్రొక్కెన్
నిర్వికారాత్ముఁడై. 103

మ. అనఘా, వెండియు నూర్ధ్వమార్గమున నశ్వాధీనుఁడై రాజు
దాఁ, జనియెన్•భూమికి లక్ష యోజనముపై చాయ న్విలో
కింప భావనసేయంగ నశక్యమై తనరు దివ్యజ్యోతిరాకార

1 ఛత్ర. 2 శం, ఖాభ్రాచ్ఛచ్చటులోర్వీరావములు.

మై, ఘనమై మించిన భానుమండలము వేడ్కఁ జూచి సాశ్చర్యుఁడై. 104

ఉ. సారథి కుంటియట్టె రథచక్ర మొకండటె పాముపిండు దు ర్వారపు రజ్జుసంఘమఁటె వాహము లెన్నఁగ జేసియట్టె సం, చారతలంబు రిత్తయఁటె సర్వము పొందుగఁగూర్చి యెప్పుడుం, మేరువుచుట్టివారునఁటె మిత్రచరిత్రము చిత్ర [1]మెంతయున్. 105

సీ. జలజాలయానాథు చక్కని కుడికన్ను
జగములమించు తేజముల చెన్ను
ద్విజసమూహములు సేవించుమ్రొక్కుల దిన్న
చదువులఁ గొనియాడు మొదలిపన్న
మనఘులబ్జజలోకమున కేగు పెంద్రోవ
సానదీఱిన రశ్మి చయముచేవ
గాఢాంధకారసంఘమునకు వెఱగొంగ
ధరణీజలంబులఁ దార్చుదొంగ

తే. తెలివిమీఱంగ మింటను దిరుగుదంట
కలువలకుఁగుందు జక్కవ కవలపొందు
మూఁడుమూర్తులు కలరూపు వేఁడిప్రాపు
నగునితనిఁ గంటి భవముల నడఁపఁగంటి. 106

వ. అనునవసరంబున. 107

చ. అనుపమ వేగశాలి యగునశ్వము దన్గొనియేఁగ రాజు స య్యనఁ జనియెం దినేశనిలయంబునకల్లెను మీఁద లక్ష యోజనముల మేర నెంతయు విశాలతఁ బొల్పగు చంద్ర

---

1 మిాత్రయున్.

మండలం, బునికటసీమకుఁ దివిజపుంగవు లద్భుతమంది చూడఁగన్. 108

క. చని యాజననాథుఁడు దన
మనమున సంతసము సంభ్రమంబు న్వాఱఁగన్
బెనఁగొనఁగ వనజవైరిం
గని యాగతిఁ బొగడె నాగకన్యాతనయా. 109

సీ. సురవరు లమృతంబు వరుసఁ గ్రోలెడుకోర
కాముకశ్రేణికి ఖడ్గధార
శివునియౌఁదలమీఁది చిన్ని క్రొవ్విరిమొగ్గ
మిసిమిమించిన సుధారసముబుగ్గ
కలుములనిచ్చు చక్కనికాంత సైదోడు
తోయజబాంధవుతోడిజోడు
నిఖిలలోకంబుల నిక్కుచీఁకటిమిత్తి
విలసిల్లు షోడశకళలగుత్తి
తే. నిండుచెలువంపుఁబ్రోవు వెన్నెలలతావు
కలువలకు విందు తామరగములకుందు
దీధితులసీమ రోహిణీదేవిప్రేమ
లోకహితకారి యీచక్రవాకవైరి. 110

సీ అనుచు నబ్జారాతిఁ గొనియాడు యాచతు
ర్థనుఁడు హాయంబు తన్గొని చనంగఁ
దారకా కవిసౌమ్యధరణిజగురుసౌరి
సప్తర్షిమండలస్థలులు గడచి
ధ్రువుని నాలోకించి మ్రొక్కి తదూర్ధ్వలో
కంబులు దాఁటి తేజంబులకును

నిత్యాలయంబగు సత్యలోకముఁ జేర
నరిగి నేత్రానంద మావహిల్లఁ

తే. జారుమాణిక్యకీలితసౌధయూధ
వారిజోత్పలరుచిరకాసారవార
సతతఫలభారనతపారిజాతజాత
భూషితంబగు నొకమహాపురవరంబు 111

క. వీక్షించి యందు నృపహ
ర్యక్షుం డైందవశిలామయంబును మణిసం
లక్షితవేదీయుతమ
ధ్యక్షోణియు నైనయొక్కహర్మ్యములోనన్. 112

సీ. ఎల్లదివ్యులకు మునీంద్రసంఘములకు
మొదలై చెలంగెడు మూలదుంప
పాలునీరును నేరుపఱుపనేర్చినయట్టి
యంచతేజీనెక్కి యాడురౌతు
పనిలేనిపనికై నఁబాటి కైలాటకం
బులు సేయుమునిఁగన్న ప్రౌఢవేల్పు
దొడ్డకొంచెము లేక తుదినెట్టివరమైన
జనవున నిచ్చు జన్యాళికాఁడు

తే. వెలఁది తన తలవాకిలి వెడలనీక
పలుకులోపల నడపించుపాటి జాణ
బొడ్డుతామరపువ్వునఁ బొడమినట్టి
[1]ముద్దుపాపఁడు నాలుగుమోములాఁడు. 113

1 ముదుకలాగుల.

తే. సకలయోగీంద్రవరులును సంయములును
గరుడగంధర్వయక్షకింపురుషసిద్ధ
సాధ్యసురనాగకిన్నరసముదయంబు
వినయసంభ్రమరీతి సేవింపుచుండ. 114

సీ. ఏరాజవదనకు హేమగర్భానన
కమలముల్ భవ్యశృంగాటకంబు
లేకంబుకంఠికి నిందురేఖదలంపఁ
గొప్పుపైఁ జెలువొందు కుసుమకళిక
యేపద్మనేత్రకు నిందిరాపార్వతీ
కంజాతముఖులు సంగడపుఁ జెలువ
లేనీలవేణికి నానావిధామ్నాయ
[1]పఠన యాదృచ్ఛికభాషణంబు

తే. లేజగజ్జననికి నంచ యెక్కురింత
యే లతాకోమలాంగికి నీ సరోజ
సంభవాండంబులోనున్న సకలభువన
ములును జిన్నారిపొన్నారి బొమ్మరిండ్లు. 115

తే. అట్టివాగ్దేవి మాతృక లలమికొలువఁ
గమలపీఠికఁ దనయంతికంబునందుఁ
గదిసి కూర్చుండఁ బేరోలగమునసున్న
నలినగర్భునిఁ జూచి వందనమొనర్చె. 116

వ. ఇవ్విధంబున సమస్తముని యోగిదేవతాసమేతుండును,
భారతీసమన్వితుండును నగునప్పయోరుహగర్భునకు రత్న
గర్భావల్లభుండు వినయపూర్వకంబుగా నమస్కరించియున్న

1 పటలి.

యవసరంబున నయ్యుత్తమాశ్వంబు సత్యలోకంబుననుండి తిరిగితుల్యమునిశాపార్ణవంబునకుఁ దరియనంబోని చక్రవాళపర్వతంబునకు డిగ్గుటయునన్నగంబుఁ జూచి యతండు సంతోషభరితాంతఃకరణుండై యిట్లని తలంచె. 117

సీ. అనిశంబుఁ బగగొన్నయట్టి తేజస్తమం
బులకును బొలిమేరఁ దెలుపునిక్క
సర్వంసహాకాంత సవరించు హేమ నా
నారత్నరచితశృంగారరచన
పుండరీకాదిదిక్శుండాలసంఘంబు
దండమై విహరించు తానకంబు
గ్రహతారకాదు లొక్కట నహర్నిశమును
సరవితోఁ దిరుగు విశ్రామభూమి

తే. పాడవులకునెల్లఁ బొడవు వేల్పులు చరించు
నెలవు దివ్యౌషధంబులు గలపొలంబు
గండభేరుండశరభసంఘాతములకు
మనికిపట్టును నయ్యె నీక్ష్మాధరంబు. 118

వ. అని పొగడునవసరంబున నాహయంబు దన్నుంగొని చన నతివిశాలంబగుహేమ[1]భూమిాధరంబు గడచి శుద్ధోదకసముద్రోత్తరతీరంబు చేరునెడ. 119

క. పాపాంధకారపటలీ
దీపము సనకాదిసకలదివ్యమునీంద్రా
టోపము భాస్వచ్ఛ్వేత
ద్వీపము[2]ను జతుర్థనాఖ్యవిభుఁ డీక్షించెన్. 120

---

1 భూమిగడచి. 2 సతురంగుఁడైనవిభుఁ.

వ. అది మఱియు ననంతచంద్రప్రభాపాండురంబును, నగణిత కల్పపాదపసమాకీర్ణంబును గనకకమలకల్హార గంధబంధురం బునునై కనుపట్టెఁ దన్మధ్యంబున. 121

క. అమరావతియను నొక్కపు
రము శంకరధరకనకధరాధరశృంగో
పమ రమ్యహర్మ్యమహిమల
విమలప్రాకారములను విలసిల్లుఁ గడున్. 122

ఆ. బహువితానవితానవిభ్రాజితములు
భూరిఘంటాసహస్రవిభూషితములు
చిత్రరత్నమయూఖభాసితములు నగు
పుష్పకంబులు మెలఁగు నప్పురవరమున. 123

సీ. తెక్కతేజీలపై నెక్కి మిన్నులుముట్ట
నందందు వడిఁదోలి యాడువారి
ఘనభుజాసత్త్వంబు గనుపట్ట సంగడం
బులుచేసి శైలముల్ మోచువారి
విపులబాహామధ్యవీథిఁ గాంతులు నిండఁ
గెంపులు దార్చి సుఖించువారిఁ
బ్రేమాతిశయముల భామల నురమున
డించక యేప్రొద్దు నుంచువారి

తే. [1]వేయి తలగడలనుగల వెల్లపాన్పు
లందుఁ బవళించి యానంద మొందువారిఁ
గన్నుసన్నల ప్రొద్దులఁ గడపువారిఁ
గని నృపాలుండు బుద్ధి నిట్లని తలంచె. 124

---

1 వేయుందలలతలగడల.

మ. నరపాలత్వము దోషహేతువు మహేంద్రత్వంబు నీక్షింప
న, స్థిర మంభోరుహసంభవత్వము మదిం జింతింప లోలంబు
నీ, నిరతిం జెందఁగ నేల యంచు నెఱపూన్కిన్ వైష్ణ
వుల్ దేవతాం, తరమంత్రాంతరసాధనాంతరములన్ వర్జించి
శుద్ధాత్ములై. 125

మ. గురుఁ దేశైవడి విష్ణుపూజనము దత్కుండై కృపం జెప్ప నా
వెరవొప్పన్ గమలాధినాథు [1]దమహృద్వీధిన్ మహాభక్తి
సు, స్థిరుఁ గావించి సమస్తకర్మములుఁ దత్ప్రీత్యర్థమై చేయు
చున్, హరిచిహ్నంబులు మేనఁ దాల్చి నిరపాయంబైన
యిచ్చోటునన్. 126

క. ఉన్నారు విష్ణుభక్తిన్
మన్నారు సమస్తలోకమహిమలనెల్లన్
గన్నారు హరిచరిత్రలు
విన్నారు మహాత్ము లీపవిత్రులు దలఁపన్. 127

తే. అనుచు నావిష్ణుభక్తుల కతిముదమున
మ్రొక్కి యజ్ఞనాథుఁ డంభోజగర్భ
సదృశు[2]లయినట్టి సన్మునీశ్వరులకెల్ల
వినయపూర్వకముగను వందనముఁ జేసి. 128

సీ. విమలరహస్యమంత్రముల నెమ్మదిఁ బూని
తంత్రంబులెల్ల [3]మోదమున నడిపి
సకలాంగములనెల్లఁ బ్రకటంబు గావించి
షడ్గుణైశ్వర్య విశ్రాంతిఁ జెంది

---

1 నిజహృద్వీథిన్. 2 లై తగుసన్మునీశ్వరులకెల్ల. 3 మోదమునఁ జల్పి.

యరిసమూహమ్ములఁ బోరిఁబోరి నణఁగించి
కడుఘోరమైన దుర్గములనిల్పి
సతతసర్వాంసహాసంపత్తిఁ జెలువొంది
సంతోషబుద్ధి నిచ్చలునుబొదలి
తే. యవ్యయతపోధనంబు లత్యంతనియతిఁ
గూర్చి శ్రేయఃపదప్రాప్తిఁ గోమరుమిగిలి
రాజులన రూఢికెక్కినరాజయోగి
రాజులను జూచి మ్రొక్కె నారాజవిభుఁడు. 129

వ. అయ్యవసరంబున ఘోటకంబు దన్నుం గొనిచనఁ జనిచని తత్పురలక్ష్మీ తిలకాయమానం బగుశతకోటి బాలార్క ప్రభాబ్జరాగ రౌప్యహేమమయంబై చందనాగరుధూప వాసనావాసితంబై దివ్యకాంతాసహస్రసేవితంబై యనవరతపఠత్కీరశారికాసామగానమనోహరంబై యొప్పు నప్పురంబున. 130

తే. బాలభానున కెనయైన భవ్యదివ్య
నవ్యమాణిక్యసింహాసనంబుమీఁద
నాత్మవక్షస్థ్సలీకౌస్తుభాయతప్ర
భాసమూహంబు దిక్కులఁ బరిఢవిల్ల 131

వ. కనకమహీధరాగ్రమునఁ గానఁగవచ్చు నినేంద్రమండలం బన మకుటంబు చెన్ను మెఱయంగ మెఱుంగిడినట్టి పైఁడి కమ్మి నగేడుమేన వెన్నె లలమించులు చూపెడి వెల్లపట్టు[1]చేల నెఱులు వాఱఁగట్టి కమలాహృదయేశ్వరుఁ డేపుమీఱఁగన్. 132

---

1 చీ, ర.

సీ. కౌస్తుభమాణిక్యకలితమై విలసిల్లు
 నురమున ముత్యాలసరులు మెఱయ
నతులితవజ్రకీలితదివ్యకుండలం
 బులకాంతి మెఱుఁగుఁజెక్కుల నటింప
భర్మాచలోభయపార్శ్వస్థ శశిచండ
 కరులనా శంఖచక్రములు దనరఁ
గమలాలయాంఘ్రిలాక్షాలాంఛనం బన
 నొసలఁ గుంకుమబొట్టు పసలుచూపఁ
తే. గలువలకుఁ దమ్ములకు నవ్వుఁగఱపు లోచ
నంబుల సమాన కరుణారసంబు చిలుక
నఖిల మోహనాకారుఁడై యా జనార్ద
నుండు గొలువుండెఁ గన్నులపండువుగను. 133

సీ. తనపాదలాక్ష భూధరసుతాది నిలింప
 భామినీసిందూరపటలిగాఁగఁ
దనయపాంగము జగద్దారిద్ర్యతిమిరౌఘ
 పరిపూర్ణచంద్రాతపంబుగాఁగఁ
దనవినోదక్రీడకును బద్మసంభవాం
 డంబులు చిన్ని [1]పన్నల్లుగాఁగఁ
దనదృష్టికిని విరించనముఖ్యదేవనా
 యకులెల్ల సాలభంజికలుగాఁగఁ
తే. దనరు నేయింతి యట్టిపద్మావధూటి
కమలవసుపాత్ర మాతులుంగ ముకురములు
నాల్గుచేతుల నలర నానలిననేత్రు
నంకపీఠికనుండె నయ్యవసరమున. 134

---

1 పసంట్లుగాఁగఁ; పన్నార్లగాఁగఁ.

వ. ఆ చతుర్ధనజననాయకుం డద్దేవదేవుసభామంటపంబున సన కసనందనాదులం గనుంగొని వినమితశిరస్కుండై పురో భాగంబున. 135

తే. శ్రీహరికి నాత్మభోగ మర్పించి శాంత
మూర్తియై పెక్కుభంగుల మొనసి సేవ
సేయు పన్నగరాజు నీక్షించి యమ్మ
హీవరుఁడు నాతనికి నమస్కృతులు చేసి. 136

వ. తదనంతరంబ. 137

సీ. తనతల్లి దాస్యంబు దప్పింప హరినోర్చి
యమృతంబుఁ దెచ్చిన యధికుఁ డితఁడు
క్ష్మాధరంబులఁబోలు గజకచ్ఛపంబులఁ
గబళించి మ్రింగిన ఘనుఁ డితండు
బ్రహ్మాండసంఘధురంధరుం డగు విష్ణు
నవలీలఁదాల్చు మహాత్ముఁ డితఁడు
సకలవేదములు శాస్త్రములు నంగములుగా
జనన మొందిన పుణ్యచరితుఁ డితఁడు

తే. పాపరాయని మదిలోని భయముమాన
శాంతిఁ ద్రిమ్మరు పాపభంజనుఁ డితండు
అనుచు నారాజశేఖరుఁ డహివిరోధిఁ
గని నుతుల్ చేసె క్షేమంబు గడలుకొనఁగ. 138

శా. విష్వద్రవ్యజ్మహానీయకీర్తిఁ ద్రిజగద్విఖ్యాతచారిత్రు ది
వ్యైష్వాసోజ్జ్వలహస్తు సర్వరిపువాహినీన్యంధకారార్కునిన్
విష్వక్సేనపదాంబుజార్చన విధావిజ్ఞానపారీణు న
వ్విష్వక్సేనునిఁ జూచి మ్రొక్కె నిఖిలోర్వీభర్త సంప్రీతితోన్.

వ. ఇట్లు మ్రొక్కి యనంతరంబ జయవిజయులకుం బ్రణమిల్లి యష్టమహాశక్తుల కభివందనంబు చేసి. 140

తే. తమ్మిలోఁ బరితుష్టిఁ గొమ్మలెల్ల
నెమ్మి నుడిగమ్ము లొనరింప సమ్మదమునఁ
బొదలు కలశాబ్ధికన్యకుఁ బుండరీక
నయనునకుఁ బ్రేమ నెఱఁగి యన్నరవరుండు. 141

వ. తదనంతరంబున నిట్లని తలంచె. 142

చ. అనిశము నేమునీంద్రులు మహానియమంబున నే జగత్ప
తిం, గనుఁగొనఁ గోరి పుత్త్రధనకాంతల నాదిగ నుజ్జగించి కా, ననములు చేరి ధీరత ననారతముం దపముప్పఁ జేసి రా
ఘనులు నెఱుంగలేని హరిఁ గంటిఁ బురాకృతపుణ్య మెట్టిదో?

క. అని తలఁచుచు సజ్జనపతి
మనమున సంతసముఁ బ్రేమ మూర్కొన నొండొం
[1]టినిదరుమ హర్ష పులకిత
తనుఁడై వినుతించె బహువిధంబుల భక్తిన్. 144

వ. అని శుకయోగీంద్రుం డిలావంతునకుఁ జెప్పినవిధం బెఱిం
గించిన విని యటమీఁదివృత్తాంతం బేమని యడుగుట
యును. 145

శా. శ్రీలక్ష్మీశ్వరపాదభక్తినిరతా చిత్తాబుజానమ్రమా
పాలాగ్రేసర సత్కృపాకలిత దీవ్యద్వీటికా పేటికాం
దోళీఛత్త్రకళాచికామణిగణానూనాంక చేతోభవ
ప్రాలేయాంశు జయంతరూప రిపువీరవ్రాతసంహారకా.

---

1 ట్లను బరమహర్ష పులకిత.

క. సతతాన్నదానసువ్రత
శతమఖవిభవాఢ్యదీనజనదౌర్గత్య
క్షితిధరశతకోటిమహా
వితరణగుణభూషసుజనవినుతచరిత్రా. 147

తోదకము.—

భావజమూర్తి నృపస్తుతకీర్తీ
పావనశీల కృపారసలోలా
రావణవైరి పరాక్రమహారీ
యావతనేత్రవరాంబుజమిత్రా. 148

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కౌండిన్యగోత్రపవిత్ర చరిగొండ తిమ్మ నామాత్యపుత్త్ర సకలవిద్యాపారీణ శతఘంట సురత్రాణ సుకవిజనవిధేయ ధర్మననామధేయప్రణీతం బయినచిత్ర భారతం బనుపురాణకథయందుఁ జతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు.

చి త్ర భా ర త ము

పంచమాశ్వాసము.

మన్మాణిక్య లస
చ్చామీకరకటకరుచిరశయదాన[1]ఝరీ
స్తోమపరితోషితాబ్ధి
క్ష్మామండలకల్పభూజ మాదయపెద్దా. 1

వ. అవధరింపుము మృదుమధురవచనరచనాపరితోషితముని
జాతుం డగుసూతుండు హరికథాశ్రవణాహ్లాదు లగుశౌన
కాదులకు నిట్లనియె నట్లు తృతీయవ్యూహాధిపతియగు
జనార్దనదేవుం గని నమస్కరించి తనకు గోచరించినచందం
బున వినుతించి తత్తురంగాయత్తుండై చని ముందట. 2

మహాస్రగ్ధర.—
కనియెన్ భూపాలుఁ డత్యుగ్ర మకర కమఠ గ్రాహ పాఠీన
రంగద్ఘనభంగాభంగఘోషక్షుపిత నిఖిలదిక్చక్ర కుంభీంద్ర
న్నిద్రున్, వినుతాత్మ ద్వీపమధ్యావిరతపటు సభావేశ్మ నిద్రా
వశ శ్రీ, వనితారాట్తల్పభోగీశ్వర భరమణీదుర్వార్గ
భద్రున్ సముద్రున్. 3

1 ఝరీ.

వ. కని యిట్లని తలంచె. 4

సీ. పద్మపత్త్రాక్షుండు పవళించు సౌధంబు
పుష్పబాణునితల్లి పుట్టినిల్లు
రాజశేఖరుని గారాబంపుఁ బూఁదోఁట
విపులామహాదేవి వెల్లచేల
యప్సరాంగనల నెయ్యంపుఁగేళాకూళి
యబ్జోదయస్థితి నమరు సరసి
కల్పవృక్షంబులు ఘనత మొల్చినకోన
పాకశాసను నడబాలగృహము
తే. మంచి సురధేను వుదయించు మందపట్టు
దివ్యరత్నంబు పొడమిన తెంకి శివుని
యువిదనై దోడు భయమందియున్న గొంది
యఖిలసౌభాగ్యరాశి యీయంబురాశి. 5

వ. మఱియును. 6

ఉ. ఆ పురుహూతుదాడి భయమంది సమస్తసువస్తురాజిచేఁ
జూపడు శైలముల్ జలముఁ జొచ్చి సురేంద్రుని రాక
చూడఁగా, నేపున నిక్కెనో యన ననేకవిశేషములం
బొసంగి యీ, ద్వీపము లెల్లెడల్ వననిధిం గనుపట్టె మహో
న్నతాకృతిన్. 7

మ. వలమానోరగరాజరజ్జువలయవ్యాపారవ స్మందరా
చల మీసింధువునందు నిల్పి సుమనస్సంఘాతముల్ జూన
వా, వలియుల్ ద్రచ్చినఁ జూచి నిర్భరమహావర్తంబులం
బొల్చె నీ, జలముల్ దద్ధరణీధరభ్రమణమోజన్నేర్చు చం
దంబునన్. 8

వ. అని కొనియాడుచు నమ్మహార్ణవంబు సరిగడచి చనునెడఁ దన్మధ్యంబున. 9

సీ. కొండయల్లుని మేనఁ గొమరారుసిరిమించి
చదువుతొయ్యలి మేనిచాయఁ దెగడి
నిండువెన్నెలమించు తండముల్లసమాడి
విరిమల్లెపువ్వులఁ బరిధవిల్లి
వేలుపుఁజెట్లపై వింతకొమ్మలు చూపి
నింగిపెన్నేటి బెడంగుమీఱి
చలిగొండవెలిగట్టు చాయలగిలుమాడి
కొండెంపుఁదపసిఁ గైకొనక చెలఁగి
తే. చుక్కలమెఱుంగు లన్నియుఁ జూఱలాడి
పాలమున్నీటితరగల పసలనేలి
దెసలపైఁ దన వెలుఁగుల మిసిమి నెఱయఁ
బాపరాయఁడు [1]గడలిలో నేపునొందె. 10

వ. తదుపరిభాగంబున. 11

సీ. కమనీయ తపనీయ కౌశేయ మొసపరి
బాగుగా రింగులువాఱఁ గట్టి
మృగనాభికర్పూరమిళితచందనచర్చ
నీలదేహంబున గీలుగొలిపి
యనుపమదివ్యరత్నాంచితభూషణం
బులు మెఱుంగులనీనఁ బొసఁగఁ దాల్చి
శంఖకౌమోదకీ చక్ర[2]పద్మంబులు
కరచతుష్టయమున గరిమఁ బూని

---

1 న్గడె నీప్రాంతమందు. 2 ఖడ్గంబులు.

తే. పారిజాతనవీనపుష్పములతోడఁ
గుంతలంబుల నీటుగాఁ గొప్పదీర్చి
సతత యౌవనశాలియు సకలలోక
పాలకుఁడునై ముదంబునఁ బవ్వళింప. 12

క. సరసిజభవాదిదివిష
ద్వరులు దనుజబాధఁ దెలుప వారల మనవుల్
సరవిని నాకర్ణింపుచు
నిరుపమగతినున్న దేవు నృపుఁ డీక్షించెన్. 13

వ. ఈక్షించి యిట్లని తలంచె. 14

సీ. శ్రీసర్వదేవతాసేవితపదపద్మ
పద్మాలయామనోబ్జాతమిత్ర
మిత్రకోటిప్రభామేయతేజోమూర్తి
మూర్తిమద్భృతమహాముఖ్యవిభవ
భవశిరోవాహినీప్రభవాంచితచరణ
రణవిదారితదైత్యరాజచక్ర
చక్రనీరజగదాశంఖభూషితశయ
శయనీకృతోరగస్వామిదేహ

తే. దేహభృన్మానసాబ్జవర్ధితవిహార
హార[1]హారిపుండరీకాబ్జహీరతార
తారకాభ్రనగేంద్రగంధర్వశర్వ
శర్వరీశ్వర సమకీర్తి సర్వవిజయ. 15

వ. అని యివ్విధంబునఁ జతుర్థవ్యూహాధిపతి యగు శేషశాయి
నతిభక్తి నూహించునవసరంబున నాగంధర్వంబు విచిత్ర

1 నీహారపుండరీకాబ్జతార.

గమనంబునఁ దన్నుం గొని చన దధిఘృతసురేక్షురసలవణ
సముద్రంబులు గడచి కింపురుషాదివర్షంబులు దాఁటి భరత
ఖండోర్ధ్వభాగంబునఁ గుండినగరంబున కేఁగునవసరం
బున. 16

క. అనఘా, కృష్ణుఁడు నారద
మునితోఁ జెలికాండ్రతో యమునలో జలకే
ళి నెఱపి యొకపులినస్థల
మున భానునిగూర్చి యర్ఘ్యము నొసఁగెడుతఱిన్. 17

క. వినువీథిఁ జనెడు హరియా
నన ఫేనకణము సమీరణవశంబున న
వ్వనజాక్షు జలాంజలియం
దున నే పడె దైవఘటనను గిరీటిసుతా! 18

క. ఆసురువుఁ జూచి కృష్ణుం
డానఁగ రానట్టి కినుక నతఁడ్వయి కెం
పూన మదంజలిలోపలి
కేనెపమునవచ్చి నిట్టి యొంగిలి దలఁపన్. 19

చ. అని తలయెత్తి మింటఁ జనుసాళ్వనరేంద్రునిఁ జూచి వీని
మ, త్కనదిషువహ్నినేని నిశితం బగుచక్రముచేతనేని
యే, ననితలబ్రహ్మకాచినరయంబున ముప్పదినాళ్లలోపలన్
దునిమెద నాదువాక్యము వినుండు చరాచరభూతజాల
ముల్. 20

ఆ. అని ప్రతిజ్ఞఁజేసి యనిమిషమానియు
సకల, యాదవులును సంభ్రమమునఁ

గొలువఁ గృష్ణుఁ డలఘు గుణశాలి నిజధామ
మైనద్వారవతికి నరిగె నంత. 21

వ. ఇట్లు కృష్ణుండు ప్రతిజ్ఞఁజేసి చనిన యనంతరంబ యుచటఁ జతుర్దనుం డవ్విధంబేమియు నెఱుంగఁడు గావున నధిక సంతోషంబున నానాలోకాంతరస్థంబు లగుకల్పవృక్షకామధేనుచింతామణులను గరుడగంధర్వకిన్నర కింపురుషయక్షరాక్షసదిక్పాలబ్రహ్మలను దృతీయచతుర్థవ్యూహాధిపతులగుజనార్దన శేషశాయులను దర్శించితిఁ గృతార్థుండ నైతి నని తలంచునంతలో నవ్వారువంబు యథేచ్ఛం దిరిగి నిజనివాసంబుఁ జేరు వారువంబుచందంబున నధికవేగంబునఁ గుండిననగరంబుఁ జేరి క్రమంబున నగరిమొగసాలఁ గదిసి నిలిచిన. 22

ఉ. ఆనరనాయకాగ్రణి హయం బనురాగమునందునట్లుగా
నాననమల్ల దువ్వి వినయంబునఁ గంధర నప్పళించి లో
నూనినవేడ్కఁ దాని డిగి యొయ్యన లోనికి నేగెఁ దేజి
యుం, దోనరుదేర మంత్రులు గనుంగొని సంభ్రమ మొప్ప
మ్రొక్కఁగాఁ. 23

వ. అట్లేగి. 24

తే. చంద్రకాంత శిలానద్ధసౌధమధ్య
వేదికాపద్మరాగనవీనభద్ర
పీఠికాసీనుఁడై రాజబృందభృత్య
జనముఁ గన్గొని తగినమన్నన లొనర్చె. 25

వ. అయ్యవసరంబున మంత్రులు గరంబులుమోడ్చి యిట్లని విన్న
వించిరి. 26

సీ. చంద్రహీనంబైన క్షణదాముఖముఁబోలె
జారచోరానందకారి యగుచు
ఘనమండలచ్ఛన్న దినము తెఱంగున
మానితతేజోవిహీన మగుచు
మాధవరహితమౌ మధువనంబునుబోలె
సిరిఁబాసి పాదటి చెన్నుదొఱఁగి
యధిపతిలేనిసైన్యంబు చందంబున
నత్యంతదైన్యంబు నావహించి
తే. దేవ నీలేమిఁజేసి ధాత్రీతలంబు
చిన్నవోయెను విగతలక్ష్మీవిహార
మగుచు నీపురి పతిలేనియతివఁ బోలి
కడునమంగళమై వింత వెడఁగు నిగిడి. 27

మ. అవరోధాంబుజపత్రలోచనలు దేవా నీవియోగంబుచే
నవరోధంబునఁ బొంది వాడిన శరీరాంగంబులన్ భూషణా
దివిశేషంబుల నుజ్జగించి సలిలార్ద్రీభూతనేత్రాబ్జలై
దివసంబెన్న మహాయుగంబులుగ నార్తింజెంది రత్యంతమున్.

క. మాపాలి భాగ్యవశమున
భూపాలక, నీవు మగుడఁ బుట్టితి విఁక ధా
త్రీపాలనంబు సేయుము
శ్రీపెంపు దలిర్పఁ శుభము చేకూఱంగన్. 29

వ. అనునవసరంబున మెఱుంగు మెఱసినచందంబునఁ జూచు
వారలకు నతివిచిత్రంబుగ. . 30

సీ. చిపురాకుఁజేసినఁ జేసెఁగా కజుఁ డందుఁ
దాఁచేటి నేసూటిఁ దారుకొలిపెఁ

జిఱుదొనల్ చేసినఁ జేసెఁగాక జూఁ డండుఁ
ననఁటుల నేరీతి నలవరించె
సింగంబుఁ జేసినఁ జేసెఁగాక జూఁ డండుఁ
గుంభికుంభము లెట్లు కుదురుపఱిచె
శీతాంశుఁ జేసినఁ జేసెఁగాక జూఁ డండుఁ
దిమిరంబు నెట్టిచందమున నిలిపె

తే. ననుచు జనులెల్ల నచ్చెరువందఁ బాద
ములును మీఁగాళ్లు జంఘ లూరు లవలగ్న
మును గుచంబులు మోముఁ గొప్పును మెఱయఁగ
నామహాశ్వంబు నీరజాతాక్షి యయ్యె. 31

వ. ఇత్తెఱంగున నత్తురంగంబు నత్తుల్యమునీశ్వరశాపార్ణ
వంబుఁ గడచి విచిత్రంబుగాఁ గామినియై దివ్యవిమానా
రూఢయై మేఘమధ్యవిరాజమానశంపాలతకైవడి నొప్ప
నప్పు డాచతుర్థనుండు విస్మితాత్ముండై యయ్యిందువదన
నీక్షించి యిట్లనియె. 32

ఉ. పువ్విలుకాని గారవపుఁబోటివొ శైలవిరోధిభామవో
యెవ్వతె వీవు నీరజదళేక్షణ మున్ను తురంగరూపమై
యివ్వగఁ బొంద నేమి నెప మెచ్చట నుండుదు నామ మెద్ది నీ
కెవ్వఁడు నాథుఁడివ్విధములెల్లయథార్థముగాఁగఁ జెప్పుమా.

తే. అనిన నా పువ్వుఁబోఁడి నెయ్యమునఁ బలికెఁ
జిలుకకైవడి గండుఁగోయిలవిధమున
వీణెబాగునఁ జెవులకు విందుగాఁగ
నెట్టనంబునఁ దేనియ లుట్టిపడఁగ. 34

తే. ప్రాభవోపేంద్ర నా పేరు రంభ నాని
వాసదేశంబు స్వర్గంబు వాసవుండు

నిచ్చఁ గ్రొత్తగ మన్నింప నెగడుదాన
నప్సరోభామినులలోన నధికురాల. 35

చ అటిముటి లోకజాలము భయంబునఁజెంద హరింగుఱించి ని
ష్ఠురతప మాచరించెను వసుంధరఁ దుల్యుఁ డనంగ నమ్మునీ
శ్వరుఁడొకఁడాతపంబునెఱవాదితనంబునమాన్పుమంచుస్వ
ర్గరమణుఁ డంపె నన్ను నధికంబుగ మన్ననఁజేసి భూవరా!

ఉ. ఆదివిజాధినాయకునియానతి యాదలమోచి నేను ని
ష్ఠేదిని కేఁగుదెంచి మునిమీఁద ననేకవికారలీలలం
జాదుకొనంగఁజేసినఁగపాయితమానసుఁడై యతండు హృ
త్ఖేద మెలర్ప నన్నుఁ దమకించి శపించెను వారువంబుగాఁ.

తే. అంతనే నమ్మునీంద్రు పాదాంబుజాత
ములకు నెఱఁగిన నాతండు కలఁక యుడిగి
కరుణమీఱంగ శాపమోక్ష క్రమంబుఁ
జెప్పె నిట్లని నరనాథ, చిత్తగింపు. 38

ఉ నీకు సమస్తలోకములు నిండిన వేడుకఁ జూపి తెచ్చి ల
క్ష్మీకరమైన యిప్పురముఁ జేర్చినయాక్షణమంద నీవు పూ
ర్వాకృతిఁ బొందఁజాలుదని యమ్ముని చెప్పిన నట్ల యేను లో
కైకశరణ్య నిన్ను భువనావలిఁ జూడఁగఁజేసి తెచ్చితిఁ.

తే అనఘ నీదేహ మంటిన యట్టిపుణ్య
వశముమై నాకు సురలోకవాసమహిమ
దివ్యదేహంబు శాపంబు దీఱఁగఁడయుఁ
గలిగెఁ బ్రత్యుపకృతి నీకు నెలమిఁ జేతు. 40

వ. అని సకలజనవశీకరణంబును సర్వదేవతాకర్షణంబును నిఖిల
జగన్మోహనంబును నిత్యలక్ష్మీకరంబును మోక్షప్రదంబును

నగునారాయణమంత్రరాజంబు నీకు నిచ్చెదనని యన్న రేం
ద్రునిం గృతస్నానుం గావించి హస్తమస్తకసంయోగంబుఁ
జేసి దక్షిణకర్ణంబునం బ్రణవపూర్వకంబుగా నుపదేశంబుఁ
జేసి మంత్రసిద్ధియయ్యెడుమని దీవించి యారంభ దననివా
సం బగునాకలోకంబున కరిగె నిచ్చట నచ్చుతుర్థనజననాయ
కుండును దదుక్తప్రకారంబున మంత్రానుష్ఠానంబు జరుపు
చుండెనంత. 41

శా. ఆరాజేశ్వరుఁ డొక్కనాఁడు నిజహర్మ్యాగ్రంబునన్ మంత్రు
లుం, దారవ్రాతము గొల్వఁ దాఁ గనిన నానాలోకవృత్తాం
తముల్, గారాబంబునఁ జెప్పునత్తఱి వియద్గంగానిశానాథ
దు, గ్గారాజాచలకాంతులం గెలుచు నంగస్ఫూర్తిఁ
జెన్నొందఁగన్. 42

సీ. భర్గాద్రిశృంగస్థ పద్మరాగములన
శిరమునఁ గెంజడలొరపుచూప
శశిలోనఁ దనరు లాంఛనము చందంబునఁ
గృష్ణాజినము మేనఁ గీలుకొనఁగఁ
గాలకూటాశివక్షఃఫణీంద్రునిఁబోలి
ధవళయజ్ఞోపవీతంబు దనరఁ
బ్రాలేయ భూధరప్రాంతసంధ్యారాగ
వైఖరిఁ గటిసీమవల్కమమర

తే నాల్కపై నువ్వగింజైన నాననట్టి
యారివేరంపుఁదపసి కయ్యంబుగడుపుఁ
గూడుగాఁ జేసి మెలఁగెడు కోడిగీఁడు
ముదురుచదువులబాపనిముద్దుపట్టి. 43

ఉ. నారదుఁ డేగుదెంచి నరనాథునిముందట నిల్చి వేడుకల్
దేరఁగ గాడ్పుచేత మహతీవరతంత్రులు విష్ణు కృష్ణ నీ
రేరుహనేత్ర భూమిధర శ్రీధర యచ్యుత రుక్మిణీమనో
హర ముకుంద కేశవజనార్దనయంచుఁ జెలంగి మ్రోయఁగన్.

వ. ఇవ్విధంబున సకలవిద్యావిశారదుండును నిజతనుప్రభా
విజితశారదనారదుండును నగునారదుండు వచ్చిన నాచతు
ర్ధనుండు నిజపరిజనసహితంబుగాఁ బ్రత్యుత్థానంబుఁ జేసి
తనకిరీటం బతని పాదాగ్రంబులు మోవ సాష్టాంగం బెఱఁగి
యమ్మహాత్ముని పాదరేఖలు దనమందిరం బలంకరింప నడ
పించి సుఖాసీనుం గావించి యాతిథ్యం బొనరించి కృతాం
జలియై యిట్లనియె. 45

చ. మునివర, యెల్లకాలమును మ్రొక్కులచే నినుఁ బూజ
సేయునా, యనిమిషనాథు నింటికి నొకప్పుడు పండువు రీతి
వట్టి నీవ ననుఁ గృతార్థుఁ జేసి విభవంబులు నాకొనఁగూర్చు
కారణంబునఁ జనుదెంచి తిచ్చటికిఁ బుణ్యుఁడ నైతిఁ గదా
జగంబునన్. 46

వ. అనిన నమ్మహీధవునకుం గలహాభోజనుం డిట్లనియె. 47

తే. భద్రమే నీకు రాజేంద్ర, ప్రజలకెల్లఁ
గుశలమే నీవు పాలించుక్షోణితలము
సత్యసంపదచేతఁ బ్రశస్తమగునె
పరిజనంబులకెల్ల శోభనమె చెపుమ. 48

క. పరికించి పనులవారలఁ
దరబడి పదములను నిల్పు దానికి రాజ్య
స్ఫురణదగ మేన సకలా
భరణంబులరీతి పీడుపడకుండ నృపా. 49

వ. అని యడిగిన నాచతుర్థనుండు మునీంద్రా, నానేర్పుచందం
బునఁ బుడమిఁ బరిపాలింపుచునున్నవాఁడ, నన్నుఁ గరుణా
కటాక్షంబునం జూచి ధరణీపాలనవిధానం బానతీయ
వలయు నని యడిగిన నమ్మునీంద్రుం డతని కిట్లనియె. 50

క. పరులకును జింతసేయం
బరికింప నశక్యముగను బ్రజలం గనిపె
ట్టి రమణమీఱఁగ ధరణిక్
నరనాథుం డేలవలయు నాతుకఁబోలెన్. 51

క. అరిఁ గోరుఁ గొనెడు తఱి భూ
వరుఁడు ప్రజలమనసు నలఁపవలవదు దలఁపఁ
ధరణి గుసుమములఁ గలిగిన
పరిమళములుగొనెడు తేఁటిబాగున నధిపా. 52

క. హితపరిరై వెరవరిరై
మతిమంతుఁ డనంగఁ దనరి మంత్రవిధాన
ప్రతిభాన్వితుఁ డగు నిత్యో
చిత వితరణశాలి మంత్రిఁ జేయఁగవలయున్. 53

క. ధరణిశరీరము జీవుఁడు
నరపతి జనులంగములును నయనయుగము మం
త్రిరమణుఁడుగావున సచి
వరహితుఁ డరయంగఁ జీకువడువున మెలఁగున్. 54

క. శూరుల విశ్వాసముగల
వారల ధీరులను హితుల వదలక దయ చే
కూఱఁగ నేలఁగవలయును
భూగమణుల కెల్ల నిక్కముగ మనుజేంద్రా! 55

చ. అనవుడు నమ్మహీంపతి సురాధిపమానివరేణ్యుతోడ ని
ట్లనియె భవత్ప్రసాదమున నత్యధికం బగునీతి రీతియె
ల్లను వినఁగల్గె నింక సఫలత్వమునొందె మదీయవర్తనం
బనఘువరేణ్య, నాకు భవదాగమనం బెఱిఁగింపఁగాఁదగున్.

వ. అనుడు నమ్మునీంద్రుం డమ్మనుజేంద్రున కిట్లనియె. 57

క. నినుఁజూడ దుఃఖమయ్యెడు
ననఘా నీయట్టివాని కా యాపద వ
చ్చిన కారణ మిదియని చె
ప్పిన నీనెమ్మనము మిగుల బెగ్గిలునేమో. 58

తే. అయిన నీకొక యతిరహస్యంపుఁబలుకుఁ
దెలియఁజెప్పంగఁబూని యేతెంచినాఁడ
నిచటికాంతల సచివులనెల్ల ననుపు
మంత్రభిన్నంబు గాకుండ మానవేంద్ర. 59

వ. అనిన నమ్మునీంద్రునివాక్యంబున వారల నంపిన నమ్మహీ
పతికి నాతం డిట్లనియె. 60

క. అనఘా మాయాతురగం
బునెక్కి నీ వుపరిలోకముల కేగి రయం
బున నీకుండినపురమున
కనిమిషమార్గమున రాఁగ యమునానదిలోన్. 61

ఆ. నీహరోత్తమంబు నెమ్మొగంబునఁ బుట్టి
ఫేనఖండ మనిలవేగవశము
నం దదంబు తర్పణము సేయుకృష్ణుని
హస్తయుగళజలములందుఁ బడియె. 62

మ. అది వీక్షించి బలానుజుండు పటురోషాయత్తుఁడై యుగ్ర
తం, బెదవల్లాడఁగఁ గన్నుదోయి యరుణస్ఫీతాకృతిన్
మీఱ నున్మదుఁడై యెవ్వని ఘోటకాననజఫేనం బీగతిన్
వచ్చె వానిని దివౌకస్పతిగాచినం దునుముదున్వే మాస
మాత్రంబునన్. 63

ఆ. అని ప్రతిజ్ఞఁజేసి యనుపమసంతోష
భరితుఁడగుచు నాత్మపురికి నేఁగి
యున్న వాఁడు భుజములున్న తాకృతిఁబొంద
ననఘ దేహరక్ష యరసికొనుము. 64

వ. ఇవ్విధంబున నాకైలాటకంబుదపసి వేఁడినారసంబులు గర్ణం
బులఁ జొనిపిన చందంబున నమ్ముకుందప్రతిజ్ఞాప్రకా
రంబు వినిపించి యథేచ్ఛం జనియె నిటఁ జతుర్థనుండును
భయాక్రాంతుండై తనలో నిట్లని చింతించె. 65

ఉ. ఏటికి వేఁటఁబోయి తఁట నేటికి మాయపుఁదేజిఁ గంటి? నే
నేటికి దానిఁ బట్టికొన నేటికి నెక్కితి నిత్తెఱంగు నా
కేటికి వచ్చె నివ్విధికి నెవ్వనిపాదము పట్టికొందు నీ
వేఁటయు నన్నుఁ బాండుపృథివీపతిభంగిఁగలంచె దైవమా.

సీ. అని వెచ్చనూర్చి ధైర్యంబూఁతగాఁగ న
మ్మనుజాధినాథుఁ డిట్లని తలంచె
నత్యంతచంచలం బైనప్రాణముతీపిఁ
గులశీలధర్మముల్ గుందుపఱచి
సరిమైన మేదినీశ్వరులు నవ్వఁగ బాంధ
వులు సిగ్గుపెంపునఁ దలలు వంపఁ
గులహీను గుణహీను గోపాలు మాయి కృ
తప్రతిజ్ఞుని నెవ్విధమున శరణు

తే. చొత్తు నామంత్ర రాజవిస్ఫురణచేత
దేవతాకర్షణముఁ జేసి తెగువ మెఱసి
సంగరస్థలి నెదిరించి శౌర్య మెసఁగఁ
జత్తుఁ జంపుదు లోకముల్ సన్నుతింప. 67

వ. అని నిశ్చయించి శుచియై త్రైలోక్యనాయకుండైన జంభా
రాతిం గుఱించి రంభాదత్తమంత్రానుష్ఠానంబు విధ్యుక్త
ప్రకారంబున నాచరించి యాకర్షించిన. 68

సీ. శిరమునదోఁపిన సురమహీరుహపుష్ప
ములతావి దిక్కులఁ గలయఁ బొలయ
ననవిలు కానిబాణములఘాతము లనఁ
దనవేయికన్నులు దళుకుఁ జూప
వైరిగోత్రములఁ గ్రొవ్వారఁ జేసిన వజ్ర
కాంతులు రోదసి గప్పుకొనఁగ
దివ్యమాణిక్యసందీపితభూషణం
బులు మేనిచెలువంబు నెలమి గొలుప

తే. గరుడగంధర్వదేవకింపురుషవరులు
గొలువ నైరావతము నెక్కి కుంభినీంద్రుఁ
డతులమంత్రంబు జపియించు నాక్షణంబ
యమరగణనాయకుండు ప్రత్యక్షమయ్యె. 69

వ. ఇవ్విధంబున నాదేవతాసార్వభౌముండు ప్రత్యక్షంబై నిలి
చిన నతండు సంతోషభరితాంతరంగకరణుండై సాష్టాంగదండ
ప్రణామం బాచరించిన నతం డిట్లను రాజేంద్రా, నీవు నా
వలనంగోరు నభీష్టం బెయ్యది చెప్పుమనిన. 70

క. ఆ రాజు ముకుళితకరాం
భోరుహుఁడై నేత్రయుగ్మమున హర్షాశ్రుల్

జారఁగ నెంతయు నతనికిఁ
గారుణ్యము పొడముసట్లుగా నిట్లనియెన్. 71

ఉ. నన్ను నకారణంబ యల నందకుమారకుఁ డుగ్రవృత్తి వీ
ఱన్నిఖిలం బెఱుంగ సమరంబునఁ జంపఁగఁబూనినందుకే
నిన్నుగుఱించి యీజపము నిష్ఠ నొనర్చితిఁ జిత్తగింపు వే
గన్నులవేల్ప,సత్కరుణఁ గాచి భయంబుఁ[1]దలంగఁజేయవే.

వ అనవుడు దేవతావల్లభుం డాకుండినవల్లభున కిట్లనియె. 73

మ. వనజాతోద్భవదత్తచండవరగర్వస్ఫూర్తి లోకమ్ము లె
ల్లను జీకాకుపడంగఁజేసి భయదోల్లాసంబున స్త్రీలు దై
త్యనికాయంబులమాటమాత్రమునఁ జక్రాగ్రంబునం ద్రుం
చు కృష్ణుని నోర్వంగలవాఁడవే కలన నేనుంగూడినన్
భూవరా! 74

మ. తనకాంతామణి సత్యభామకు వినోదక్రీడకై దేవలో
కనివాసం బగుపారిజాతము సురౌఘంబెల్లఁ గాపున్నచోఁ
గొని కృష్ణుం డరుగంగ నేఁదొడరి తద్ఘోరాజి బెండొంది వీఁ
గినవాఁడ న్విసుమా నరేంద్ర, నిను రక్షింపంగ శక్తుండనే.

వ. అనిన నాచతుర్థనుండు దేవా, దేవకీతనయుం డగుకృష్ణుండు
సురలోకంబునకు నేతెంచి పారిజాతం బెవిధంబునఁ దెచ్చె?
నయ్యవసరంబున నీకు నతనికి నేకైవడిఁ గయ్యం బయ్యె
నానతీయవలయుననిన నతని కమరేంద్రుం డిట్లనియె. 76

ఉ. ద్వారకలోనఁ గృష్ణుఁడు ముదంబున రాజ్యము సేయుచు
న్నన్నో,హారిణియైన రుక్మిణి గృహంబున నొక్కదినంబునందు
శృం,గారరసంపుఁగుప్పలనఁగాఁ దగు చంద్రముఖీసహస్ర

1 దొలఁగఁజేయవే.

ముల్, గోరిక గొల్వఁ దారకలలోని శశాంకునిఁ బోలియుం
డఁగన్. 77

వ. అయ్యవసరంబున బదరికాశ్రమవాసు లగుభరద్వాజకణ్వ కశ్యపవసిష్ఠవామదేవాది మునీంద్రులు చనుదెంచి మొగసాలగడచి నిలిచి దౌవారికులచేతఁ దమరాక యవ్విభున కెఱింగించి తదనుజ్ఞాపూర్వకంబుగా నాస్థానంబుఁ బ్రవేశించి యమ్ముకుందునిచేత నుచితసత్కారంబులఁ బడసిసుఖాసీనులై యుండ నద్దేవదేవుం డాగమనప్రయోజనం బడిగిన నమ్మును లిట్లనిరి దేవా, నరకాసురుం డను దానవేంద్రుండు ధరణీమండలంబునఁ గల రాజకన్యకలం గొనిచని కారాగారంబున నిడి తక్కిన భువనంబులం గలంచుచున్నవాఁడు గావున నతనిం బరిమార్చి సమస్తజనుల రక్షింపుము. 78

తే. అనిని దానవకోటి నుక్కడఁచి సాధు
జనులఁ గరుణదలిర్ప రక్షణ మొనర్చు
నీవ యక్కజను నరకు నేలఁగూల్చి
భువనములనెల్ల దయతోడఁ బ్రోవవలదె. 79

వ. అని విన్నవించిన యమ్మునిముఖ్యులపలుకు లంగీకరించి యనిపిన వారు నిజనివాసంబుల కరిగిరంత నరకాసురవధార్థంబు ప్రయాణోన్ముఖుండై సత్యభామకు నెఱింగించి యయ్యంగనాసమేతుండై గరుడారోహణంబు గావించి ప్రాగ్జ్యోతిషపురంబు దఱియం జని. 80

ఉ. ఆపురరక్షకాసురుల నందఱఁ జక్రమునన్ హరించి యాటోపముతో మురాసురుఁ గతోరక రాసి నడంచి చాపవిద్యాపరుఁడై మదాంధునరకాసురుతోడ రణాంగణంబులో నేపుదళిర్పఁబోరిరొకయించుక కృష్ణుఁడుడస్సియున్న చోన్.

తే. సత్యభామ విరోధి యాశ్చర్యమందఁ
బోర నంతటఁ దెలిసి యప్పుండరీక
నయనుఁ డుద్దండచక్రంబున సురవైరి
శిరము ఖండించె దివిజులు చెంగలింప. 82

క. తదనంతరంబ తత్సం
పదతోడుత నతనియాఁక మగువగముల నిం
పొదవఁ గొని కుండలంబుల
నదితికి నీయంగఁ జనియె నమరావతికిన్. 83

తే వచ్చి సతితోడ నదితికి వందనంబుఁ
జేసి కుండలయుగళమిచ్చిన యనంత
రంబు నేనిల్వ నాకపురంబులోన
మూఁడుదినములు నిల్చె నమ్మురహరుండు. 84

తె. అంత నొకనాఁడు పౌలోమి యరిగి సత్య
భామఁ దోడ్తెచ్చి భూషణాంబరము లొసఁగి
మచ్చికలతోడఁ దేనియపిచ్చిలంగ
నుచిత సంభాషణము లాడుచున్న వేళ. 85

క. బృందారకుఁ డొక్కఁడు దా
నందనవనపారిజాతనవ్యకుసుమరా
జిం దెచ్చి మద్వధూటికి
నందిచ్చిన సత్యభామ కందొకటయినన్. 86

తే. ఇడక యాలేమప్రేమ నుపేక్ష సేయఁ
దానె కబరీభరంబునఁ దాల్చె దివ్య
గంధలుబ్ధ భ్రమద్భృంగగణవిచిత్ర
ఝుంకృతులు దిక్కులను బ్రతిస్వనములీన. 87

వ. ఇట్లు ధరించి. 88

ఆ. మనుజకామినులకు విను దేవతాయోగ్య
వస్తువితతి యొసఁగ వలను గాదు
సత్యభామ, పారిజాతపుష్పంబులు
నీకు నీయరాదు నిక్కువంబు. 89

వ. అని పులోమజ శ్రీకృష్ణుప్రభావం బెఱుంగనిదై నోనాడిన నాహారిప్రియ యచట నిల్వక తన విడిదికి నరిగి. 90

ఉ. ఈసును గోపము న్మదివహించి పులోమజవేఁడిమాటకై
గాసిలి మేనసొమ్ముడిపి కన్నులఁగ్రమ్మెడునీటఁ జందనం
బోసరిలంగఁజేసి శిరమొయ్యన వంచి కపోలపాళిపైఁ
జే సమకొల్పి యొక్కయెడఁ జింతిలుచుండెడునంతలోపలన్.

మ. హరియబ్భామినిఁ జేరవచ్చియను నీ వానందశూన్యాత్మ వై
పరితాపంబునఁ బొంద నేమినెప మాపౌలోమి [1]కల్పించెఁ?
బెద్దతికం బేమియుఁజేయదో యచటి కాంతల్ నిన్ను నెగ్గా
డిరో,హరిఁగన్నమ్మయు గారవింపదొకో నెయ్యం బొప్పఁగా
మానినీ! 92

చ. నరకునితోడఁ బోరునెడ నాకొక యించుక కేలుడస్ప్రినన్
సుర లరుదంది నీవిధముఁ జూడ శరావలిచేత వైరితో
దుర మొనరించు సాహసము[2]దూఁకొనిపై కొని కన్యకావళిం
బరిణయమాటకై పురికిఁ బంపినయందుకుఁ గోపగించితో.

ఉ. ఏమిటి కింతవంత తరళేక్షణ! చెప్పుమటన్న లేచి య
బ్భామిని చన్నుదోయిపయిఁ బయ్యెదకొంగు దలంగిజాఱ
నెమ్మో మరవాల్చి యూరుపుల ముంగరముత్యము గంద

1 గర్వించిపె. 2 తో విడిపించినకన్యకావళిం.

నేడి చెఱఁగోమల నూతనస్వరముఁగ్రోలుచు కోయిలపిల్లయో
యనన్. 94

తే. ఏడ్చి యాసత్య హరితోడ నింద్రుదేవి
పారిజాతమహీజపుష్పములనీయ
దయ్యె మానవకాంత వీవనుచు నన్ను
నేవగింపుచుఁ దానే వహించెననిన. 95

ఉ. ఆరమణీశిరోమణిఁ బ్రియంబునఁ గౌఁగిటఁజేర్చి కంటినీ
రారిచి చిక్కువడ్డకురు లల్లన కొప్పునదోపి యక్కసం
బేరులు చక్కదిద్ది వలిపెంబు చనుంగవఁ గేలఁగొల్పి యం
భోరుహపత్రలోచనుఁడు మోము గరంబుననెత్తి యిట్లనున్.

క. మానవసతివని నిన్నవ
మానముగావించి శచి సుమము లీదయ్యెం
గా నీకుఁ? బారిజాతం
బే నీయుద్యానవీథిఁ బెట్టెద ననుచున్. 97

చ. హరి పెకలించితెచ్చి విహగాధిపుపై నిడియె స్మదంబునన్
స్మరహరమౌళిచంద్రసహజాతము బంధురగంధలుబ్ధ ష
ట్చరణపరీతమున్ సతతసత్ఫలపోషితదేవజాతమున్
దరుణఫలాశపుష్పసముదాయసమేతముఁ బారిజాతమున్.

వ. ఇట్లు పారిజాతం బపహరించి సత్యభామాసమేతుండై గరుడ
గరు దుద్ధూతవాతపరాభూతమేఘవ్రాతుండై చనునెడ.

శా. నావారందఱుఁ గూడి యొక్కమొగమై నానాస్త్రసంతాన
ముల్, వైవన్ వారల లెక్కఁబెట్టక ప్రభావస్ఫూర్తి శో
భిల్లఁగా, వేవేగంబున శంఖ మొత్తిన భయావిద్ధాత్ములై

పాటిరే,నా వజ్రప్రతిమానబాణతతి నేయఁగా వ్యర్థమయ్యెం
దుదిన్. 100

క. ఏనలిగి మఱియు నేసితి
నా నగధరుమీఁద బంధురావని ధరసం
తానపత్త్రసమూహా త
మో నిర్హారణోగ్రహేళి మును దంభోళిన్. 101

వ. అదియును విఫలంబైన నేనును నిజావాసంబునకుం జనితిం గావున నమ్మహాత్మువలన నిన్ను రక్షింప శక్తుండఁ గానని యంతర్ధానంబునొందిన నా చతుర్థనుండు. 102

సీ. కడువేఁడినిట్టూర్పు లడరించి కొండొక
చింతించి చిత్తంబు చిక్కఁబట్టి
తనమంత్రమున బృహద్భాను భానుతనూజ
రాక్ష సాంబుప వాయు యక్ష ఫాల
నయనుల నాకర్షణం బొనరించి కృ
ష్ణప్రతిజ్ఞావిధానంబుఁ జెప్పి
తనుఁ గావుఁడంచు మోహమున దైన్యమడరంగ
మ్రొక్క నీక్షించి వారును ముకుంద

తే. మహిమ మెఱిఁగినవారలై మాన వేంద్రుఁ
గావ లేమని చనిన నాక్షణమ పార్వ
తీమనోనాథు శివు మిహికామయూఖ
ఖండధరు శూలపాణి శంకరుఁ దలంప. 103

సీ. కటినమర్చినచేలఁ గన్గొన నీక్షించి
నెమ్మి భీతిలి వాహనమ్ము బెదర
వేయు మొగంబుల వింతఁజూపెడు తల
చుట్టుపై నెలవంక చుంగుగదల

సురమునిండినపాపసరముపైఁ దలకొన్న
తోరంపుఁబునుకల పేరు లోరయ
మలఁచిపెట్టిన రత్నములఁబోల్పు మేలి వీ
నులమించు కుండలంబులు చలింప

తే. నపుడు పొడచూప మ్రొక్కి పాదాంబుజములు
ఫాలమునఁ గీలుకొల్పి భూపాలకుండు
నన్నుఁ గృష్ణుండు చంపెదనన్న వాఁడు
గావుమన్న నాతనికి శంకరుఁడు పలికె. 104

క. క్షోణీశ్వర, వినుమే నీ
ప్రాణంబులు గావనోప హరివలనం; ద
ద్బాణసమిద్ధవిలాసము
బాణసమిద్ధరణిఁ గానఁబడినకతమునన్. 105

వ. అనిన దేవా యవ్వాసుదేవనందనునకును మీకును గయ్యం
బైన తెఱం గెఱింగింపవే యనిన నా రాజశేఖరునకు నా
రాజశేఖరుం డిట్లని యానతిచ్చె. 106

తే. బాణుఁ డనుబలిసుతుఁడు మద్భక్తవరుఁడు
దనకరంబులు సాహస్రతను జెలంగ
నసమవిక్రమశాలియై యతిశయిల్లి
శోణనగరంబు నేలు నక్షీణమహిమ. 107

వ. ఆ రక్కసులఱేఁ డొక్కకన్యం గని యుషయను పేరిడి
ప్రియంబునం బెనుప బాలచంద్రరేఖయుంబోలి దినదిన
ప్రవర్ధమానయై తల్లిదండ్రులకు నుల్లంబున నుల్లాసంబు
వెల్లిగొలుపుచుండె నంత. 108

శా. ఆరామామణి యొక్కనాఁడు దనహర్మ్యాగ్రంబునన్ హేమ
డోలారమ్యస్థలిఁ బువ్వుఁబానుపున బాల ల్పాదపద్మంబు
లొయ్యారం బొప్పఁగ నొత్త మే నలఁత వాయ న్నిద్దురం
జెందె న్నానారాగంబులఁ గామినీజనము విన్నాణంబుగాఁ
బాడఁగన్. 109

తే. ఎన్నఁడును జూచి వినియును నెఱుఁగనట్టి
సూనసాయకుముద్దులసూనుఁడైన
ఘనునిఁ బెంపునఁ గలలోనఁ గాంచి సిగ్గు
లీల రతిసౌఖ్యమునఁ దేలి మేలుకాంచి. 110

చ. కలయనియంటి నేని మదిగాసిలునే నిజమేని నాథుతోఁ
గలయిక లేకయుండునె జగన్నుతవీరుఁడు మాఱుఁ డీగతిన్
గలఁచఁ దలంచి మాయ యొడికంబుగఁ జేసెనొ కాక యీ
గతిన్, గలయును నిక్కముం గలసి కానఁగవచ్చునె ముజ్జ
గంబులన్. 111

చ. కనుఁగవ నీరు నించుఁ గరకంజము లల్లన మోడ్చి మ్రొక్కు
ముద్దునకును మోవిసాచుఁ జనుదోయి బయల్పడఁ గౌఁగి
లించుఁ జక్కనఁ గరుణింపవే యను నొకానొకయప్పుడు
నవ్వు నీవి సయ్యన విడఁబాఱ మేనుగరుపాఱఁగ సీత్కృతి
సేయు నెంతయున్. 112

ఉ. ఏమిటి కింతయల్క? నిను నేమనిదూఱితిఁ బ్రాణనాథ? నీ
సామెయి దాననైతి మనసందున నొండొక యడ్డపాటదే
లా మొగమిచ్చిచూచి మనసందలి నెవ్వ యడంచి నన్ను నీ
కాముని బారిశప్పనముగా నొనరింపక ప్రాణమెత్తవే! 113

చ. [1]అలయికఁజెంది కన్నుఁగవ యల్లనమోడ్చిన నన్నుఁజూచి నీ
వలరఁగ బుజ్జగింపఁగఁ బ్రియంబులఁజెప్పక నవ్వెదేలయో
దలఁచితికా చెలంగజనితంబగు వెన్నెలచేత నా కనుం
గలువలమోడ్పుమాన్పు; మనకా పగ? కైరవబాంధవాననా! 114

చ. [2]తనువును జింతఁగొల్పెడిని దర్పకుఁడుం దయమాలినొంచఁ
గో,రెను [3]నిలుపోప కేమి యొనరింతును మిమ్మును నేను
గూడఁగాఁ, గొనకొని కప్పురంబు నొకగ్రుక్కెడు గొందు
నో? వేఁడివెన్నెల, స్మునుఁగుదునో? ప్రసూనములముంచిన
పాన్పునఁ బవ్వళింతునో? 115

చ. అను బయలాలకించు హృదయంబునఁ బాయని నాథుఁ
జూడఁగాఁ, గనుఁగవమూయ మ్రోలఁ బొడగానఁగ
వచ్చినయట్టులైనఁ గ్రక్కునఁ జని పట్టఁజూచుఁ బొడగానక
కన్నుల నీరునించు లో, ననిచిన యట్టిసూరిమి ఘనంబగు
మారునిబారి కగ్గమై. 116

ఉ. హారము భారమై మణిగణాకరబంధురసౌధరంగసం
చారము దూరమై తనువు సంగతినొప్పెడు చందనాదిశృం
గారము క్రూరమై చెలియకై వడి నెమ్మియొనర్చునట్టి రా
కీరము వైరమై నిగిడెఁ గేసరిమధ్యకు నొక్కపట్టునన్. 117

వ. ఇవ్విధంబున నవ్విలాసిని [4]యవ్వలరాచవారిపువ్వులవింటి
నారి కగ్గమై. 118

1 అలుకబు. 2 తనువున వింతఁ గొల్పెడిని. 3 నిలనోప కేమి యొన
రింతును. 4 యవ్వలరాజు పువ్వులవింటినారి.

చ. శిర మొకయింత వంచి వెతఁజెంది కపోలమునందు హస్త
పంకరుహముఁజేర్చి యూరుపులకాఁకలచేతఁ గరంగునట్టి
ముంగరఁ గనుదోయి నీట నొడికంబుగ నార్చుచుఁ గొప్ప
జాఱఁగాఁ, జరణసరోరుహంబున రసాస్థలి వ్రాయుచు
నూరకుండినన్. 119

వ. అయ్యవసరంబున నలికజితశీతమయూఖరేఖ యగుచిత్ర
రేఖ యనుతత్ప్రియసఖి పంచబాణదోదూయమాన మానస
యగునమ్మానినిఁ జేరం జని యిట్లనియె. 120

తే. నీమనంబునఁ దగిలిన నెవ్వరియెల్లఁ
బలుకు నాతోడ నాతోడు పద్మనేత్ర!
దాఁచనేటికి నెనరుగాదా, భవన్మ
నంబు సంతసపెట్టెద నమ్ము మబల! 121

తే. మఱియు నొక్కవిధంబు రామా! యెఱుంగఁ
జెప్పెద విరహవేదనఁ జెందువారిఁ
గావఁజూండో యటంచు నాకాయజుండు
దిరుగుచున్నాఁడు వలపులదిమ్మె కాఁడు. 122

వ. అని చెప్పిన నప్పయోజముఖి యక్కప్పురగంది కిట్లనియె.

క. సుకుమారతనుఁడు నభినవ
మకరాంకుఁడు చంద్రసముఁడు మానవతీరం
జకుఁడగు నొక్కఁడు నను఼ఁ గలఁ
జికురంబుల దిద్ది కళలచేఁ గరఁగించెన్. 124

క. ఆ రాకొమరుని నన్నుం
గూర్చినఁ బ్రతుకుదానఁ గువలయనేత్రా!

నారీతియెల్లఁ జెప్పితిఁ
బోరామి దలంచి నీకు బొంకక యనినన్. 125

వ. ఆ చిత్రరేఖ యిట్లనియె. 126

ఆ. గణన కెక్కిన ఘనాఁడులోకములవారిఁ
జిత్రపటమున వ్రాసి రాజీవపత్ర
నేత్ర, నీమ్రోలనిడుదు నా నేర్పు మెఱయ
నందు నీపతిఁ జూపు నే నతనిఁ దెత్తు. 127

వ. అని తదనుమతి నొక్కయేకాంతస్థలమున కరిగి యాకాంతా
మణి ముల్లోకంబులయందుం బేరుగల రాకుమారుల వ్రాసి
తెచ్చి యమ్ముద్దియముందటం బెట్టి. 128

తే. స్వర్గలోకంబు దేవతావరులఁ జూపి
యురగలోకంబు పన్నగేశ్వరులఁ జూపి
మధ్యలోకంబు భూపాలమండలంబుఁ
జూపుచోఁ గృష్ణపౌత్త్రునిఁ జూపె నంత. 129

తే. సిగ్గుతోఁగూడఁ బులకలు చెంగలించె
నవ్వుతోఁగూడఁ జెమట యాననము నిండె
సంతసముతోడ గద్గదస్వరము నిగిడెఁ
గామినీమణి యాతనిఁ గాంచినపుడ. 130

క. ఆసన్న యెఱిఁగి శాణాసు
తాసఖి యాకృష్ణపౌత్త్రుఁ దననేర్పున సం
తోసంబు దనర మృదువా
చాసంపద నిట్టులనియె జగతీనాథా! 131

క. వనితా, యీతఁడు కృష్ణుని
మనుమఁడు ప్రద్యుమ్నునికిఁ గుమారుఁడు నామం.

బున ననిరుద్ధుఁడు సంగర
మున ననిరుద్ధుండు రూపమున గురు మీఁఅన్. 132

వ. అని చెప్పిన. 133

తె. కలకలను నవ్వి యా కలకంఠి కలర
వముఁనఁ దన ప్రాణసఖి గారవమునఁ బలికెఁ
బలుకుపలుకునఁ గపురంపుఁ బలుకులొలుకఁ
దేనియలుచిల్క మానంబులోనఁ దోలఁగ. 134

తే. అంబుజానన యెంతగయ్యాళి వాఁడె
రేయి నన్నింత చేసి కూరిమిఘటించి
పెక్కుభంగుల నాతోడఁ బెనఁగి యిప్డు
డూరకున్నాఁడు ముగ్ధుఁడో కో యనంగ. 135

వ. కావునఁ జెలియా నామీఁది మక్కువంబు నీమనంబునం గలిగెనేని నన్ను మారుని బారికి నొప్పనంబుచేయక యప్పంచబాణునికుమారునింగూర్చి కూర్చినతనంబున మీఁఱుమని చెప్పిన నప్పొలంతుక యనుమతి నప్పుడ యప్పడంతుక మనోవేగంబునం ద్వారకానగరంబున కరిగి నిజరమ్యహర్మ్యమధ్యకాంచనప్రేంఖోళికాకుసుమశయ్యాతలంబునఁ బ్రియారతిశ్రమసుఖనిద్రాముకుళితనయనుండగుననిరుద్ధుం దనమాయాబలంబు పెంపున మేలుకొనకయుండఁ దెచ్చి నెచ్చెలియగు నయ్యుషాతల్పంబునఁ బెట్టిన. 136

ఆ. ఆ సరసిజనేత్ర యధికసంభ్రమమునఁ
జిత్రరేఖఁ దన విచిత్రవాక్య
ఫణితి వినుతిచేసి ప్రాణవల్లభు నని
రుద్ధుఁ జూచెఁ జంద్రరుచిరముఖుని. 137

వ. అయ్యవసరంబున ననిరుద్ధుండు మేలుకాంచి వింతలై తోఁచు కాంతాజనహర్మ్యశయ్యాతలంబులఁ జూచి కలయో యథార్థంబో యని చింతించి ముందటనున్న చిత్రరేఖం గనుంగొని. 138

క. తరుణీ, నీవెవ్వతె వి
ప్పూరి యేరిది? నన్నుఁ దెచ్చుపూనికి యేమి
త్తఱి నన నాతనికి సవి
స్తరతఁ దెలిపి యేలుమని యుపాసతిఁ జూపెన్. 139

చ. కురులు మొగంబునన్ జెదరఁ గ్రొమ్ముడి యించుకవీడఁ జెక్కు లన్, జిఱునగవుల్ దొలంక మృదుచేలము జాఱఁగఁ గన్నుదోయి క్రొ,మ్మెఱుఁగులుచింద నెచ్చెలియమేను గరంబున నూఁది నిక్కి త, త్తఱమును వేడ్కయుం [1]బెనఁగఁ దన్గను కామినిఁ జూచె న త్తఱిన్. 140

క. తరుణీతరుణులు దా రొం
డొరుల మొఱఁగి చూచుచూపు లొనరె న్మరుఁ డి
ద్దఱిపై నిగిడించు మనో
హరకువలయమల్లికామహాశుగములనన్. 141

ఆ. చిత్రరేఖ యర్ధశీతాంశురేఖాల
లాట కన్నెఱింగి బోటిపిందుఁ
దోడుకొనుచు నేగె మేడవెల్వడి వారి
తలఁపుతోడఁ దలుపు దారుకొలిపి. 142

వ. అంత. 143

---

1 బెనఁగ దండను గామినిఁ జూచె న త్తఱిన్.

క. అందందఁ బోడము తమకము
ముందటికిం దిగువ సిగ్గు ముసుకొని నిలుపం
డెంద మురియాడ నిలిచిన
మందగమనఁ జూచి హరికుమారసుతుండున్. 144

చ. తలఁపునఁ దత్తఱంబొదవఁ దత్కరపద్మము కేలనంటినన్
డులిచెవధూటి కంకణమనోజ్ఞనినాదముమీఱ వెండియున్
వలపులతేనిపట్టి మగువా తగవాయన నూరకుండె నా
నలినదళాయతాక్షి చిఱునవ్వులు తెప్పల నప్పళింపుచున్.

తే. అంగులీయకసౌభాగ్య మరసిచూచు
వానికై వడిఁ గరపల్లవంబు కేల
నంటి యల్లన నాకుమారతనయుఁ
డా వధూమణిఁ జేర్చి శయ్యాతలంబు. 146

వ. తదనంతరంబ. 147

సీ. క్రొవ్విరుల్ బాగుగాఁ గొప్పునఁ జెరివెడు
నెపమునఁ దల్పైని నెరులు ముడిచి
కస్తూరిపత్త్రభంగములు దీరుచులీలఁ
గరుపాఱు గండయుగ్మంబు పుణికి
పేరులు చక్కఁగాఁ బెట్టెడుమిషమునఁ
జిన్నిగుబ్బలు గోరఁ జివుకఁజేసి
చేరంగఁ దిగిచి మచ్చికమాటలాడువై
ఖరి గళరవము చొక్కముగఁ జిల్క

తే. కప్పురముపల్కుఁ గొఱికించుకపటమునను
దక్కకందంద యధరామృతంబు [1]బీల్చి

1 గ్రోలి.

పారవశ్యంబు నొందించి వారిజాక్షి
లీల రతిసౌఖ్యజలధిలో నోలలార్చె. 148

వ. ఇత్తెఱంగున నత్యంతసంతోషంబున నుద్యానవనవిహారంబులను జలక్రీడావినోదంబులం గపటద్యూతంబులఁ బ్రొద్దు గడుపుచునుండె నంతట. 149

చ. అలసతతోడఁ గౌను ఘనమయ్యెఁ దనూరుహరాజితోడఁ జన్ను లు నలుపెక్కెఁ జొక్కుఁ గనుంగవతోడుత నంత నంతఁ జెక్కులు తెలుపొందె నిక్కమగుకోరిక లీరిక లెత్తె మట్టితోఁ, బులుసుపయిం బ్రియం బొదవె బోటికి గర్భము నిల్చె నంతటన్. 150

వ. ఇవ్విధంబున నయ్యుషాకన్యక గర్భంబుదాల్చుట యొఱింగి యమ్ముద్దియముదుసళ్లు విచారించి యాశ్చర్యంబు నొంది వందురి తద్దయు భయంబునం జెంది రయంబున బాణుని యొద్దకు నేతెంచి యేకాంతంబున నిట్లనిరి. 151

క. భానునికరములకుఁ హిమ
భానునికరములకు మందపవనునకుఁ జొరఁ
రానిభవద్గృహమున ర
క్షోనాయక యుషకు నిపుడు చూలేర్పడియెన్. 152

తే. అని యెఱింగించి రంత నత్యంతరోష
కలుషితమనస్కుఁడై యాత్మకరసహస్ర
శస్త్రములు మంట లుమియఁ దత్క్షణమ బాణుఁ
డాయుషాభర్తృహార్తృత్వంబు డాయ నరిగి. 153

చ. అలసతతోడ నెన్నొసలనంటిన లత్తుకబొట్టుతోడఁ జె
క్కులఁ గనుపట్టు క్రొన్నెలల గుంపులతోఁ బొలయల్క

కాఁకలం, దులదులరాలుచందనముతోడ నొయారపురీతి
నిడ్డ కుం,తలములతోడ నింపెసఁగు దర్పకనందనుఁ జూచె
నత్తఱిన్. 154

మ. కని భీమంబుగ బెట్టదల్చి చటులోగ్రస్ఫూర్తితో నార్చి య
ద్దనుజేంద్రుం డరుదేరఁ జూచి కుసుమాస్త్రప్రోద్భవుండు
న్వడిఁ, ఘనబాణాసనపాణియై యెదిరి రక్షస్సార్వభౌముఁ
మహా, శనికల్పాశుగకోటినేసి పటురోషం బెచ్చఁగా
నార్చినన్. 155

వ. అయ్యవసరంబున నా రాక్షసేశ్వరుండు నక్కుసుమసాయక
సంభవుం డగుననిరుద్ధుం డేసినయాశుగంబులు నడుమన
ఖండంబులై పుడమిం బడునట్లుగా నొనరించె నంత నొం
డొరులు దమయిచ్చల విచ్చలవిడిఁ బెచ్చుపెరుఁగుమచ్చ
రంబునం బోరుచుండి రందు. 156

ఉ. ఆదనుజాధినాథుఁడు భయంకరవైఖరిఁ జేరిపోరి బా
ణాదిసమస్తసాధనవిహారము సల్పుచు బాలికామనగ
ఖేదము దైత్యమోదమును గీడ్పడఁ బన్నగపాశరాజిచే
రోదసి వ్రీలనార్చి యనిరుద్ధుని బద్ధునిఁజేసె నుద్ధతిన్. 157

వ. తదనంతరంబ. 158

క. ఈవార్త నారదుఁడు చని
యావిష్ణుని కెఱుఁగఁజెప్ప నతఁడును ఘనసై
న్యావళులతోడ నగ్రజు
తో వేగముతోడ వచ్చె దుర్వారగతిన్. 159

వ. ఇట్లు వచ్చిన. 160

ఉ. యాదవులెల్లఁ గబ్బుమెఱయన్ బలినందనుపట్టణంబు ప్రా
సాదములెల్లఁ గూల్చి వనసంఘము నుగ్గుగఁజేసి గోపుర
క్షోద మొనర్చి యున్నతపుఁగోటలు ద్రొబ్బి సమస్తదేవతా
హ్లాదముగాఁగ దోర్బలవిలాసముఁ జూపిరిదైత్యనాథుఁడున్.

క. తనబలముతోడఁ గూడన్
నను సన్నుతిఁజేసిపిల్చిన న్వచ్చితి నే
నును నాగణములతోఁ గృ
ష్ణునిరణపాండిత్యమహిమఁ జూడ నరేంద్రా. 162

ఉ. మారుఁ డుమారకుమారుఁడును మాధవుఁ డేనును సీర
పాణియున్, ధీరుఁడు కూపకర్ణుఁడు శినిప్రవరుండు గజా
స్యుఁడున్ రణో,దారబలుల్పదాతులుఁ బదాతులుఁ దల్పడి
యొండొరుల్ మహా,శూరత నప్డు పోరితిమి చోద్యము
నొంది సురల్ గనుంగొనన్. 163

వ. అప్పుడు. 164

క. హరిబలముచేత బలముం
హరిచే మద్బాహుసత్త్వ మడఁగియు బాణా
సురుఁడు గడుభక్తుఁ డగుటన్
బోరిఁబోరిఁ బోరితిమి కోపమున మనుజేంద్రా. 165

వ. తదనంతరంబు బాణుం డక్షీణబలుండై సాహసద్విష్ణుం డగు
కృష్ణునితోఁ దలపడిన సంగ్రామంబు భీమంబయ్యె నంత
నా కృష్ణుండు దన చక్రధారచే విచిత్రంబుగ నబ్బాణుని
బాహుశాఖలు వేయియు మొదలంట నఱికి మోడుపఱ
చిన నస్తత్వాజాగ్రంబు కరంబరుదుగా రెండుకరంబు లిప్పిం
చితి నంత నబ్బలితనయు సంభావించి యుషాసమేతుం డగు
ననిరుద్ధుం దోడుకొని సకలబలంబులు గొలువ ద్వారకానగ

రంబున కరిగెం గావునఁ గృష్ణునివలన నిన్ను రక్షింపరాదని యప్పరమేశ్వరుండు ప్రమథగణంబులు గొలువఁ గైలాసంబునకుం జనిన. 166

ఆ. ఆచతుర్థనుండు నత్యంత భయవిహ్వ
లాత్ముఁ డగుచుఁ జేయునదియు లేక
యతివిచారబుద్ధి నాహారనిద్రావి
హారసౌఖ్యములకు దూరుఁ డగుచు. 167

వ. కొండొకచింతించి కమలగర్భు నారాధించిన. 168

సీ. పాలునీరును నేరుపఱుపఁజాలినయట్టి
ఫులుఁగుబాబా మింటఁ బుటము [1]గులుకఁ
బసిఁడివన్నియమించు పైమించుతళుకులు
బాలాతపప్రభ గేలిబెట్ట
ముఖనీరజమున సమ్మోదమ్ముతో నిల్చి
పలుకులబోటి విభ్రమము నెఱప
సకలలోకములకు జననకారణమైన
తనదుచిత్తము గృప ననఁగి పెనఁగ
తే. సర్వదివిజులు దిక్పతుల్ సన్మునులును
గొలువఁ దన్మంత్రమహిమంబుఁ దలఁప నరిది
గాఁగ నాకంజగర్భుండు కదురయమున
వచ్చి యానరనాయకువద్ద నిలిచె. 169

వ. ఇవ్విధంబునఁ బ్రత్యక్షంబైన యవ్వేలుపుపెద్దం గనుంగొని యతండు ప్రణామంబాచరించి యంజలిపుటంబు ఘటించి యిట్లని విన్నవించె. 170

---

1 లుల్కుక.

చ. జలరుహగర్భ నన్ను మురశాసనుఁ దూరక వైరమెత్తి క
ట్టలుక హరింపఁ బూనె నది యమ్మువిధంబున నెమ్మనంబులోఁ
పల మెఱుమంగ నీచరణపద్మములన్ శరణంబుఁ జొచ్చితిన్
గలఁక యణంచి కావుము జగన్నుతకీర్తులుమిన్నుముట్టఁగన్.

వ. అనిన వాణీవల్లభుండు క్షోణీవల్లభున కిట్లనియె. 172

సీ. పురుడువెళ్లకమున్న పూతనవిషదిగ్ధ
కుచదుగ్ధములనెల్లఁ గ్రోలి చంపెఁ
బసిబాలుఁ డగునాఁడ బండిరూపము దైత్య
వీరునిఁ గుసులకు విఱుగఁదన్నె
శేఁడాదిప్రాయంబువాఁడై రయంబున
నెరయఁ దృణావర్తు నెలమిఁగూల్చె
నడిచి యాడెడునాఁడ కడునద్భుతంబుగా
లీలమై మద్దుల నేలఁ గలిపె

తే. బకునిఁ జెండాడె [1]వత్సకు బారి సమరెఁ
జిలువ యైయున్న దానవుఁ బిలుకుమార్చె
[2]బాలవత్సాపహారు నన్ను భంగపఱచె
మనుజమాత్రుండె కృష్ణుండు మానవేంద్ర. 173

క. అనవుడు నమ్మనుజేంద్రుఁడు
వనజాసనుతోడ ననియె వాణీశ, నినుం
గనుభ్రామనతఁడు చాలెనె
యనవుడు నాతనికిఁ దెలియ నతఁ డిట్లనియెన్. 174

సీ. ధరణీశ, యొక్కనాఁ డరుదుగాఁ గృష్ణుండు
దనతోడి గోపనందనులఁ గూడి

---

1 వత్సునిఁ. 2 బాలవత్సాత్ముఁడయి.

బృందావనంబునఁ గ్రేపుల మేపుచు
నాఁకొని చల్ది జలాశయంబు
దరిఁ [1]జేరి వారిందఱతోఁ దా నారగింపఁగ
నేగఁ దన్మహిమంబు నే నెఱుంగఁ
దలఁచి బాలురవత్సములఁ దలఁగింప నా
కృష్ణుఁ డవ్విధము నెఱిఁగియుఁ దాన
తే. కొమరులును లేఁగలును నయి గొల్లగుబ్బె
తలకు నాలకు ముద్దుగాఁ దనర నొక్క
వత్సరం బగునంత నే వచ్చినం జ
తుర్భుజాకృతితోఁ నాకుఁ దోఁచె మఱియు. 175
తే. బాలవత్సకములయందుఁ బార్థివేంద్ర
శంఖకౌమోదకీచక్రశార్ఙ్గకరుఁడు
కౌస్తుభోరస్కుఁడును నీలకాంతితనుఁడు
నగుచుఁ బొడకట్టె నేనంత నమ్మహాత్ము. 176
క. చరణమ్ముల కెరఁగితి మ
చ్ఛిరములు దద్రేణుపటలిచేఁ బూతములై
పరగఁగ నానందాశ్రులు
గురియఁగ నాదేవుకడ ముకుళితకరుఁడనై. 177
మ. శివ సర్వాత్మక వాసుదేవ హరి రాజీవాక్ష గోవింద మా
ధవ దామోదర యజ్ఞభోక్త జగదాధారా ప్రపంచాత్మ
దా,నవ సంహారక చక్రపాణి మునివంద్యా బ్రహ్మ వైకుంఠ
కృష్ణ విరాజధ్వజ యాదవేంద్ర సుగుణా నారాయణా
భూధరా. 178

---

1 జెలికా.

క. అని సన్నుతించి కృష్ణున
కును నే దొంగిలిన బాలకులఁ గ్రేపులఁ గ్ర
క్కున నిచ్చితి నది గావున
ననఘా నినుఁ గావనోపనని యజుఁ డరిగెన్. 179

వ. తదనంతరంబ. 180

తే. నిఖిలరాజ్యంబు పాలించు నేర్పులుడిగి
దొరల నుపలాలనము సేయు వెరవుమాని
యంబుజాక్షులతోడి సయ్యాట మెడలి
యానృపాలుండు భీతి నిట్లని తలంచె. 181

ఆ. హరి ప్రతిజ్ఞఁ జేసె శరముఁలచే నొండెఁ
జక్రధారనొండె సంగరమున
నొక్కమాసమున మహోద్ధతి ననుఁ జంప
నందుఁ గొన్ని దినము లరిగె నిపుడు. 182

వ. అని బహుప్రకారంబులఁ బరితాపంబునం బొరలు చతుర్ధను
సమ్ముఖంబున నొక్కభిల్లుం డరుదెంచి కేలుమొగిడ్చి. 183

క. జనవర మన పాలముల క
ర్జునుఁడు మృగయసమితితో నరుగుదెంచినవాఁ
డని విన్నవింప సంతస
మునఁ జెంది యతఁడును జిత్తమునఁ నిట్లనియెన్. 184

క. కాయమునకుఁ బ్రాణములకు
నేయక్కఱ యట్టిచెలిమి యే నరునకుఁ బ
ద్మాయతలోచనునకు నే
నేయనువున మొఱఁగి యతని కిది యొఱఁగింతున్. 185

వ. అని కొంతదడవు చింతించి శౌరిపేరు నుడువక శరణు వేఁడెద నని తలంచి చంచు నిరూపితమార్గంబున నరిగి. 186

క. కనుఁగొనియె నా చతుర్ధన
మనుజాధీశ్వరుఁడు శూరు మందరధీరుఁ
ఘనతరకీర్తివిహారుఁ
వననిధిగంభీరు జంభవైరికుమారున్. 187

తే. కని మనంబున భయభక్తు లనఁగి పెనఁగఁ
గానుకలు మ్రోలఁ జాలుపుగా నమర్చి
చక్కఁ జాగిలి మ్రొక్కి హస్తములు మొగిచి
వినయమున వాని కిట్లని విన్నవించె. 188

క. మిన్నక బలియుఁ డొకఁడు నను
మన్నిగొనంబూని మెఱయ మనమెరియఁగ నా
పన్నశరణ్యుఁడవని నీ
మన్ననఁగన వచ్చినాఁడ మనుపుము నన్నున్. 189

తే. అనుచుఁ గ్రమ్మఱ మ్రొక్కి యజ్జనవిభుండు
లేవకుండిన హస్తరాజీవమున న
తనిఁ బ్రియమ్మున నెత్తి యర్జునుఁడు పలికె
నినుఁ బ్రియంబునఁ గాచెద ననుచు మఱియు. 190

మ. మనుజాధీశులఁ జెప్పనేల సకలామర్త్యుల్ దగఁ దేఁచి వ
చ్చిన శ్రీకృష్ణునిపాదమాన నిను రక్షింతుఁ భయం బెద్ది
నమ్ము నరేంద్రా విను మత్ప్రతిజ్ఞ భువనంబుల్ సాక్షిగాఁ
గావకుం,డిన మన్మార్గణము నాదు నిష్ఠురకృపాణిం ద్రెంచు
కొందునన్వడిన్. 191

వ. అని యాచతుర్ధసుమనంబున నమ్మిక లొదవునట్లుగా ఘోర ప్రతిజ్ఞఁజేసి యనంతరంబ కృష్ణుం దొడరి యతండును దానును ననేకాక్షౌహిణీబలంబులతోడ రణంబుఁజేసి యతని చక్రధారచే ధర్మనందనుం డొక్కరుండును దక్క నందఱు సమసి క్రమ్మఱఁ దత్కరుణాకటాక్షంబున బ్రతికితిమని కలగాంచి యదరిపడి లేచి యప్పార్థుం డప్పార్థి వున కిట్లనిరియె. 192

ఉ. ఎవ్వఁడు నీకు వైరి కత మెయ్యది నీయెడ వైరమెత్తె నీ కెవ్విధి భీతిపుట్టె నెపమేమి సమస్తము చెప్పుమన్న వాఁ డవ్విధమెల్లఁ దెల్పుటకునై కరయుగ్మము మోడ్చిపల్కె నా కవ్వడితోడుతం దన మొగంబున దీనత యంకురింపఁగన్.

తే. కాననంబున నేఁ దురంగంబుఁ గాంచి
దానినెక్కిన నతివిచిత్రంబుగాఁగ
దివ్యలోకంబులకు నేగి తీవ్ర మెసఁగ
మగిడి ఫల్గున, యాకాశమార్గమునను. 194

క. యమునమీఁద వెడలి యరుదేర నత్తురం
గాస్య ఫేన మంబుజాక్షుహస్త
జలములోనఁ బడిన నలిగి యాతఁడు నన్నుఁ
జంపఁబూనె నెలకుఁ జక్రమునను. 195

. అది కారణమున భీతిం
గదిసిన డెందంబుతోడఁ గమలోద్భవ రు
ద్ర దిగీశులఁ గావుఁ డనిన
నది దమచేఁ గాదటంచు నరిగిరి యంతన్. 196

వ. దురంతచింతాక్రాంతస్వాంతుండనై యుండి మద్భాగ్యవశం
బునఁ జింతాసముద్రంబు నీకరుణాకటాక్షంబను నావచేఁ
దరింపఁగంటి మంటినని విన్నవించిన. 197

ఉ. ఆనరనాథువాక్యముఁ భయంకరమై తనవీనులందు ను
గ్రానలకీల సోఁకినక్రియం బరితాపము నొందఁజేయఁ గ
న్గోనల నశ్రు లుప్పతిల గుండెలు జల్లన వెచ్చనూర్పుచు
న్మానసవీథిఁ జింతిలుచు మ్రాన్పడియుండె నరుండు దుఃఖియై.

వ. ఇవ్విధంబునం గొంతదడవు చింతించి తనలో నిట్లని విత
ర్కించె. 199

ఆ. ఏమి చేయువాఁడ నిట్టి దుస్సంధికి
నేటి కేగుదెంచి తీ పొలమున
కేడనుండి వచ్చె నీనృపుఁ డిచటికి
వీనిఁ గావ నేల పూని తిపుడు. 200

మ. మును పే యాతఁడు కృష్ణుపేర్పడివినన్ మోసంబునుం
జెంద కేమనుదుం దద్విభుతో రణాంగణమునన్ మార్కొలుఁ
గల్పించె నే, మనుదున్ దైవము మాకునెల్లఁ దనువున్
ప్రాణంబులున్ రక్షకుం,డును నెయ్యుండును దేశికుండు
నలకృష్ణుండే కదా చూచినన్. 201

తే. అట్టి పరమాత్ముతోడ నే ననియొనర్చు
టెట్లు దేహంబుతోఁడఁ జయించుటెట్టు
లీ ధరాధిపుఁ గాపాడుటెట్లు దీని
కేమిచేయుదు నిందఱ కేది గతియొ. 202

సీ. [1]బ్రహ్మదేవునియంతవాఁడును వనభూమి
మాయసేయఁగఁబోయి మాయఁబడియె
వామదేవునియంతవాఁడును నిజభక్తుఁ
గాపాడఁబోయి దా గాసిఁబడియె
వరుణునియంతటివాఁడును నిజభటా
నీతార్భకు నొసంగి నిలిచి పొగడె
వాసవు నంతటివాఁడును సంగర
స్థలమున నెదిరించి [2]చాలఁ దూలె
తే. మఱియుఁ దక్కటి రిపువీరమండలంబు
పిలుకుమారె సరోజాక్షు పెంపుచేత
నరుఁడ నాకథ యెంత భండనమునందు
నిలువఁగలనే, యటంచు వెండియు నతండు. 203

వ. తనమనంబున నిట్లని వితర్కించె. 204

క. తనతనువు నిలుపుకంటెన్
దనమాట నిజంబుఁ జేయఁదగు ధీరులకున్

1 వనరుహోద్భవునంతవాఁడు బాలకవత్స
ముల దాఁచి తనయంత మోసపోయె;
వాసవునంతటివాఁడును సంగర
స్థలమున నెదిరించి ధరణిఁగూలె;
వేఁడిచూపఱియంతవాఁడు బాణాసుర
యుద్ధంబులోపల నోసరిల్లె;
వసుధాసుతునియంతవాఁడును సంగర
స్థలమున నెదిరించి ధరణిఁగూలె.

2 ధరణిఁ దూలె.

దనపలుకు నిలిపి సురలకుఁ
దనువొసఁగి దధీచి కీర్తిధన్యుఁడుగాఁడే. 205

క. శరణాగతుఁ డగువానిఁ
గరుణం దనువైననిచ్చి కావఁగఁదగుభూ
వరునకుఁ బక్షికినై తన
శరీరమాంసంబు శిబి యొసంగఁడె కరుణన్. 206

క. జీమూతవాహనుం డొక
పామునకై విహగపతికిఁ బ్రాణములీఁడే
యామాట సూర్యచంద్రులు
భూమియుఁ గలకాలమును విబుధులుఁ బొగడఁగన్. 207

క. శరణా[1]తు గాచిన భూ
వరుఁడు దురగమేధయాగవర్గముఁ బుణ్యం
బరుదుగఁ జేకొనలేదా
నరకమునం[2]గూలి వేదనలఁబడునెపుడున్. 208

క. కావున శరణాగతునిఁ
భూవరుఁ గాచెదను సమరభూమిఁ హరిచేఁ
జావైన లెస్స యటుగా
దా విజయంబైన మిగుల ధన్యతగాదే. 209

క. తాతకును ధర్మసూతికి
నీతెఱఁ గెఱుఁగంగఁ జెప్పి యేసును వారుం
జేతనగుకొలఁదిఁ బెనఁగెద
మాతల [3]మటి దైవ మున్నదని యాతనితోన్. 210

1 తరక్షకు. 2 గూడి. 3 నున్నాఁడు దైవ మని యాతనితోఁ.

క. అనఘా యిప్పుడు నీపుర
మునకు నరిగి నీదుసైన్యములఁగూడి రయం
బున రమ్మని పంపి సురేం
ద్రనందనుం డపుడు తనపురమ్మున కరిగెన్. 211

వ. ఇట్లర్జునుం డరిగినయనంతరంబ యాచతుర్థనజననాయకుండు మనంబున సంతోషంబునొంది నిజరాజధాని యైనకుండిన నగరంబున కరుగుదెంచి కతిపయదినంబులుండి చతురంగ బలసమేతుండై యమరావతీపురంబునుంబోలిన యింద్రప్రస్థపురంబునకుఁ జనుదెంచి యందు. 212

చ. అనిలతనూభవుండు దివిజాధిపనందనుఁడుం గవల్ ముదం
బునఁ గొలువన్ మణిప్రకరభూషితసౌధమునందుఁ గామినీ
జనమృదుహస్తసంకలితచామరవీజనజాతవాతపో
తనికరలోలకుంతలుని ధర్మతనూజునిఁ గాంచె వేడుకన్.

ఆ. కని యుపాయనంబుగా మత్తకరులు మ
ణులు మృగేక్షణామణులుఁ దురంగ
రత్నములు సువర్ణరాసులుఁ బ్రేమ స
మర్పణంబుచేయ నతఁడు మెచ్చి. 214

క. ఆనరనాయకునకు స
న్మానం బొనరించి నవ్యమణిపీఠిక నా
సీనుం జేసి సురేశ్వర
సూనుని దెసఁ జూచి ధర్మజుఁడు గనుసన్నన్. 215

తే. ఈతఁ డేభూవిభుండు పేరేమి యిటకు
రాఁ బ్రయోజనమేమిది క్రమము తోడఁ
దెలియఁజెప్పుమటన్న నా దేవరాజ
తనయుఁ డిట్లని పల్కె హస్తములు మొగిచి. 216

చ. అనఘవరేణ్య కుండినపురాధిపుఁ డీతఁడు పేరిటన్ జతు
ర్ధనుఁ డనునాతఁ డేను మృగరాజి నణంపఁగ వేఁటఁబోయి
యుండ నచటికేఁగుదెంచి కపటంబునఁ బల్కెను నన్విరోధి
యొక్కనృపుఁడు చంపఁబూనెఁ దగఁగావు మటంచు మహార్తి
తోడుతన్. 217

తే. శరణుఁజొచ్చినవారి రక్షణము సేయ
వలయు వీరులకని మదిఁ దలఁచి కావఁ
బ్రతినఁ జేసితిఁ దదనంతరంబ శౌరి
వైరి యని చెప్పె నీతండు వసుమతీశ. 218

క. శ్రీవిభునితోడి నెయ్యము
భూవరుప్రాణంబు గాచు పూనికయును నా
కేవెరవునఁ గూడెదునని
దేవర కెఱిఁగింప నరుగుదెంచితి భీతిన్. 219

తే. నా ప్రతిజ్ఞయు నితని ప్రాణములుఁగావ
నేది తెరవగునట్టి దూహించు మనుచుఁ
బాదములమీఁద వ్రాలు నప్పార్థుఁ జేరఁ
దిగిచి యిట్లని పల్కె యుధిష్ఠిరుండు. 220

మ. సకలోపాయవిశారదుండు నయశాస్త్రప్రౌఢుఁ డాయోధ
నోత్సుకుఁ డుద్దండవిరోధిసంహారణదక్షుం డుగ్రశస్త్రాస్త్ర
జాలకళావేది గిరీంద్రధీరుఁడు సదోల్లాసాత్మ పంకేరుహాం
డకలంకుం డగుకృష్ణునోర్వ నజదుర్గాధీశులున్ శక్తులే.

క. పోనీ శరణాగతికై
మేనులు హరి కొసఁగి కీర్తిమించి సురేంద్ర
శ్రీ నెగడెద మిది విడిచిన
హీనపుబ్రతుకేల రాజ్యమేటికి మనకున్. 222

తే. వాసవాత్మజ మును నీవు చేసినట్టి
ప్రతినయే మత్ప్రతిజ్ఞ యీరాజుఁ గాతు
ననుచుఁ దమ్ముని నూఱార్చి యమ్మహీశు
భయము మాన్చియు సంతోషభరితుఁ జేసె. . 223

వ. ఇవ్విధంబున నమ్మహీపతియగుచతుర్థను భయం బుడిపి యయ్యజాతశత్రుం డంతగపురంబున కరిగె నని శుక యోగీంద్రుం డిలావంతునకుఁ జెప్పినవిధం బెఱింగించిన నటమీఁది వృత్తాంతం బేమని యడుగుటయు. 224

మ. అసికృత్తారినికాయ కాయజబుధాధ్యక్షాత్మసంజాత భీ
మసఖోద్భూతసమాన మానవ ధరా మందార,మందార ము
ఖ్యసమస్తగ్రహదత్తరాజ్య బలభోగ శ్రీయశో నిత్య, ని
త్యసమభ్యర్చితకృష్ణ!కృష్ణమకుమారా! మారజిత్ప్రాభవా:

క. ఉర్వీదేవసమూహా, శీర్వాదస మేధమానసింధురతురగా
ఖర్వశ్రీసంతానా,గర్వితరిపుహరణకరణ కౌంతేయకరా.226

తోటకవృత్తము.—
కరుణాకరమానస కమ్రయశః
పరిపూరితనిర్మలపద్మభవాం
డ రమారమణీమణినాథపదాం
బురుహద్వయపూజనపుణ్యనిధీ. 227

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కౌండిన్యగోత్రపవిత్ర చరిగొండ తిమ్మ నామాత్యపుత్ర సకలవిద్యాపారీణ శతఘంట సురత్రాణ సుకవిజనవిధేయ ధర్మననామధేయప్రణీతం బయినచిత్ర భారతం బనుపురాణకథయందుఁ బంచమాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు.

చిత్ర భారతము

షష్ఠాశ్వాసము.

యువతీకరుణాపీ
తూాయతసంపద్విశేష హారి భూరుహ రా
ధేయ శశిదాన హారశో
భా యెన్మలపల్లి మాదయప్రభు పెద్దా. 1

వ. అవధరింపుము మృదుమధురవచనరచనాపరితోషితముని
జాతుం డగుసూతుండు హారికథాశ్రవణాహ్లాదు లగుశౌన
కాదులకు నిట్లనియె నయ్యజాతశత్రుం డభ్యంతరమంది
రంబునకుం జని యంత వృత్తాంతంబును గుంతీద్రౌపదుల
కెఱింగించి భీమార్జున నకులసహదేవచతుర్ధనసమేతుండై
నిజబలంబక్షౌహిణీద్వితయంబునుం గొలువఁ గరినగరం
బున కరిగి తమతాత యగుభీష్మపాలికిం జని యతనికిం
బ్రణామం బాచరించి తదనుజ్ఞాపూర్వకంబుగా నుచితపీఠం
బునం గూర్చున్న యంత సహజసంభాషణంబులాడుచు నా
దేవవ్రతుం డాధర్మనందనున కిట్లనియె. 2

తే. పాండవాగ్రజ యేమినెపంబు గలిగెఁ
దమ్ములును నీవు నధిక వేగమ్ము తోడ

నిచటి కేతేర నీమానవేశుఁ డెవ్వఁ
డీవిధంబంతయును నాకు నెఱుఁగఁజెపుమ. 3

సీ. అనవుడు ధర్మనందనుఁడు గేలుమొగిడ్చి
యమ్మహాత్మునితోడ నర్జునుండు
వేఁటఁబోయినయట్టివిధమును గుండినా
ధీశుండు వచ్చి ప్రార్థించుటయును
నతనిఁ గావఁగఁబూని యనిమిషేశ్వరసూతి
ప్రతినగావించిన పద్ధతియును
దమ్మునిమాట యుద్ధతిమీఱఁ జెల్లింపఁ
నొడఁబడ్డచందంబు నుచితభంగిఁ

తే. దెలియఁజెప్పిన నాతండు కలఁకనొంది
వేఁడినిట్టూర్పు నిగిడించి విషమకార్య
మయ్యెఁ గృష్ణునితోడఁ గయ్యంబుకలిమి
ననుచుఁ జింతించి యిట్లను నతనితోడ. 4

శా. భద్రేభాయుతసత్త్వశాలి సమరప్రౌఢప్రతాపాఢ్యుఁ డ
చ్ఛిద్రప్రాభవుఁ డుగ్రవైరి దనుజశ్రేణీ తమస్సూర్యకో
పోద్రేకుండు గుణౌఘభూషణుఁడు దానోపాయదక్షుండు ని
ర్నిద్రుండాఢ్యుఁడునైన శౌరియనిలో నిల్వంగ ఘోరుం
డోపునే. 5

క. ఎక్కడి చతుర్థనుం డిటు
ద్రెక్కొని యేతెంచెఁ బుండరీకాక్షునితో
నెక్కడి పోరాటము మన
కక్కట సమకూడె దైవమా యని మఱియున్. 6

క. ఇలఁ దనదు మేలుఁగీడును
నలఘుమతిస్ఫురణఁ గరతలామలకముగాఁ
దెలియక [1]వెంగలితనమునఁ
బలికినఁ గీడొందు నెట్టి బలియునికైనన్. 7

మ. వనజాక్షుఁ బలి వేఁడఁజేసె నలదేవజ్యేష్ఠుశీర్షంబుఁ బో
నొనరించెఁ మరు రూపుమాపె సమరవ్రాతేశు నొంచెం
దపో,ధను లెల్లం బ్రతివాసరంబును మదిం "దస్మై నమః
కర్మణే",యనుచుఁ మ్రొక్కఁగ దాని గెల్వ మనశక్యంబా
విచారించినన్. 8

క. కావలసిన యర్థంబులు
దైవప్రేరణము కతనఁ [2]దటిఁ దామె యగుఁ
గావున నర్జును దూఱం
గా వల దీ రాజుఁ గావఁగాఁదగు మనకున్. 9

క. అని యాగంగానందనుఁ
డనిపిన ధర్మజుఁడు వేడ్క నవనీనాథుం
డునుఁ దమ్ములుఁ దోఁ జనుదే
ర నరిగె ధృతరాష్ట్రమందిరమునకు ననఘా. 10

వ. అదియు శరచ్చంద్రచంద్రికానూనప్రభాపటలచటులహీర
వారస్థగితహేమకుంభవిరాజితంబును, బాలభానుభాను
విజృంభమాణమాణిక్యబద్ధసమిద్ధభిత్తిమనోహారంబును శుద్ధ
స్ఫటికఘటితప్రాంగణప్రదేశంబును నానావిధవిచిత్ర
వితానసంతానసముల్లసితోపరిభాగంబును ముక్తాఫలవల్లరీ
ప్రభాఝల్లరీతోరణాలంకృతంబును వివిధమణిగణరంగ

1 గర్వితవనంబున. 2 దముఁదామె.

వల్లీవిలసితంబును నై సరోవరంబునుంబోలె రాజహంస ధార్తరాష్ట్రనివాసంబై, హరికథావిలాసంబునుం బోలెఁ గర్ణానందకరంబై, రాక్షసకృత్యంబునుంబోలె దుశ్శాసన గౌరవంబై చండభానూదయంబునుంబోలెఁ దోషితపద్మినీ మండలంబై యొప్పు నందు. 11

సీ. అంగ వంగ కళింగ బంగాళ నేపాళ
చోళ బర్బర సింధు మాళవాంధ్ర
భోట పానాట కాంభోజ మహారాష్ట్ర
సౌవీర ఘూర్జర సాల్వ మత్స్య
లాట కర్ణాట మాళవ కుంతల మగధ
సావంత యామున యవన మద్ర
కొంకణ కేకయ కెంకణ హూణ కు
ళింద సౌరాష్ట్ర పుళింద పాండ్య
తే. కాశి కాశ్మీర నాట త్రిగర్తఘాట
భోట మలయాళ కోసల పుష్పితాది
భూపతులు దొరల్ మంత్రులు బుధులుఁగొలువ
నోలగంబున ధృతరాష్ట్రుఁ డుండె వేడ్క. 12

తే. నిఖల రాజన్యమౌళిమాణిక్యవిమల
కిరణ నీరాజితాంఘ్రి పంకేరుహుండు
నిరుపమానంతసంతోషభరితుఁ డగుచు
నిండుగొలువున దుర్యోధనుండు నుండె. 13

వ. అంత నయ్యజాతశత్రుండును భీమాద్యనుజచతుష్టయం బును జతుర్థనుండును దోడరా దౌవారికులవలన నవసరం బెఱింగినవాఁడై కొలువుకూటంబునకుం జని ధృయ్యాంబి

కేయునకు వందనం బాచరించి తనకు నెఱఁగిన దుర్యోధ
నాది కుమారులను దక్కిన రాజవరుల నాలింగన సంభా
షణాద్యుపచారంబులఁ గారవించి కనకపీఠికాసీనుండై
యందఱ నుచితాసనంబులఁ గూర్చుండ నియమించి తత్త
దుచితప్రకారంబున సంభావించుచున్న యవసరంబున
నచ్యుతుఁడనుం డచ్చోఁకుఁ జేనికి నమస్కరించిన. 14

క. అనరనాయకుఁ గౌరవ
భూనాథుం డెత్తి ధర్మపుత్త్రునితో నీ
మానవపతి యెవ్వం డిట
రా నేమికతంబు గలిగెఁ గ్రమమునఁ జెపుమా. 15

క. నావుడు ధర్మజుఁ డక్కురు
భూవరునకు నెడ్డఁ గరుణ పొడమఁ బలికె నా
దేవవ్రతునకుఁ జెప్పిన
తేవఁ నరుపూన్కి రాజు డెప్పరముఁ దగన్. 16

వ. ఇట్లు దెలిపి. 17

తే. అర్జునుప్రతిజ్ఞతోఁగూడ నవనినాథ
యితనిఁ బాలింపు మిందుకై యిచటకేగు
దెంచినాఁ డిట్టి కర్జంబు దేవవాహి
నీసుతుఁడు వీనిఁ బ్రోవఁగనే తలంచె. 18

క. మీామనమున నికార్యం
బేమని తలఁచితి రన న్నరేంద్రుఁడు కృపతో
నీమనము గల్గియుండఁగ
నీ మనుజేశ్వరునిఁ గావ నెంతనె నాలోన్. 19

వ. శకుని కర్ణ దుర్యోధన దుశ్శాసనులుఁ దమలో విచారించి
హర్షించి రందు శకుని ధర్మజున కిట్లనియె. 20

ఆ. ధర్మతనయ నీకుఁ దగునె చెలపుఁబోలె
వాఁడిఁజేసి యిట్లు నేఁడుఁ బలుక
యాదవేంద్రు సత్యమంతయు మనమేలుం
గుదుముగాదె [1]గెలువఁ గూడుననిన. 21

వ. కర్ణుం డిట్లనియె. 22

ఉ. అర్జుననంతవాఁ డితని నాదరణంబునఁ గావఁబూనె నా
నిర్జరులెల్ల వచ్చి ధరణీవరకోటులఁ గూడి విక్రమ
స్ఫూర్జితమూర్తులై యనికిఁ జొచ్చిన వీని వధింప శక్తులే
కర్జమునం దలంప నల కంజదళాక్షునిఁ జెప్ప నేటికిన్. 23

వ. అనిన దుర్యోధనుం డిట్లనియె. 24

మ. వనజాక్షుండన నెంత చాపగురుఁ డశ్వత్థామయుఁ గౌత
ముం,డును మీ రేవురు నేను బాహ్లికుఁడుఁ గర్ణుండుఁ మదీ
యానుజుల్, ఘనులీ రాజులు భీమజాద్యసురులుఁ గంగా
సుతుం డాదిగా, మనసైన్యంబులు గూడి పోల్చిన రణక్ష్మా
మండలి న్నిల్చునే. 25

వ. అని మఱియు వీరాలాపంబులాడి శరణాగతుండగు నీ
చతుర్థనుం గావంబూనిన యర్జును ప్రతిజ్ఞ[2]తోన నడరు
నని నిశ్చయంబుగాఁ బల్కిన యనంతరంబ దుశ్శాసనుం
డిట్లనియె. 26

చ. మనము సమస్తభూవరసమాజము సేనలతోడఁగూడి రాఁ
బనుపుద మంత నా ధరణిపాలురు వచ్చిన సైన్యరాజితోఁ
గినుక దలిర్ప ద్వారవతికిం జని వేడెలు వెట్టి యా చతు

1 మేలుగూడుననిన. 2 నెగడెడునని.

గ్ధసునిభయంబుఁ బాపుదము దానవసంహరుఁ బాఱఁ
దోలుచున్. 27

వ. నావుడు నాదుష్టచతుష్టయంబు నాలోకించి యుధిష్ఠిరుం
డిట్లనియె మనము సకలరాజన్యుల రావించి శ్రీకృష్ణుని
తలఁపుఁ దెలియ నొక్కదూతం బంపి యక్కార్యంబుఁ దెలిసి
చేయవలయు చందంబునఁ జేయుదము గాంగేయుం డిబ్భంగి
నిశ్చయించుననినఁ దక్కినవార లెల్ల నట్లకాకయని రంత
నంతవృత్తాంతంబు విని యశేషరాజన్యలోకంబును నిజ
సైన్యసమేతంబుగాఁ రాఁబనిచి పాండవేయుల నిజనివాసం
బున కనిచి చతుర్ధసున కొక్కహార్మ్యంబు [1]విడిది యొసంగ
నియమించి దుర్యోధనాదులను దక్కిన భృత్యామాత్య
వర్గంబును వీడుకొలిపి కొలువు చాలించి యయ్యాంబి
కేయుండు సంజయుకరం బూఁతగాఁ గొని విదురుండును
దోడరా నభ్యంతరమందిరంబున కరిగె నంత నానాదేశా
ధీశులు తమతమ చతురంగబలంబులతో హస్తిపురికి రాఁ
దొడంగి రందు. 28

ఉ. భండన భీమవిక్రముఁడు బాణకళానిపుణుండు మత్తవే
దండఘటాతురంగమరథప్రకరంబులతోడ మత్స్యభూ
మండలనాథుఁడైన యరిమానవిభంజనశాలి యావిరా
టుం డరుదెంచె సంగరపటుత్వమునం గురురాజువీటికిన్.

ఉ. సింధురబంధురాశ్వరథసేవితుఁడై చనుదెంచె సన్నభ
స్సింధురమానుజాత సురసింధురపాండురకీర్తి వేడుకన్

---

[1] విడియ నొసంగ.

సింధువిభుండు సైంధవుఁ డసిప్రముఖాయుధదీక్షితుండు ద
ర్పాంధుఁడు యుద్ధరంగనిహతాహితవీరుఁ డుదారమూర్తియై

క. విందానువిందు లఖిలా
రిందము లుగ్రాహవసుపరిశ్రమసేనా
బృందముతో వచ్చిరి యా
నందం బెసఁగంగ హస్తినాపురమునకున్. 31

క. మత్తగజదానధారా
యత్తభ్రమరీవితానహారిస్వనముల్
చిత్తమున మెచ్చుచున్ భగ
దత్తుం డేతెంచె గబ్బితన మేర్పడఁగన్. 32

క. క్ష్వేడాకంపితకూర్మ
క్రోడదిశాకుంభిగోత్ర గోత్రమరుద్బృ
గ్గాఢంబుధిరయై సమర
క్రీడారతిమీఱ ధృష్టకేతుఁడు వచ్చెన్. 33

తే. దర్పితారాతి రాజకాంతాకుచాగ్ర
హారిహారగుళుచ్ఛసంహరణచణకృ
పాణభూషితనిష్ఠురపాణియగుచు
సేనతోఁగూడ నా సుదక్షిణుఁడు వచ్చె. 34

క. నిజకరిహరిరథసుభట
వ్రజపాదోద్ధూతభూపరాగపిహిత నీ
రజహితులై కేకయు ల
క్కజముగఁ జను దెంచి రపుడు గరిపురమునకున్. 35

క. అక్షీణనిజమహాశుగ
లక్షీకృతవైరి నృపకలాపశరీరుం

డక్షౌహిణితోఁ బాంచా
లక్షోణీశ్వరుఁడు సుతులలమిరా వచ్చెన్. 36

శా. చండారాయోధనకల్యుఁ డున్నతభుజాచంచద్గదాదండమా
ర్తాండప్రోద్భవతుల్యుఁ డుగ్రరిపు వీరస్వాంతశల్యుండు శ
ల్యుం డక్షౌహిణి తన్నుఁ గొల్వఁగ జయోద్యోగంబుతో
వచ్చె నుద్దండప్రక్రియమించ నచ్చటికిఁ బాతాళక్షమా
ధీశ్వరా. 37

శా. రక్షోనాథశిఖావతంసము సమగ్రప్రాభవుం డుగ్రయు
ద్ధక్షోణీతలభీష్మమూర్తి రిపుకాంతాకంఠసూత్రచ్ఛిదా
దక్షాత్యుగ్రకుఠారహస్తుఁడు సముద్యత్క్రోధధూమధ్వ
జుం డక్షీణోద్ధతివచ్చె భీమజుఁడు దానక్షౌహిణీయుక్తుఁడై

శా. అంగాధీశుఁడు చోళవల్లభుఁడు పాండ్యఖ్యాతలేంద్రుండు
కాళింగుం డాంధ్రవసుంధరాధిపతి పౌళిందుండు నేపా
ళుఁడుఁ, బంగాళేశుఁడు మాళవక్షితిపుఁడుఁ బానాట
నాథుండు నవ్వంగక్షోణివిభుండు నాదిగ జగద్వంద్యుల్
నృపుల్ వేడ్కతోన్. 39

వ. అరుగుదెంచిరి మఱియు మాహిష్మతీపతి యగునీలుండును విదర్భాధీశ్వరుం డగురుక్మియును మొదలుగాఁగల నానా దేశాగతరాజన్యులు పదునాలుగక్షౌహిణులతోడంగూడి చనుదెంచిన ధృతరాష్ట్రానుమతంబున దుశ్శాసనాదిధార్త రాష్ట్రులు తమతమమూలబలంబు[1] రెండక్షౌహిణులు కొలువ రథాధిరూఢులై యెదురుచని యారాజసమూహంబుఁ దోడ్కొని హస్తిపురంబునకు వచ్చి యథ్యైతావుల విడియ

---

1 లేడక్షౌహిణులు.

నియమించిన వారలకు నప్పురంబునుం దన్మహోద్యాన ప్రాంగణప్రదేశంబునుం బట్టుచాలక క్రిక్కిఱిసి యుండె నంత. 40

తే. పాండవులుఁ గౌరవులు సర్వపార్థివులును
హాస్తిపురమునఁ గూడుట యాప్తచరులు
దనకు వినిపింపఁ గృష్ణుఁ డుద్ధవునిఁ బిలువ
నంపి యాతనితోడ నిట్లనుచుఁ బలికె. 41

క. కలియును నూనెయు బలె మును
గలయక క్షీరోదకముల కరణిం గొంతే
యులుఁ గౌరవు లిపు డెనసి స
కలనృపులను గూర్చినారు కరినగరమునన్. 42

వ. అందు. 43

తే. పాండవులు నాకు నొక్కింత పనియుఁ జెప్పి
కాని చేయరు నేఁ డిట్టికార్యమెత్తి
యెఱుఁగ వినిపింప రిందుల కేనెపంబొ
చిత్రమయ్యెడి బుద్ధి నీక్షించి చెపుమ. 44

వ. అనవుడుఁ గృష్ణున కుద్ధవుం డిట్లనియె 45

తే మనము బంధుల మీ ధరామండలమునఁ
గలుగు నృపులును వారినే కలిసినారు
రిపుఁ డొకండును లేఁడు తర్కించి చూడ
నింక నొకమాట వినుమని యిట్టులనియె. 46

సీ. ఈధృతరాష్ట్రుపై నా ధృతరాష్ట్రుండు
వచ్చెనో పన్నగ[1]వైరిఁ గూడి

1 వరులఁ.

యీ రాజరాజుపై నారాజరాజెత్తి
　　యరుదెంచెనో యతు లలమికొలువ
నీ ధర్మరాజుపై నా ధర్మరాజెత్తి
　　వచ్చెనో కింకరావళులఁ గూడి
యీ ధనంజయునిపై నా ధనంజయుఁ డెత్తి
　　వచ్చెనో ధర వడవడ వడంక
తే. నాత్మఁ బెనగొన్న సామ్యపుటలుక గలుగు
కతనఁ గాకున్న వీర లీకరణి గూడఁ
గారణం బేమి యచటి కొక్కరునిఁ బంచి
తెలియఁగాఁదగు నిది వసుదేవతనయ. 47

వ. అనిన నయ్యాదవోత్తముండు త్రికాలవేది యయ్యును రాజధర్మం బవలంబించి యక్రూరునిం బిలిపించి యతనితో నిట్లని యానతిచ్చె. 48

క. పాండవులుఁ గౌరవులు వే
దండపురమ్మున సమస్తధరణీశుల ను
ద్దండతఁ గూరిచిరఁట యా
దండునకుంబోయి ధర్మతనయాదులతోన్. 49

క. మన నేమముఁ జెప్పి నయం
బున వారివిధంబు [1]సర్వముం దెలిసి రయం
బున రమ్మని . యనుప నతఁడు
చనియె రథారూఢుఁడై గజపురమ్మునకున్. 50

వ. చని యతఁడు తత్పురోపవనప్రాంగణప్రదేశంబునఁ గ్రందుకొనియున్న సకలసైన్యంబుల నున్నతప్రాకారగోపురాట్టా

---

1 త్త్వముం.

లక ప్రాసాదంబులం గనుంగొనుచు నరిగి యరిగి రాజమం
దిరద్వారంబున రథావతరణంబుఁ జేసి దౌవారికుల చేతఁ
దనరాక యాంబికేయున కెఱింగించి తదనుజ్ఞాతుండై సభా
మంటపంబునకుం బోయి యచ్చట గాంగేయ బాహ్లికసోమ
దత్తాదిజ్ఞాతులును, ద్రోణకృపాశ్వత్థామాది మహావీరు
లును, యుధిష్ఠిరాదిపాండవేయులును, సుయోధనాది
కుమారవర్గంబును ద్రుపదసౌబలసైంధవాదిబంధువులును
మత్స్య మద్ర మగధ మాళవ నేపాళ చోళ కొంకణ
కొంకణ కోసల కుకుర కురు కరూశాది నానాదేశా
గత రాజవరులును విదురసంజయులుం గొలువ ననర్ఘ్య
మణిమయసింహాసనాసీనుండై పేరోలగంబున్న వైచిత్ర
వీర్యునకుఁ బ్రణామం బాచరించి గాంగేయద్రోణాదులకు
నమస్కరించి తనకు నభివందనం బాచరించిన కౌంతేయ
గాంధారేయాదుల నాలింగనంబు గావించి తక్కినవారల
చేత సంభావితుండై యంతకమున్న యొక్కయింతి చేతఁ
దనకని పెట్టించినకనకపీఠంబునఁ గూర్చుండి కుశలపూర్వ
కంబుగాఁ దత్తదుచితప్రకారంబున వినోదాలాపంబు లాడు
చున్న యక్రూరునకు నజాతశత్రుం డిట్లనియె. 51

క. క్రూరుఁడవుగాని నెపమున
నారసనంభవుఁడు నీకు సార్థకముగన
క్రూరుండని పేరొసఁగెను
శ్రీరమణపదాంబుజాతచింతనహృదయా. 52

మ. హరికిన్ సేమమె సీరికిన్ముదమె సాత్యక్యాదితత్సోదరుల్
పరిణామంబున నున్నవారె శుకుఁడున్ బ్రద్యుమ్నుఁడున్
సాంబుఁడున్, దరుఁడున్ మోదముతోఁ జెలంగుదురె

యోధశ్రేణికిఁ లెస్సయే, తరుణీసంఘము సంతసంబొదవ
నిత్యశ్రీల వర్తిల్లునే. 53

క. అనఘా నీవనిశంబును
వనజాక్షుని సేవఁజేయువాఁడవు నెయ్యం
బున నొక్కవేళను దలం
చునె మమ్ముం గృష్ణుఁడు దయసొంపున ననుడున్. 54

తే. ఆయుధిష్ఠిరుతోడ నిట్లనియె గాంది
నీతనూజుండు తన నేర్పు నెగడఁ గృష్ణు
నకును మీకును భేద మున్నదె యతండు
మిమ్ము నేప్రొద్దుఁ దలఁచు నర్మిలి దలిర్ప. 55

వ. అనవుడు నయ్యజాతశత్రుండు సంతసంబునంబొంది మహాత్మా
భవదాగమనంబునకుం గారణం బెయ్యది యనిన నక్రూరుం
డిట్లనియె. 56

ఉ. మీరును ధార్తరాష్ట్రులును మించినవైరముదక్కి క్షీర
ముఁ, నీరముఁబోలె నేకముగ నెమ్మిఁ జరించుట రాజ
వాహినీ, వారముతోడ నిచ్చటికివచ్చుటయుం దనుజాంత
కుండు దాఁ,జారులచే నెఱింగి కడుసంతసమొందెఁ బృథా
సుతాగ్రణీ. 52

వ. ఇత్తెఱంగున మీ వృత్తాంతంబు విన్నవాఁడై యావెన్నుండు
నన్నుం బిలిపించి యిట్లని యానతిచ్చె. 53

క. నీవచటి కరిగి యేమిటి
కై వచ్చిరో వారిజాడ లరసి వియద్గం
గావరనందనుఁ బొడఁగని
యీవ్వా వాసవిఁ జూచి యడుగుమని నన్ననిచెన్. 59

చ. ఏ నమ్మహానుభావుని యానతి శిరంబున నిడుకొని యరుగు
దెంచితి మీర లపారసేనాసమేతుల రయి యిప్పట్టణంబున
నెట్టకేలకుంగూడఁ గతం బెయ్యదియని యడుగ నందు
లకు నయ్యుధిష్ఠిరుండును దక్కినవారలును మిన్నకయున్న
యంతన గాందినేయునకుం గాంధారేయాగ్రజుం డిట్ల
నియె. 60

సీ. అనఘాత్ముఁ డీ చతుర్థనుఁడు దివ్యహాయంబు
నెక్కి యాకసమున నేగుదేర
నా ఘోటకాస్యంబునం దుద్భవించిన
నురువు మారుతముచేఁ దొరిఁగి యమున
లోనున్న తనదు కేల్దోయిలోఁ బడఁగ నా
కృష్ణుండు నెలకు హారింతు ననుడు
విని భయంబునఁ దన వెన్నుఁజొచ్చిన వీని
గాండీవి కరుణతోఁ గావఁబూనెఁ

తే. గాన శరణొందువానిరక్షణముకొఱకు
నేము సేనలతోఁ గూడి యిచట నుంట
నెపము లేని ప్రతిజ్ఞ మాన్పించుటొండెఁ
వేజ మొప్పంగ నితని సాధించుటొండె. 61

క. పని యిదియె మాకు నిప్పుడు
విను మయ్యాదవుఁడు ప్రతినవిడిచి యతనిఁ దా
మనుచుట మంచిది లేదా
తనబలిమియు మాబలంబుఁ దానే యెఱుఁగున్. 62

శా. ద్రోణాచార్యుఁడు భీష్ముఁడుం గృపుఁడుఁ గర్ణుం డర్జునుండుర్జ
జగత్ప్రాణాత్మోద్భవధర్మజుల్ గవలు నాహైహిడింబుండుర్జ

ద్రౌణియుఁ, క్షోణీనాథులుఁ బోరనిల్వఁగ బిడౌజుండో
యజుండో [1]కడుఁ, వేణుధ్వానముఁజేసి [2]గొల్లసతులఁ
వేఁగూడుటో కయ్యముల్. 63

వ. కావున బహుశాస్త్రజ్ఞుండవగు నీవు మాకృష్ణునకు బుద్ధిఁ
జెప్పి యా చతుర్ధనుఁ జంపెదనన్న ప్రతిన మాన్పించు
మనవుడు నక్రూరుం డతని కిట్లనియె. 64

తే. రాజ్యగర్వంబు పెంపున రాజరాజ
మీఁదు గానక యాడితి మిన్నకీవు
సత్యసంకల్పుఁడైన యాచక్రపాణి
ప్రతిన మాన్పెదనని పూన బ్రహ్మతరమె. 65

చ. సురల జయించి దేవపురి చూఱలుపట్టి సమస్తలోకముల్
పొరిఁబొరి నేర్చు నయ్యసురపుంగవకోటుల మాటమాత్ర
లో, శరములపాలుచేసి దివిషద్వరులెల్ల నుతింపఁబొల్చు నా
హరికిని మీకు హస్తిమశకాంతర మారసిచూడ నెమ్మెయిన్. 67

వ. మఱియును.

సీ. కల్పాంతశిఖికల్ప [3]కాళీయఫణములఁ
జిదమిదగా మట్టి మదమడంచె
సత్వనిర్జితదిశాసామజశ్రేష్ఠంబుఁ
గువలయాపీడంబు నవనిఁ గూల్చె
విశ్వలోకాప్రతివీరుఁ జాణూరుని
బాహుయుద్ధంబునఁ బట్టి చంపె
బంధురబలు జరాసంధుఁ బదునెనిమిది
మాఱులు రణభూమిఁ బాఱఁదోలె

1 కదా. 2 గొల్లెతలలో వేయాడుటే. 3 కాళియుఁబడములు.

తే. నరకమురదైత్యనాథుల నఱికివైచెఁ
బారిజాతంబుఁ గొని యింద్రు భంగపఱచె
బలితనయుతోడఁ బురహరుఁ గలననోర్చె
నడ్డ మెవ్వాఁడు గలిగె బ్రహ్మాండమునను. 68

క. పగ యా విభుతోఁ [1]గైకొనఁ
దగదని తెలుపంగ ననికిఁ దార్కొనితిర యేక
దగరు గిరిఁ బూని తనతల
పగులఁగఁ దాఁకుటయొగాదె పరికింపంగన్. 69

క. కావున మీరందఱు నీ
భూవల్లభుఁ దోడుకొని ప్రభుత్వముతో మా
శ్రీవనితాధిపపదరా
జీవంబులు శరణుఁజొరుఁడు చేకొను మిమ్మున్. 70

వ. అనుడు నా సుయోధనుండు కోపోద్దీపితమానసుండై
యక్రూరున కిట్లనియె. 71

శా. ఏమేమి హరిశూరుఁడంటి నిజమా నే యా జరాసంధుఁడు
ద్దామప్రక్రియఁ జుట్టికొన్నఁ బురముల్ దర్పంబు డించెక
సమిత్సీమం దాయవనుండు ద్రోల గుహఁ జొచ్చెక జూ
డఁగా నిన్నఁ గ్రాదా ముంజేతుల కంకణంబులకు నద్దం
బేల యక్రూరకా. 72

వ. అనవుడు నతం డా సుయోధను నలక్ష్యంబుఁ జేసి యుత్తరం
బియ్యక భీష్ము నుద్దేశించి మహానుభావా యితండు మదాం
ధుండు గావున నవ్వీరాగ్రేసరు ప్రభావం బెఱుంగక యా
డెడు శతానందశతంబును సక్రందన సహస్రంబునునైన నా

1 దలకొన.

నందకధరుండు క్రుద్ధుండై చూచిన యుద్ధంబున నిలువ సమర్థంబులే కావున మీరెఱుంగని యర్థంబులే దా హరి తోడి యాయోధనంబు మాని శరణాగతులై మనుం డనపుడు మాఱుత్తరంబియ్యం డయ్యె నంత నక్రూరుం డకౌంతేయుల నుపలక్షించి యిట్లనియె. 73

ఉ. నూనియతోడి కప్పురపునుగ్గు తెఱంగున ధార్తరాష్ట్రసం తానముఁ గూడి మీరు విబుధస్తవనీయచరిత్రులయ్యు స న్మానవిహీనులై దురభిమానముఁ జెంది చరింపనేల మీ మానసవీథిఁ జూడుఁ డిది మంచిదొ కృష్ణునిపొందుమంచిదో.

క. హరి మీకుఁ బ్రాణబంధువు
గురువుఁ సచివుండు రక్షకుఁడునై మిమ్మే
పురఁ గూర్మి నెల్లవేళల
నరయుచు రక్షించినందు కా యిది దలఁపన్. 75

వ. ధార్తరాష్ట్రులు సహజశాత్రవులయ్యు మిత్రభేదంబుకొఱకు మిమ్ముఁ బోదివినారింటిరియె కాని నిక్కువంబగు మక్కువఁ గాదు కృష్ణుండు మీమీఁద దయదప్పి నప్పు డఖిలరాజ్యం బునుం జేకొనందలంచినారు గావున నీ నృపకీటకంబుఁ జేపట్టి శార్ఙ్గితోఁ గపటంబునేయుట కర్జంబు గాదని యర్జు నున కిట్లనియె. 76

క. [1]విరసింపఁ దాతతనయునిఁ
బొరిగొను కృష్ణునకు నితరుఁ బొరిగొను టరుదా
మఱఁది వనుచనవు మానుము
హరి శరణముఁ జొరుము భద్రమయ్యెడుఁ బార్థా. 77

---

1 విరసించినచోఁ దనయుని.

వ. అనిన నయ్యక్రూరునకు నతం డిట్లనియెఁ గృహీతపరిత్యాగంబు సేయరామి నెఱుంగవే సర్వభూతాంతర్యామి యగు నప్పరమేశ్వరుం డేమి సేసినఁ జేయుంగాత మనియెఁ దదనంతరంబ యుధిష్ఠిరాదు లతనితో మా విన్నపంబుగా రమావల్లభునకు నెఱింగింపుమని యథోచితవచనంబులు కొన్ని వల్కి యే మతని సమ్ముఖంబునకు నొక బుద్ధిమంతు నంపి సర్వంబు విన్నపంబుఁ జేయించిన యటమీఁదఁ గావలసిన యర్థంబయ్యెడునని వినయపూర్వకంబుగా ననిపిన నయ్యక్రూరుండు రథారోహణంబుఁ జేసి రయంబున ద్వారకానగరంబునకుం జని. 78

క. తనరాక యొక్కవేత్రధ
రునిచేఁ [1]జెప్పంప విని యరుగుదేరంబం
చినఁ జని సోదరులును నం
దనులుఁ గొలువనున్న మురమథనుఁగని మ్రొక్కెన్. 79

వ. ఇట్లమ్మురాంతకునకు నమస్కరించి యతని యనుమతి నొక్క సువర్ణపీఠంబునం గూర్చున్న యవసరంబున నవ్విభుం డచ్చటి వృత్తాంతం బేమని యడిగిన నతం డిట్లను దేవా, భవదనుజ్ఞాతుండనై కరినగరంబున కరిగి యచ్చట నాంబికేయు వేరోలగంబునకుం జని యాతని యాదరణంబున నొక్క పీఠిక నాసీనుండనై యుచితాలాపంబు లాడుచున్న యంత నయ్యజాతశత్రుం డిచ్చటి యోగక్షేమంబడిగిన నేనందుల కుత్తరంబిచ్చి వారిపరిణామం బడిగి వారణపురంబున మాతంగశతాంగవీరభటసంఘంబులతో నానా రాజవరులు కూడియున్న కారణం బెయ్యదియన నయ్యుధి

1 జెప్పింప విని యరుగుదే నియమిం, చిన.

ష్ఠిరుం డూరకున్న పదంపడి దుర్యోధనుండు శరణాగతుం డైన యీ చతుర్ధనుం గాచెదనని మావిజయుండు పలికిన నేము వీరలతోడం గూడియున్నవారము కృష్ణుం డీ చతుర్ధనజననాయకుం జంపెదనన్న ప్రతినమాను ట[1]మేలు లేదా యటమీఁదఁ దానే యెఱుంగునని యివి యాది గాఁగల యనుచితవచనంబులు వల్కినం దగిన యుత్తరం బిచ్చి యతని లక్ష్యంబుసేయక భీష్మాదులతోఁ దత్తత్ప్రకారంబుల వెన్నుచూపి కొన్నిమాటలాడి యాప్రజ్ఞాచక్షునకుం జెప్పి యే నరుగుదెంచునవసరంబున ధర్మజభీమార్జునులు దమమాటలుగా భవత్సన్నిధానంబున విన్నపంబు సేయుమని నాతో ననిన తెఱం గెఱింగించెద నవధరింపు మందు ధర్మజుం డిట్లనియె. 80

చ. కమలదళాక్ష, మీజనకు గాదిలిసోదరి మాకుఁ దల్లి భా
వమునఁ దలంచినన్ నెనరువారము వెండియు దేవరందుఁ
గూరిమిగలయట్టిభక్తులము ప్రీతిమెయిం గరుణింపు సర్వ
భూరమణులలోన నెయ్యపుమఱందికి నీచనవియ్యఁజెల్లదే.

చ. వలపరిమాపుగో దివిజవల్లభునిం దెగఁజూచి వైరులన్
గెలువఁగఁజేసి శుభ్రతరకీర్తి దిశావళి నించి యింతగా
మెలపితి నీవ యిప్పుడొక మేదినిజేనికినై విరోధివై
నలఁచిన నవ్వరే సురగణంబులు మానవనాథకోటులున్.

వ. అనుడు భీముం డిట్లనియె. 83

చ. వెలిపున ధర్మనందనుఁడు [2]విన్నపమాడుటగాదు బాంధవం
బరిగెడునో యటంచుఁ దెగనాడకయుండుటగాని యర్జు

---

1 గడ్డునుచితంబు. 2 విన్నన చెప్పుటగాదు.

నుం, డఱిముఱిఁ గాచినట్టి మనుజాధిపుఁ బైకొని బ్రహ్మ
రుద్రు లే, డ్తెఱఁ జను దెంచిరేనియు వధింపఁగనోపుదురే
తలంపఁగన్. 84

క. కావున నీ కుండినపతిఁ
గావు నయంబెసఁగ నట్లు గాదా నన్నుక్
దేవేంద్ర నందనుని వసు
దేవతనయ! చూచి యెఱుఁగుదేకద యనుమీా. 85

వ. అనిన యనంతరం బర్జునుం డిట్లనిఁయె. 86

చ. విను మనఘాత్మ నన్ను నరవిందదళేక్షణుఁ డింతవానిఁగాఁ
బెనిచె నట్టైన నీనృపతి భీతిలి చేరినఁ గాచినాఁడ నీ
తనికయి చచ్చుటొండె రణధారుణిలో గెలుపొండె మేలుగా
కని వినిపింపుమీా కొలువునందు బలాదు లెఱుంగునట్లుగన్.

వ. అని పలికె నంత భీష్మాదులెల్లక్ దేవరసమ్ముఖంబునకు నొక
బుద్ధిమంతు నంపెదమని నన్నంపిన నేనుం జనుదెంచితినని
విన్నవించిన నయ్యరవిందనయనుండు గించి దరుణితలోచ
నుండై కొలువుగలయం గనుంగొని. 88

చ. వినఁ గడుఁజోద్యమయ్యెఁ బృథివీవరకోటులతోడఁ గూడి
నేఁ, గినిసిన కుండినేశ్వరునిఁ గ్రీడియె కావఁగఁ [1]బూనె
నట్టె యే, మనఁగలవారమన్న ముసలాయుధుఁ డాలము
నేయఁబూనెఁ జే,వనిగుడ మార సాంబకృతవర్ములు నవ్విరి
గేలిఁ బెట్టుచున్. 89

వ. మఱియుఁ దక్కినవారెల్లను వీరాలాపంబు లాడుచుండి
రంత నిక్కడ ధృతరాష్ట్రుండు విదురసంజయులతోఁ గూడఁ

---

1 బూనెనంట.

గర్జంబు దప్పెనని కటకటంపడి కొండొక చింతించి కుంతీ
తనయాగ్రజు నుద్దేశించి యిట్లనియె. 90

శా. అక్రూరుం డరుదెంచి యీకొలువులో నత్యంతవాక్ప్రౌఢి
నా, చక్రి సంగరకేళి గెల్వఁగ సరోజాతోద్భవుల్ సూర్వు
రు, శక్రుల్ వేవురునైన నోపరనె నాచందంబు నిక్కంబు
యు, ద్ధక్రీడన్న నమెంత నీకు నయశాస్త్రప్రక్రియం జెప్పెదన్.

చ. వినయవివేకభూషణుఁ బ్రవీణుఁ గులీనుఁ బరేంగితజ్ఞు స
త్యనిరతు బుద్ధిమంతు నుచితప్రదుఁ గార్యధురంధరుం
గృపా, త్ము నతిగుణాకరుం బతిహితుం జననాథుఁడు రాయ
బారిఁ జే, సిన నతఁ డెట్టులైన ఫలసిద్ధిగఁ జేయు సమస్తకృత్య
ముల్. 92

వ. కావున నిట్టిగుణంబులుగలవాని నయ్యాదవవల్లభుపాలికిం
బెట్టి పంపుదమనుడు వల్లెయని కౌంతేయాగ్రజుండు తనతో
విచారింప శంతనుతనయుం డిట్లనియె. 93

క. దేవా జేయుఁడు బలమున
దేవాచార్యుండు నీతి ధీరత్వమునన్
దేవాచలంబు మన సహ
దేవుండని బుద్ధిఁ దెలిసితిన్ ధర్మసుతా. 94

క. అని యొఱఁగించిన యమనం
దనుఁ డప్పుడు పిలిచి నకులుతమ్ముని నాశాం
తనవుని ముందఱ [1]నిడ నా
తనితో [2]నతఁ డిట్టులనె నుదారప్రౌఢిన్. 95

---

1 నిడియా. 2 నిట్లనియెఁదా.

తే. వత్స! నీనేర్పుమీఱ నవ్వాసుదేవు
నకును నెఱిఁగింపుమని వచనములు గొన్ని
చెప్ప నవియును గురు యుధిష్ఠిర వృకోద
రార్జునాదులమాటల నాత్మ నిలిపి. 96

వ అందఱచేత ననుజ్ఞాతుండై యరుగ ధర్మజుండు తిరుగం
బిలిపించి యిట్లనియె. 97

క. సహదేవ! నీవచనముల
కు హలాయుధకృష్ణసాత్యకులుఁ బ్రద్యుమ్నా
దిహరికుమారులు నతికుపి
తహృదయులై పల్కినను బెదరకుము తాల్మిన్. 98

వ. అని బుద్ధి చెప్పి యనిపిన రథారూఢుండై మితపరిజనం
బులు గొలువ ద్వారవతీపురంబునకుం బోయి రాజమార్గం
బునఁ దత్తద్విశేషంబు లీక్షించుచుఁ జనిచని పెనుమొగ
సాలఁ దఱిసి రథంబు డిగ్గి ద్వారపాలకులచేతఁ దనరాక
విన్నపంబు సేయించి తదనుజ్ఞాపూర్వకంబుగా నాస్థాన
మంటపంబునకుం జని. 99

సీ. కనియెఁ బద్మదళాక్షుఁ గౌస్తుభమణివక్షు
శ్యామలదేహు నాజానుబాహుఁ
గాంచనకౌశేయుఁ గాంతావిధేయు గం
ధర్వకోటివిలాసు నవ్యహాసు
బ్రహ్మాండధౌరేయు బ్రహ్మానుసంధేయు
దనుజారిశరణు దేవనుతచరణు
జలజాప్తనుతతేజు సకలయాదవరాజు
భక్తమందారు శోభనవిహారు

తే. సకలదైవతమౌళిరత్నకిరణప్ర
చయవిభూషితపదనీరజాతు భువన
రాజిజనిహేతు నభ్రగరాజకేతు
శ్రీవధూటీమనస్సంచరిష్ణుఁ గృష్ణు. 100

వ. కని కృతాప్రణాముండై నిలిచిన నతని నుచితప్రకారం
బున సంభావించి భద్రాసనాసీనుం గావించి యిట్లని యాన
తిచ్చె. 101

మ. ముదమే యత్తకు ధర్మరాజునకు సమ్మోదంబె భీముండు
సృమ్మదలీల న్విహరించునే కుశలమే మత్ప్రాణమైపొల్చు
నా, త్రిదశాధీశ్వరసూతికిఁ నకులుఁడుం బ్రీతాత్ముఁడే
సౌఖ్య సంపదఁ బాంచాలి మెలంగునే పరిజనుల్ భవ్యా
త్ములే యెప్పుడున్. 102

చ. అనవుడు మాద్రిపట్టి వినయంబున నిట్లని పల్కె దేవకీ
తనయ! భవత్కృపామహిమ తల్లివిధంబునఁ బ్రోవఁగా
ముదంబ నెగడుఁగాక మాకును విపన్నత గల్గునె కుంతి
దేవియు, న్వినుతచరిత్ర ద్రౌపదియు నిండిన వేడ్కఁ జరింతు
రెంతయున్. 103

వ. నావుడుఁ గృష్ణుండు సంతసిల్లి సహదేవునిం జూచి ప్రొద్దు
గ్రుంకుచున్నయది రేపకడ సహాసంభాషణం బయ్యెడుఁ
బథశ్రాంతి దీఱ విశ్రమింపుమని యొక్క భర్మప్రాసాదంబున
విడియ నియమించి వీడుకొలిపి యప్పుడు గొలువు సాలించి
తాను నభ్యంతరమందిరంబున కరిగెనంత. 104

క. కమలినిఁ బుష్పిణిఁ గరముల
నిమురుటకున్నరియు వారుణీపరిచయదో

షమునకు రవి ప్రాయశ్చి
త్త మొనర్చుకొనెనన నపరధరముచరిఁ బడెన్. 105

తే. ఎన్నఁడును బగలును వేఁడి యెడలనట్టి
భానుఁ గని బ్రహ్మ కోపించి వానిసీమఁ
గువలయాప్తున కీయఁ జిగురునఁ దోర
ణ మొనరిచె నన సాంధ్యరాగము దనర్చె. 106

క. నగపాలు సాంధ్యరాగము
నిగిడినఁ గెంజాయఁ దనరి నెఱచీఁకటిచే
నగపాలు నలుపునొందుచు
గగనము గురివెందగింజకై వడిఁ బొల్చెన్. 107

తే చలివెలుంగులఱేఁడు రేచాన నిపుడు
పెండ్లియాడెడునంచు సంప్రీతి వేల్పు
ముద్దియలువెట్టు ముత్యాలముగ్గులనఁగ
గగనతలమున నిండి చుక్కలు వెలిఁగె. 108

సీ. సంధ్యాంగనామనోజ్ఞవినీలవేణికా
భారప్రభాకదంబం బనంగ
గగనభాగశరావకంజాతహితదీప
సంజాతసాంద్రకజ్జల మనంగఁ
బరధనాహరణతత్పరపశ్యతోహార
గణనియుక్తాదృశ్యకరణి యనఁగ
నఖిలనిర్మలపదార్థావబోధక్రియా
విజ్ఞానపరిపంథ్యవిద్య యనఁగ

తే. శ్యామలంబయి మేదురం బగుచుఁ గన్నుఁ
బ్రామి వెలియును లోను నేర్పడఁగనీక

నీరజాతోద్భవాండంబునిండ నంధ
కారపటలంబు నురువడిఁ గలయఁబర్వె. 109

చ. ఇనుఁ డొకయింత మాటునకు నేగిన యంతటిలోన నే
నయం,బును దగవుల్ త్యజించి నవపుష్పిణియయ్యె మధు
వ్రతంబు గైకొని సుఖనిద్రఁజెందె నదిగో వెసఁ బద్మిని
యంచు నింత న,వ్విధగతిఁ గైరవంబులు నవీనవికాసము
నొందె న త్తఱిన్. 110

క. జక్కవలడంగ నంబుధు
లొక్కమొగిన్ బొంగ విరహులొగిఁ గ్రుంగ సురల్
గ్రుక్కిళ్లు మ్రింగ నలినము
నక్కిళ్లువడంగఁ దూర్పునను శశి వొడమెన్. 111

వ. ఇట్లుదయించి. 112

చ. క్రమమున దిష్టవర్తకుఁడు గారవమొప్ప సురేంద్రువీట వ
జ్రములు సుధారసంబు ఘనసంభవమౌక్తికకోటి విల్చి నె
య్యమున దనరంగ నమ్మ వరుణాశకునై గగనాబ్ధిలోన వే
గమునఁ జరింపఁజేయు తెలికప్పలినాఁగ శశాంకుఁ డొప్పెఁ
దాన్. 113

చ. అల గురుపత్నిఁ బొందినదురాత్ముఁడు చంద్రుఁడు దన్గరం
బుల, న్బలువిడిఁ బట్టునో యనుచుఁ బద్మిని చాలభయంబు
నొంది తాఁ, దలుపులు మూసికొన్న గతిఁ దామరరేకులు
మోడ్చెఁ బట్టికి,న్వలదని చెప్పఁబోవుక్రియ వారిధి మిన్నులు
ముట్టె నెంతయున్. 114

చ. చెలియలికట్టఁ గైకొనక చిత్రముగాఁగఁ బయఃపయోధి
యి,ట్టులముగఁ బొంగి వీచులు దడంబడ లోకములెల్ల
ముంచెనో, చిలువలతేని భూషణము చేసినవేలుపుకొండ

భూమిపైఁ, గలయఁ జరించెనో యనఁగఁ గప్పె జగం
బులఁ బండువెన్నెలల్. 115

చ. గిరులు సితాద్రులై తనరెఁ గేసరులయ్యె మృగంబు లెల్ల సుం,
దరులును భారతీమహిమ దాల్చిరి మానవు లెల్లఁ జూడ శం,[1]
కరులనుఁ బోలి రాపగలు గంగలునాఁ గడు నొప్పెఁ బక్షు లం,
చరుచుల మీఁదఁ జంద్రకరజాలము సోఁకినఁ జిత్రవైఖరిన్. 116

వ. అంతకుమున్న యమ్మురాంతకుండు సాయంకాలసంధ్యాక్రియలు నిర్వర్తించి సహదేవునిం బిలిపించి యతండునుం దానును సత్యభామామందిరంబున మరకతపాత్రంబుల షడ్రసోపేతరుచిరాన్నంబులు భుజించి హస్తప్రక్షాళనం బొనరించి కర్పూరతాంబూలం బొసంగి యతని విడిదికిం బోనియమించి తానును బాదాంతపర్యంత ముక్తాహారంబు ధరియించి పన్నీర పరిపూరితగలంతికాప్రభాగౌరవంబును జతురశీతిప్రభేదబంధచిత్రితకుడ్యవిరాజితంబును మనోజ్ఞ పద్మరాగమణిదర్పణమండితంబును నీలకీలితకాంచనపాదుకాయుగళకలితపర్యంకాధఃప్రదేశంబును శ్రుతిసమ్మిళితవిపంచికాంచితంబును నలినపూగనాగవల్లీమౌక్తికచూర్ణకర్పూరపూర్ణరత్నస్థాపితహాటకపేటికారాజితంబును మంజులప్రవాళకృతమంచాలంబిత హంసతూలికాతల్పడోలావిలాసంబును మంజులమణిదీపసహస్రతేజోమయంబును ద్రాక్షాశర్కరాకదళీఖర్జూరగోక్షీరాదినవ్యద్రవ్యయుక్తంబును, సంకుమదకుంకుమకస్తూరీఘనసారసమ్మిళితహృద్య గంధసార

1. కరులనఁ బొల్చిరాపగలు.

సంపూరితముక్తాశుక్తివాసనావాసితంబును బహువిధవిచిత్ర వితానసముల్లసితోపరిభాగంబును నిజసౌందర్యవిజిత విబుధాంగనాదాసీసహస్రపరిపాలితంబును నగు నొక్కమహోత్సేధసౌధంబున సత్యభామాసమేతుండై సరసకేళీలోల మనస్కుండై యలసి మలసి నిదురగదుర సుఖనిద్రాపరవశుండై యుండె నప్పుడు. 117

తే. చక్రవాకంబుకవలును జారిణులును
దక్కఁ దక్కిన జంతుసంతాన మెల్ల
వివిధసంతోషలీలల విఱ్ఱవీఁగి
మదులఁ బొడమిన యలసత నిదురఁజెందె. 118

వ. అంత. 119

తే. జక్కవలమించు ఔటకలచాయఁగూడి
మిగులఁ గమలానురాగంబు మిన్నుముట్టె
ననఁగఁ దూర్పున నంతంత కగ్గలించి
యరుణకాంతులు దిక్కుల నత్తమిల్లె. 120

తే. చుక్కలును గైరవంబులు సొంపుదక్కి
ముచ్చముణుఁగుచు నందంద ఆిచ్చపడియెఁ
జక్రవాకంబులును సరోజాతములును
గడఁగి వికసించె నయ్యుషఃకాలమునను. 121

చ. కలువలతేని తోడిచెలికాఁడు జగంబులలోనఁ గల్గు పుణ్యులు సురలోకసౌఖ్యముల కోర్కిమెయిం జను పెద్దత్రోవ మిం,చుల తలకట్టు లోకముల చుట్టము చీఁకటిగొంగ [1]వేఁడిలా,గుల పెనుదిట్ట తూర్పుదెస కొండపయిన్ బొడ తెంచె నత్తఱిన్. 122

---

1 వేఁడిలాగుల.

సీ. తన మనోహరదీప్తితతి దిశాకామినీ
సిందూరరేఖలఁ జెన్నుకొలుపఁ
దనవింత చెలువంబు దళదబ్జరాగసం
పదల నంతంతకుఁ బసలు గొలుపఁ
దనమేలిరంగు లుద్యద్ధాతురాగరం
జితధరంబులు క్రొత్తసిరులు గొలుపఁ
దనమెఱుంగులు ధరాతలముపై నిండంగఁ
గుంకుము నెఱపిన కొమరుఁ గొలుపఁ
తే. దన బెడంగుల విలసిల్లు వనములకును
సురుచిరంబుగఁ బల్లవస్ఫూర్తి గొలుపఁ
గెంపుఁజాయల గిరికొను ముంపు మెఱసి
బాలభానుండు మింటిపైఁ బరిఢవిల్లె. 123

వ. ఇవ్విధంబున సూర్యోదయంబగుటయు నంతకుమున్న వైణిక వాంశిక వైతాళిక మధురగానంబులచేత నవ్వనజనాభుండు మేల్కని కాల్యకరణీయంబులు దీర్చి మనోహరవస్త్రగంధ మాల్యాభరణభూషితుం డై యుద్ధవాక్రూరబలభద్ర సాత్యకిప్రద్యుమ్నానిరుద్ధాదులం బిలిపించి వారలుం దానునుం గొలువుకూటంబున కరుగుదెంచి తత్తదుచితా సనాసీనులై యుండిరంత. 124

తే. వనజనాభునియానతిగొని రయమున
వేత్రహస్తుండు పాండవవీరవరునిఁ
బిలువ నాతండు భూషణమ్ములు ధరించి
యింపుతోడుత హరికడ కేగుదెంచె. 125

వ. ఇట్లు వచ్చిన సహదేవునిం గూర్చుండ నియోగించి మృదు మధురసరససల్లాపంబులఁ బ్రొద్దుపుచ్చుచున్నంత నీరాకకుఁ

గారణం బేమని యడిగిన నతం డయ్యాదునాయకున కిట్ల
నియె. 126

సీ. ధరణిఁ గుండినపురీధవుఁడు చతుర్ధనుఁ
డను నొక్కరాజు మాయాహయంబు
నెక్కి యాకసవీది నేతెంచునప్పుడు
యమునలో మీరు దేవాళిఁ గూర్చి
తర్పణం బొనరింపఁ దద్ధరిముఖఫేన
ఖండంబు దైవసంఘటనకతనఁ
దమహస్తయుగళిలోన మహాద్భుతంబుగాఁ
బడుటఁ జిత్తమునఁ గోపంబు పొడమి

తే. యంబుజోద్భవ రుద్రాదు లడ్డపడిన
నీహయముమీఁద నున్న నరేంద్రుశిరము
చక్రమున నొండె నిష్ఠురాస్త్రముల నొండెఁ
ద్రుంతు మాసంబులో నని తొడరి తనఘ! 127

వ. అందులకు నతండు భయంబొంది ధనంజయుండు వేఁటఁ
బోవఁ దెలిసి యాచొప్పున నవ్విజయుకడకు వచ్చి భవ
న్నామధేయం బుగ్గడింపకయ వెరవున శరణంబు వేఁడిన
నవ్వీరుం డతనిం గావఁ బ్రతిజ్ఞఁజేసి పదంపడి నీకు భీతిదుం
డెవ్వం డట్టివాని నామధేయం బేమని యడిగిన మీరని
చెప్ప నర్జునుండు మీతోడ శత్రుభావంబు భజింపఁబడె
నని విచారించి మగిడి పురంబున కేగుదెంచి తద్వృత్తాంతం
బంతయు యుధిష్ఠిరున కెఱింగించిన నతండును గరినగరం
బున కరుగుదెంచి భీష్మాదికురువృద్ధులతో విచారించి నన్ను
భవత్సన్నిధానంబునకుఁ బుత్తెంచునప్పుడు దమమాట

లుగా మీకు విన్నపంబు సేయుమని యందఱుం జెప్పినది
కాక ధర్మతనయుండు నాతో నిట్లనియె. 128

ఉ. నీకరుణావిశేషమున నీరజలోచన సవ్యసాచి నీ
లోకులు చూచి యేమనక లోఁగుచు నుండుదు రిట్టిచోట నీ,
వే కినుక న్నరుం బరిభవించినఁ బెంచిన చిల్కఁబట్టి చీ
కాకుపడంగఁ జేయుటయ కా మదిలోఁ దలపోసి చూచినన్.

చ మనమునఁ గోపగింపకుము మాధవ చిత్తమునం దలంప నీ
మనుజవిభుండు క్రొవ్వి యవమానముఁ జేసినవాఁడు
గాఁడు మన్నన యొనరింపు దైవికమునం దురగానన ఫేన
మింత జాఱినఁ దెగనేల సర్వము నెఱింగిన దేవుఁడ
వీవెఱుంగవే. 130

వ. అని చెప్పుమనియె నని విన్నవించి యతండు మఱియు నిట్ల
నియె. 131

క. వనజాక్ష! రాజధర్మం
బున శరణాగతునిఁ గావఁ బూనె న్మాయ
ర్జునుఁ డించుక గురు గంగా
తనయ కృప ద్రోణిముఖ్య దార్ఢ్యులతోడన్. 132

తే. ధర్మతనయుండు పెక్కువిధముల నీకుఁ
బ్రియము చెప్పంగ నీయల్కఁ బేర్చె నేల
యింతమాత్రంబునకు నెనరేల చెఱుచు
కొన మనలకును నామాట వినుము కృష్ణ. 133

చ. అనుఁ డొకయింత నవ్వి జలజాక్షుఁడు గన్గొనలందుఁ గెంపుఁ
జా,య నిగుడ రామసాత్యకిగదాసమబాణులఁ జూచి పాండు
నం,దనుల నయంబు వింటిరె కదా తమమాట నిజంబు సేయ

నే, పెనఁగెద రింద్రుఁడుఁ విధుఁడుఁ జేర్చిన నావచనంబు
తప్పునే. 134

సీ. నీలాంబరుఁడు నవ్వె గేలిఁబెట్టె గదుండు
కృతవర్మ కన్నులు గిఱె సాంబుఁ
డల్లన తలయూఁచె నసమబాణుఁడు భుజం
బప్పళించెను [1]జేతులార్చె నుగ్ర
సేనుండు చేవైచెఁ జేకితానునిపైని
ననిరుద్ధుఁ డక్రూరుఁ డదిమె బుపభుఁ
జారుదేష్ణుండు రోషమునఁ బండ్లు కొఱికె
సారణుఁ డట్టహాసంబుఁజేసెఁ

తే. బెదవి విఱిచెను సాత్యకి మదము మెరసి
చూచె దీప్తిమంతుండు భోజులును యాద
వులును వార్ష్ణేయులును మది నలుకవొడమి
గుజగుజలుపోయి బీరముల్ గొనిరి మిగుల. 135

క. ఈరీతిఁజేయ సభ్యులఁ
దేరఁగఁ గని పాండుసుతుఁడు తెలిగన్నుల సాం
ధ్యారాగ మొదవ నుడుగని
వీరత్వము మెఱయ ననిరొ వినఁ జిత్రముగన్. 136

ఆ. నెనరు మనసులోన నిలిపి యీతెఱఁగున
సామభాషణములఁ బ్రేమతోడ
లోకులెల్ల మెచ్చు మీకుఁ జెప్పితిఁ గాక
బలిమి మమ్ము గెలువఁగలరె మీరు. 137

---

1 జతురాడెనుగ్ర.

క. సకలాస్త్రకోవిదుని యు
ద్ధకళానిపుణుని విరోధిదర్పవనీపా
వకుని ననహాయశౌర్యా
ధికు నర్జును గెలువఁగలఁడె త్రిణయనుఁడైనన్. 138

వ. అనవుడు సహదేవునకు వాసుదేవుం డిట్లనియె. 139

చ. నిజము నిజంబు పాండుధరణీవరసూనులు మీరు మత్తది
గ్గజములవంటివారలు జగన్నుతశౌర్యనిధు ల్నతారిభూ
భుజు లతిశౌర్యు లుగ్రసురపుంగవ[1]నందనుఁడాహవోగ్రుఁ
డౌ,ట జగమెఱుంగు నక్కటకటా పలుమాఱును నెంచ
నేటికిన్. 140

చ. ఘనబలుఁడైన యానరుఁ డొకండు నదీతనయుండుఁ గుంభ
జుం,డును ధృతరాష్ట్రభూవరతనూజులు భానుసుతుండు
వాయునం,దనుఁడును ద్రోణజుండు వసుధావరులుం దమ
లావుమీఱి యే,కినిసిన యాన్నృపాలు రణకేళిఁ జలంబునఁ
గావకుందురే. 141

వ అనిన బలభద్రుండు క్రోధారుణితలోచనుండై సహదేవుం
గటాక్షించి కృష్ణున కిట్లనియె. 142

చ. అనఘ భవద్భుజాబలమహత్త్వ మెఱుంగనివారిరీతి ని
ట్లనియెద రర్జునుండును దృణాకృతి నీఘనరోషవహ్నికిం
గనుఁగొన ధార్తరాష్ట్రు లనఁగా సరిదుద్భవకుంభజాతభీ
మ నకుల మిత్రసూనులన మాకొకలక్ష్య మెయెన్ని భంగులన్.

చ. ఘనతరదివ్యబాణములకందువ శౌర్యము చేవ యైన య
ర్జునుఁడు భవద్విరోధి నృపవరుం గరుణించెను నీప్రతిజ్ఞ

1 తుల్యులునాహవోగ్రుత్వా,ట.

మా,ను నలిననేత్ర యంచుఁ దననోటికివచ్చినరీతి నాడఁ
గా,మనము గలంగె నీపడుచుమాటలు మాకు రుచింప
వేమియున్. 144

శా. హేళిం గేలఁ దెమల్తునో జగము లీరేడు న్వడిం
ద్రుంతునో, వ్యాళాధీశసమానమత్ప్రథులబాహాలాంగ
లాగ్రంబుచేఁ, గేళిక సప్తసముద్రనీరములు నా కెంజేతికిం
దెత్తునో, యీలోకంబునఁ గల్గు రాజు లనఁగా నేలెక్క
తర్కించినన్. 145

వ. అనుడు సీరపాణికిఁ జక్రపాణి యిట్లనియె. 146

తే. నాసహాయంబు లేకున్న నరుఁడు నరుఁడు
నాసహాయంబుగలిగిన నరుఁడు హరుఁడు
ఇత్తెఱంగెల్ల భీష్మాదు లెఱిఁగి యెఱిఁగి
యేల చేసిరి యిప్పని బేల లగుచు. 147

వ. అనుటయు సహదేవుం డదిరిపడి యిట్లనియె. 148

సీ. ద్రోణుని పంపున ద్రుపదుఁ దెచ్చినయప్పు
డబ్జాక్ష నీసహాయంబు గానెనా
దారుణ మత్స్యయంత్రం బేయునప్పుడు
నబ్జాక్ష నీసహాయంబు గానెనా
పాంచాలికై మహీపతుల గెల్చినయప్పు
డబ్జాక్ష నీసహాయంబు గానెనా
[1]సింధుదేశాధీశు సైంధవు గెల్చునాఁ
డబ్జాక్ష నీసహాయంబు గానెనా

1 ఖాండవవనమంతఁ గాల్చివచ్చిన యప్పు డబ్జాక్ష.

తే. యేల యీమాటలాడంగ నింద్రసూతి
యొకసహాయంబుఁ గోరునే యుగ్రమైన
గాండివంబును గవదొనల్ పాండురాశ్వ
విమలరథమును దేవదత్తమునుఁ దక్క. 149

వ. కావున జగదేకవీరుండును నసహాయశూరుండును నగు గాండీవితోడ భండనంబుసేయ నాఖండలాదు లోపరనినఁ దక్కినవారలం జెప్ప నేల యదియునుంగాక యతని సూరెల నున్న మహాయోధవరుల నెన్నెద నవధరింపుము. 150

చ. చతురంభోధిపరీతభూవలయరక్షాదక్షబాహాబలో
ద్ధతరాజన్యసమూహశుష్కగహనోద్యద్దావవహ్నిచ్ఛటా
యితశాతోగ్రకుఠారభార్గవమదాహిస్తంభనోదగ్రమం
త్రితమౌర్వీరవ భీష్ము భీష్ముననివారింపంగ మీ శక్యమే.

శా. దివ్యాస్త్రజ్ఞుఁడు, ఘోరసంగరకళాధిష్ఠాత, దక్షుండు, గౌ
రవ్యాచార్యుఁడు, మేరుధీరుఁ, డరి వీరక్షోణిభృద్వజ్రి,
భూరివ్యాళాధిప కోపనుం,డతిరథశ్రేష్ఠుండు, ద్రోణుండు శ
స్త్రవ్యాపారము సూప నిల్వఁగలవా రా వీరలుః మీరలున్.

చ. కృపుఁడను పేరుగాని రణకేళి మెయిం దలపోసిచూడ ని
ష్కృపుఁ డతులప్రతాపుఁడు వశీకృతదివ్యశరుం డజేయుఁ
డు,గ్రపుఁదఱి వాని మ్రోలఁబడి రా విధియున్నను జేయఁ
జాలఁ డట్టి పురుషవర్యు గెల్వఁగలఁడే యొకఁడైన మురారి,
వీరిలోన్. 153

మ. నిటలాక్షాగ్ని[1]కణంబులై మెఱయ నిర్నిద్రప్రభావంబు మి
క్కుటమై మ్రోలఁగఁ గొండనాఁదగు మహాకోదండ

---

1 శరంబులై.

మెక్కించి తాఁ, జటులక్రీడయొనర్చు రుద్రుఁడన నశ్వ
త్థామ సూపట్ట నిచ్చటివారెల్లను గెల్వకుండుదురె వాచా
ప్రౌఢినైనం దగన్. 154

మ. ప్రళయార్కప్రతిబింబమై మొగముదోఁపన్ జూపులన్
వహ్నికీలలు గ్రమ్మఁగఁ గృతాంతదండమనఁ గేలన్ దండ
మొప్పంగ మూఁకలపై మారిమసంగి భీముఁడు మహోగ్ర
క్రీడసూపంగ మీఁపలరక్తంబులు జాఱ నవ్విభుఁ దలంపన్
జూడఁగా నేర్తురే. 155

మ. బకదైత్యేయుని ప్రాణముల్ వెఱికి శుంభల్లీలమై నాహిడిం
బకు భంజించియునైన చేతికసి వాపంజాలలేనైతి నిం
కొక ఘోరాహవకేళి గల్గవలెనంచువ్విళ్లు నా వాయుపు
త్రకుఁ డేవేళను గోరు నట్టిపని దాఁదానయ్యె నీచేఁతలన్.

క. గద తుండంబు, భుజంబులు
పొదలెడు కుంభములు దంతములు దంతరుచుల్
ముదమెసఁగ సుయోధనుఁడను,
మదకరి మీఁవాహినిం గ్రమంబునఁ గలఁచున్. 157

క. స్వర్ణాగధీరుఁ డుగ్ర
స్వర్ణాగోద్ధతుఁడు వైరిజనవనదహనుం
డర్ణోరాశిగభీరుఁడు
కర్ణుఁ డతని మ్రోల నిల్వఁగలరా మీరల్. 158

శా. మాయాజాలవిధానధీమహితుఁ డస్మత్సైన్యదత్తుండు క్రో
ధాయత్తాత్ముఁడు దివ్యబాణనిధి దైత్యాధీశ లోకాధిపా
జేయుం డిద్ధ సమిద్ధరాశివిశిఖాస్ఫీతుండు భీమాత్మజుం
డాయోధాగ్రణి మ్రోల నిల్వఁగఁ దరంబా వీరిలో నేరికిన్.

క. శల్యుఁడు నిహతాహితవా
త్సల్యుఁడు విజయప్రదోగ్ర శస్త్రాస్త్రకళా
కల్యుఁడు రణవిషమాంబక
తుల్యుఁడు సంగ్రామమన్నఁ దోడనె యుబ్బున్. 160

వ. మఱియును. 161

సీ. ద్రుపదుఁ డాయోధననిపుణుఁ డాతనిసూను
లంతకంబెను ఘను లాహవమున
విరటభూపతిమహావీరుఁ డాతనికంటె
బాహ్లికుఁ డతి భుజాబలధనుండు
సోమదత్తుఁడు రణోద్దాముఁడు భూరిశ్ర
వుండు భండనమున దండిమగఁడు
భగదత్తుఁ డరిమానభంజనుండు సుదక్షి
ణుఁడుఁ గేకయులును నీలుఁడును యవన

తే. విభుఁడు శకునియు విందానువిందనృపులు
రుక్మియును ధృష్టకేతుండు రూఢయశులు
పాండ్యనాథుండు సింధుభూపతియుఁ జూడఁ
జిచ్చు కబళింతురన నాజిఁ జెప్ప నేల. 162

వ. వెండియు దుశ్శాసనాదిధార్తరాష్ట్రకుమారవర్గంబును నంగ
వంగ కళింగ బంగాళాదినానాదేశాగతరాజపుంగవులును
సముద్రంబులు గలంచి యువ్వెత్తునఁ గులపర్వతంబులు పెక
లించి యవ్విజయుని ప్రతిజ్ఞ నిలుపఁబూని మదంబున దమ్ము
నెఱుంగకయున్నవా రదిగావున. 163

సీ కపికేతనంబు భీకరతఁ దోఁపకమున్న
తొడరి గాండీవ మెక్కిడకమున్న

పటుతరశరపరంపరలు పర్వకమున్న
బాంధవుల్ ధరణిపైఁ బడకమున్న
రక్తవాహినులు ఘోరముగఁ బాఱకమున్న
సకలబలంబులుఁ జాకమున్న
యాదవు లుగ్రబాణాగ్నిఁ గ్రాఁగకమున్న
ధృతి వాహినీశులు తెగకమున్న

తే. దేవదత్తరవంబు వీతేకమున్న
తెల్లగుఱ్ఱపుఁ గొదమలతేరు రాక
మున్న విజయుండుగాచిన యన్నరేంద్రుఁ
గావు తక్కినబుద్ధులుగావు కృష్ణ. 164

ఉ. లావును శస్త్రనైపుణిబలంబును జూచిన మాకు మీకునుఙ్
వావిరి మేదినీధరలవంబుల యంతర మీవిరోధ మే
లా వసుధేశుఁ జంపెడుచలంబు హారింపును మేలుగాఁగ ల
క్ష్మీవర కాదయే నినుపచీలకు హార్మ్యముఁ గాల్చినట్లగున్.

వ. అని పల్కు నాసహదేవుపల్కులు ముల్కులచందంబునఁ
గర్ణరంధ్రంబుల సోఁకిన. 166

తే. తోఁకఁ ద్రొక్కిన భుజగేంద్రు వీఁక సటలు
గుదిచి పెఱికిన సింగంబుకోదమమాడ్కి
దండతాడనకుపితోగ్రపుండరీక
భంగిఁ గృష్ణుండు రోషించి పలికె నిట్లు. 167

క. వినుఁడీ మున్నొక్కచతు
ర్థనుఁ జంపెదనంటి నిపుడు ధర్మతనయు నొ
క్కని డించి సంగరస్థల
మున నందఱఁ ద్రుంతుఁ జక్రమునఁ జిత్రముగన్. 168

ఆ. అని ప్రతిజ్ఞ సేయ నఖిలలోకంబులు
వడఁకె గిరులు దూలె వార్ధు లింకెఁ
జుక్కలురలె బ్రమసి సోమసూర్యులు ద్రోవఁ
దప్పనడచి రింద్రతనయతనయ. 169

వ. అయ్యెడ సహదేవుండు పోయివచ్చెదనని బలభద్రాదులకు నెఱింగించి కొలువుకూటంబు వెడలివచ్చి రథారోహణంబు గావించి రయంబునఁ గరినగరంబున కరుగుదెంచి. 170

తే. సకలరాజన్యులును బంధుజనులు సుతులుఁ
బాండవేయులుఁ గెలఁకుల బలసికొలువ
విదురసంజయు లిరుమేలఁ గదిసి నిలువ
నున్న ధృతరాష్ట్రుఁ గనుఁగొని యుచితభంగి. 171

క. పలికెఁ సహదేవుఁడు దా
నెలమిఁ ద్వారకకు నేగి కృష్ణుననిన మా
టలచందము నందుల కతఁ
డలిగి ప్రతినచేయుటయు బలాదుల తెఱఁగున్. 172

వ. ఇట్లు పలికిన యనంతరంబ. 173

క. కినుక దలిర్పఁగ దుర్యో
ధనుఁడుఁ దుశ్శాసనుండుఁ దర్పంబునఁ గృ
ష్ణునిపురికి నిపుడ కదలుద
మని తమకించుటయు భీష్ముఁ డను వారలతోన్. 174

వ. మీర లిక్కార్యంబెఱుంగరు నిలువుండని వైచిత్రవీర్యు నుద్దేశించి యిట్లనియె. 175

సీ. ధర్మనందన సుయోధను లీచతుర్థన
రక్షణార్థంబుగా రాజవరుల

బంధుల మిత్రుల గంధేభసైంధవ
స్యందనభటుల నందంద కూర్చి
రనఘ యీపెన్మోన యష్టాదశాక్షౌహి
ణీసంఖ్య యయ్యె దాని న్మైలంపఁ
గావఁ గృష్ణునితోడఁ గయ్యంబు సేయంగ
మనయోధులందు నర్జునుఁడ కాని

తే. తత్కార్యుం డింతభారంబు దాల్చి నిల్చు
వాఁడు లేఁడది గావున వాహినీప
తిత్వమున కీతఁ డంబ మరుత్వదాత్మ
జాతుఁ బట్టంబు గట్టుట చాల మేలు. 176

వ. అనిన నగుంగాక యనియె నంత నావివ్వచ్ఛుం డాదేవ
వ్రతున కిట్లనియె. 177

మ. అనఘా యిట్లని యానతీఁ దగునె యోధాగ్రేసరస్ఫూర్తి
మిం,చిన మీరున్ గృపుఁడున్ ధనుర్ధరుఁడు రాజీవాప్త
సూనుండు రా,జును భీముండును ద్రోణజుండు సకలక్షోణీ
శులు న్నిండి యుం,డిన చో నా కభిషేకవైభవము దండిం
బూనఁ గర్తవ్యమే. 178

క. వీరలలోపల నొక బలు
వీరుం డొండేని లోకవిఖ్యాతుఁడవై
మీఱిన నీవొండెన్ నే
నారాజత్వంబు [1]దాల్చిన న్మైలరయన్. 179

క. ఏనును నానేర్పున నా
దానవరిపుతోడఁ బోరెద న్మీరున్ దే

1 ద్గాల్చినన్ మాత్రొలన్.

వానీకము నను మెచ్చఁగ
నానాశస్త్రాస్త్రముల రణస్థలి ననినన్. 180

వ. భీష్ముం డిట్లనియె. 181

తే. అనఘ, నీమాట యట్టిదయగు నిజంబు
వినుము వీరలనెల్లఁ గాదనుట గాదు
సకలవైరులయని యొక్కచంద మంబు
జోదరునితోడ రణము వేఱొక్కవిధము. 182

వ. కావున నీచతుర్ధనుం గావను గృష్ణున కెదురించను నీవ సమర్థుండవు. నీపిఱుందన యుధిష్ఠిర దుర్యోధన దుశ్శాసన శకుని సైంధవ ద్రుపద విరాట ఘటోత్కచులును ధృష్టకేతుండును సుదక్షిణ పాండ్య భగదత్తులును గేకయులేవురును నీలుండును రుక్మియు శల్యుండును విందానువిందులును గూడఁ బదునేనమంద్రు నక్షౌహిణీపతులయ్యెదరు. వీరలు నేనును గురు కృపాశ్వత్థామ కర్ణ బాహ్లీక సోమదత్త భూరిశ్రవులుం దక్కిన యోధవీరులును సంగరంబున నీచెప్పినరీతిన తిరిగెదమనిన నయ్యర్జునుం డియ్యకొని నాకు సారథియుం జక్రరక్షకులును మహాయోధులు గావలయుననిన నతండున్నిగుల విచారించి యశ్మంతకు నక్షౌహిణీపతిత్వంబునకు నియమించి శల్యు సారథ్యంబునకు నియ్యకొలిపి చక్రరక్షకత్వంబునకు నొడం బఱచిన నుత్తమోజుండును యుధామన్యుండును నట్లగాక యనిరంత. 183

తే. ఉత్తమంబైన యభిజిన్ముహూర్తమునను
భూసురాశీర్నినాదంబు బోరుకొనఁగ

జాహ్నవీనీరముల చేత సవ్యసాచిఁ
జిత్తమలరంగ నభిషిక్తుఁ జేసి మఱియు. 184

వ. ఇట్లు సకలాక్షౌహిణీపతిత్వంబునకు నయ్యర్జును నభిషిక్తుం జేసి మున్ను చెప్పిన పదునెనమండ్ర నేకైకాక్షౌహిణీ నాయకత్వంబునకు నియోగించి యంత వృత్తాంతంబు నెఱింగించిన నోలగంబు చాలించి యందఱ ననిపి ధృతరాష్ట్రుం డభ్యంతరమందిరంబున కరిగె నెల్లవారలుఁ దమ తమ విడుదలకేగి సుఖంబుండిరని శుకయోగీంద్రుం డిలావంతునకుఁ జెప్పిన మీఁదటివృత్తాంతం బేమని యడుగుటయు. 185

శా. మందారద్రుమమంజరీస్రుతసుధా మాధుర్యవాగ్ధుర్య స
ద్బృందాంభోరుహ పద్మమిత్ర రిపు భూభృన్మంత్రి మంత్ర
క్రియా, సందోహాంబుధర ప్రభంజన కళా సర్వజ్ఞ మీనే
క్షణా, కందర్ప ప్రతిగండభైరవ సమగ్ర శ్రీధనాధీశ్వరా.

క. హారిదంత దంతిదంత
ద్విరసనపరివృఢ వియన్నదీ శశి నాగా
భరణ సితాభ్ర సితాభ్ర
మర భూరుహచారుకీర్తి మన్మథమూర్తీ. 187

స్రగ్విణి.—
మాదయాపాత్ర సంపద్ధరామండలా
మాదయాత్మోద్భవా ప్తాసురాఖండలా
ప్రోదినీ భాను దీవ్యత్ప్రతాపానలా
ప్రోదిన్నీరాడ్గభీరా ద్విడధ్వానిలా. 188

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కౌండిన్యగోత్రపవిత్ర చరిగొండ తిమ్మ నామాత్యపుత్ర సకలవిద్యాపారీణ శతఘంట సురత్రాణ సుకవిజనవిధేయ ధర్మననామధేయప్రణీతం బయినచిత్ర భారతం బనుపురాణకథయందు షష్ఠాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు.

చిత్రభారతము

సప్తమాశ్వాసము.

కర నిజగోత్రాబ్ధి సు
ధాకర నత రాజమకుటతటఘటితమణి
శ్రీకర [1]ఘృణిమయ పదయుగ
భీకర రిపుగోత్రవజ్ర పెద్దామాత్యా. 1

వ. అవధరింపుము మృదుమధురవచనరచనాపరితోషిత మునిజాతుండగు సూతుండు హరికథాశ్రవణాహ్లాదులగు శౌనకాదులకు నిట్లనియె నట్లందఱుం దమతమ నివాసంబులనున్న యంత నర్జునానుమతంబున దుర్యోధనుండు సకలసైన్యంబులవారలఁ గురుక్షేత్రంబునకు నడువుండని చెప్పించి ప్రస్థానభేరి సఱపించిన. 2

సీ. పటుగదాతాడితఘటముచందంబున
  బ్రహ్మాండభాండకర్పరము వగిలె
ఝంఝానిలాధూతశాఖిశాఖలభంగిఁ
  గులవసుధాధరంబులు చలించె

---

1 ఘృణిమయ.

విలయకాలానలవిస్ఫులింగములన
నొక్కుమ్మడిని మింటఁ జొక్కులురిలె
వజ్రసాధ్వసమున వాపోవుఁగై వడిఁ
జక్రవాళము ప్రతిస్వనమునీనె
తే. మఱఁగఁగ్రాఁగు కషాయంబుతెఱఁగు మీఱి
జలధులంతంతకును మంపుజాఱనింకె
ధరణి చక్రంబుకైవడిఁ దిరుగఁజొచ్చెఁ
గౌరవేంద్రప్రయాణభేరీరవమున. 3

వ. ఇవ్విధంబునఁ బ్రయాణభేరి సెలంగిన యమ్మఱునాఁడు ప్రభాతసమయంబున. 4

తే. సకల సేనాధిపతులును సంభ్రమమున
సంగరోచితశృంగారభంగి మెఱసి
డెందముల సంతసంబువాటించి గబ్బి
మీఱి యంతంత సన్నద్ధులైరి యధిప. 5

వ. అర్జునుండునుం బరిమిత పరిజనంబుతో నంతిపురంబునకుం జని గాంధారీ ధృతరాష్ట్రులకును విదుర సంజయులకును నెఱింగించి తదనుమతి గొని వెడలి భూసురాశీర్వాదంబులును మంగళపాఠక గీతరవంబులును వందిమాగధ జయజయస్వనంబులును శంఖ భేరీ మృదంగారావంబులును దుములంబులై రోదసినిండ దివ్యరథారూఢుండై యుదయాద్రిపైఁ బొడకట్టు చండభానుండునుంబోలె భీష్మ ద్రోణ కృపాశ్వత్థామ కర్ణ గాంధారరాజాదులుం జతుర్థనుండును యుధిష్ఠిరాది సోదరులును దమతమ చందంబులు మెఱయ సామజ సైంధవ స్యందనారూఢులై తోడరా నిజరాజధానియగు హస్తిపురి నిర్గమించెనప్పుడు. 6

చ. పిడుగులు నల్గడంబడియెఁ బెల్లుగ నెత్తురువానవట్టె మి
న్నడరెఁ దురంగపుచ్ఛముల నగ్నికణంబులు రాలెఁ గైదు
వుల్, పొడిపొడియయ్యె మత్తగజపుంగవగండ మదాంబు
ధారలుఁ, దొడిఁబడి యింకె సైనికధనుర్ధరు లాత్మ
భయంబు నొందఁగన్. 7

వ. ఇట్లు మహోత్పాతంబులు గనుంగొని యగ్గాండీవి శాంతన
వానుమతంబునఁ దచ్ఛాంతివిధానంబు గావించి నడచిన
యవసరంబున. 8

సీ. మత్తవారణగండమండలీనిస్సర
ద్దానధారల సముద్రములు పొంగ
నాశీరచరణగంధర్వరింఖోద్ధూత
ధూళిచే గగనసింధువు గలంగ
నిష్ఠురస్యందననేమిఘంటానినా
దముల హేమాద్రిసింహములు [1]చెదర
బరభయంకరవీర బలబాహుఖడ్గదీ
ధితులచేఁ జండాంశుదీప్తి పొదల
తే. విజయదుందుభికాహళవేణుశంఖ
మురజఢక్కాహుడుక్కాసమూహరావ
మఖిలదిక్కులు నిండ బ్రహ్మాండమగల
సేన లరుదెంచె నా కురుక్షేత్రమునకు. 9

క. పాండవులుఁ గౌరవులు భీ
ష్ముండును ద్రోణుండు ద్రుపదముఖ్యులు నచటన్
మండిత నివాసములయం
దుండిరి జయకాములగుచు నుచితప్రీతిన్. 10

---

1 శిరములు చెదర.

వ. అంత నర్జునుం డాత్మస్కంధావారంబునకు రక్షగాఁ దూర్పున ధృష్టకేతుని నాగ్నేయంబున విందానువిందులను దక్షిణభాగంబున సుదక్షిణుని నైరృతి ప్రదేశంబున నీలునిఁ బశ్చిమస్థలంబునఁ గేకయులను వాయవ్యంబున వంగాధీశ్వరుని నుత్తరంబున భగదత్తుని నైశాన్యంబున సింధుదేశాధీశ్వరుని వారి మధ్యంబునఁ బాంచాలరాజ మత్స్యవల్లభులను నియమించె నంతనమున్న సుయోధనునియోగంబునఁ బనులవారును సకలపదార్థంబులు వలయువారలకు నొసంగుచుండి రెల్లజనంబులు సంతోషభరితాంతఃకరణులై యుండిరని చెప్పుటయు. 11

క. అనవుడు శుకయోగికి న
ర్జునసూనుండనియె నాకురుక్షేత్రమునం
దనికై పాండవులుండిన
వనజాక్షుం డెవ్విధమున వచ్చె నచటికిన్. 12

తే. అనుడు శుకయోగి యయ్యర్జునాత్మజాతు
తోడ నిట్లనుఁ బాండుపుత్త్రులు శమంత
పంచకంబున నుంట యాప్తచరు లెఱిఁగి
విన్నవించిన నయ్యదువిభుఁడు నవ్వి. 13

వ. కొలువుకూటంబున కేతెంచి బలభద్రసాత్యకిప్రముఖులం బిలిపించి వారలతో నిట్లనియె జతుర్ధనరక్షణార్థం బర్జునునకు సహాయులై యవంతీవిభులగు విందానువిందులును విదర్భాధిపతియగు రుక్మియు యవనపాండ్యాధీశ్వరులును గాంభోజపతియగు సుదక్షిణుండును జేదిపతియగు ధృష్టకేతుండును గేకయమహీశు లేవురును బ్రాగ్జ్యోతిషాధీశుండగు భగదత్తుండును బాంచాలపతియగు ద్రుపదుండును

మత్స్యమద్రసింధునాథులగు విరాటశల్యసైంధవులును రాక్షసరాజేంద్రుండు నాదిగాఁగల నానాదేశాగత రాజన్య బలంబులు పదునాల్గక్షౌహిణులును ధర్మజ సుయోధనుల మూలబలంబులు నాలుగక్షౌహిణులునుగూడఁ బదునెనిమి దక్షౌహిణులయ్యె నంతటికి నర్జునుం డధిపతియై భీష్మ ద్రోణ కృపాశ్వత్థామ కర్ణ బాహ్లిక సోమదత్త భూరి శ్రవులు మొదలుగా సమస్తయోధులుం గొలువఁ గురు క్షేత్రంబున కేతెంచియున్నవారని చారులుచెప్పిరి కావున మన మచ్చటికిఁ బోవవలయు. వారలకు సమానులయిన మన యోధుల నేర్పఱచెదనని హలాయుధున కిట్లనియె.

సీ. నీవు భీష్మునకు శైనేయుఁ డశ్వత్థామ
కును వృకధ్వజుఁడు ద్రోణునకుఁ జేకి
తానుండు బాహ్లికతనుజాతునకు నని
రుద్ధుండు కృపునకు నుద్ధవుండు
మత్స్యేంద్రునకు దీప్తిమంతుండు రాజరా
జునకు సాంబుఁడు సూర్యతనయునకు గ
దుండు మారుతికి వృకుండు కేకయులకుఁ
జారుదేష్ణుండు దుశ్శాసనునకుఁ

ఆ. బుష్కరుండు పాండ్యభూపాలునకు గాంది
నీసుతుండు ద్రుపదునికి సునంద
నుండు నా సుదక్షిణునకును గృతవర్మ
శల్యునకు శుకుండు సైంధవునకు. 15

వ. వెండియుఁ దక్కిన యోధులు వారల యోధులకు నేనర్జు నునకుం బాలుపడిన జయింపవచ్చునని కొలువు సాలించి యంతఃపురంబున కరిగె నందఱుం దమతమ నివాసంబు

లకుఁ జనిరంత నయ్యదువల్లభుండగు శ్రీకృష్ణుని యను
మతంబునఁ జారుదేష్ణుండు ప్రయాణభేరి వేయించిన 16

మ. శరధివ్రాతము పంకమై నిలిచె నక్షత్రంబు లుర్లె న్దిశా
కరిసందోహము మ్రొగ్గె భూధరము లాకంపించె సూర్యాగ్ని
చంద్రరుచుల్ మాసె నభంబు బిట్టడరెఁ బాతాళంబు
భీతిల్లె శంకర నీరేరుహాసంభవుల్ భ్రమసి రుగ్రంబైన భేరీ
ధ్వనిన్. 17

వ. అయ్యవసరంబున యదువృష్ణిభోజాంధకాదులు యుద్ధ
సన్నద్ధులైరి. కృష్ణుండును సముచితశృంగారం బంగీకరించి
యంతఃపురంబు వెడలి. 18

తే. సైన్య సుగ్రీవ మేఘపుష్పక బలాహ
కములతో నరిచాపమార్గణగణాది
సకలసాధనములతోడఁ బ్రకట గరుడ
కేతనముతోడఁ దగు తేరు ప్రీతిఁ జూచి. 19

వ. ఆరథమునకుఁ బ్రదక్షిణము గావించి మహీదేవతల దీవనలు
గొని వాదిత్రనాదంబులు చెలంగ రథారోహణంబుచేసిన
బలభద్రసాత్యకిప్రభృతిభ్రాతృవ్రాతంబును బ్రద్యుమ్న
సాంబ సారణ చారుదేష్ణ దీప్తిమ ద్భాను భానువింద శుక
వృక పుష్కర వేదవాహ శ్రుతదేవ సునంద చిత్రబర్హ
వరూధికవిన్యగ్రోధారుణాదికుమారసంఘాతంబును ననిరు
ద్ధాదిపుత్త్రసమూహంబును, నుద్ధవాక్రూరకృతవర్మ చేకితా
నాదిబంధుసందోహంబునుగూడి తమతమబలంబులు గొలువ
నిజకేతన చ్ఛత్త్ర చామరశంఖశిరస్త్రాణతనుత్రాణ ధనుర్బా

ణాది నానావిధచిహ్నచిహ్నితంబు లగురథంబు లెక్కి
రయ్యవసరంబున. 20

సీ. శుభమస్తు దేవతాచూడావతంస యం
చు సరోజగర్భాదిసురలు వల్క
భద్రమస్తు సుపర్వపరిపంథిహార యని
సిద్ధమునీంద్రు లాశీర్వదింప
మంగళమస్తు రమానాథ యని యక్ష
వనితలు గర్ణపర్వముగఁ బాడ
విజయోస్తు తే జగద్వినుతవిక్రమ యని
వందిమాగధులు పైవార మొసఁగ

తే. నాగ ఘీంకారఘంటానినాదములును
ఘోరగంధర్వవిపుల హేషారవంబు
నిష్ఠురస్యందనోదగ్రనేమిరావ
మును దిశల్ నిండఁ గదలె నా మురహరుండు. 21

వ. ఇవ్విధంబున సశేషబలసమేతుండై కదలి రాజమార్గంబున
నల్లనల్లన చనుదెంచు నప్పుడు. 22

తే. పౌరపుణ్యపురంధ్రు లభ్రంకష కన
కమయ సౌధాగ్రములనుండి కంసవైరి
మీఁదఁ జల్లిరి లాజసమ్మిళితపుష్ప
ములు జయధ్వను లాకాశమునఁ జెలంగ. 23

వ. అందు. 42

ఉ. అక్కట యింతమాత్రమునకై భువనంబులయందు నెల్లఁ
జే, రెక్కిన యాదవోత్తము లనేకులు గొల్వఁగ మేటి
కయ్యముల్, పెక్కులు గెల్చినట్టిహరి పెంపునఁ దాఁ జన

నేల యిందులో, నొక్కఁడ చాలు నోర్వఁగ రణోర్విని
గౌరవపాండవేయులన్. 25

క. అని పలుకువారు గొందఱు
ఘను లర్జునుమూఁకలోనఁ గలరు సదీనం
దన గురు కర్ణాశ్వత్థా
మ నకుల కృప వాయుతనయ మద్రేశాదుల్. 26

క. వారలయం దొక్కొక్కఁడ
యీరేడుజగంబులందు నెక్కుడు కడిమిం
దేరినవారలు వీరలు
నారూఢబలాఢ్యులిఁక జయము విధి యెఱుఁగున్. 27

క. అనువారలునై చూడఁగ
ననుజాలుఁ దనుజాలును గొల్వ నతిసంతోషం
బున సేనలు మున్నుగ న
వ్వనజాక్షుఁడు వెడలె ద్వారవతిపురమనఘా. 28

వ. అప్పుడు. 29

సీ. పరశు తోమర గదా ప్రాస కృపాణ చా
పశరాఢ్యులై వీరభటులు చనఁగ
సమరసన్నాహభీషణయోధజనమనో
రథసమానంబులై రథము లరుగ
నిజవేగజితమనో నిలజవవాజిసం
హతి ధరాతలము గ్రక్కతిలఁ బర్వఁ
బృథులఘంటాజాతభీషణారావంబు
సురల బెగ్గిలఁజేయఁ గరులు నడవ

తే. నా మహాభారమోర్వక యవని గ్రుంగ
దిక్కరులు మ్రొగ్గ శేషుండు దిరిగె ముదుక.

కచ్ఛపంబును దలయెత్తఁ గానదయ్యెఁ
గ్రోడమును నిల్వనోపక కొమ్ము వంచె. 30

వ. ఇవ్విధంబున బంధు భ్రాతృ పుత్త్రమిత్త్రాదిజనంబులు పరివేష్టించి కొలువ శమంతపంచకంబునకుం జనుదెంచి యంతకమున్న పన్నినం గనుపట్టు పట్టాంశుకవిరచితాభ్యంతర నివాసంబులును, నీలపటకల్పితానల్ప కుంజరశాలలును, ధవళాంబరకృతమందురలును, చిత్రచేలనిర్మితంబులగు గుడారంబులును, విలసిల్లు నిజశిబిరంబు గోధూళికాలగ్నంబునం బ్రవేశించి సాత్యకి ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధాదుల నర్యైతావుల నుండ నియమించి బలభద్రాదుల నుచిత స్థానంబుల కనిపి రథంబు డిగ్గి యభ్యంతరంబున కరిగి. 31

తే. నలిననేత్రుండు పన్నీట జలకమాడి
వస్త్రభూషణమాల్యముల్ వరుసఁ దాల్చి
బుధులతోఁ గూడి సంధ్యాదివిధులు దీర్చి
యన్నపానాదికృత్యంబు లాచరించి. 32

క. అరవిరిపూఁబానుపుపై
మురాంతకుఁడు పవ్వళించె ముద్దియ లడుగుల్
పరిపరిలాగుల నొత్తఁగ
మరువపుసురటీలు వీవ మది ముదమొదవన్. 33

వ. అనవుడు నుదారస్వాంతుండగు నిలావంతుండు హరిగుణానురాగియగు శుకయోగి కిట్లనియె. 34

క. హరి యివ్విధమున సేనా
పరికరములతో శమంతపంచకమునకుం
ద్వరితముగ వచ్చినంతట
హరిసూనుం డేమిచేసె నానతియీవే. 35

వ. అనుడు శుకయోగీంద్రుం డిట్లను నాతెఱంగున హరి సుఖ నిద్రం జెందినఁ దత్సైన్యంబులవారలును మజ్జనభోజనాది కృత్యంబులుదీర్చి విశ్రమించిరంత నిక్కడఁ బాండవస్కంధా వారంబున నొక్క రమ్యప్రదేశంబునఁ గరదీపికాసహ స్రంబులు వెలుంగ బాహ్లికాది కురువృద్ధులును ద్రుపదాది బంధులును ద్రోణాది మాన్యులును గర్ణాది[1]దొరలును ధర్మజ సుయోధనాది పౌత్త్రులును బరివేష్టింపఁ గాంచన పీఠికాసీనుం డై యున్న గాంగేయునకు నర్జునుం డిట్లనియె.

మ. హరి యేతెంచె సమస్తబంధువులు సైన్యాధీశులుఞ్ నందనుల్ కరిగంధర్వరథాశ్వసేనలు సమగ్రప్రీతిఁ గొల్వంగ సం గరకేళీపరులై మదీయరథులుం గాల్వ్రివ్వుచున్నారు ని ర్భరదర్పంబున మించి రేపకడ సంగ్రామంబు సేయందగున్.

క. అనుడుఁ గిరీటికి గంగా
తనయుం డిట్లనియె నతని తలఁపెఱిఁగి ప్రియం
బున నట్లే చేయుద మీ
జననాథుల ననుపు యుద్ధసన్నద్ధులుగాన్. 38

వ. అన నప్పార్థుండు పార్థివోత్తములం గనుంగొని యిట్లనియె.

మ. హరితో నీధరణీవరాగ్రణికినై యాయోధనక్రీడకుఞ్ బురికొంటన్నను గూడి మేనులు తృణంబుల్గా విచారించి వీరరసోద్రిక్తమనస్కులై మెఱయువారల్ నిల్వుఁడాత్మఞ్ శరీరరతిం జెందినభూవరుల్ చనుఁడు పుత్త్రభ్రాతృసం యుక్తులై. 40

వ. అనిన వారెల్లను నైకమత్యంబున నర్జునున కిట్లనిరి. 41

---

1 ప్రభులును.

క. సురనాథతనయ సంగర
ధరణిని బ్రాణంబులొసఁగెదము "కా చింతా
మరణే రణే" యనెడు పలు
కెలుఁగమె నీకేల మమ్ము నిట్లాడంగన్. 42

వ. అనిన నట్లేని యెల్లి కయ్యంబునకుఁ జయ్యన సన్నద్ధులై రండని యనిపిన నెల్లవారలుం దమతమ విడిదలకరిగిరి. అనంతరంబ భీష్ముండును బాహ్లిక ద్రుపదాదులును నిజ నివాసంబులకుంజనిరి. వారలచేత ననుజ్ఞాతుండై తానును నిజస్థానంబున కరిగి యుచితప్రకారంబున నుండె నంత. 43

క. తెలతెలవేగినఁ బణిహా
రులచే నన్నరుఁడు భూవరులకు దొరలకుఁ
బలములతో నాయితమై
నిలుఁడని చెప్పించె నంత నిజశిబిరములన్. 44

సీ. పక్కెరల్[1]వన్నింప భద్రదంతావళి
ఘటలు గావించు ఘీంకారరవముఁ
బల్లనల్ గట్టుచో నుల్లాసముగఁ జేయు
సైంధవశ్రేణి హేషారవంబు
నాయిత మొనరింప నందంద తిరుగంగఁ
దేరులఁ బరఁగు చక్రారవంబు
సన్నద్ధులగుచు నుత్సాహంబుతో వీర
వరులొనరించు నాహ్వానరవము

తే. విజయభేరీమృదంగాది వివిధతూర్య
రవములొక్కట దివి భువి నవియఁ జేయఁ

1 వేయుచో.

బూర్ణచంద్రోదయాత్యంతఘూర్ణమాన
సాగరంబును బోలి తత్సైన్యమడరె. 45

వ. అయ్యవసరంబున సూర్యోదయంబైనఁ జతురంగబలంబులు
సవరణలఁ గనుపట్టి నేల యీనినచందంబున సంగరంబు
నకు నరుగం దొడంగె నంత. 46

సీ. కాంచన పద్మరాగశ్రేణిచే నొన
ర్చినయట్టి దివ్యకిరీటమమర
నతులిత వజ్రమయంబై యభేద్యమై
తనరు వర్మము మేన ఘనతచూప
మరకతమాణిక్యమయదండయుక్తప్ర
తాపాంక వానరధ్వజము మీఱ
నంభోజసంభవస్యందనరథ్యవి
భ్రాజితగంధర్వరథము మెఱయ

తే. మద్రనాథుండు నొగలపై మహిమఁ జెలఁగ
గాండివంబును గవదొనల్ కాంతిఁ బూని
దేవదత్తనినాదంబు దిశలు నిండ
విజయుఁ డత్యుగ్రమూర్తియై వెడలెననికి. 47

వ. వెండియు భీష్మ ద్రోణ కృపాశ్వత్థామ కర్ణ బాహ్లీక సోమ
దత్త భూరిశ్రవులును ధర్మజ భీమ నకుల సహదేవులును
దుర్యోధన దుశ్శాసన దుర్ధర్షణ దుష్ప్రసహాది ధార్తరాష్ట్ర
శతంబును ద్రుపద శిఖండి ధృష్టద్యుమ్నాది పాంచాల
వర్గంబును విరాట ధృష్టకేతు సుదక్షిణ యవన నీల
విందానువిందులును గేకయమహీపాలు రేవురును భగ
దత్తాలంబుస హాలాయుధ ఘటోత్కచాదులును రుక్మి

సైంధవ శకున్యాది నానాదేశాధీశ్వరులును దమ తమ చతు
రంగబలంబులు గొలువ రథారూఢులై నిజకేతన చ్ఛత్ర
చామరాది నానాలాంఛనంబులు మెఱయ, శంఖంబులు
మ్రోయించుచు నొండొరుల సంగరోచితాలాపంబులాడుచు
నద్దేవేంద్రనందనుంగూడ నడచిరంత నందఱంగలయం
జూచి. 48

సీ. వివిధశస్త్రాస్త్రప్రవీణులై తగు వీర
బలము నొక్కుమ్మడిఁ బౌజుకొలిపి
వానికిఁ బ్రాపుగా వాయువేగములైన
గుఱ్ఱంపుదళములఁ గుదురుపఱచి
వానికిఁ గాపుగా నానారణక్రియా
శూరులచే మీఱు తేరులునిచి
వానికి బాసటగా నున్న తద్వీప
ప్రచయంబు చాలుపువాఱఁజేసి
తే. నడుమ నొక్కొక్క రాజు నేర్పడఁగ నునిచి
యనిమిషాధీశనందనుం డనువెఱింగి
మానుషవ్యూహ మొనరించె భూనుతముగ
సకలయోధులుఁ జూచి యాశ్చర్యమొంద. 49

వ. ఇవ్విధంబున మానుషవ్యూహంబుఁ బన్ని యందునకుముం
దట గాంగేయ రాధేయులును దానును వామభాగంబున
గురుకృపాశ్వత్థామలును దక్షిణపార్శ్వంబున భీమ ధృష్ట
ద్యుమ్న ఘటోత్కచులును నడుమ యుధిష్ఠిర నకుల సహ
దేవ దుర్యోధన దుశ్శాసనాదులును జతుర్థనుండును వెనుక
బాహ్లీక సోమదత్త భూరిశ్రవులును నెడనెడ ద్రుపద

శిఖండి విరాట ద్రుపద దృష్టకేతు కేకయ నీల సుదక్షిణ విందాను
విందులును భగదత్తాలంబుస హలాయుధ రుక్మి సైంధ
వాదులు తమతమ తనుత్రాణ శిరస్త్రాణ చాపబాణతూణం
బులు ధరియించి హస్త్యశ్వరథారూఢులై వీరాలాపంబులు
నిగుడం బడమరమొగంబై నిల్చిన నమ్మైన పరభయం
కరంబై యుండె నంతకమున్న యక్కడ. 50

మ. వనజాక్షుండును వైణికోత్తములు భవ్యప్రక్రియం బాడ
మేల్కని కాలోచితకృత్యముల్ నడపె నక్కాంతేయు
లాయోధనంబున కేతెంచువిధంబెఱింగె బలరాముండు
న్మదింబొంగి గొబ్బున సేనల్ వెడలింప వేత్రసమితింబుచ్చెక్
రణక్షోణికిన్. 51

వ. తదనంతరంబ. 52

ఆ. గరుడకేతనంబు గగనంబు నొరయంగ
ఖడ్గబాణచాపగదలమెఱుఁగు
లెల్లదిశలు నిండ నెలమి దారకుఁ డర
దమ్ముఁ దేరఁ గడుముదమున నెక్క. 53

మ. రమణీయంబగు పాంచజన్యజనితారావంబు గర్జావిశే
షముగా ఖడ్గమరీచిజాలము తటిత్సంఘుంబుగా నుగ్రచా
పము దేవేంద్ర శరాసనంబుగను శుంభత్కృష్ణమేఘుంబు
పార్థమహాగ్నిచ్ఛటమీఁదికేగె శరధారాఖేల నోన్మాదియై.

వ. మఱియును. 55

ఉ. విధ్వమలాంశురేఖయన వెల్లనిగాత్రము చెంగలింపఁ దా
లధ్వజమొప్ప సీరముసలంబులు భీషణవృత్తిఁ జూప శం
ఖధ్వని లోకజాలములు గంపమునొందఁగఁ జేయ వచ్చెన

భ్రాధ్వమునన్ సురాళి గొనియాడఁ బ్రలంబవిరోధి యా-
జికిన్. 56

ఉ. అత్యధికప్రతాపము జనావళి సన్నుతిఁజేయ సంగరా
చిత్యము మీఱ వర్మము విచిత్రకిరీటముఁదాల్చి శస్త్రసాం
గత్యమునన్విరోధులకుఁ గాలుఁడనం గడు భీకరాకృతిన్
సాత్యకివచ్చె ధర్మరథజాలము ద్రోయఁగ యుద్ధభూమికిన్.

శా. విద్యుల్లీలఁ జెలంగు ఖడ్గలతికావిర్భూతరుగ్జాలముల్
ఖద్యోతప్రభనించఁ శంఖరవ మాకాశంబునం బర్వ యు
ద్ధోద్యోగంబున మత్స్యకేతనముతో యోధావళుల్వెంట
రా, బ్రద్యుమ్నుం డరుదెంచె వైరికులగోత్రచ్ఛేదదంభో
ళియై. 58

మ. ఘనబాణాసన బాణకుంతపరిఘా ఖడ్గంబులన్మించు మిం
చినతేరున్నతలీలనెక్కి సిడముల్ జిత్రాతపత్రంబు మీ
ఱ నవీనోజ్జ్వల దివ్యవర్మము శిరస్త్రాణంబుఁ జూపట్టఁగా
ననిరుద్ధుం డనిరుద్ధవృత్తి నడచెన్ హర్షంబు సంధిల్లఁగన్.

శా. చండప్రక్రియ మేఘడంబరము లాశాచక్ర మొక్కుమ్మడిన్
నిండన్నవ్యరథంబుపై నిలిచి తూణీరంబులున్ సజ్య కో
దండంబున్ ధరియించి కంకటశిరస్త్రచ్ఛన్నుఁడై చారుదే
ష్ణుం డేతెంచె మహోజ్జ్వలాకృతి రణక్షోణీజయోత్సా
హియై. 60

ఉ. అంబుజలోచనప్రతిముఁ డాహవకేళిధురంధరుండు బీ
రంబున విల్లు నమ్ములుఁ గరంబులఁ బూని విపక్షభీకరా
డంబరవృత్తి దిక్కులు వడంక మహారథమెక్కి వేడ్కమై
సాంబుఁడు వచ్చె వాహినులసంఖ్యలు గొల్వఁగ యుద్ధ
భూమికిన్. 61

సీ. ఇద్ధసంగ్రామస్థలోద్ధవుం డుద్ధవుం
డుగ్రసేనుం డాజినుగ్రసేనుఁ
డభియాతిరాజమహాక్రూరుఁ డక్రూరుఁ
డరితమోనిచయోద్యదరుణుఁ డరుణుఁ
డతులితధీరతాకృతవర్మ కృతవర్మ
కాంచనమణిమయాంగదుఁడు గదుఁడు
దారుణ సమరైకతానుండు చేకితా
నుం డాస్యజితపుష్కరుండు పుష్క-
తే. రుండును శుకుండు దీప్తిమంతుండు భాను
విందుఁడు సునందనుండును వేదవాహుఁ
డును బృహద్భానుఁడును వృకుండును రథంబు
లెక్కి చనిరనికి ధరణి గ్రక్కతిలఁగ. 62

వ. మఱియు భానుదేవుండును సారణుండును శ్రుతదేవుండును వరూథియుఁ జిత్రబర్హియు నాదిగాఁగల యోధులు దమతమ సేనాసమేతులై యొండొరులఁ గడవఁ బంతంబులు వలుకుచు సింహనాదంబులు సేయుచు శంఖంబులు పూరించుచుఁ గృష్ణునిం గూడి చని రంత నిరంతరదానధారాగంధలుబ్ధ పుష్పంధయ ఝుంకారబధిరిత దిక్తటంబులై చలితఘంటాఘణఘణారావ నిజఘీంకార ప్రతిధ్వనిత చక్రవాళాచల గహ్వరంబులైన మత్తదంతావళంబులును, మత్తదంతావళ మదజలకలితమార్గ దుర్దమకర్దమంబు డెక్కల త్రొక్కుడులచే నింకిపగిలి బీటలై రజోవికారంబుఁ జెంది యొగసి మొగసిచూచు గంధర్వ గరుడసీమంతినుల సీమంతసీమలసిందూరరేఖలై తత్కబరీభర విలసిత మందారతరు

ప్రసూన నిష్యందమానమరందమదవ దిందిందిరంబులపైఁ
బుష్పొడియొప్పునంగప్పి మెఱయ నడతెంచు భీషణ హేషా
ఘోషంబుల జయసూచనంబుచేయు వాయువేగ తురంగం
బులును, వాయువేగ తురంగంబుల గట్టిపఱచి సారథులు
వలసినయెడలకు నడిపింప యుద్ధసన్నద్ధులగు రథికులకు
నెఱకలై యెఱకలువచ్చిన భుజంగమంబుల తెఱంగునం
దనరు విచిత్ర కేతనంబులును, గేతనంబులఁ బోలుపొంది
యాత్మచక్ర నేమిధ్వానంబులచేత శైలగహ్వరంబుల ని
ద్రించు సింగంబుల మేలుకొల్పు రథంబులును రథంబుల
కంటె వడిగలిగి ధనుర్బాణపట్టిసప్రాసపరశ్వధశూలభిండి
వాలకరవాల తోమరతురికాగదాది నానావిధాయుధ
సన్నద్ధులై యుబ్బున నిబ్బరంబైన బెబ్బులుల చందంబునఁ
గొదమసింగంబుల తెఱంగునం బొంగి నింగి పగుల
నార్చుచు నొండొరులఁ గడవఁ బఱతెంచు వీరభటులుం
గలిగి యెడలేక ఘోషించు విజయభేరీమృదంగ కాహళా
దుల యారావంబుల నమరి యిరువది యక్షౌహిణులుం
గనుపట్టు నాత్మసేనాసముద్రం బర్జునద్వీపంబు ముంపుట
కునై యెదురునడచి నిల్చిన. 63

ఉ. ఆ హరి పాండవేయులు నయంబునఁ బన్నినయట్టి మానుష
వ్యూహముఁజూచి యందునకు నోర్చి జయించుటకై మహా
చల; వ్యూహమొనర్చెనంత నరియోధులు విస్మయమొంది
సంగరో, త్సాహముఁ దక్కిరాత్మల భుజంగమరాజసుతా
తనూభవా. 64

వ. అని మఱియు నిట్లనియె నట్లు పన్నిన యమ్మొగ్గరంబుముం
అదఁ దానును బలభద్రుండును సాత్యకియును వామ

భాగంబునఁ గృతవర్మ ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధులును దక్షిణ పార్శ్వంబున గద సాంబ చారుదేష్ణులును మధ్యప్రదేశంబున బంధుమిత్రామాత్యసహితుండై సెలయేరులతోడి నడ గొండలనఁ బొల్చు గంధసింధురంబులు పరివేష్టింప రథారూఢుండై యుగ్రసేనుండును బశ్చాద్భాగంబున సుద్ధవాక్రూరచేకితానసారణాదులును నెడనెడ బృహద్భానుభానుదేవ శ్రుతదేవ వృక శుకారుణాదికుమారులునుం దమతమ యడియాలంబులు మెఱయనుండిరి. వారల యుద్ధంబుఁజూడ నంతకమున్న పురందరాది బృందారకులు విమానారూఢులై యంతరిక్షంబున నిల్చిరంత. 65

క. మోహారములు రెండును స
న్నాహంబునఁ దారసించినఁ ఫల్గున సే
నాహంకృతి యుడివో ను
త్సాహంబున శౌరి పాంచజన్యంబొత్తెన్. 66

క. వెండియు రాముఁడుఁ బ్రద్యు
మ్నుండును సాత్యకియు సారణుండును ననిరు
ద్ధుండును గృతవర్మయు సాం
బుండును శంఖంబులపుడు మొరయించిరొగిన్. 67

తే. సకలయాదవసేన యుత్సవముతోడ
సింహనాదంబు లొనరింప సింహనాద
ముల యటంచును భీతిపెంపునఁ గిరీటి
బలములోఁగల కుంజరంబులు వడంకె. 68

వ. మఱియుఁ గృష్ణుని సైన్యంబునందు విజయభేరీశంఖ కాహళాదులు మొరయించిన నారావంబు ప్రళయకాల ఘూర్ణ

మానార్ణవ ధ్వానంబు ననుకరించె సకల యోధవీరులును
గయ్యంబునకుఁ గాలుద్రువ్వుచు ధనుర్గుణటంకారంబులు
నిగిడింపుచుఁ జతురంగబలంబుల మున్నునడపించిరంత. 69

క. ఈకైవడి హరిసేనా
నీకము నడ తేరఁ జూచి నిష్ఠుర కోపో
ద్భ్రుకౌటిల్యమున సుభ
ద్రాకాంతుం డపుడు దేవదత్తంబొత్తెన్. 70

సీ. తదనంతరంబున ధర్మపుత్త్రుం డనం
తవిజయంబును వృకోదరుఁడు పౌండ్ర
మును మాద్రిపెద్దనందనుఁడు సుఘోషంబుఁ
దెలివిమీఱఁగ సహదేవుఁడు మణి
పుష్పకంబును నదీపుత్త్రుండు గురుఁడును
గృపుఁడు ద్రౌణియుఁ గురుక్షితివిభుండు
హైడింబుఁడును ద్రుపదాధీశుఁడును మత్స్య
పతి వికర్ణుఁడు నలంబుసుఁడు సర్క

తే. పుత్త్రుఁ[1] డాదిగ యోధులద్భుతముగాఁగ
శంఖములను మ్రోయింపఁ దత్స్వనములను
విజయదుందుభి తమ్మట వ్రజరవంబుఁ
గూడి యొక్కట సర్వదిక్కులుఁ బగిల్చె. 71

ఉ. వాసవిఁ జేరవచ్చి మనవారలకుణ్ సెలవిమ్మటంచు దు
శ్శాసనుఁ డాడి యవ్విభుని సమ్మతినొంది చెలంగి యాత్మ సే
నాసమితిణ్ రయంబున రణంబునకుం బురికొల్పునంత సు
ల్లాసముతోడ నష్టమున చలంబున యాదవసేన దాఁకినన్.

1 డు మొదలుయోధు.

చ. హరులు హరుల్ రథావళి రథావళి యోధులు యోధు
లుగ్రకుంజరములు కుంజరంబులును సందడిగాఁ దలపడ్డ
నప్పుడబ్బురపస మిట్టిదట్టిదనిపల్కఁ దలంప నశక్యమయ్యెనా
సరసిజసూతికైనను భుజంగమహారునకైనఁ జూడఁగాన్.73

వ. మఱియు నుభయసైన్యంబులం గనుపట్టు వీరభటులు
చటులచక్రచంక్రమణవిలాసనిరుపమాభ్యాసులై యాసున
రేసి పోతరించి యాఁబోతులరీతి గంధసింధురంబుల
చందంబునఁ గోదమసింగంబుల తెఱంగునం దలంపడి
పోరుచోఁ గఠోరంబుగ వారలు మీఱినపంతంబుల
నంతంతకు నడుగులెక్క లెక్కగొనక యొండొరుల నేరు
పునం బొడువఁ గడువడిఁ జిందుపుచు నిప్పులొలుక సరి
దాటులుగ విళంగీలవయిచుచు బిరుదునం దిప్పరుకొనునెడ
వెలుపులుగని కుమ్మి సెమ్మి సంతసిల్లి అంకెలువైవ నంకంబు
లకు సూడిపట్టి నెట్టనఁ జంపి చచ్చువారలు, నద్దాయుధం
బులఁ బ్రవీణులై సంచలింపక యొకండొకండు పదుగురేగుర
తోడ భ్రమరీ విశేషంబులం జరియింపుచు డాయుచు
వ్రేయుచు నొండొరుల వ్రేట్లుదప్పించి దాఁటుచు నీటున
నరి కెదిరించి యుఱుకుచుఁ బరస్పరహేతిగతుల నంగం
బులు ప్రీలినఁ బిఱికివాఱక సాహసంబున మించి నేల
కొఱగువారును, నానావిధాయుధానీకంబులు ధరియించి
బంటుతనంబున శూరులతోడం దలపడి సంగరప్రకారం
బునం బెఱవారలు చూచుచుండఁ బోరాటం బొనరించుచు
హుంకారంబు నిగిడించుచు నొక్కసాధనంబు దమమేను
నొంప నది నెత్తురుకాఁక వీఁకఁ దిగువరాకున్న నొండొక

యాయుధంబుగొని నఱక నదియుఁ దుత్తుమురైన వేఱొక
శస్త్రంబునఁ బొడిచి విడిచి పుడమి యద్రువఁ గలియంబడి
బాహాబాహిం బెనంగి త్రెళ్లువారును, గైదువులంకించి
అంకెలువైచుచుఁ బదువురు నేవురు జోకలై యురువడించి
మేనులు సింపుచుఁ బొంచి పొంచి పదలాఘవంబుల నెదిరి
యితరేతరముష్టాముష్టి మోములుపగులఁ బోరి పడువార
లును, మఱియు నూఱు నిన్నూఱుఁ దుటుముతుటుములై
చటులగతిం గయ్యంబులుసేయఁ జొచ్చి హెచ్చినగర్వం
బున నన్యోన్యప్రాసంబులఁ గర్ణాద్యవయవంబులు దెగిన
సిబ్బితి నిబ్బరంబై మగుడఁజాలక విడనిమచ్చరంబునఁ గచా
కచిం బెనంగి మడియువారును సహస్రసంఖ్యలగు శూరులు
గుంపులై గర్వంబు పెంపున మూఁకల కుఱికి గదలఁ గదల
నీక పోరి యొండొరులయేట్ల లుకలుకలై కూలువారలును,
దమతమ దొరలు తెరలియొరఁగు టెఱుంగక యరిగియరిగి
తిరిగివచ్చి పతులకడఁ జతురతఁ బోరి ప్రాణంబులు విడుచు
వారలును, మున్నొకని గుఱిచేసి కూడం జనునెడ నడుమ
నొకండు దలద్రెంచినం బడక వాని నఱికి పడిపోరలు
మొండెంబులును, ననుజులుం దనుజులుం జొట్టంబులు
మొదలగువారలు పోరునెడ నడుమ నొచ్చి తెంపుచేసి
మృతిఁబొందువారలును, భయంకరంబైన పొలికలనం
దొరఁగు రక్తమాంసపుఁదిట్టలు సూచి వెఱచి తలకొక
లెఱుంగలేక వెఱ్ఱియాటలాడుచు నుభయసైన్యంబుల
వారలు చూచి నవ్వఁ బరువులువెట్టువారును గశాతాడ
నంబునం జేసి తురంగమంబులం గదలించి డాసి యితరే
తర ప్రహారణంబుల నశ్వపల్యాణసహితంబుగా వ్రేటాఱు

తునియ్యలై కీలుదప్పిన బొమ్మలచందంబునం గూలు రావుతులును నంకుశాఘాతకుపితంబు లై యొండొంటి మర్మంబులు గాడ దంతాదంతింబోరి మావంతులతోడఁ బీనుంగు లైన యేనుంగులును, సారథులురవడించి యుగ్యంబుల పగ్గంబులు వదలి కదియఁద్రోలినఁ బరస్పరబాణఘట్టనల రథంబులు తిలప్రమాణఖండంబు లై దొఱఁగిన విరథులై కరవాలంబులుం బలుకలుంగొని యోలమాసగొనక యొండొరుం డాసియు వ్రేసియుఁ దప్పించియుం గుప్పించియుఁ బోరిపోరి వ్రాలిసిన రథికులుం గలిగి యాసందడి కయ్యంబు భయంకరంబై యుండెనంత. 74

ఉ. వాసవనందనుం గడచివచ్చి వికర్ణుఁడు దోడుగాఁగ దు
శ్శాసనుఁడేచి సాంబుని నిశాతశరంబుల నేయ నవ్విభుం
డీసును మచ్చరంబు మది హెచ్చఁగఁ గృష్ణుఁడు మెచ్చ
నార్చి యుల్లాసముతోడ వాఁడి దెరల న్విశిఖంబుల నొంచి
వెండియున్. 75

క. శరముల రెంట వికర్ణుని
తురగంబుల నొంచి పడగఁ దొమ్మిదితూపు
ల్వాఱపి పొడిచేసి సారథి
నురువడి నొకకోలచేత నుక్కడఁగించెన్. 76

ఉ అత్తఱి దుస్ససేనుఁడు రయంబునఁ దీవ్రశరంబుచేత వీ
రోత్తము సాంబునొంచి మఱియుం బదునేను మెఱుంగు
టమ్ము లు,వ్వొత్తున సారథిం దగుల నేసి తెరల్చినఁ గృష్ణనంద
నుం, డొత్తిలి శాతబాణమున నొక్కటనేసె నతండు
మూర్ఛిలన్. 77

చ కడువడి సారణుండు తెలిగన్నులఁ గెంపుదలిర్ప నగ్రజుం
గడచి శరద్వయంబున వికర్ణునిసారథిఁ జంపి యుబ్బునన్
సిడ మిరుమూడుబాణములఁ జెక్కలువాపుచు వాని
బాహువులం, బెపిదపుటమ్ము లాఱు వఱపెన్ గగనంబు
గలంగ నార్చుచున్. 78

ఉ వాఁడును రోషమెత్తి హరివాహిని బెగ్గిల సాంబుతమ్ముని
న్వాఁడు నిశాతబాణముల నొంచి హయంబులఁ గేతనంబుఁ
ద్రుం, వ్వాఁడి శరంబులేసి నెఱవాదితనంబునఁ ద్రుంప
నాతనిన్, బోఁడిమిమూన్చి యార్చెఁ గురుపుంగవ సైన్యము
దైన్యమొందఁగన్. 79

తే. అది గనుంగొని కృష్ణుసైన్యంబులెల్ల
నార్చి భేరులు మొరయింప నర్జునుండు
తనబలంబులఁ బురికొల్పి తానుఁ గడఁగి
తోరమగుకిన్కతోడఁ బ్రద్యుమ్నుఁ దాఁకె. 80

తే. అతనిపై జాలుకొన ముంచెనంపవెల్లి
మీనకేతుండు నతనిపై మించి నూఱు
సాయకంబులు వఱపె మాద్రేయు లలిగి
చారుదేష్ణునిఁ దాఁకి రుత్సాహమొదవ. 81

క. ఆ రుక్మిణికొమరుండును
వారలరథ్యములమీఁద వడి నూఱమ్ముల్
తోరముగ నేయ వారును
ఘోరాస్త్రములేసి వారలఁ గూల్చిరి నేలన్. 82

వ. అంత. 83

సీ. సురనదీసూనుండు హరిపూర్వజుని మేన
నాలుగుబాణముల్ నాటె నతఁడు
కోపించి హలముచేఁ గూల్చె రథ్యంబుల
భీముండు సాత్యకిఁ జేర్చి నూఱు
శరములనేసిన బరవసంబున వాఁడి
తూపుల నేడింటఁ దునిమెఁ బడగ
ద్రోణుండు కృతవర్మఁ దోడరి తొమ్మిది నార
సంబులు పరఁగింపఁ జండసాయ

తే. కముల నేనింట నతఁడు దత్కంకటంబు
చూర్ణముగఁజేసె నల్కమైఁ గర్ణుఁ డంబ
కంబు లిరువది ననిరుద్ధుఁ గాఁడనేయ
నతఁడు నన్నింట నొప్పించె నతనిమేను. 84

తే. ద్రౌణి వడిఁ జేకితానుని తనువు మూఁడు
బాణముల నొంచె నతఁడు నక్షీణశక్తి
నాలుగమ్ముల నతని గంధర్వములను
దనువు లెడఁబాపి యొకటఁ గేతనముఁ ద్రుంచె. 85

తే. బాహ్లికుం డుగ్రసేనునిఁ బదిశరముల
నొంచె నాతండుఁ దూపులేను నిగిడించె
నతనిదేహంబు దల్లడమంద సోమ
దత్తుఁ డొకయమ్ముచేత నుద్ధవునిఁ గ్రుచ్చె. 86

క. భూరిశ్రవుఁ డరుణునిపై
ఘోరాస్త్రంబులరవది నిగుడ్పఁగ నాతం
డీరేడు వెడఁదతూపుల
సారథి రథచాప కేతుజాలముఁ ద్రుంచెన్. 87

వ. వెండియు ధర్మనందనుండును, సుయోధనుండును, ఘటోత్క చుండును, నీలుండును, కేకయులును, ద్రుపదుండును, విర టుండును, సుదక్షిణుండును, విందానువిందులును, గురు కరూశాది దేశాధీశులును నొక్కుమ్మడి శరపరిఘ శక్తి తోమర శూలాది బహువిధాయుధంబుల నరిబలంబులు బడలువడ నుద్దండవృత్తి మోడుపఱచి రందు ఘటోత్క చుండు 88

శా. మార్వీరావము దిక్కులందు వెడల న్మాయాబలస్తోముఁడై వార్వాహంబున మింటికిం జని శిల ల్వర్షించు నొక్కొక్కచో, గర్వోద్రిక్తమనస్కుఁడై రథికులన్ ఖండించు నొక్కొక్కచో, దుర్వారాశుగకోటిఁ గాలుబలముం దూలించు నొక్కొక్కచోన్. 89

వ. మఱియును. 90

మ. ఒకచో నాఱుచు నొక్కచోఁ జటుల చాపోల్లాసము ల్సేనవారికిఁ గానంబడఁజేయు వేఱ యొకచోఁ గ్రీడా గతిం గుంజరప్రకరంబు న్వడిఁ జెండివైచు నొకచో రథ్యం బులన్ గూల్చు నొం, డొకచోఁ జీఁకటిఁ గొల్పునంపగమిచే నుద్దామతేజంబునన్. 91

క. ఈరీతి నింద్రనందను
వారలు వెఱఁగందఁ గృష్ణవాహిని గలఁగన్
ఘోరాస్త్ర పరంపరచే
వారక పదివేలరథుల వడి మడియించెన్. 92

ఉ. వెండియుఁ గృష్ణసైన్యములు వీఁగి సనన్వడిఁ ద్రోలఁ జూచి సాం, బుండును సాత్యకిం గలసి పూనికతోడ ఘటో

త్కుచుఁ గడఁకన్, గాండమువేసి నొంచి తురగంబుల పించ
మడంచి సారథిన్, గుండెలు వ్రీలఁజేయుటయు ఘోర
పరాక్రమవృత్తి నాతఁడున్. 93

ఉ. ఒండురథంబుపై కుఱికి యుగ్రత సాత్యకిఁ గృష్ణనందనుం
బెండుపడ న్నిశాతశరబృందము లేసిన వారలిద్దఱున్
వెండియు భీమనందనునివిల్లునిడంబునుఁ దేరు సారథిం
జండతరాశుగ ప్రతతిఁ జక్కుగఁజేసి చెలంగి యార్చినన్.

క. విరథుండై యవ్వీరుఁడు
కరమున గదఁ బూని విలయకాలుండనఁగాఁ
బఱతేరఁ జూచి సాత్యకి
శరముల నేనింట దానిఁ జక్కుగ నేయన్. 95

క. అనిరుద్ధుండును ఝషకే
తనుఁడు బలుఁడు సారణుఁడు నుదగ్రస్ఫూర్తిన్
ఘనబాణజాలముల నొం
చిన నాతఁడు ఱిచ్చపడి విచేష్టితుఁ డయ్యెన్. 96

వ. అప్పుడు. 97

క తనకొడుకుఁ బెక్కురథికులు
గనుకని నొప్పింప నుదరి కడువడిని మరు
త్తనయుఁడు ప్రళయాంబుదని
స్వనమోయన నార్చి బాహుసారము మీఱన్. 98

ఉ. సారణు నైదుతూపులను సాంబుని దొమ్మిదిసాయకంబుల
న్నీరిఁ బదేడుబాణముల నిష్ఠురపత్త్రుల రెంట సాత్యకిన్
గ్రూరశరంబుచేత ననిరుద్ధుని మారుని మూఁడుకోలలం
దూఱఁగనేయ వారలును దోడనె కప్పిరి భీమ్ము నమ్ములన్.

వ. వెండియు. 100

మ. అనిరుద్ధుం డొకతూపుచేత బకదైత్యధ్వంసిచాపంబు ద్రు
క్కన ఖండించె బలుండు నాగట రథాంగంబు ల్వడం
గొట్టెఁ గేతన మాసాత్యకి ద్రుంచివైచె విలసత్కాండ
ద్వయి నీనకేతనుఁడుఁ సాంబుఁడు నేసి రాశుగతతిం
దత్కాయ మత్యుద్ధతిన్. 101

వ. అంత 102

మ. గదచేఁ ద్రిప్పుచు రౌద్రవైఖరి మహాకల్పాంతక ప్రౌఢి బె
ట్టిదుఁడై భీముఁడు చండభాస్కరునికంటెన్ దీవ్రమై నెమ్మొ
గం,బు దలిర్పం గనుదోయి నిప్పులురులన్ భూమండలం
బెల్ల గ్ర,క్కదలన్ రాముని తేరు దక్షిణము నుగ్రైరాలఁ
గొట్టె న్వడిన్. 103

శా. ఆవీరుం డసను బాదచారియయి బ్రహ్మాండంబు గంపింపఁ
గ్రో,ధావష్టంభమునన్ మరుత్తనయు సంహారంబు గావిం
పఁగా, వేవేగం బజాతేరఁ గన్గొని మహావీరుండు పార్థుండు
రో,షావేశంబున నేగుదెంచెఁ బరయోధానీకము ల్బెగ్గిలన్.

వ. ఆతనితోడన యుత్తమౌజుండును, యుధామన్యుండును,
ధృష్టద్యుమ్నుండును, విరాటుండును, రుక్మియు, భగదత్తుం
డును, గేకయులును నేతెంచి రంతకమున్న. 105

శా. అశ్వత్థామయు భీష్ముఁడుం గృపుఁడు ద్రోణాచార్యుఁడుం
గర్ణుఁడున్, విశ్వంబెల్ల వడంక నార్చి సమరోర్వీరేణుసం
ఘంబు స్వప్తాశ్వుం గ్రమ్మ శతాంగముల్వాజిపి తాలాంకున్న
దంబెద నీలశ్వేతోరుగరుద్వితానశరజాలంబేయఁగా
వత్తజిన్. 106

శా. అభ్రధ్వానసమానశార్ఙ్గనినదం బాకాశసంచారులన్
విభ్రాంతిం బొరలింపఁ గేతనరుచు ల్విన్నంద నత్యంత కో
పభ్రూమండలి భుగ్నులై మెఱయ శంఖత్పాంచజన్యా
రవా, దభ్రవ్యాప్తి మహీధ్రము ల్వడఁక దైత్యధ్వంసి
యే తెంచుచున్. 107

సీ. భీష్మునిమ్మాట నొప్పించి యశ్వత్థామఁ
బదియేనుతూపులఁ బాఱఁగొట్టి
ద్రోణుని నిరువదిబాణంబులఁ దెమల్చి
భీముని మున్నూట బెండుపఱచి
కర్ణుఁ బండ్రెండుమార్గణముల నొనేసి
ద్రుపదనందను మేనఁ దూపుసొన్పి
మత్స్యనాయకుని మైమఱు వాఱుశరములఁ
జించి యొక్కట రుక్మినొంచి నరక
తే. తనయ కృపులను నిష్ఠురాస్త్రముల గ్రుచ్చి
కాండపంచకమునను గేకయుల నొగ్చి
నిమిషమున నొక్క యక్షౌహిణీబలంబుఁ
బిలుకుమారిచె నానాస్త్రముల నరేంద్ర! 108

వ. అయ్యవసరంబున నర్జునుండు గర్జత్కాలమేఘంబు చందం
బున సింహనాదంబుఁ జేసి దేవదత్తంబు పూరించి కర్ణ
గాంధారేయాదులఁ గయ్యంబునకుఁ బురికొల్పిన. 109

ఉ. వారలు తూర్యబంధురరవంబు లెసంగఁ సింహనాదముల్
బోరనఁజేసి యద్భుతముఁ బొందిసురల్ గన శౌరి సైన్య
ముర్, దారుణలీలఁ దాఁకినఁ బడంపడి యయ్యదుయోధ

వర్యులుం, ఘోరపరాక్రమస్ఫురణఁ గోల్తలఁజేసిరి పార్థ
నందనా. 110

వ. అందు బలభద్రుండును భీష్ముండును, సాత్యకియు నశ్వ
త్థామయు, బ్రద్యుమ్నుండును ద్రోణుండును, జేకితా
నుండును సోమదత్తుండును, ననిరుద్ధుండును గృపుండును,
గృతవర్మయు ధృష్టద్యుమ్నుండును, సుగ్రసేనుండును
బాహ్లీకుండును, సాంబుండును గర్ణుండును, నక్రూరుం
డును నజాతశత్రుండును, నుద్ధవుండును ద్రుపదుండును,
గలియు విరాటుండును, గదుండును భీముఁడును, సార
ణుండును ఘటోత్కచుండును, జారుదేష్ణుండును దుశ్శా
సనుండును, దీప్తిమంతుండును దుర్యోధనుండును, భాను
దేవుండును భూరిశ్రవుండును, బృహద్భానుండును ధృష్ట
కేతుండును, రుక్మియు భానువిందుండును, వృకుండును
గేకయులును, నరుణుండును భగదత్తుండును, బుష్కరుం
డును పాండ్యాధీశ్వరుండును, యవనాధిపుండును వేద
వాహుండును, శ్రుతదేవుండును సుదక్షిణుండును,
సునందనుండును నీలుండును, జిత్రబర్హియు వరూధియు,
విందానువిందులును న్యగ్రోధుండును, నకుల సహదేవు
లును దక్కిన యోధులును దుర్మర్షణాదులును, హేతి
ప్రాసపరశ్వథ పట్టిస భిండివాల ధనుర్బాణ నానావిధా
యుధ సన్నద్ధులై యొండొరుల వ్రేసియుఁ ద్రోసియుఁ
ద్రుంచియుఁ జించియుఁ బొడిచియు నడిచియుఁ జిమ్మియుఁ
గ్రుమ్మియు మొత్తియు హత్తియు ననేకప్రకారంబులఁ
జమిలికయ్యంబు సేయునెడఁ గుంజరంబులఁ గుంజరంబు
లును, ఘోటకంబుల ఘోటకంబులును, సరదంబుల సర

దంబులును, బదాతులఁ బదాతులుం దలపడి పిఱుతివియని
భీరంబునఁ బరస్పరశస్త్రంబులఁ బొడిచియు నొడిచియు,
వ్రచ్చియు గ్రుచ్చియుఁ గుదిపియుఁ జదిపియుఁ గొట్టియు
ముట్టియు ననేకోపాయంబులఁ బోరుసమయంబున. 111

క. రారాజు తమ్ములెల్లన్
ఘోరమదేభముల నెక్కికొని యఱువదివే
లేరుపు టేనుంగులతో
నారాముని మీఁదికేఁగ నతఁడుదగ్రాత్తిన్. 112

క. ఏనిక మొత్తము లెదిరెడు
నేనిఁక మొత్తకయడంగ నెగ్గగునని మ
త్తానేకపములఁ గొన్నిటిఁ
బీనుంగులఁ జేయఁదొడఁగెఁ బేర్చినకినుకన్. 113

వ. అట్టియెడ నా సుయోధనుతమ్ములు దుష్ప్రహ దుర్మర్షణ
దుర్ముఖ దీర్ఘబాహు భీమబాహు భీమ సుషేణ సులోచన
సేనాపతి జలసంధ విచిత్ర తర్షణోగ్రాలోలుపులు పదు
మువ్వురును మత్తకుంజరంబుల నొక్కపెట్టునం డీకొల్పి
చుట్టుముట్టిన నతం డందఱికి నన్నిరూపులై హలంబునన్
దగిలిచి తిగిచి ముసలంబునఁ దత్కుంభమధ్యంబులం దివిచి
జంభారాతి కుంభినీధరంబుల దంభోళిచేఁ గూల్చుచందం
బున నందంద కూల్చి దుష్ప్రహుసామజంబుతోడన చదిపి
తత్సోదరుఁడగు భీముని శిరంబు డొక్కసొర నడఁచి
తత్కుంభికుంభములు వగులందన్ని యనంతరంబ భీమ
బాహుం దురవడించి తన దంతావళంబుచే నవ్వీరునిం
బొడిపించిన నతం డచలాకారుండై తద్దంతిదంతంబులు

వెఱికి వానిన వాని నేసుంగుతోడఁ బీనుంగుఁ గావించినఁ
దక్కిన పదుగురును దలపడి సింహనాదంబులు చేసి యెదిరిన
నా హలాయుధుండు వారలతోడన యవ్వారణంబుల
మారిమసంగి పొంగి నింగి వగులనార్చిన. 114

ఉ తమ్ములు సచ్చిరంచును మదాంబఱి యర్జునుఁ జేరవచ్చి శో
కమ్మున రాజరాజుపలుకన్ సుర రాజతనూభవుండు వే
గమ్మున రాజులున్ గజనికాయములుం దనతోడ రాఁగ
నొ,క్కుమ్మడిఁ దన్నుఁదాఁక బలుఁ డుద్ధతితోడ హలంబుఁ
ద్రిప్పుచున్. 115

చ. నిలిచిన సర్వసైన్య ధరణీవరముఖ్యులు రేఁగి సాయకం
బులు నిగిడించి రాకసను పోఁడిమి గానఁగ రాకయుండ న
బ్బలుఁడును వానిఁ గైకొనక బంధురహాస్తహలంబుచేత
రా,జులఁ బొలియించి వాజుల వసుంధరఁ గూల్చె రథాలి
నూర్చుఁగాన్. 116

ఉ. అర్జునుఁ డగ్నికల్ప నిశితాశుగముల్ పరఁగించి వానిపై
నూర్జితశక్తి సూప నతఁ డుగ్రత నాఁగలిఁగేలఁద్రిప్పుచున్
నిర్జరనాథనందనుని నేలకుఁ దే నడతేర సీరి వి
స్ఫూర్జితమూర్తిచూచి దివిజుల్ భయమంది చలించిరందఱున్

వ. అయ్యవసరంబున భీమసేనుం డర్జునుం దలకడచి యమ్మహా
వీరు నెదుసనెడఁ బ్రద్యుమ్నానిరుద్ధ సాత్యకి కృతవర్మ
గద చేకితానులు రథారూఢులై కదలి పాండవ సేనా
మధ్యంబున నొక్కండును బాదచారియై భీమార్జునుల
మీఁద నురువడించు బలభద్రుఁ గనుంగొని వాయు వేగం
బున వచ్చి వివ్వచ్చుందాఁకి. 118

సీ. సాత్యకి యిరువదిసాయకంబుల శల్యు
నేసెఁ బ్రద్యుమ్నుండు నేడు వెడద
తూపుల వర్మంబు దూఱనిగిడ్చె గ
దుండు తొంబదియాఱు కాండములను
గపికేతనమునించె విపులాస్త్రములునాల్గు
కృతవర్మ హయములఁ గీలుకొల్పెఁ
జేకితానుండు నిశితభల్లముల రెంటఁ
దఱిమి గాండీవంబుదాఁకనేసె
తే. మీనకేతనసూనుండు మెఱుఁగులొల్కు
రత్నపుంఖశరంబు లుగ్రంబుగాఁగ
భూ నభోంతర మదరంగ నా నిలింప
సార్వభౌమాత్మజుని నేసె గర్వమడర. 119

వ. అప్పుడు. 120

ఉ. ఆ జగదేకవీరుఁడగు నర్జునుఁ డందఱకన్నిరూపులై
రాజితపుంఖసాయక పరంపర లభ్రమునిండ నాత్మసే
నాజనులెల్ల నుబ్బ గదనం బదునాఱ్వుర నొక్కపెట్టునం
గాఁజుపడంగనేసెఁ దెలిగన్నులఁ గెంపుదొలంక వెండియున్

సీ. కృతవర్మసారథిఁ గెడపె మూఁడమ్ముల
గదునిపై నాల్గు మార్గణములేసె
నంబకయుగళి సాత్యకిమేన నాటించెఁ
గ్రూరాస్త్రమున ననిరుద్ధుసిడము
పడవైచెఁ బుడమిని బ్రద్యుమ్ను నత్ముద్ర
భల్లసంహతి మూర్ఛపాలుచేసె
నతనిసారథి నేరుపడర నస్వేగునిఁ
గొనియేగెఁ దమ సైన్యమునకు వేగ

తే. చేకితానునియురము నిశితమహాస్త్ర
పంచకమ్మున గ్రుచ్చె నప్పార్థుఁ డంతఁ
గర్ణ గాంగేయ గురు కృపు ల్గడిమి మెఱసి
హరికిఁ గ్రీడించి తత్సేన కరిగిరవుడు. 122

శా. ధృష్టద్యుమ్నుఁడు నా సుయోధనుఁడు మాద్రీసూనులున్
సంగరావష్టంభోజ్జ్వలమూర్తులై హరిని దివ్యస్ఫూర్తిబా
ణంబులన్, ధృష్టప్రక్రియనేసి యార్వ నతఁడున్ ధీరా
త్ముఁడై యందఱం, జేష్టల్ దక్కఁగ శార్ఙ్గముక్తవిశిఖశ్రేణి
న్వ్యాసంజేసినన్. 123

మ భగదత్తుండు నలంబుసుండును విదర్భస్వామియున్ సైంధ
వుం,డు గురుప్రోద్భవుఁడున్ హలాయుధ విరాటుల్ నీలుఁ
డుం గేకయుల్,దగుభూపాలురుఁగూడి యవ్విభునిమీఁదన్
మార్గణవ్రాతముల్, నిగుడంజేసి ధరాతలంబు వడఁకన్
విక్రాంతులై యార్చినన్. 124

తే. అప్పు డయ్యంపవెల్లికి నరుడుగాఁగ
సంచలింపకయుండె నా సారసాక్షుఁ
డంబుదంబులు జలధార లగ్గలముగఁ
గురియఁ గనుపట్టు నీలాద్రి తెఱఁగుమీఱి. 125

వ. తదనంతరంబ యతఁడు. 126

సీ. భగదత్తు మేన డెబ్బదితూపులడరించి
ద్రౌణిబాహుల శరద్వయము నాఁటి
నారాచయుగళి సైంధవువిల్లు ఖండించి
మూఁడుబాణము లలంబుసుని మేనఁ

గీలించి యొకవాఁడికోల రుక్మిఁ దెమల్చి
ద్రుపదనందను[1]నిపైఁ గ్రూరభల్ల
[2]పంచకం బేసి యంబకషట్కమున సుయో
ధను మూర్ఛనొందించి ఘనశిలీము

తే. ఖములరెంట విరాటువక్షంబు వ్రస్సి
కవల నెనిమిదియమ్ములఁ గాఁడ నేసి
కాండవింశతి నీలకేకయుల గ్రుచ్చి
యుగ్రమార్గణమున హాలాయుధుని నొంచె. 127

వ. అయ్యవసరంబున. 128

ఉ. వీరరసంబు వెల్వడిన వీఁకను[3] రక్తము గ్రమ్మ నద్దొర
లోక్కరకిత్తోరుకింశుకములో యనఁ బొల్చియు ధీరచిత్తులై
తోరముగాఁగనార్చి జయదుందుభు లొక్కట మ్రోయఁ
బేర్చియు,వీరశిఖామణిం దఱిమి వేయిశరంబుల నేసి రుద్ధతిన్

ఉ. అత్తఱిఁ గృష్ణుఁడార్చుచు మహాశుగసంహతి వానినన్ని
టిన్, దుత్తుమురై పడంగ వడితో నొనరించుచు వారి
కెల్ల విల్లెత్త శరంబులెత్తఁ దలలెత్త నశక్యముగాఁగ నేసె
ను,వ్వెత్తున యాదవోత్తములు హెచ్చఁగఁ బాండవసేన
భీతిలన్. 130

చ. మఱియు నతండు వారలఁ దెమల్పఁగఁ బూని తదీయ
వాజులన్, నెఱి చెడఁగొట్టి సారథుల నేలపయిం బడఁ
ద్రోచి తేరుల, న్విఱుగఁగ మోఁది కేతువులు విండ్లును

1 మేను దూసిపాఱ. 2 భల్లపంచకమేసి బాణషట్కమున సుయోధ
ను మూర్ఛపాలొనరిచి విశి. 3 మేనులఁ గ్రమ్మనెత్తురుఁగొక్కరకిత్తోరుకింశుక
ములో.

నొక్కటఁ ద్రుంచి వర్మము,ల్పఱియలుచేసి తత్తనువులఁ
నిగిడించె ననేకబాణముల్. 131

తే. వారలెల్లను విరథులై పోరికెడగఁ
దలఁగిపోయినఁ గృష్ణుఁ డుద్దండ[1]లీల
నరిబలంబులు దల్లడమందఁ జూచి
యశనికల్పాశుగంబు లేయంగనంత. 132

క. ఒరలెడు మత్తేభంబులుఁ
దెరలెడు తురగములు నేలఁద్రెళ్లెడు రథముల్
పొరలెడు యోధులు నల్లడ
వఱలెడు రక్తంబులయ్యె వాసవిసేనన్. 133

వ. అది గనుంగొని యర్జునుండు. 134

శా. కృష్ణుండాఁకి గుణధ్వనుల్ నిగుడ సత్క్రీణాశుగశ్రేణి న
త్యుష్ణజ్వాలలుగ్రమ్మనేయ నతఁడుం దోడ్తోనవారించి యా
జిష్ణుప్రోద్భవు మేన శాతశరరాజిన్నిండఁ గీలింప వ
ర్ధిష్ణుండై యతఁడుఁ మదింగనలి శౌరిన్సుంచె వాలమ్ములన్.

వ. మఱియును. 136

ఉ. మచ్చరమెచ్చఁ గృష్ణుఁడు సమగ్రభుజాబలలీలఁ బేర్చి వి
వ్వచ్చుని దేహమంతయును వాఁడిశిలీముఖకోటి నుద్ధతిఁ
గ్రుచ్చ నతండు నాహరి నకుఠింతవైఖరి నట్లుచేయఁ గ
మ్మచ్చులరీతిఁ బొల్చిరపు డా దనుజారియు నా కిరీటియున్.

వ. ఇవ్విధంబున నా కృష్ణార్జునులు మనంబున ఘనంబగు మచ్చ
రంబున రామరావణుల కైవడి నంధకాంతకాంతకుల
లాగున జలధరంబులచందంబున గర్జనతర్జనంబులు నిగుడ

---

1 వృత్తి.

హుంకారతంకారంబులు మెఱయఁ బోరుచుండిరంత ఘటో
త్కచాలంబున హలాయుధులును బాహ్లిక సోమదత్త
భూరిశ్రవులును ధృష్టకేతు నీల సుదక్షిణులును విందాను
విందులును గేకయ మహీపాలురేవునను యవనపాండ్యాధి
పతులును ద్రుపద విరాట రుక్మిసైంధవులునుగూడి యాదవ
సైన్యంబు దైన్యంబునొంద శంఖంబులుపూరించియు ధను
ష్టంకారంబులు గావించియుఁ గ్రూరనారాచంబుల మేనుల
గ్రుచ్చియు శరంబుల నురంబుల వ్రచ్చియు భిండివాలం
బుల గుండెలు వ్రీలనొంచియు భల్లంబుల శిరంబులు డొల్లఁ
ద్రుంచియుఁ బేర్చి యార్చి రయ్యవసరంబున. 138

సీ. బాహ్లికుఁ డుఱక యంబకములు మూఁడు గ్ర
    సేనుపైఁ బఱపినఁ [1]జీడ రేఁగి
యతఁ డొక్కతూపున నతనివిల్లుండించి
    యాఱుబాణముల రథ్యములఁ జంపి
విరథుఁడై తనునేయు కురువృద్ధుపై శక్తి
    యడరింప నది ఘోరమగుచు వచ్చి
యతనివక్షస్థలం బవలీల నాఁటిన
    నెత్తురు గ్రక్కుచు నేలఁ గూలె

తే. నది గనుంగొని తత్పుత్త్రుఁడైన సోమ
దత్తుఁడా భోజపతిమీఁద దారుణాస్త్ర
కోటు లడరించి యొకవాలుగొని రథమున
కుఱికి యాతని తలతెగ నఱకెఁ గడిమి. 139

వ. మఱియు. 140

---

1 జిహ్మరేఁగి.

క. ఆయుగ్రసేను రథికుల
వేయివిధంబులఁ గలంచి విగతాసులుగాఁ
జేయుచు బాహ్లికనందనుఁ
డాయోధన భీష్మమూర్తియై తను నొంపన్. 141

తే. నూఱుతూపులఁ జేకితానుండు సోమ
దత్తుపై నేసె నతఁడు చేయెత్తకుండ
మఱియుఁ బిడుగున కెనయైనమార్గణమున
నలిగియేసిన నవ్వీరుఁ డవనిఁ గూలె. 142

వ. ఇట్లు సోమదత్తుండు వడిన. 143

తే. పార్థసేనలు దుఃఖవిభ్రాంతిఁ బొందె
హరివరూథిని సంతోష మడరి యార్చె
నది గనుంగొని మత్స్యేంద్రుఁ డలుకతోడ
నుద్ధవునిఁ దాఁకి యేసె శరోత్కరమున. 144

క. ఆతఁ డవి నడుమఁ జడియుచు
భూతల మగలంగ నొక్క భూరితరాస్త్రం
బాతనిపై నిగుడించిన
భూతము లార్వంగఁ దనువు బోరన విడిచెన్. 145

వ. ఇవ్విధంబున మత్స్యమహీనాయకుండగు విరాటుండు దెగినఁ దద్బలంబులు హాహానినాదంబు గావించె నయ్యాదవనాయకుబలంబులు సింహనాదంబొనరించె నంతఁ బాంచాలపతి క్రుద్ధుండై యుద్ధవునిపై శరపరంపరలు వరఁగించిన నతండును దోడ్తోన వారించె నయ్యవసరంబున ద్రుపదుండు. 146

తే. ఆఱుతూపుల నతనిరథ్యములఁ దునిమి
నాలుగమ్ముల సారథి నఱికి యొక్క
కోల విలుద్రుంచి వర్మంబు వ్రీల రెండు
శరములేసి యతనిమీఁద శక్తిఁ బఱపె. 147

క. అది భూతల మద్రువంగా
నదరులు గ్రక్కుచును వచ్చి యాయుద్ధవు బె
ట్టిదముగఁ దాఁకుడు ధరణిం
జదికిలఁబడి కూలె పార్థుసైన్యములార్వన్. 148

వ. ఇవ్విధంబున నుద్ధవుండు సమిద్ధరణింబడిన నడలుచు నక్రూ
రుండు క్రూరనారాచంబుల ద్రుపదు గ్రుచ్చి నాలుగుబాణం
బుల ఘోటకంబులఁ గూల్చి సారథి నొక్క నిశాతశరంబున
శిరంబు ద్రుంచి కేతు చ్ఛత్ర చామరంబులు భూతలంబునం
దొరలించిన నతండు విరథుండై వాలునుం బలకయుం
బూని సింహచంక్రమణ విలాసంబున నతని తేరిపయింగవి
యుడు నతం డనేక నిశితశరంబులం బరఁగింపం దనవాలున
జడియుచుఁ జేర నేతెంచిన నయ్యక్రూరుం డర్ధచంద్రబాణం
బున నప్పాంచాలపతి మూర్ధంబు ద్రుంచి సింహనాదంబు
గావించిన. 149

క. ఆ రవము విని శిఖండి మ
హారోషంబెత్తి చూడ్కి యక్రూరునిపై
ఘోరముగ నిడి రయంబునఁ
జేరఁగ నేతెంచి పటువిశిఖములఁ గప్పెన్. 150

తే. అతఁడు నేర్పునఁ ద్రుంచె నాయంబకముల
మఱియు ద్రుపదాత్మజుఁడు వాఁడిమార్గణముల

నతని రథ్యధనుర్వైజయంతులను హ
రించి యొకకోల నతని ఖండించి యార్చె. 151

వ. ఇవ్విధంబున నక్రూరుండు దెగిన నయ్యాదవబలంబుఁ జలంబునఁ బోరి కడికండలు సేయ శిఖండిం గనుంగొని హైడింబ హాలాయుధాలంబుసులును ధృష్టకేతు సైంధవ యవన రుక్మి పాండ్య భూరిశ్రవులును గేకయ పంచకంబును విందానువిందులును దమతమ శంఖంబులు పూరించి యాదవబలంబు దఱియంజొచ్చి యొక్కపెట్టున. 152

సీ. కర్ణము ల్గుంభము ల్గరములుఁ బాదము
ల్దంతముల్ దనువులుఁ దఱిగి తఱిగి
ముఖములుఁ గేసరంబులు వాలములు ఖురం
బులు నీరుపక్కియల్మోది మోది
యగములు చక్రముల్ నొగలాతపత్రముల్
చిందంబులును బొడిచేసిచేసి
శిరములు నురములుఁ జెక్కులు ముక్కులుఁ
దొడలుఁ గరంబులుఁ దునిమితునిమి

తే. యేనుఁగుల నొంచి హయముల యేపడించి
యరదములఁ ద్రుంచి కాల్బురయద టడంచి
సంగరంబున నిబ్బంగి శౌర్య మెసఁగ
నేర్పుమైఁ గూల్చె రక్షౌహిణీబలంబు. 153

వ. అంత మధ్యాహ్నంబయ్యె నప్పుడు శిఖండి ఘటోత్కచాదులవిక్రమంబునకు దేవత లద్భుతంబునొంది యిట్లనిరి. 154

ఉ. రావణకుంభకర్ణులపరాక్రమముఁ [1]గన్నన కాఁడువిక్రమ
శ్రీవిభవంబుఁ గైటభునిచేఁతయు నంధకు దోర్బలంబు నా
భూవనితాకుమారకునిపోఁడిమిఁ గంటిమిగాని యిట్టి శౌ
ర్యావహకేళిసల్పెడు మహాత్ములఁ జూచి యెఱుంగ మెన్నఁ
డున్. 155

వ. అని యగ్గింప నయ్యోధవరులు సింహనాదంబులు చేసినఁ
దద్రవంబు విని సాత్యకి ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధాదులు రయం
బునఁ బఱతెంచి వారలపై శరవర్షంబులు గురియించి నిలువ
రించి రయ్యవసరంబున సవ్యసాచిచక్కి భీష్మద్రోణకృపకర్ణు
లొక్కుమ్మడిఁ బ్రళయకాలరుద్రచతుష్టయంబు తెఱంగున
మెఱపు మెఱసినభంగి యంత్రకారుల బాగున మెఱసి
యొక్కచో ధనుర్గుణ టంకారంబులు నిగిడింపుచు,
నొక్కచో నిజహేతిప్రభావిలసితంబులు గావింపుచు
నొక్కచోఁ గేతనంబులు మెఱయ రథవేగంబులు గను
పట్టం జేయుచు, నొక్కచో సింహనాదంబులు సేయుచు
నొక్కచో శంఖంబులు పూరించి విజృంభించుచుఁ, గిలూ
ఢ్చునఁ గెడయు బొమ్మలయోజంగూలి కుప్పలుగొన నేకా
క్షౌహిణీబలంబుఁ దునుమాడి యందు రక్తప్రవాహంబులు
వఱపిరి. హతశేషులు గాందిశీకులై యొండొరులు విఱిగి
పడిన రథంబులసందున పీఁగియు గజకళేబరంబుల నొది
గియు సమసిన సైంధవంబుల పక్కెరలఁ-జొచ్చియు శవం
బులనడుమంబడి కాలుచేయాడించకయుం గొందఱు నిలు
వం దక్కినవారు కృష్ణకృష్ణ గావుమను నెలుంగు సూపఁ
దన్నాదంబు విని యాముురాంతకుండును దారకునిచే

1 మధుసుగ్రవిక్రమ.

రథంబు వేగంబునం బఱపించి తన సేనకుం జెయివీచి యోడక
కుం డని నిలువరించు నవసరంబుఁ బ్రొద్దుగ్రుంకె నంతక
మున్న యర్జునుండు తమసైన్యంబులం దివియించి భీష్మ
ద్రోణకృపాశ్వత్థామధర్మజసుయోధనకర్ణాదులుం దానును
గరదీపికాసహస్రంబులు వెలుంగ నిజస్కంధావారంబున
కుం జని సముచితప్రకారంబున నందఱ ననిపి మజ్జనభోజనా
దులు సల్పి సుఖంబున నుండె నంత నిక్కడ. 156

ఉ. సీరియు మాధవుండు హతశేషవరూథినితోడఁ గూడి య
క్రూరుని యుద్ధవుం దలఁచి కుందుచుఁ బాండుతనూజసేనపై
వైరము మిక్కుటంబుగ నివాసము చేరఁగఁబోయి మందిర
ద్వారమునందు నిల్పి పరివారమునంపి యథోచితంబుగన్.

వ. అన్నపానాదికృత్యంబుల నిర్వర్తించి యెప్పుడెప్పుడు
సూర్యోదయం బయ్యెడు నని రణకుతూహలాయత్తచిత్తు
లై యుండి రయ్యుభయబలంబులు తమతమ శిబిరంబుల
కరుగంజూచి దేవతలు దివంబునకుం జనిరని శుకయోగీం
ద్రుం డిలావంతునకుం జెప్పె నని చెప్పిన నటమీఁది
వృత్తాంతం బేమని యడుగుటయు. 158

మ. శతపత్రోద్భవవంశపావనదయా సత్యాన్వితస్వాంతసం
తతగోకాంచన ఘోటకాంబరధరాధాన్యాదిదానాఢ్య
యూర్జిత నానావనదేవతాగృహధరిత్రీదేవకళ్యాణ కా
వ్యతటాకోరునిధానసంతత సమగ్రైశ్వర్యభాగ్యోన్నతా.

క. దుర్మంత్రివదనముద్రా
కర్షక దుగ్ధాబ్ధికన్యకాధవపూజా

నిర్మలమానస నృపనయ
మర్మజ్ఞ దయాసముద్ర మానగుణాఢ్యా. 160

మణిగణనికరము —

శరశరవణభవజనకగిరి సుధా
కరకరహరిహయ కరిహరిహరి భూ
ధరధర సితజలధరసురతరు సుం
దరదరవృషవిబుధమునిసమయశా. 161

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కౌండిన్యగోత్రపవిత్ర చరిగొండ తిమ్మ నామాత్యపుత్త్ర సకలవిద్యాపారీణ శతఘంట సురత్రాణ సుకవిజనవిధేయ ధర్మననామధేయ ప్రణీతం బయినచిత్ర భారతం బనుపురాణకథయందు సప్తమాశ్వాసము.

శ్రీ ర స్తు.

చిత్ర భారతము

అష్టమాశ్వాసము.

రంగరాజసేవా
పారంగతహృదయ కమలభవవంశపయః
పారావారసుధాకర
మారసమానావతార మాదయపెద్దా. 1

వ. అవధరింపుము మృదుమధురవచనరచనాపరితోషితముని
జాతుం డగుసూతుండు హరికథాశ్రవణాహ్లాదులగు శౌన
కాదులకు నిట్లనియె నట్లు రామకృష్ణులుఁ దక్కిన యోధ
వరులును సూర్యోదయంబుఁ గోరుచు నాహవకుతూహలా
యత్తచిత్తులై యుండి రనపుడు శుకయోగీంద్రునకు నిలా
వంతుం డిట్లనియె. 2

క. ఈరీతి నుభయసేనలుఁ
బోరాడఁగ దినములెన్ని పోయెఁ గలనఁ
భూరిబలు లెవ్వరెవ్వరు
పీరత్నముమీఁకుఁ దెగిరి వివరింపఁగదే. 3

వ. అనుడు నయ్యిలావంతునకు నయ్యోగికేసరి యిట్లను నిత్తెఱంగున మఱియునుం బదియాఱుదినంబులు [1]సంగ్రామంబు భీమంబై చెల్లె నందుఁ బాండవసైన్యంబున భీష్మద్రోణకృపాశ్వత్థామకర్ణభూరిశ్రవులును యుధిష్ఠిరభీమార్జుననకులసహదేవదుర్యోధనదుశ్శాసనులును శిఖండిధృష్టద్యుమ్నులును శల్యుండును నుత్తమౌజుండును యుధామన్యుండును ఘటోత్కచాలంబుసహాలాయుధులును సైంధవ విందానువిందులును నీలసుదక్షిణపాండ్యయవనకేకయులును జతుర్థనుండును [2]నక్షౌహిణీబలంబులుం దక్కఁ దక్కిన [3]సైన్యంబులతోడ బాహ్లికాదులు గెడసిరి. యాదవబలంబున రామకృష్ణసాత్యకిగదులును బ్రద్యుమ్నసాంబసారణచారుదేష్ణబృహద్భానుభానుదేవదీప్తిమదరుణాది కృష్ణకుమారవర్గంబును ననిరుద్ధచేకితానకృతవర్మలును నక్షౌహిణీద్వయంబునుం దక్కఁ దక్కినసైన్యంబులతోడంగూడ నుద్ధవాదులు మడిసిరి. పదునెనిమిదవనాఁడు ప్రభాతసమయంబునఁ బార్థుండు మేల్కాంచి సంధ్యాదికృత్యంబులు నిర్వర్తించి గురుకృపాశ్వత్థామయుధిష్ఠిరదుర్యోధన కర్ణాది యోధవీరసమేతుం డై యున్న [4]గంగానందనుంపాలికిం జని యతనియనుమతి నొక్క యుచితాసనంబునం గూర్చుండి వినయపూర్వకంబుగా నతని కిట్లనియె. 4

క. అనఘా నేఁ డెవ్విధమున
మొన దీర్పఁగవలయు నందు మురవైరికిఁ గుం

1 సమరంబు భీమంబై. 2 జతురక్షౌహిణీబలంబులుం. 3 బలంబులతోడ. 4 గంగానందనుంగాంచి యతనియనుమతి.

డినపతి దగులుపడకయుం
డ సుపాయము దలఁచి చెప్పఁడా వెరవడరన్. 5

క. అనవుడు గంగాసుతుఁ డ
య్యనిమిషరాజాత్మజునకు ననియెం గడునే
ర్పున శకటాకృతిగా మన
మొన నిల్పుదమందు దాతము చతుర్ధనునిన్. 6

వ. అని సంగరంబునకుఁ జయ్యన వెడలుం డని యనిపిన సకల సైన్యంబులు గొలువ నతండు గట్టాయితం బైనరథంబు శల్యుండు దేర రథారోహణంబు గావించి కపికేతనంబు మెఱయఁ జక్రరక్షకులగు నుత్తమౌజుండును యుధామన్యుండును దోడరాఁ జనియె ననంతరంబ భీష్మద్రోణకృపాశ్వత్థామకర్ణయుధిష్ఠిరవృకోదరనకులసహదేవసుయోధనాదియోధవీరులు సంగరోచిత శృంగారంబు లంగీకరించి నిజకేతనచ్ఛత్రచామరశరశరాసనాదినానావిధచిహ్నచిహ్నితంబు లగురథంబులెక్కి విజయభేరీమృదంగశంఖకాహళాదివాద్యంబులు మొఱయ యుద్ధభూమికిం బోయి రంత.

క. స్వారాజనందనుఁడు దన
తేరొయ్యనఁ బోవనిచ్చి దృఢతరశకటా
కారంబుగా నమర్చెక్
వారణ రథతురగసుభటవర్గము వరుసన్. 8

వ. ఇవ్విధంబున శకటాకారంబుగా మోహారంబు మీఱం బన్ని యందు నంతరవ్యూహంబుగాఁ బద్మవ్యూహంబు సమకట్టి దాని మధ్యప్రదేశంబున సూచీవ్యూహం బేర్పఱిచి తన్ముఖంబునఁ గేకయపంచకంబును నట పిఱుంద సుదక్షి

ణుండును దత్పశ్చాద్భాగంబున నక్షౌహిణీబలంబు ము న్నిడుకొని నకులసహదేవసహితుం డై యుధిష్ఠిరుండును దత్పూచీమూలస్థానంబునఁ జతుర్ధనుండును నతనిచుట్టును గురుకృపాశ్వత్థామకర్ణదుర్యోధనదుశ్శాసన హాలాయుధా లంబుసవిందానువిందరుక్మి సైంధవభగదత్తయవనపాండ్యా ధీశులు నుండునట్లుగా నియమించి యర్జునుండు తానును గాంగేయుండును వృకోదరుండును భూరిశ్రవుండును శిఖండియు ధృష్టద్యుమ్నుండును ఘటోత్కచుండును దమ తమ యడియాలంబులు మెఱయ శంఖంబులు పూరించుచు ధనుష్టంకారంబులు నిగిడించుచు సింహనాదంబులు గావిం చుచు న ప్పెను మొగ్గరంబు ముందట నిల్చియుండి రదిగనుం గొని పురందరాదిబృందారకు లద్భుతంబంది రక్కడ. 9

మ బలభద్రుండును గృష్ణుఁడుఁ భుజబలప్రస్ఫీతులై నందను బ్బలియుల్ పౌత్రులుఁ దమ్ములుఁ సమరఖేలాలోలతంగొల్వ న్నార్పులెసంగం జను దెంచి రాకలనికిఁ భూపాకిరీటధ్వజం, బుల కాంతుల్నభ మెల్ల నిండ రభసంబు న్వేడ్కయు స్ఫీతిఁ గాన్. 10

వ. ఇవ్విధంబున యాదవవీరులు చదిమి పెట్టిన బంటుతనంబునఁ జతురంగబలసమేతు లై పాండవబలంబునకు ననతిదూరం బున రామకృష్ణులు మున్నుగా నుండి రందు. 11

ఉ ఆహరి వెన్నుదన్ని కుసుమాయుధసాత్యకిసాంబసారణుల్ బాహుబలంబుమీఱఁగఁ గృపాణశరాసనసాయకాది స న్నాహముతోడ నిల్చి రరుణప్రముఖాత్మజులుఁ విరోధి సే నాహరణప్రవీణులయి నవ్వుచుఁ బొల్చిరి వారిచక్కటిన్.

వ. అంతకమున్న రామకృష్ణులం గడచి కృతవర్మయుఁ జేకితా నుండును సవరణాలతోడి యరదంబులెక్కి తమతమ బలం బులును దామును నిజశంఖంబులు మొరయించి సింహ నాదంబు లొనరించి యతిరయంబునం జని యర్జును సైన్యంబుఁ దాఁకిన నిరువాఁగునుం గలసి పదాతులుఁ బదాతులును రథంబులు రథంబులునుఁ దురంగంబులుఁ దురంగంబులును గుంజరంబులుఁ గుంజరంబులును ఘోరం బుగాఁ బోరు నయ్యవసరంబున. 13

శా. ధృష్టద్యుమ్నుఁడుఁ జేకితానుఁడును సందీప్తప్రతా పాఢ్యులై, ద్రష్టల్ మెచ్చఁగఁ బోరిపోరి తమరథ్యంబుల్ ధరం గూలినన్, ముష్టాముష్టిఁ [1]జెలంగనంతట బలంబున్ గర్వమున్ మీఱ నుత్కృష్టుండై ద్రుపదాత్మజుం డతని మర్దించెన్ రిపుల్ బెగ్గిలన్. 14

తే. అది గనుంగొని కృతవర్మ యదరులుమియు
బాణములఁ గప్పె ద్రుపదభూపాలసుతుని
నతఁడు నడుమన వారించి యతనిమేనఁ
దొమ్మిదమ్ములు గ్రుచ్చి సూతుని హరించె. 15

సీ. సారథ్యమును దాన సల్పుచు నుభయసై
న్యంబు లచ్చెరువంద నాయకుప్ర
వీరుఁడు పాంచాలవిభుకుమారునిఫాల
మున నొక్కబాణంబుఁ జొనుప నతఁడు
మూర్ఛిల్లె నప్పుడు ముమ్మరంబైన శో
కమున శిఖండి యాగ్రహమునిగుడఁ

---

[1] జెనంగిరంతట.

క. అఱిముఱి సారథితోడన్
ముఱియుపడగతోడ హయసమూహముతోడన్
జిఱజిఱను ద్రిప్పి యరదము
పఱిపఱిగాఁ గొట్టి భీముఁ బైకొని కినుకన్. 22

క. ముసలమున వ్రేయ నాతం
డసమున గేడించి దాఁటి హలధరువక్షం
బసరొత్తఁగ గదచేఁ గొ
ట్టె సురలు గనుఁగొని తన మగఁటిమి నుతియింపన్. 23

శా. ఆలో భీమునిపైఁ బురత్రితయసంహారంబుగావించు న
వ్వాలాక్షుండననేగి మాధవుఁడు శుంభల్లీలఁ దద్బాహులన్
గీలించెన్ బదునాల్గుతూపు లది వీక్షించ నర్జునుం డాహరిం
దూలించెన్ విశిఖంబులన్ సురలు సంతోషించి భూషింప
పఁగన్. 24

క. హరి యంతట రోషంబున
నరుని యురంబాడ నేసె నారాచములన్
శర మొకటి గ్రుచ్చె నొసటను
గరవాలున బలుఁడు గొట్టి కడువడి నార్చెన్. 25

వ. ఆసమయంబున. 26

మ. అవనీమండల మెల్ల గ్రక్కదల బ్రహ్మాండంబు ఖేదిల్ల వా
సవి రోషంబున రామకృష్ణులపయిన్ సమ్మోహనాస్త్రంబు
మంత్రవిధిన్ వహ్నివనమర్చి యేయుటయు మూర్ఛంబొంది
రద్దారకుండు వడిన్ వారలఁ గొంచు [1]సత్యకసుతుండుం
దోడ నేతేరఁగన్. 27

---

1 సత్యసుతుఁడుం దోడ్తోడ నేతేరఁగన్.

క. చనియె నిట వాయుతనయా
ర్జునులార్చి కడంగి హరివరూథినిపైఁ జే
ర్చి నిశితశరములఁ గురియం
గని వారలఁ గప్పె మరుఁడు కాండంబులచేన్. 28

వ. వెండియు. 29

మ. అనిరుద్ధుండు ధనుర్గుణధ్వనులు మిన్నందంగ నేతెంచి లో
చనయుగ్మంబున వహ్నికీల లురులన్ సవ్యాపసవ్యంబులన్
ఘనబాణంబులు పింజపింజ గఱవంగా వారిపై నేసి యా
ర్చిన భూరిశ్రవుఁ డుగ్రమూర్తియయి వచ్చెన్ సేనలగ్గిం
పఁగన్. 30

సీ. వచ్చి యాయనిరుద్ధువక్షస్స్థలంబు మూ
డంబకముల నేసి హయములపయి
బదితూపులడరించి గుదియించి సారథి
గుండె వ్రీలఁగ నొక్కకోలఁ జొనిపి
కత్తివాతమ్మున కాండాసనంబు న
డిమికి వ్రయ్యలుగ ఖండించి బిరుదు
చిందంబు నాల్గువిశిఖముల భేదించి
భల్లత్రయంబునఁ బడఁగ ద్రుంచి
తే యార్చిన నతఁడు వేఱొక్క యరద మెక్కి
యొండువిల్గొని యప్వీరు బెండుపఱచి
గొడుగుఁ బడగయు విల్లును గుఱ్ఱములును
సూతునింద్రుంచె నమ్ములసోన గురిసె. 31

క. వాలున భూరిశ్రవుఁడుం
గేలీగతి వైవ బుఖ్యకేతుఁడు దానిన్

వాలమ్మునఁ జూర్ణంబై
నేలంబడ నేసి యాతనిఁ సోలించెన్. 32

వ. వెండియు. 33

శా. ఖద్యోతోజ్జ్వలమూర్తియై రిపులకుం గాన్పించు కౌరవ్య
వీరోద్యోగంబు నిరర్థకంబయి చనఁ యోధావళిఁ
ముంచు ధృష్టద్యుమ్నాదిరణప్రవీణులయవష్టంభంబు
వారించునా ప్రద్యుమ్నాత్మజుఁ డొంటిమైఁ గురుచమూ
పాథోధిమంథాద్రియై. 34

వ. అయ్యవసరంబున భూరిశ్రవుండు దెలివొంది యెక్కుడఁ
జూచినఁ దానయై విహరించు హరిపౌత్రుని పయికి నడరు
నెడ వృకోదరుండు రోషరక్తాక్షుండై యట్టహాసంబుఁజేసి
నిలునిలుమని యదల్చి గదాదండంబున నవ్వీరుని వక్ష
స్థలంబు వగుల నేసిన నతండు వాతాహతిం జలించు మహీ
రుహంబు చందంబున నీషత్కంపితతనుండై కోపంబున
నతనిం గరవాలంబున నేసిన నది ఖండంబులు గావించి
యంతకాకారుండై. 35

క. మరుదుద్భవుండు గదచే
హరిపౌత్రునిశిరము వ్రేయ నది దునిసి సమి
ద్ధరణీస్థలమునఁ బడియెఁ
హరియనుచుం బార్థునేన నార్పులు నిగుడన్. 36

వ. ఇవ్విధంబున ననిరుద్ధుంజంపి సింహనాదంబుఁజేసి సరో
వరంబుఁ గలంచు గంధసింధురంబు చందంబున యాదవ
సైన్యంబొచ్చి హెచ్చిన గర్వంబున గదఁద్రిప్పుచు రథులఁ
గెడపియు సారథుల మడిపియు సిడంబులు పొడిఁజేసియు

గొడుగులు పడఁగొట్టియుఁ దురంగంబుల నిరంగంబులఁ
గావించియు భటులఁ జటులగతి సంహరించియుఁ దనివి
చనక మఱియును. 37

సీ. కుంభరక్తము చివుక్కున నెమ్మొగమ్ముపైఁ
జిందంగ గదచేతఁ జిదిమిచిదిమి
యొకటిఁ జేపట్టి యొండొక్కటిపై ద్రొబ్బి
చరణాగ్రమున నేలఁ జమరిచమరి
తుండముల్ చుట్టి చేతుల తీఁటవోవంగ
ఘోరవిక్రమకేళిఁ గొట్టికొట్టి
కడకాళ్లు వట్టి ఘీంకారంబు సేయంగ
వీచి నల్గడఁ బాఱవైచివైచి
తే. కింకిణీఘంటికాపతాకాంకుశప్ర
కరవరత్రశస్త్రాసిచామరనియంతృ
భీషణోదగ్రమత్తకుంభివ్రజంబు
భీముఁ డవలీలఁ జంపె నాభీలలీల. 38

వ. అయ్యవసరంబున. 39

చ. కొడుకువిధం బెఱింగి కనుగోనల నీరును విస్ఫులింగముల్
వడిఁగురియంగఁ బాండవబలంబు భయంపడిచూడ మారుఁ
డవ్వాడముడిఁదాఁకి యార్చి యదువర్గము మెచ్చ గుణంబు
మ్రోయఁగాఁ, బిడుగులవంటిబాణములు పెల్లుగ నేయ
నతండు నుగ్రుఁడై. 40

వ. ఆశంబరాంతకుపైఁ గవిసి యంతకదండంబునుంబోలిన తన
గదాదండంబున నతని వక్షస్స్థలం బుపలక్షించి వేసిన నవ్వీ
రుండు సోలి యాలోన మేలుకని విలయకాలుండునుం

బోలె విజృంభించి విశిఖంబుల వెల్లి ముంచి మఱియు నొక్క ఘోరనారాచంబున నమ్మారుతకుమారుజత్రు దేశంబు గాడనేసిన నతండు మూర్ఛిల్లె నది గనుంగొని యాదవబలంబున సింహనాదంబులు చెలంగె నాభీముండు దెలివొందునంతకు ధృష్టద్యుమ్నుండు ప్రద్యుమ్ను నిం దాఁకి పుంఖానుపుంఖంబులుగా నిశితశరపరంపరలు వరఁ గించి యొక్కభల్లంబున నుల్లంబు నొనాడనేసిన నతండు వెడఁదతూపున నతని విల్లువిఱుగనేసిన నవ్వీరుండును వేఱొండు కోదండంబుఁ గొని యమ్ముల దొరఁగించిన నవి తోడనె తునియలై దొఱఁగునట్లుగా నేసి మఱియును. 41

క. ప్రద్యుమ్నుఁడు దరిగా ధృ
ష్టద్యుమ్నుని నేసె నశనిసమసాయకముల్
ప్రద్యోతములై నిగిడి జ
యోద్యోగము హెచ్చఁ బార్థయోధులు బెదరన్. 42

క. అవియెల్ల ద్రుపదనందసుఁ
డవలీలం దూలనేసి యవ్వీరుని [1]మూ
డు విషమశాతశరము లే
సి వెగడుపఱచెను విరోధిసేనలు చెదరన్. 43

వ. వెండియు నా దండిమగలు దమలో నొండొరులపై నిగి డించు నిష్ఠురకాండంబులచే సూతాశ్వచ్ఛత్రచామర ధ్వజ సహితంబులుగా రథంబులు గూలిన విరథులై కృపాణంబు లును ఖేటకంబులుం బూని మిక్కుటంబైన యుక్కున నొక్కరొక్కరుల లెక్కగొనక డాసియు వ్రేసియు వ్రేట్ల

1 పైఁ, బవిసమశాతశరము లేసి.

కుం దప్పించి కుప్పించియు బహువిధగతులం గొంత
ప్రొద్దు పోరునెడఁ దెఱపిగని యా ధృష్టద్యుమ్నుండును
బ్రద్యుమ్నునిశిరంబు హరించి సింహనాదంబుఁ జేసిన
యాదవసైన్యంబు దైన్యంబునొంది నల్గడలంబఱచినం జూచి
శోకరోషంబులు మనంబునం బెనంగొన సాంబసారణాదు
లెలుంగుఁజూపి తమ సేనకుం జెయివీచి మరల్చి తిరంబుచేసి
ధృష్టద్యుమ్నాదులపై నురువడించిన నుభయసైనికులకుఁ
బోరు ఘోరంబయ్యె నందు. 44

తే. మేఘముల్ పెక్కుగూడి భూమీధరంబు
నంబుధారలచేఁ గప్పు ననువు దోఁప
నమ్మహావీరు లర్జును నాక్రమించి
శరపరంపరఁ గప్పిరి సాహసమున. 45

వ. వెండియు. 46

సీ. చారుదేష్ణుఁడు శితసాయకంబుల నారిఁ
ద్రెంచె సాంబుండు పదింట సిడము
జవ్వాడ నేసెను సారణుం డేనుమా
ర్గణముల శల్యునురంబు గ్రుచ్చె
భానువిందుఁడు బృహద్భానువిందుఁడు భాను
దేవుండు వృకుఁడుఁ [1]బన్నెండుదూపు
లఁ దురంగమములఁ దూలనొనర్ప నరుణ పు
ష్కరులు తచ్చక్రరక్షకుల నొంచి
తే. రొకమొగిఁగలియ వేదవాహుఁడు సునంద
నుండు శుకుఁడును దీప్తిమంతుండు నాది

1 బంద్రెండుదూపు.

రైన కృష్ణతనూభవు లతని మెదలఁ
గదలరాకుండ నేసి రాగ్రహము నిగుడ. 47

తే. అప్పుడా సవ్యసాచియు హరకరాగ్ర
దీప్తశూలంబుగతి మించుదివ్యశరము
నారి సంధించి వేయ నానావిధముల
నతివిచిత్రంబుగా నొంచె నారథికుల. 48

వ. ఇవ్విధంబున నర్జునుండు హరికుమారుల నిశ్శేషంబుగా వధి యించిన దుర్యోధన ప్రముఖయోధులు హతశేషబలంబును జలంబునఁ జంపిరంత నిట రామకృష్ణులు సాత్యకి దారకులు సేయు శిశిరోపచారంబులవలన మూర్ఛందేఱి ఖండంబులైన శుండాలంబులును నొరఁగిన తురంగంబులును బఱియలైన యరదంబులుం గూలిన కాలుబలంబును ద్రగ్గిన కుమారవర్గంబునుం గలిగి నిర్మనుష్యంబైన యాత్మసైన్యంబుఁ జూచి శోకవ్యాకులితమనస్కులై రయ్యవసరంబున. 49

సీ. సంవర్తచండభాస్కర మండలంబునా
నాస్యంబు భీకరంబై వెలుంగఁ
గల్పాంతవిస్ఫులింగంబు లొక్కుమ్మడి
నిగిడె నాఁ గన్నులనిప్పు లురులఁ
బ్రళయకాలోగ్రనిర్ఝరసింహనాదంబు
నాఁ బాంచజన్యస్వనంబు నిగుడఁ
గల్పాంతసమయమేఘవ్రాతనిర్ఘోష
మన శార్ఙ్గ గుణరావ మగ్గలింపఁ

తే. బహుతిచ్ఛాయ దిక్కులఁ బర్వఁపన్న
గాశపతి కేతు వభ్రంబునందుఁ గ్రాల
దానవధ్వంసి శత్రులు దల్లడిల్ల
రామసాత్యకు లిరువంక రాఁగనడచె. 50

వ. ఇవ్విధంబున రామసాత్యకి సమేతుండై కృష్ణుఁడు రాఁజూచి భీష్మార్జునులు తమతమ బలంబులం బురికొల్పిన దూర్య స్వనంబులు చెలంగఁ జండభానుమండలంబునుం బొదువు నీహారంబు విహారంబున దావపావకజ్వాలాజాలంబు పయిం జను శలభంబుల విధంబున నొక్కుమ్మొగి నురు వడించి యమ్మువ్వురపయి లెక్కకు నెక్కువ యగునమ్ములం గప్పిన ముప్పిరిగొను రోషంబున. 51

సీ. పర్జన్యుఁ డద్రులఁ బడఁగొట్టు వైఖరిఁ
గుంజరంబుల నేలఁ గూలఁ దన్ని
శార్దూల ముద్ధతి సారంగములభంగి
సైంధవంబుల బారి సమరి వైచి
శరి పద్మములఁ ద్రుంచు కైవడి రథికుల
గళము లొక్కుమ్మడి నులిమి వైచి
బలుగాడ్పు తరువులఫలముల డుల్చువ
డువునఁ బదాతుల డొల్లఁగొట్టి

తే. భీష్ము నొప్పించి భీముని బెండుపఱిచి
యర్జునుని మోఁది హైడింబు నదటడంచి
ద్రుపదనందను సారథిఁ ద్రుంచి రథము
చక్కుగావించి యార్చె ముసలధరుండు. 52

క. గొడుగులు గడువడిఁ ద్రుంపుచు
సిడములు గెడపుచును జొల్లిచింపుచు రథముల్
పొడిపొడి సేయుచు నమ్ముల
మడియించెన్ యోధుల మురమర్దనుఁడు వెసన్. 53

తే. కరుల హరుల రథంబులఁ గాల్బలముల
రూపుమాపి చెలంగి మెఱుంగు మెఱసి
నట్టు లెల్లెడఁ బొలయుచు నాశినిప్ర
వరుఁడుఁ బెక్కండ్రు రథికుల వసుధఁ గూల్చె. 54

సీ. భూరిమదోత్కట పున్నాగ జాలని
వాసంబు గంధర్వవారపదము
నిష్ఠురస్యందననికరాలయము శాత
కుంతసహస్రవిశ్రాంతభూమి
యర్జున నకుల శల్య ద్రోణ నిలయంబు
గాంగేయ భూదార ఖడ్గసీము
శకుని పలాశసంచయనిత్యవాసంబు
కమనీయపుండరీకస్థలంబు

తే. నగుచుఁ గనుపట్టు పార్థుసైన్యంపుటడవి
రామకృష్ణ శినిప్రవర ప్రచండ
వీతిహోత్రత్రయం బుగ్ర హేతులడరఁ
గాల్చి లోకంబులెల్ల నాకంపమొంద. 55

వ. అయ్యవసరంబున నర్జునుండు కోపోద్దీపితమానసుండై రామ
సాత్యకులతోఁ దలపడి పోరుచుండంజూచి కృష్ణుం డమ్మొ
గ్గరంబుఁ గదియునెడ భీష్మ భీమనందన భూరిశ్రవ శిఖండి
ధృష్టద్యుమ్ను లడ్డంబువొచ్చి సాయకాసారంబుల ముంచిన

నతండును నవ్వీరవరుల నంపగమిం గప్పి నిశ్చేష్టితులఁ గావించి ఛేదించి సూచీవ్యూహంబు సొచ్చి యచ్చట నెదురుపడు కేకయులపై నిశితశరానీకంబులు నిగిడించి వారలం గడచి చనునెడ సుదక్షిణుం డడ్డంబువచ్చిన నతని నొక్క నారాచంబునఁ జచ్చినట్ల యుండునట్లుగాఁ జేసి పోవు నప్పుడు ధర్మనందనుండుగవలునుం దానును నతనిపై నాశుగసముదాయంబులు వఱపిన నవి నడుమన చూర్ణంబులై తొరఁగనేసిన యమ్మువ్వుర మూఁడువాఁడిబాణంబుల నొప్పినొందించి తద్బలంబు బడలుపడ నడచి పద్మవ్యూహంబు డగ్గఱి పాంచజన్యంబొత్తిన. 56

సీ. ఆకృష్ణుఁ జూచి సైన్యంబు భీతిల్లి బె
బ్బులిఁ గన్న మృగములపోల్కిఁ బఱవ
నది చూచి యర్జునుఁ డాకుండి నేశ్వరుఁ
[1]డటఁ జచ్చియుండునో యని తలంచి
తనతోడఁ బోరు సాత్యకి సీరపాణుల
డించి తీవ్రమున నేతెంచి సేన
మగుడంగఁ బురికొల్పి బెగడు చతుర్ధన
జననాథుఁ దెల్పి యా చక్రపాణిఁ

తే. దాఁకి నిబిడాశుగంబుల తళ్లుగురియ
నతఁడు నాతనిఁ గప్పెఁ బేరంపసమితి
నంతసారామశైనేయు లరుగుదెంచి
యామురాంతకుఁ గూడి రుద్ధామలీల. 57

1 దలఁజడిఁ బొందునో యని తలంచి.

వ. ఇవ్విధంబున నాయిద్దఱు కృష్ణుని గూడి రంతకమున్న
భీష్మాది యోధవీరులు నరుగుదెంచి గాండీవిం గలసి
యందఱు నొక్కపెట్టున నమ్ముగ్గురిపైఁ గవిసిన దారుణం
బైన రణంబయ్యె నందు సాత్యకిం దలపడి ధృష్టద్యు
మ్నుండు మగఁటిమిమీఱిన నయ్యిద్దఱు నన్యోన్యబాణ
ఘట్టనల శతాంగ తురంగ సూత కేతు బాణాసన తను
త్రాణ శిరస్త్రంబులు ధరణిపయిం దొరఁగిన విరథులై
నేలకు లంఘించి కుంతంబులు గొని పంతంబులు పలుకుచు
బెబ్బులులనయంబున గంధసింధురంబుల చందంబున సింగం
బులభంగిఁ బొంగి నింగివగుల నార్చుచుఁ బదాభిఘాతంబుల
భూతలంబు చలింపఁ జిమ్మియుఁ గ్రుమ్మియు బహువిధ
గతులఁ బోరుచుండి రయ్యవసరంబున. 58

చ. కడువడిఁ బాఱు తేరు పదఘట్టన భూమివడంక మోమునం
బడిన గజంబులం జిదిమి పాముచు యోధుల నుగ్గుసేయు
చుఁ, గడఁగిన రామునొంచె బలగర్వమునన్ శరజాల
మేసి యు, వ్వడముడిపట్టి యువ్విభుఁడు వాని తురంగ
ములన్ వధించినన్. 59

క. వెండియు ఘటోత్కచుం డు
ద్దండత బాణంబులేయఁ దలఁకక బలభ
ద్రుండు హలంబునఁ దత్కో
దండము రాఁదిగిచి విఱిచి తను వ్రేయుటయున్. 60

ఉ. కచభాగం బురియాడి వెన్కొలయ రక్షస్సైన్యముల్పాఱి
నేల చలింప న్మణిహారజాలములు రాల న్వ్యోమయాన
స్థులై, ఖచరుల్ గన్గొని నవ్వఁ జేలము విడంగా భీతిపై

నా ఘటో, త్కచుఁ డేగెం దనతండ్రి తేరునకుఁ జి త్తం
బు త్తలం బందఁగన్. 61

వ. అప్పుడు కృష్ణుండు కుండిననాథుండగు చతుర్థనుం జేర
వచ్చిన ధనంజయుండు దేవద త్తంబు పూరించి నారిసారించి
యొక్క సారవంతంబగు సాయకంబున దారకువేరురంబు
దూఱనేసి హయమ్ముల రయమ్మున నొక్కొక్కయమ్మున
నెమ్ములు ప్రీలునట్లుగాఁ జేసి సింహనాదంబు చేసినం గించి
దరుణిత నయనుండై. 62

ఉ. పుష్కరలోచనుండు వసుపుంఖశరంబుల నాలిగింట ధా
నుష్కకులాగ్రగణ్యు నరు నొవ్వఁగఁజేసి కడంగి డగ్గఱం
బుష్కరసంచరుల్ భయముఁబొందిరతండునుగోపగించి య
వ్విష్కర రాజకేతనుని వేయిశరంబులనేసె న త్తఱిన్. 63

శా. భుగ్నభ్రూకుటిక ఫాలభాగుఁడయి యంభోజాక్షుఁ డప్పా
ర్థుపై, నాగ్నేయాశుగమేయ నాశరము బ్రహ్మాండంబు
ఖేదిల్లఁగా, నగ్నిజ్వాలఁ గరాళమై యరిగినం బ్రాణేచ్ఛఁ
దత్సైన్యము, దిగ్నంబై నలువంకల న్విఱిగి వేవే
గంబునం బాఱెనన్. 64

వ. అప్పుడు. 65

శా. జంభారాతితనూభవుండలిగి తచ్ఛస్త్రంబుపై నేసె సం
రంభంబొప్పఁగ వారుణాస్త్ర మది ఘోరంబై నభోవీథి నీ
లాంభోదంబులు నిండఁగప్పెఁ దిమిరంబంతంతకుం బర్వది
క్కుంభుల్ మ్రొగ్గఁగ మ్రోయుచుం భువనసంక్షోభంబు
గావింపుచున్. 66

క. కడువడిఁ బిడుగులు దొరుగుచుఁ
బుడమి యెడల నిష్ఠురాశ్మములు గురియుచు న
ప్పుడదాచి నడచి వివిదల (దివిజుల)
సుడివరపుచు వచ్చుశరముఁ జూచి కడంకన్. 67

మ. వనజాక్షుండును మంత్రపూర్వకముగా వాయవ్యబాణం
బు నే, సినఁ దచ్ఛస్త్రము దానిఁ ద్రుంచి కుధరశ్రేష్ఠంబు
లుత్థ్రోఁతలూఁ, గ నిలింపుల్ భయమొంద నబ్ధులు గలం
గఁగ భూమి గంపింప న, ర్జునుపై నుద్ధురలీల వచ్చుటయు
ధీరుండై యతం డుగ్రతన్. 68

క. నాగాస్త్రమేయ నదియుఁగ
భోగిసహస్రముల చేతఁ బొడవడఁ జెంద ద
ద్వేగం; బంతటఁ బోవక
యాగోవిందుం డెమల్ప నడరిన నతఁడున్. 69

సీ. కడుభయంకరలీల గరుడాస్త్రమేసిన
నర్జునుండును దాని నైంద్రబాణ
మునఁ దుత్తుమురుఁ జేసె వనజాక్షుఁ డలిగి రౌ
ద్రాశుగంబు నిగిడ్చె ననిమిషేంద్ర
తనయుండు దానన దానివారించె యా
దవనాయకుండు చిత్తమున నల్గి
బ్రహ్మాస్త్ర మురువడిఁ బఱపిన ఫల్గునుం
డును బ్రతిశరము లేకునికి వేగ
తే. మదర బ్రహ్మాస్త్రమేయ నయ్యాశుగములు
నిగిడి యొండొంటిఁ దాఁకి వహ్నిచ్ఛటలు చెఁ
దరఁగఁ బోరాడి తామ శాంతంబు లయ్యె
నఖిలదేవత లాశ్చర్యమంది చూడ. 70

వ. అంత. 71

చ. ఒకగుఱిఁ జెక్కుచాపధరు లొక్కమొగిం దగులంగ నేసిన
ట్లు కమలనేత్రుఁ జుట్టికొని డాసి ఘటప్రభవుండు భీష్ముఁ
డుఁ, నకులుఁడు కర్ణుఁడుం గృపుఁడు నాగపతాకుఁడు
దుస్ససేనుఁడుఁ, శకునియు ధర్మజుండును నిశాతశరంబుల
నేసి రుగ్రతన్. 72

వ. మఱియు నశ్వత్థామయు సహదేవుండును ఘటోత్కచుం
డును శిఖండియు ధృష్టద్యుమ్నుండును భగదత్తుండును
నీలుండును సుదక్షిణుండును గేకయులును విందానువిం
దులు నాదిగాఁగల సకలయోధులు చండకాండంబుల
బెండుపడ నేసిన. 73

ఉ. అప్పుడు కృష్ణుఁడుఁ మనమునందుఁ జలింపక కుంభజాతునిఁ
నిప్పులవంటిబాణమున నివ్వెఱఁగందఁగ నేసె వారలు
న్నప్పిరిగొన్న యట్టిచలముఁ బలముఁ గరువంబుమీఱఁగాఁ
గప్పిరి కేతనంబుఁ దురగంబుల సారథిమేను నమ్ములన్. 74

చ. అలుఁగులు దాఁకి కౌస్తుభమునం దనలాగ్నికణంబులొల్కమై
జలజలరాల నాభరణజాలము నుగ్గుగ దుల్లి జోడులో
పలనడఁగంగ మేనదరలఁబాఱఁగ రక్తము గ్రమ్మి బాఱఁ దూ
పులు నిగిడించి చేదివిభు భూమిపయిం బడ నేసి యార్చినన్.

సీ. పరిపూర్ణచంద్రబింబసముజ్జ్వలాస్యంబు
ప్రళయకాలానలప్రభలనీన
శారదచంద్రికాసమకటాక్షంబులు
గల్పాంతసమయాగ్నికణములుమియఁ

బుష్పచాపోల్లసద్భ్రూమండలము భూప
జాతనాశకధూమకేతువుగను
దండశూకాధీశతుందిలదోర్దండ
మంతకదండభయంకరముగ
తే. గుంభినీధ్రంబు లూఁగ దిక్కుంభివరులు
మునుఁగ నబ్ధులు గలఁగ నంభోజహితుఁడు
త్రోవ దప్పంగ దేవత ల్దొట్రుపడఁగ
రాక్షసారాతి ఘోరచక్రంబుఁ దలఁచె. 76

వ. అప్పుడు. 77

శా. రక్షోనాయకకంఠరక్తయుతధారాశోణరోచుల్ దినా
ధ్యక్షాంశుప్రకరంబు నుద్ధవిడి మాయంజేయఁగా భూమి
భృత్పక్షచ్ఛేదనదక్షఘోరసురరాడ్దంభోళికోటిప్రభా,
వాక్షీణంబగు చక్ర మక్షణమ దైత్యారాతిచే నిల్చినన్.

క. కరచక్రముఁ జూచి యుధి
ష్ఠిరు నొక్కనిఁ గాచి నిఖిలసేనాధరణీ
వర నర చతుర్థనులఁ జెం
డి [1]రమ్మని హరి గనలి వడిఁ బ్రయోగించెన్. 79

తే. మన్ను మిన్నును నేకమై మంట లెగయఁ
జక్రమే తేరఁగాఁ జూచి సవ్యసాచి
యున్నయత్నంబులన్నియు నుడిగి యా చ
తుర్థనునిఁ దనవెనుకకుఁ ద్రోచి నిలిచె. 80

వ. అంత. 81

మ. ఘననిర్ఘోషసమానరాన మదరంగాఁ జక్రమే తెంచి కుం
డిన భూనాథున కడ్డమైనిలుచు గాండీవిఁ గాంచె జతు

1 రమ్మనుచుఁ బల్కినారి.

ర్ధను కంఠంబును గ్రుక్కునన్ దునిమె దుర్గాధీశ నీరేజజా
త నిలింపాధిపు లాత్మభీతిలఁగ భూతవ్రాతము ల్బెగ్గిలన్. 82

వ. ఇట్లు తునిమిన. 83.

చ. నరునిశిరంబు కేశవ! వినాయకకేతన! చక్రి! దైత్యసం
హార! పరమాత్మ! మాధవ! మురారి! సరోరుహపత్రనేత్ర
భూ, ధరధర! యిందిరారమణ! దానవవైరి! యటంచుఁ
బల్కుచున్, ధరపయి వ్రాలె నంతట సుదర్శన ముగ్రత
మీఱ వ్రేల్మిడిన్. 84

సీ. గాంగేయ కుంభజ కర్ణ దుర్యోధనా
శ్వత్థామ శల్యుల సంహరించి
మాద్రేయ కృప హిడింబతనూజవర జగ
త్ప్రాణసంజాతుల బారిసమరి
సింధుభూవర దుస్ససేన ధృష్టద్యుమ్న
రుక్మి శిఖండుల రూపుమాపి
కేకయాధిప సుదక్షిణ నీల భగదత్త
విందానువిందుల వెల్లఁబుచ్చి

తే. పాండ్య శాబల యవన భూపాల ధృష్ట
కేతు బాహ్లీకపౌత్రులఁ గీటడంచి
యుత్తమౌజు యుధామన్యునుర్విఁ గూల్చి
మఱియుఁ దక్కిన శూరుల మారిమసఁగి. 85.

వ. ఇవ్విధంబున సంవర్తసమయ సముజ్జృంభమాణ కుంభీనస
రాజకటకచటులనిటలతట శిఖిశిఖాసంకాశజ్వాలంబై ప్ర
ళయకాల ప్రచండ మార్తాండమండల విడంబి విస్ఫులింగ
భయంకరంబై కల్పాంత ప్రవర్ధమాన బృహద్భాను జిహ్వా

సంహాతి దుర్నిరీక్షంబై పుష్కలావర్తకాది మహాంభోధర సంభూత నిర్ఘాత జాల బంధుర ధ్వానానూనస్వానముఖరిత బ్రహ్మాండంబై కాలకూటంబు లీల సంస్పృష్టరాజశేఖర కంఠంబై బడబానలంబు చందంబున నపహృతవాహినీనాథ జీవనంబై వర్షాకాలంబు తెఱంగునఁ బ్రవర్ధితకబంధంబై భగవదవతారంబు చెలువున సంస్థాపితధర్మంబై పాటితరథు శ్చక్రంబగు చక్రం బాక్రమించినఁ దత్సైన్యంబునం గెడ యు రథులును మఱియు సారథులును విఱుగుతేరులును నొఱగుకూరులును డొల్లు మాతంగంబులును ద్రెళ్లు తురంగంబులును నొరలు సవారులును బొరలుయోధు లును గూలినపదంబులును, రాలిన రదంబులును జిదిసినశిరం బులును జదిసినకరంబులును, దునిఁగిన మెడలును బెనఁగిన తొడలును బగిలిన ఱొమ్ములును నొగిలిన యొమ్ములును దరలు గుండెలును నొరలు కండలును జూర్ణంబులైన గొడుగులును విశీర్ణంబులైన పడగలును నుగ్గైననానావిధ శస్త్రంబులును దుత్తుమురైన తనుత్రాణశిరస్త్రాణంబులును గూడి నెత్తురుటేరులం గలసి పఱచెనందు. 86

సీ. కీలాలవాహినీజాలంబు ప్రవహింప
నందంద వడి నోలలాడుఁ గొన్ని
తెగగలఱూంసంబు తెట్టెల దిట్టలై
పేడుకఁగని పాతులాడుఁ గొన్ని
గజమస్తకంబు లక్కజముగాఁ జేపట్టి
యుబ్బునగండ్లుగా నాడుఁ గొన్ని

సమరోర్విఁ బడియున్న శస్త్రఖండంబుల
నను వమీఱఁగ వేటులాడుఁగొన్ని
తే. భూమిపాలక భూషణంబులు ధరించి
మెఱసి దమవారిమ్ముందట మురిసెయుఁగొన్ని
యివ్విధంబున భూతంబు లెసక మెసఁగఁ
గ్రీడసల్పుచుఁ జనియెఁ గిరీటితనయ. 87

వ. ఇవ్విధంబున భూతంబులు దిరుగ నంతకమున్న తనబలంబు సుదర్శన నివృత్తంబగుట ధర్మనందనుం డెఱింగినవాఁడు గావునఁ గురు పితామహజ్ఞాతి బంధుమిత్రామాత్యుల నానాదేశాగత రాజన్యులం గనుంగొనియెడువాఁడై రథంబు డిగ్గివచ్చి గాంగేయుం గనుంగొని మూర్ఛంజెంది కొంత తడవునకుం దెలిసి కన్నీరుదొరఁగ నతని పాదంబులపై వ్రాలి యిట్లనియె. 88

తే. అనఘ! స్వచ్ఛంద మరణుండ వవనిఁ గల్గు
మగలకెల్లను మగఁడనఁ బొగడనెగడు
పరశురాముని గెల్చిన బాహుబలుఁడ
వైన నీవును బొలిసి తేమందు విధిని. 89

వ. అని శోకించి యచ్చటఁబాసి గురుకృపాశ్వత్థామ కర్ణదుర్యోధనాదులం జూచుచు నేగి యొక్కచో నిల్చి యందఱం దలంచి యిట్లనియె. 90

సీ. సంగరోగ్రులు దివ్యశస్త్రాస్త్రనిపుణులు
గురు కృపాశ్వత్థామ లరిదిమగలు
ప్రకటదోర్బలులు బాహ్లీక సోమదత్త భూ
రిశ్రవుల్ విపులకీర్తిప్రతాపు

లభియాతి శైల జంభారులు గర్ణ దు
ర్యోధన శకుని శల్యులు దలంప
మార్తాండ తేజులు మత్స్య కేకయ పాండ్య
పాంచాలదేశాధిపతులు మఱియు

తే. నఖిల విశ్వంభ రాధ్యుల కధిక లిట్టి
వారలును వచ్చి చచ్చిరి పోర నా ని
మిత్తమయి యాయఘంబు నేమిట నడంగు
దైవమా యని చింతించుఁ దల్లడించు. 91

వ. ఇవ్విధంబునఁ గొంత ప్రొద్దు దుఃఖించి యనంతరంబ యచ్చో
టువాసి ముందఱం బరశు పట్టిస ప్రాస ముద్గర తోమర
గదా శూల భిండివాల కరవాలాది నానావిధాయుధ
శకలంబులపై నవయవ భేదంబు లెఱుంగరాక కూలిన
శాల్బలంబులకు నెడగలిగిపోవుచుఁ గేతన చ్ఛత్ర చామర
ధనుర్బాణ రథ తురంగ సారథిసమేతంబుగా సమసిన రథిక
వరులకు నీసడింపుచు రావుత్తసహితంబుగాఁ గుప్పలు
గొనఁబడిన గుఱ్ఱపుఁదిట్టలకు నోసరిల్లుచు మావంతులతోడఁ
బీనుంగులైన యేనుంగులకు నోవాటింపుచుఁ జనియచ్చట
భీమసేనునిఁ దద్వామ దక్షిణపార్శ్వంబులఁ ద్రెళ్లినకవలనుఁ
గని యొల్లంబోయిన యుల్లంబున మూర్ఛిల్లి యొట్టకేలకుఁ
దెలిసి పేరుపేరున నిట్లని విలపింపందొడంగె. 92

సీ. దుర్యోధనుండు బద్ధునిఁ జేసి ముంప నా
నదినుండివచ్చిన నాఁటి శక్తి
మమ్ము లాక్షానివాసమ్మునఁ గీడు చెం
దకయుండఁ దెచ్చిననాఁటిశక్తి

వనమధ్యమున హిడింబుని యుద్ధమునను బ్రా
ణములను గొన్నట్టి నాఁటిశక్తి
విక్రమంబున నేకచక్రమ్మున బకదా
నవు జీరివైచిన నాఁటిశక్తి

తే. యెవ్విధంబున మడఁగె నేఁ డొందడంగె
నే తెఱంగున డాఁగె నేఁడెచటి కేఁగె
హా మదేభాయుతత్రాణ హా గదాప్ర
వీణ హా వీర హా జగత్ప్రాణతనయ. 93

తే. నకుల సహదేవులార భండనపటిష్ఠు
లార సౌందర్యలక్ష్మీకుమారులార
పోయితిరె మీరు నేఁడు నాపొందు విడిచి
యంచు విలపించు నలుదిక్కు లాలకించు. 94

తే. మఱియు భీమాత్మసంభవు మానసమునఁ
దలఁచి యంతంత కార్తనాదంబునిగుడ
నేడ్చె నదివిని భూతంబులెల్ల నడలె
మృగసమూహంబు పక్షులు మేఁతలుడిగె. 95

వ. ఇవ్విధంబున రోదనంబు చేయుచుఁ గొన్ని యడుగులు నడచి చతుర్ధనుం గనుంగొని పుడమిం బడి యిట్లనియె. 96

క. నినుఁగావఁ బూని యర్జునుఁ
డనిఁ దన శౌర్యంబు నెఱపి హరిచేఁ దెగెఁ గుం
డిననాథ, యిట్టిభాగ్యము
గనఁజాలఁగనైతి నెంత కలుషాత్ముఁడనో. 97

వ. అని నివ్వెఱపడి నిట్టూర్పు నిగిడించి లేచి తత్పురోభాగం బుననున్న యర్జునుని నతనిముందఱనున్న శల్యుని నతని పార్శ్వంబులం గూలిన యుత్తమౌజ యుధామన్యులను దేఱిచూచి దుఃఖాక్రాంతస్వాంతుండై దానిచెంగటంబడి యున్న యన్నరకళేబరంబుడగ్గఱంజని తచ్ఛిరంబు తన యంకతలంబున నిడుకొని నెమ్మనంబునం గ్రమ్మిన యుమ్మలి కంబు పెంపున రిమ్మగొని సొమ్మసిలి యమ్మహీతలంబునంబడి పెద్దతడవునకుం గ్రమ్మఱం దెలివొంది కన్నీరు దొరుఁగ నిట్లనియె. 98

సీ. ద్రోణుశాసనమున ద్రుపదుఁ దెచ్చినయట్టి
నీభుజావిభవంబు నేఁడడంగె
నంగారపర్ణుని భంగపెట్టినయట్టి
నీదివ్యశక్తి దా నేఁడడంగె
దారుణమత్స్యయంత్రం బేసిమించిన
నీ శరాసనవిద్య నేఁడడంగెఁ
బాంచాలికై మహీపాలుర గెల్చిన
నీవిక్రమస్ఫూర్తి నేఁడడంగె

తే. హా సరోజాతవైరికులావతంస
హా జితోద్దండపరిపంథిరాజహంస
హా మహాశౌర్య హాసురాహార్య ధైర్య
హా జయద్వీర హా హరిహాయకుమార. 99

వ. అని పలవరి శోకనంబుసేయుచున్న యమ్మేదినీనాథుదైన్యాలాపంబులు విని బలభద్ర సాత్యకులు కృష్ణునిపాలికిం జని సాంత్వనవచనంబుల నిట్లనిరి. 100

చ వనజదళాక్ష! యింద్రసుతు వాహినిఁ గాల్చినపోటిలో
మెఱుం, గొనరు తెఱంగునన్ నిలిచి కుందుచు నొక్కఁడు
విన్నవారికి, న్మనమెరియంగ బాంధవసమాజము మాటికిఁ
జేరగ్రుచ్చి యొక్కని తలమ్రోలఁ బెట్టుకొని గద్గదకంఠము
మీఱ నేడ్చుచున్. 101

వ. నీచక్రంబునకుఁ దప్పియున్నవాఁ డెవ్వఁడో దెలియఁడు.

క. అని చూడుమనిన వారల
కనిరొక్క దనుజారి యేడ్చునాతఁడు యమనం
దనుఁడు ధనంజయ శిరమది
మన మరుగుద మతని యడలు మాన్పఁగవలయున్. 103

వ. అని యాసంకర్షణ సాత్యకులుం దానును రథారూఢులై
కదలి యాత్మసేనామధ్యంబున మాతంగ తురంగాది చతు
రంగబలసమేతులై భూతలంబునం బడిన ప్రద్యుమ్న
సాంబ సారణాదికుమారుల ననిరుద్ధ యుద్ధవాక్రూర చేకి
తాన కృతవర్మ గదాది యాదవవీరులం గనుంగొనుచు
శోకవ్యాకులితమనస్కులై చని పాండవబలంబు దఱిసి
పోవుచుఁ గృష్ణుండు వారలకిట్లనియె. 104

సీ. ఇతఁడు గంగాసూనుఁ డీతఁడు కుంభజుఁ
డీతఁ డశ్వత్థామ యితఁడు కృపుఁడు
ఈతఁడు రాధేయుఁ డీతఁడు సైంధవుఁ
డితఁడు దుర్యోధనుఁ డితఁడు ద్రుపదుఁ
డితఁడు దృష్టద్యుమ్నుఁ డితఁడు శిఖండి యి
తఁడు పాండ్యనాథుఁ డితఁడు విరాటుఁ
డీతఁడు హైడింబుఁ డీతఁడు భగదత్తుఁ
డితఁడు సుదక్షిణుఁ డితఁడు నీలుఁ

తే. డితఁడు కాంభోజనాయకుం డితఁడు యవనుఁ
డితఁడు శిశుపాలనందనుం డితఁడు రుక్మి
యితఁడు వడముడి యితఁడు బాహ్లీకసుతుండు
ఈతఁడు తెచాత్మసంభవుఁ డితఁడు శకుని. 105

వ. అని మఱియు నకుల సహదేవాదులఁ బేరుపేరం జెప్పుచుఁ
బాడరియున్న పార్థు తేరు చేరం జని రథంబు డిగ్గి నిలిచిన.

చ. తనతొడమీఁదనున్న విబుధప్రవరాత్మజానుత్తమాంగ
మొయ్యన యరదంబుమీఁద నిడి యా హరిపాదములందు
వ్రాలి లోచనముల నశ్రుపూరము వెసఁ బ్రవహింపఁగ
దీనభావ మాననమున సంకురింప యమనందనుఁ డాతని
తోడ నిట్లనున్. 107

ఆ. అఖలభూతసముఁడు నపవర్గదాయకుం
డంబుజాతనేత్రుఁ డనుచుఁ బలుకు
మాటతప్పకుండ మాధవా నను జక్ర
కోటిఁ ద్రుంచి వీరిఁ గూడ నంపు 108

వ. అనిన బలభద్రసాత్యకిసమేతుండై యప్పద్మలోచనుండు
నట్లు పరిదేవనంబొనర్చి తనకుఁదాన యూఱడిల్లి యతని
నూఱార్చుచుండ వెండియు నతం డిట్లనియె. 109

ఉ. తమ్ములు రాజులుం జెగినదానికి నీగతి నిల్వలేక శో
కమ్మున నుంటగాదు తనుఁ గావు మటంచుఁ జతుర్ధనుండు
త్రాసమ్మున నన్నుఁ జేరె మనుజప్రభుఁ డంచును నిట్టివానిఁ
జక్రమ్మున కప్పగించి తిరిఁ బ్రాణము లేటికి నాకు మాధవా.

క. అని కరుణ పుట్టఁ బల్కెడు
మనుజేంద్రుని మీఁదఁ గృప నమర్చినచూడ్కుల్

శోనసాగ నినిచి హస్తం
బున నిమిరి యతని కపుడు విభుం డిట్లనియెన్. 111

ఉ. ఇంత దలంక నేల ధరణీశ్వర యీ రణభూమిఁబడ్డ భూ
కాంతులలోన నొక్కరుని గ్రక్కున నిచ్చెద వేఁడుమన్న సా
యంతకనందనుండు వినయంబున హస్తయుగంబుమోడ్చి దై
త్యాంతక యీచతుర్ధనృపాగ్రణి నిమ్మన నాతఁ డిట్లనున్.

క. గురు కృప భీష్మాశ్వత్థా
మ రాజరాడ్భీమపార్థ మాద్రేయ దివా
కరసుత ఘటోత్కచాదులు
హరివిక్రము లుండ నితని నడుగఁగ నేలా. 113

వ. అనవుడు ధర్మనందనుండు కృష్ణున కిట్లనియె. 114

సీ. సకలరాజన్యచారుకిరీటఘృష్టపా
దద్వంద్వుఁ డగుసుయోధనునికంటె
మత్ప్రాణసములు భీమప్రతాపులునైన
మరుదుద్భవాదిసోదరులకంటె
పరమపుణ్యులు కృపాపరులైన కర్ణగాం
గేయగురుద్రోణికృపులకంటె
బలవంతులగు మత్స్య పాంచాల కేకయ
పాండ్యాదివిశ్వభూపతులకంటె

తే. నిష్ఠుఁడై నట్టి కుండినాధీశు నిమ్ము
చాలు నిదియె సమస్తవిశ్వంభరాధి
పత్య మిచ్చుట యేరికిఁ బడయరాని
బ్రహ్మపదము నొసంగుట పద్మనాభ. 115

వ. అనవుడు నప్పరమేశ్వరుం డిట్లని యానతిచ్చె. 116

తే. సర్వభూతదయాపర సత్యసంధ
రాజపూజితపదపద్మ రాజతనయ
శోభనాకార నీచిత్తశుద్ధికాత్మఁ
జాల మెచ్చితిఁ గుండినేశ్వరునితోడ. 117

క. జీవించుఁగాత మత్కృప
జీవాతువు గాఁగ నుభయసేనలు నిపుడే
దేవాధిప శంకర వా
ణీవల్లభు లాత్మలోన నివ్వెఱఁగందన్. 118

ఆ. అని యతండు పల్క నఖిలజనంబును
మిగుల నిదురఁబోయి మేలుకొన్న
చెలువ మూమతింపఁ జెక్కు చెమర్పక
లేచె నపుడు సవ్యసాచితనయ. 119

వ. అంత. 120

క. నరనాథాగ్రణి వినుమా
బరవసమునఁ జచ్చుటయును బ్రతుకుటయు మదిఁగా
బరికింపక రోషంబున
దురమునకును నుభయబలముఁ [1]దొడరుదునంతన్. 121

క. హాలధరుఁడు ధర్మజుండును
బలమున కడ్డంబువచ్చి బ్రతికినచందం
బుల విప్పి చెప్పఁ దిరిగెఁగ
నలినాత్మునిమహిమఁ దమమనములఁ బొగడుచున్. 122

వ. ఇవ్విధంబున నజాతశత్రునకుఁ బ్రియంబుగా నుభయ
సైన్యంబులకుఁ బ్రాణంబు లొసంగిన సకలలోకారాధ్యతుం

1 దొడరుటఁ గనుచున్.

డగుపుండరీకాక్షుని యక్షీణప్రభావంబునకు నమందానంద కందళితహృదయులై పురందరాదిబృందారకులు మందారాభినవప్రసూనవర్షంబులు గురియించిరి సిద్ధవిద్యాధరాదులును గిన్నరకింపురుషాప్సరోజనంబులును గీతనృత్యవాద్యంబుల సంతసించి రట్టియెడ సుయోధనాదిధార్తరాష్ట్రులును యుధిష్ఠిరాదిపాండవేయులును ద్రుపదవిరాటాదినానాదేశాధీశ్వరులును గాంగేయుండు మున్నుగాఁ దమతమ సైన్యంబులు గొలువ నరుగుదెంచి రథంబులు డిగ్గి యద్దేవునకుఁ గృతప్రణాములై నిలిచిరా యనంతరంబ విజ్ఞాననిధి యగు నాదేవవ్రతుండు కృతాంజలియై యిట్లని స్తుతించె. 123

దండకము.—శ్రీకామినీమానసాంభోజమిత్రా దళత్పద్మనేత్రా రిపువ్రాతజైత్రా మునిస్తోత్రపాత్రా సదానందయోగీంద్రసన్మానసారామచైత్రా మహాఘౌఘవల్లీలవిత్రా జగజ్జాలరక్షావిధాదక్షదక్షాత్మజానాథవంద్యా సముద్రంబులన్ బుద్బుదవ్రాతముద్భూతమై పొల్చి తన్నీరమధ్యంబునన్ లీనమైపోవురీతిన్ సరోజాతగర్భాండముల్ నీప్రభావంబుచే నుద్భవించున్ జెలంగున్ మడంగున్ ముకుందా భవద్రోమకూపంబులం దత్పయోజాతగర్భాండసంఘంబు వాతాయనాయాత యాతాణుజాతంబనన్ బొల్చునం దొక్క బ్రహ్మాండమధ్యంబునన్ రాజసుల్ తామసుల్ సోమరుద్రాజముఖ్యుల్ జగన్నాయకా తావకానంతకల్యాణలీలాగుణశ్రేణిలో నొక్కఁడైనన్ యథార్థంబుగా బుద్ధి నీక్షించి వర్ణింపఁగా శక్తుఁడే భక్తవశ్యా పయఃపూరసంపూరితానేక కుంభాంతరద్యోతమానేందు బింబాకృతిన్

పెక్కు దేహంబులం దాల్చియుఁ భిన్నమార్గంబులం దోఁచి
నీవ ద్వితీయుండవై యుండుదీశా భుజాచక్రధారావినిర్భిన్న
రక్షఃకులాధ్యక్షకంఠా నృకంఠీరవా మేదినీ నీర తేజోనభ
స్వద్వాయుతాన్వాంత చిద్బుద్ధ్యహంకార సంఘంబుచే నీ ప్రపం
చంబు గావించి [1]తద్వ్యోఢసూక్ష్మాకృతిం బోల్చు దేహంబుల
న్నిత్యపూర్ణుండవై యుండియుం [2]ద్వచ్ఛరీరంబు జీవాకృతిన్
నీవిశేషంబు చింతింపఁగా శక్తిలేకుండి నీమాయ గీలించినన్
గామినీపుత్ర గేహాదిసంపద్విశేషంబులం జొక్కి నిక్కం
బుగా నమ్మి నెమ్మిన్ భవత్పాదపంకేరుహధ్యానమున్ మాని
గర్వంబునం బర్వి మూఢాత్ములై చచ్చుచుం బుట్టుచున్ సద్గతిం
గాన రంభోజసద్మాధిపా యందు లోఁ గొందఱత్యంతయుక్తా
త్ములై సుందరీనందనస్వర్ణసంఘంబుల న్రోసి కాంతారముం
జేరి యాధారలింగస్ఫురన్నాభిహృత్తాలు మూలాది
కాధోముఖవ్యాప్తచక్రంబులన్ సంతతాభ్యాసలీలాపటు
త్వంబున న్నిండుగాఁ ద్రిప్పి యాధారశక్తిం బ్రకాశింపఁగాఁ
జేసి బాహ్యేంద్రియద్వారముల్ మూసి వాతాగ్నులం
గూర్చియు న్మధ్యమార్గంబుచే నూర్ధ్వసంచారులై మీఱఁ
గాఁ జేయుచుం జిత్సుధాపానకేళీరతిం జెందుచున్ నిన్ను నా
నందరూపంబుగాఁ జూతురాజన్మశుద్ధాత్ములై కొందఱార్యుల్
ఘుదింగామ్యకర్మంబులన్ మాని యేదేవతాభక్తియుద్దించి
హోమమంత్రసంసక్తియున్ లేక దంభంబు గామంబు లోభంబు
క్రోధంబు మోహంబు మాత్సర్యమున్ దవ్వుగాఁ ద్రోఁచి నీ
చిహ్నముల్ బాహుయుగ్మంబులం బూని నీదాసభావంబు

---

1 తద్వ్యోఢసూక్ష్మాకృతిం బోల్చు. 2 దచ్ఛరీరస్థజీవాకృతిన్

నిక్కంబుగా నాత్మలోఁబట్టి నీనామసంకీర్తనల్ జిహ్వఁ గీలించి నీపాద తీర్థంబు నిత్యంబునుం గ్రోలి నీభుక్తశేషంబు భక్షించి నీదాసవర్గంబుతోఁగూడి క్రీడించి సత్కర్మముల్ నీకు సంప్రీతిగాఁ జేయుచుం ధన్యులై మించి నీసన్నిధానం బునం దెప్పుడుం నిత్యసౌఖ్యంబుతో నుందు రంభోధి శాయీ సరోజాతగర్భు న్విచిత్రంబుగా మూర్ఛనొందించి తద్వక్త్రపద్మస్థవేదంబులం గొన్న విన్నాణియున్నట్టి యం భోధిలోఁ జొచ్చి దాఁగున్న యాసోమకుం జోరమీనా కృతింబట్టి కట్టల్కతోఁ జంపి యా వేదముల్ బ్రహ్మమోదం బునం బొందఁగా నియ్య వేదుగ్ధవారాశి మధ్యంబునం మంద రాగంబు మీఁటంగఁ గవ్వంబుగాఁ జేసి భోగీశ్వరుం ద్రాడుగాఁజుట్టి దేవాసురుల్ మచ్చరం బెచ్చఁగాఁ ద్రచ్చుచో నగ్గిరీంద్రంబు[1]పాథోధిలోఁగ్రుంగినం గచ్ఛప స్వచ్ఛరూపం బునం దద్ధరం బుద్ధరింపం ధరం మోసి దేవాలికిం బ్రాపు గావే ధరామండలం బెల్ల నుద్దండకేళిం హిరణ్యాక్షుఁ డక్షీణదోర్విక్రమారంభుఁడై చాపచందంబునం జుట్టి పాతా ళలోకంబున న్నిల్చినం ఘోరదంష్ట్రాకరాళో గ్రభూదార లీలావతారంబున న్వైరిదైతేయునింజించి చెండాడి సర్వం సహాకామినిం[2]గొమ్మునన్నిమ్ముగా నెత్తవే మత్తవేదండరీతిం మదోద్రిక్తుఁడై యుగ్రదైత్యుండు పుత్త్రుం బరీక్షించి నీ దేవునిం స్తంభగర్భంబునం జూపుమాయంచుఁ దానుక్క కంబంబు వ్రేయం మహాక్రోధరంహంబునం శ్రీనృసింహా కృతిం[3]జేర్చి యుద్ధానవేంద్రుం నఖాగ్రంబులం జీఁటవే

1 పాథోధిలోఁ బ్రుగ్గినం. 2 గొమ్మునన్నిమ్మితో నెత్తవే. 3 బొల్చి.

మీఁటి లోకత్రయిం బాదపద్మంబుల న్మట్టి వైరోచనిఁ
నాగలోకంబునఁ ముంపవే త్రెంపవే సర్వరాజన్యకంఠా
వలిం జండబాహాకుఠారోగ్రధారన్వడిఁ జామదగ్న్యుం
డవై పెంపుమీఱి న్నిలింపారియైనట్టి యాలోకవిద్రావణు
న్నిర్జితైరావణుఁ రావణుం బుత్రమిత్రాదియుక్తంబుగా
భానువంశాబ్ధిరాకాసుధాంశుండవై త్రుంపవే బాహు
శక్తిఁ బ్రలంబాది దుష్టాత్ములంగొట్టి కాళింది నుద్దండ
లీల న్విభేదింపవే రౌహిణేయుండవై, దానవుల్
భీకరాకారులై లోకజాలంబు గారింపఁగా వారి
[1]నిర్బంధులంగా మహాశైలకోదండుచే [2]పట్టి గెల్పించిముఁ
మించవే కల్కిరూపంబునఁ దేవ నీమోము దిక్పాలురఁ
వహ్నియు, న్నేత్రముల్ చంద్రసూర్యుల్, శ్రుతుల్
దిక్కులుఁ, భూమి గర్భంబు స్వేదంబు పాథోధు, లుచ్ఛ్వా
సనిశ్వాసముల్ వాయువుల్, శైలముల్ శల్యముల్,
రోమముల్ వృక్షముల్, నాభి యభ్రంబు శీర్షంబు స్వర్గంబు
భార్యల్ ధరిత్రీరమాకామినుల్ పార్శ్వయుగ్మంబహో
రాత్రముల్ గాఁగ విశ్వాత్ముఁడై పొల్చు నీమోమునఁ
బ్రాహ్మణుల్ బాహులఁ రాజు లూరుప్రదేశంబునఁ
వైశ్యులం ఘ్రిద్వయిఁ శూద్రులుంబుట్టిన న్వారికిఁ ధర్మ
మార్గోపదేశంబుగా వేదశాస్త్రములం జేసితా నీశ నిన్ను
న్నుతింపంగ నేనెంతవాఁడఁ జడుండఁ మహాహీన
చిత్తుండ మత్తుండ నన్నుం గటాక్షింపుమీ భక్తమందార
వేదాంతసంచార భవ్యప్రకారా నమస్తే నమస్తే నమః.

---

1 శబ్దావతారంబుచేతఁ మహాస్త్రైల. 2 బిట్టు.

వ. అని బహుప్రకారంబుల వినుతించు నప్పరమభాగవతో
త్తము నయ్యాదవనాయకుండు మృదుమధురభాషణంబుల
నాదరించి ధర్మజ భీమ దుర్యోధనాదులను సకలరాజన్య
లం దత్తదుచితప్రకారంబుల సంభావించి చిన్నవోయి
యున్న యర్జునుని జేరందిగిచి యాలింగనంబుఁ జేసి హృద
యానందంబుగా గారవించి చరణంబుల కెరఁగిన చతుర్థుని
మన్నించి గాంగేయాదుల ద్వారకానగరంబునకు రానియ
మించి తత్తన్నివాసంబుల కనిచి బలభద్రుండును దానును
జతురంగబల పరివృతుండై నిజస్కంధావారంబునకుం జని
యథోచితంబుగానుండి యమ్మఱునాఁ డుభయసైన్యంబులుఁ
గొలువ ద్వారకానగరంబునకుం జను నవసరంబున. 125

మ. బలముల్సుందరఁగాంచెఁ గాంచనమయప్రాసాద హర్మ్యాగ్ర
నిర్మల గంధోత్కటకుంభ ధిక్కృత నభోమధ్యజ్వాలత్తా
రకన్, లలితారామసదాత్త పల్లవలతాంత ప్రోల్లసత్తో
రకన్, కలుషాంభోనిధి తారకన్ భటసమగ్రద్వారకన్
ద్వారకన్. 126

సీ. భవ్యప్రవాళసంబద్ధమందిరరోచు
లుభయసంధ్యారక్తినోటుపఱుప
హరినీలమాణిక్య హర్మ్యాగ్రశోభలు
దర్శ క్షపా తమస్తతి జయింపఁ
జారువజ్రాంచితసౌధశృంగద్యుతుల్
పండువెన్నెలతోడ మెండుకొనఁగఁ
బద్మరాగోపల ప్రాసాదకాంతులు
చండభానుప్రభఁ జౌకఁజేయ

తే. సంజ కడ లివి కృష్ణపక్షు త్రియామ
లివ్వి శుక్లనిశీథిను లివ్వి దినము
లివ్వియని బుద్ధిలోపల నేర్పరింపఁ
బద్మగర్భుండు నేరఁ డప్పట్టణమున 127

సీ. అనవద్య వేదవేదాంగశాస్త్రాంభోజ
గర్భోరగేంద్రులై గణన కెక్కి
యధికకోదండవిద్యాభీమ భార్గవ
రామ దాశరథులై రాశి కెక్కి
నానానిధానరత్నవ్రాత గుహ్యకే
శ్వర సింధురాజులై వాసి కెక్కి
రణరంగరిపుసంహరణక్రియాజంభారి
బలభద్రులై చాలఁ బ్రణుతి కెక్కి

తే. యజ్ఞములొనర్చి శత్రుల నదటడంచి
వృద్ధి జీవనమునమించి విప్రసేవఁ
జేసి చెలఁగుదు రప్పురసీమ ధరణి
సురలు రాజులు వైశ్యులు శూద్రవరులు. 12

క. నిరుపమ సుధామయములై
పరమోన్నతిఁ జెంది మధ్యభాగవినీల
స్ఫురదురుచిహ్నంబులచే
సరసత హర్మ్యములు చంద్రసామ్యము దాల్చెన్. 12

సీ. కరికుంభములఁ బోలి కందుకంబుల నేలు
నున్నని వట్రువచన్ను లమరఁ
గలువతేకుల మీటి జలచరంబులఁ గేరు
తిన్నని నిడువాలుఁగన్ను లమర

నళులకై వడిఁబొల్చి హరినీలములఁ గెల్చు
కప్పున గిరికొను కొప్పు లమరఁ
గుందనంబు హరించి క్రొమ్మెఱుంగులమించు
మేలిమిఁ దగు [1]బోదమేను లమర
తే. మెలఁగుదురు ముద్దుఁబలుకులు దొలఁకుకలికి
మొలక నగవుల వెన్నెల తళుకుచిలుక
నలరుదురు లీల రతిపతినైన మిగుల
వలవఁగాఁ జేయనేర్చినవారసతులు. 130

చ. ప్రవిమలలీలఁ దద్వనవిరాజితకేళి మహీధరాగ్ర వ
జ్రవిపులపద్మరాగరుచిజాలము లెల్లపుడుఁ జెలంగుచుం
గువలయపద్మసంహతులకు న్మది హెచ్చును గుందులేని యు
త్సవ మొనరింప డెందమున సంశయమంది కృశించె జక్కవల్.

చ. హరియును గుంభసంభవుఁడు స్వాగ్రహ మెత్తి ధరాధరంబు
లర్,శరధుల నుద్ధతింగొన మనంబునఁ జూచిన భీతినొంది ద,
ద్ధరములు వార్ధులుఁ హరిపదంబొగిఁ జొచ్చి భయంబు
దక్కి ని, ల్పురమణ సాలముల్పరిఖలుఁ గనుపట్టె మహో
జ్జ్వలాకృతిన్. 132

వ. అది మఱియును. 133

సీ. కకుబంతవిశ్రాంతగంధేభముల జోడు
కోడెలో యన నొప్పుకుంజరములుఁ
గమలాప్తరథతురంగంబులపిల్లలో
యనఁ బొలుపొందు భవ్యాశ్వములును

1 నును మేనులమర.

సారమాఘువన కౌబేరరథంబుల
యాకృతిఁ గనుపట్టు నరదములును
శౌర్యతిరస్కృతచండకంఠీరవ
ఘోరపరాక్రమవీరభటులుఁ
తే. గలిగి పరభీషణాకృతిఁ జెలఁగి నిత్య
కాహళీ వేణుడమరు ఢక్కాముర జక
దుందుభి మృదంగ శంఖదుత్తుంభ డిండి
మధ్వనిశ్రేణి దిశలు గ్రమ్మఁగఁ దనర్చు. 134
తే. అమిత తేజోమయంబైన యప్పురంబు
మెఱయుఁ గైవారమై తగుపరిఖతోడఁ
బరిధి సంయుక్తమై పొల్చు పద్మమిత్ర
మండలంబునుబోలి యఖండమహిమ. 135
సీ. పగడంపుఁగంబాలపైఁ గట్టినట్టి ర
త్నమణీనికరతోరణముల చేతఁ
గర్పూరకస్తూరికావజ్రరాసులఁ
గనుపట్టు మేలియంగళ్ల చేత
గంధానవల్క ముక్తారంగవల్లికల్
గీలింపఁదనరు ముంగిళ్ల చేతఁ
గాంచనదండసంకలితనానావస్త్ర
సమితిఁ జెన్నొందు సౌధముల చేత
తే. విమలమణిజాలనీరాజనముల చేత
ననుపమ దశాంగధూపవాసనల చేత
నమితమంగళగీతవాద్యముల చేతఁ
బుడమిలోఁ గడునొప్పు నప్పురవరంబు. 136
వ కాంచి యుత్సవంబు చేరంజను నవసరంబున. 137

సీ. పరశుతోమరగదాపట్టిసశూలచా
పశరాఢ్యమౌ కాలుబలము నడచె
రమణీయ వివిధచిత్రచ్ఛత్రకేతన
కాంతులఁ దగురథాంగములు నడచె
నూపురకింకిణీనూతనక్వణనంబు
గడునొప్పు ఘనతురంగములు నడచె
దాన గంధాంధలుబ్ధ భ్రమద్భ్రమరఘం
కారనాదము మీఱఁ గరులు నడచెఁ
తే. దమ్ములును గర్ణుఁడును సోమదత్తుఁడును ద
దాత్మజుండును రుక్మియు యవనపతియు
నాదిగా భూమిపతులెల్ల నలమికొలువ
రాజసము మీఱ నారాజరాజు నడచె. 138

వ. తదనంతరంబ యజాతశత్రుండు బాలశీతాంశురేఖయుం బోని యంకుశంబు కేలంగీలించి మాణిక్యశాతకుంభమయ ప్రకరచామర రమణీయ ఘంటానిగళభూషితైరావతకుల సంభవ చతుర్దంత దంతావళారూఢుండై నకుల సహదేవు లుభయపార్శ్వంబుల నిలిచి వింజామరలు వీవఁ బరిపూర్ణ చంద్రమండలసమాన పుండరీకంబు భీమసేనుండు పూన నర్జునుండు తాంబూలకరండంబు ధరింపఁ జతుర్థనుండు మంద మందానిలంబు సుడియునట్లుగా సురటి ద్రిప్ప సాంబ సారణ చారుదేష్ణబృహద్భానుభానుదేవ భానువింద సునం దనాది హరికుమారవర్గంబు ముందట బలసికొలువఁ సాత్యకి గదప్రద్యుమ్నానిరుద్ధు లుత్తమాశ్వంబులనెక్కి [1]పాయు తొలంగు లొనరింప నుగ్రసేనుండును నుద్ధవుండును నక్రూ

1 పాయిపకళాయి.

రుండును జేకితానుండును గృతవర్మయు నాదిగాఁగల
యాదవవీరులు భీష్మ ద్రోణ కృపాశ్వత్థామల మున్నిడు
కొని పశ్చాద్భాగంబునం గొలిచి యేతేర ఘటోత్కచాది
రాక్షసవీరులు తమతమ బలంబులతోడఁ బిలుందరా వామ
దక్షిణభాగంబుల సామజంబు లెక్కవచ్చు రామకృష్ణుల
తోడ నుచితాలాపంబులాడుచుఁ బౌరపుణ్యాంగనలు రమ్య
హర్మ్యాగ్రములనుండి మంగళ పల్లవ లాజపుష్పంబులుచల్లి
దీవింప భూసురాశీర్వాదనాదంబును మంగళపాఠకగీతరవం
బును వందిమాగధ జయధ్వానంబునుం జెలంగఁ గుంజర
ఘంటానినాదంబులు రోదోంతరాళంబు నిండ విజయభేరీ
మృదంగ కాహళ వేణు శంఖ తమ్మట మురజ ఢక్కా
హుడుక్కాది నానావిధ వాద్యధ్వానంబులు లోకాలోక
పర్వతంబునఁ బ్రతిశబ్దంబు నిగిడింపనై రావతారూఢుండైన
దేవతా సార్వభౌముచందంబునఁ బ్రవేశంబు చేసె నంతక
మున్న మాయితంబులయిన హర్మ్యప్రాసాదంబుల బల
భద్రపుండరీకాక్షులు నానాదేశాగత రాజన్యులను భీష్మా
దులను విడియ నియమించి యప్రూరు మందిరంబున సనుజ
సమేతుండైన యజాతశత్రునుంచి యఖిలబలంబులకు సకల
పదార్థంబు లొసంగుచుఁ గతిపయదినంబులు నిల్పి యొక్క
నాఁడు కృష్ణుం డుగ్రసేన శూరసేన వసుదేవ పురస్సరంబు
గా భీష్మ ద్రోణాది మాన్యులకును యుధిష్ఠిరాది పాండ
వేయులకును సుయోధనాది గాంధారేయులకును రాధే
యాది మహాయోధవీరులకును ద్రుపద విరాటాది నానా
దేశాధీశ్వరులకును ఘటోత్కచాలంబుస హాలాయుధాది

రక్షోనాయకులకును జీని చీనాంబరానర్ఘ్య రత్నాభరణ
తురంగరత్న చతుర్దంతదంతావళాది నానావస్తువ్రాతం
బులును వలయువారలకు దోరహత్తుగా నొసంగి యందఱ
ననిచి యందు నయ్యుధిష్ఠిరున కెఱింగించి యర్జునుం దన
యొద్ద నునుచుకొని సుఖంబుండెనంత. 139

అయ్యుధిష్ఠిరుఁడు భీష్మాది కౌరవ వృద్ధు
లును ధార్తరాష్ట్రులు జనపతులును
దనతోడ నేతేర ననుపమసంతోష
భరితుఁడై ఖాండవప్రస్థమునఁ బ్ర
వేశంబుచేసె భూమీశులనందఱుఁ
దమనాళ్ల నిలిపి సోదరులుఁ దాను
నిత్యసంతుష్టులై నిరతంబు బ్రాహ్మణ
పూజసేయుచు మహాభూరిమహిమఁ
గీర్తిసౌహార్దములు గడువూర్తిఁ జెంది
యెపుడుఁ దనయందె నిలువంగ విపులశౌర్య
వీర్యధైర్యజవములతో విభవమెసఁగఁ
జిరతరశ్రీల రాజ్యంబు సేయుచుండె. 140

అని శుకయోగీంద్రుం డ
య్యనిమిషరాట్పౌత్రునకు దయాపరుఁడై చె
ప్పిన వృత్తాంతము సంతస
మున సూతుఁడు శౌనకాదిమునులకుఁ జెప్పెన్. 141

శ్రీమత్కాశ్యపగోత్రదుగ్ధజలధిశ్రీకామినీసోదరా
హేమక్ష్మాధరధీర బుద్ధిజితభోగీంద్రామరాచార్య సం
గ్రామోపార్జితభూరిభూవరసమగ్రప్రాభవా పన్నగ
స్వామి క్ష్మాధరకూర్మభూమిభరవాస్తవ్య స్వబాహార్గళా.

క. కృష్ణాంబికాకుమారక
కృష్ణాంఘ్రిసరోజయుగళకీర్తనసేవా
నిష్ణాత నిఖిలభువనచ
రిష్ణు సముజ్జ్వలయశః పరిష్కృతమూర్తీ. 143

శ్రీవృత్తము.—
శ్రీరమణీవార సరసీరుహామదభ్రమర
శిష్టజనరక్షణమహీమం
దార జలజాతనయనాహ్లాదయకైరవసు
ధాకర నదీనరగభీరా
వైరివసుధారమణవారణసమూహామృగ
వల్లభ నిలింపపతిభోగా
నీరజభవక్త్రణయినీకరలసత్కమల
నిస్సృతమరందనిభవాక్యా. 144

గద్యము. ఇది శ్రీమత్కౌండిన్యగోత్రపవిత్ర చరిగొండ తిమ్మనామాత్యపుత్ర సకలవిద్యాపారీణ శతఘంట సురత్రాణ సుకవిజనవిధేయ ధర్మననామధేయప్రణీతం బయినచిత్రభారతం బనుపురాణకథయందు సర్వంబును నష్టమాశ్వాసము.

సంపూర్ణము.

చెన్నపురి: వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారి
ప్రెస్సున ముద్రితము.—1934.